

ALMANAH CULTURAL 2016

Asociația Culturală AGATHA G. BACOVIA

ALMANAH 2016

**Editat de ASOCIAȚIA CULTURALĂ
„AGATHA GRIGORESCU BACOVIA”
și REVISTA „FEREAȘTRA”**

CALENDAR 2016

Ianuarie

L 4 11 18 25
M 5 12 19 26
M 6 13 20 27
J 7 14 21 28
V 1 8 15 22 29
S 2 9 16 23 30
D 3 10 17 24 31

Februarie

L 1 8 15 22 29
M 2 9 16 23
M 3 10 17 24
J 4 11 18 25
V 5 12 19 26
S 6 13 20 27
D 7 14 21 28

Martie

L 7 14 21 28
M 1 8 15 22 29
M 2 9 16 23 30
J 3 10 17 24 31
V 4 11 18 25
S 5 12 19 26
D 6 13 20 27

Aprilie

L 4 11 18 25
M 5 12 19 26
M 6 13 20 27
J 7 14 21 28
V 1 8 15 22 29
S 2 9 16 23 30
D 3 10 17 24

Mai

L 2 9 16 23 30
M 3 10 17 24 31
M 4 11 18 25
J 5 12 19 26
V 6 13 20 27
S 7 14 21 28
D 1 8 15 22 29

Iunie

L 6 13 20 27
M 7 14 21 28
M 1 8 15 22 29
J 2 9 16 23 30
V 3 10 17 24
S 4 11 18 25
D 5 12 19 26

Iulie

L 4 11 18 25
M 5 12 19 26
M 6 13 20 27
J 7 14 21 28
V 1 8 15 22 29
S 2 9 16 23 30
D 3 10 17 24 31

August

L 1 8 15 22 29
M 2 9 16 23 30
M 3 10 17 24 31
J 4 11 18 25
V 5 12 19 26
S 6 13 20 27
D 7 14 21 28

Septembrie

L 5 12 19 26
M 6 13 20 27
M 7 14 21 28
J 1 8 15 22 29
V 2 9 16 23 30
S 3 10 17 24
D 4 11 18 25

Octombrie

L 3 10 17 24 31
M 4 11 18 25
M 5 12 19 26
J 6 13 20 27
V 7 14 21 28
S 1 8 15 22 29
D 2 9 16 23 30

Noiembrie

L 7 14 21 28
M 1 8 15 22 29
M 2 9 16 23 30
J 3 10 17 24
V 4 11 18 25
S 5 12 19 26
D 6 13 20 27

Decembrie

L 5 12 19 26
M 6 13 20 27
M 7 14 21 28
J 1 8 15 22 29
V 2 9 16 23 30
S 3 10 17 24 31
D 4 11 18 25

Nicolae Labiş

Scrisoare mamei de Anul Nou

În munții noștrii astăzi zăpezile torc leneș,
Izvoarele îngheață în clinchete subțiri,
Și caprele de munte nervoase prin poiene-și
Urmează-n taină calea iernaticăi iubiri

Cred că pe masă vinul așteaptă-n adormire.
E vinul roș din care pe-atunci n-ai vrut să-mi dai,
În vremurile-acelea săpate-n amintire
C-o mamă grijulie și-un băiețel bălai.

Oh, lumea cenușie cum se spârgea deodată
Și năvălea într-înșă al datinei popor!
Strălucitoare capre cu lână colorată
Și toboșari de basme săltând într-un picior.

Și feți-frumoși cu stele de-oglinzi în tălpi în creștet,
Și draci blajini, tot focul punându-și-l în joc,
Și ursul cu dairaua purtând cojocul veșted
Și dorul de pădure purtându-l în cojoc!

Sau clopoței molcomi cernuți pe-ntreaga vale,
Care-aduceau colinde la noi în lung convoi,
Când ascultam la geamuri și palma dumată
Îmi mângâia obrajii îmbujorați și moi.

Azi e la fel, și vinul așteaptă-n adormire;
M-aștepti cu vinul roșu, voioasă să mi-l dai,
Dar sunt acum departe, privind prin amintire
O mamă grijulie și-un băiețel bălai.

SĂRBĂTORILE DE IARNĂ

Tradiții și obiceiuri

Sărbătorile de iarnă, la români, încep la 15 noiembrie (Postul Crăciunului) și țin până la 7 ianuarie (Sfântul Ioan). Această perioadă (a solstițiului de iarnă) a fost celebrată înainte de era creștină; astfel romanii sărbătoreau Saturnaliile (desfășurate în onoarea zeului Saturn) între 17 și

24 decembrie. Ei sărbătoreau și „nașterea soarelui neînvins” (*sol invictus*) la solstițiul de iarnă, când zilele reîncep să se lungească.

În Occident, în anul 354, papa Liberiu fixează sărbătoarea nașterii lui Iisus pe 25 decembrie, fără însă a stabili vreo dată exactă a nașterii acestuia, și asimilează astfel sărbătorile populare și păgâne deja existente.

Principalele sărbători ale ciclului de iarnă - Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza - au funcționat de-a lungul vremii ca momente independente de înnoire a timpului și de început de an.

Pentru lingviști, cuvântul „Crăciun” este un cuvânt *ciudat*. Unii susțin că ar proveni din limba latină, și anume din „creatio”, care înseamnă creație, naștere. Rămâne însă o pură ipoteză. Alții acreditează ideea că e vorba de un cuvânt mult mai vechi, dacic, dinainte de romanizare.

În folclor se spune că fecioara Maria, când trebuia să nască pe Fiul lui Dumnezeu, umbla, însoțită de Iosif, din casă în casă, rugându-i pe oameni să-i ofere adăpost. Ajungând la casa unui anume Crăciun, este dusă de soția acestuia în grajd, unde îl naște pe Isus. Se mai spune că în noaptea sfântă a nașterii lui Cristos s-au deschis cerurile și Duhul Sfânt a coborât deasupra Fiului lui Dumnezeu, luminând grajdul în care domnea întunericul. Deci Crăciunul este o sărbătoare sfântă care aduce lumină în sufletele oamenilor.

Dincolo de toate acestea însă, se poate vorbi despre Nașterea Domnului ca despre un moment crucial în istoria omenirii. Iată cum îl descrie Noul Testament evenimentul: „*Iar dacă S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: Unde este regele Iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui. Și auzind, regele Irod s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el. Și adunând pe toți arhierii și cărturarii poporului, căuta să afle de la ei: Unde este să Se nască Hristos? Iar ei i-au*

zis: *În Betleemul Iudeii, că așa este scris de proorocul: Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Conducătorul care va paște pe poporul Meu Israel.*

Atunci Irod chemând în ascuns pe magi, a aflat de la ei lămurit în ce vreme s-a arătat steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și, dacă Îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui. Iar ei, ascultând pe rege, au plecat și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra, unde era Pruncul. Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Lui, și căzând la pământ, s-au închinat Lui; și deschizând vistierile lor, I-au adus Lui daruri: aur, tămâie și smirnă. Iar luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor.” (Evanghelia după Matei 2, 1-12)

Crăciunul este o perioadă în care primim și dăruim multă iubire și căldură sufletească. Acest lucru se remarcă și în entuziasmul cu care se fac pregătirile. Timp de 40 de zile înainte creștinii respectă Postul Crăciunului când nu mănâncă carne sau produse lactate pregătindu-se astfel să întâmpine Nașterea Domnului.

Tăierea porcului (Ignatul) este un moment deosebit de important ce anticipează Crăciunul. Apoi, pregătirea mâncărilor după ritualuri bine orânduite.

De la Moș Nicolae la Moș Crăciun

Moș Crăciun este un „urmaș“ al Sfântului Nicolae. Acesta din urmă, potrivit legendei, a trăit pe vremea împăraților Dioclețian și Maximilian și a devenit cunoscut pentru ajutorul pe care-l oferea celor nevoiași. Fiind Arhiepiscop de Myra (oraș port la Marea Mediterană), putea fi văzut deseori, îmbrăcat în roșu și alb, (culorile robei episcopale), că-lare pe un măgar și împărțind daruri copiilor.

Data nașterii sale este necunoscută, și nu există o biografie detaliată a sa, totuși, se cunoaște data morții (6 Decembrie 345). Moaștele Sfântului au fost luate, în anul 1087, din Myra, de către neguțătorii italieni și aduse la Bari, unde - pe 22 iunie 1197 - a fost sfințită o biserică, în care se află și azi rămășițele sale pământești.

În Evul Mediu, aniversarea morții sale a devenit o zi în care se ofereau daruri în numele său. În timpul Reformei Protestante din secolul al XVI-lea, Martin Luther a încercat să oprească venerarea sfinților, iar sărbătoarea Sfântului Nicolae a fost abolită în unele țări europene. Cel ce oferea daruri a

luat alte nume: în Germania, a devenit *Der Weihnachtsmann* („Crăciunul“), *Pere Noël* în Franța, *Santa Claus* în Marea Britanie și în colonii.

Danezii, care îl numeau pe Sfântul Nicolae - *Sinter Klaas*, au avut un rol important în răspândirea faimei bătrânului care aduce daruri. Fondând New York-ul (numit inițial New Amsterdam) ei au adus în lumea nouă și sărbătorirea lui Sinterklaas - Santa Claus în pronunție americană, nume folosit astăzi de toată lumea anglo-saxonă. În 1809, Washington Irving (autorul „Povestirilor din caverna adormita“) a scris despre Sinterklaas în „O istorie a New Yorkului“, descriindu-l ca pe un omuleț rotunjour, într-un costum danez tipic, cu bufanți pe genunchi și o pălărie cu boruri mari.

Cea mai importantă contribuție la imaginea lui Moș Crăciun, cel de azi, a avut-o Thomas Nast. Ilustratorul a publicat, în revista săptămânala „Harper“, timp de 20 de ani începând cu 1860, o serie de desene și versuri în care îl descrie pe Moș Crăciun. Nast este cel ce îl îmbracă într-o tunică roșie, îmblănită, peste care este încins cu o centură lată din piele. Tot Nast povestește cum acasă la Moș Crăciun (la Polul Nord), există un atelier unde sunt făcute jucării, distribuite după două liste: una cu copiii cuminiți și una cu copiii răi.

Santa Claus - Moș Crăciun, așa cum îl știm azi, s-a „născut“ însă abia în 1931, fiind creația lui Haddon Sundblom. Artistul l-a imaginat pe îndrăgitul personaj ca pe un omuleț rotofei, cu fața jovială și barba mare. În timp, la mitul lui Moș Crăciun s-au adăugat multe alte amănunte: vorbește fluent toate limbile pământului, inclusiv limbajul secret al spiriduşilor; casa lui Moș Crăciun s-a „mutat“ de la Polul Nord (unde nu exista reni) în Laponia, Finlanda etc.

Bradul

Simbolistica populară a bradului este una deosebit de veche și profundă. Într-un obicei tradițional, copilul primea, la naștere, un brăduț adus din pădure, care se sădea în curte. Din acel moment, bradul devenea protectorul micuțului și îl apăra de toate relele.

Mai târziu, adolescentul și adultul veneau frecvent lângă bradul-frate care prelua asupra sa boala și necazurile celui ce îi cerea ajutorul. În aceste întâlniri, bradul își încărca „fratele“ cu energie benefică.

La moartea unui tânăr încă necăsătorit se mai păstrează și azi ritualul împodobirii unui brad (pe timpuri chiar bradul-frate dăruit la naștere), care se pune pe mormântul decedatului, pentru a trece împreună în lumea de apoi. În cazul când murea un localnic, plecat

departe de casă, se obișnuia o procesiune specială de înmormântare, în care sicriul ce se îngropa avea, în interior, un brad în locul celui dispărut.

Aceste obiceiuri au dus la concluzia că bradul de Crăciun are o origine precreștină; unii văd în el o reprezentare a „arborelui lumii” (o prelungire a vechilor culturi ce divinizau arborii) în timp ce alții îi atribuie o descendență directă din „arborii paradisului”, împodobit cu mere de un roșu aprins, ce amintesc de păcatul primordial.

Realitatea e că, până în secolul al XV-lea, oamenii își împodobeau casele, la Crăciun, cu crenguțe verzi, abia ulterior acestea fiind înlocuite cu un brad întreg.

Conform documentelor, în 1605, la Strasbourg, a fost înălțat primul pom de Crăciun într-o piață publică. Nu avea încă lumânări și era împodobit cu mere roșii. În 1611, la Breslau, ducesa Dorothea împodobește primul brad de Crăciun așa cum îl știm astăzi. Lumânările au început să fie folosite la decorarea bradului în secolul al XVIII-lea, în Germania, acestea simbolizând focurile solștițiare din antichitate.

Colindele

Sărbătoarea Crăciunului este anunțată și prin obiceiul copiilor de a merge cu colindul, pentru a vesti Nașterea Mântuitorului. Colindele de iarnă sunt texte rituale cântate, închinat Crăciunului și Anului Nou. Originea lor se pierde în vechimile istoriei poporului român. Evocând momentul când, la nașterea lui Isus, s-a ivit pe cer steaua care i-a călăuzit pe cei trei regi magi la locul nașterii, copiii - câte trei, ca cei trei magi - merg din casă în casă cântând colindul „Steaua sus răsare...”, purtând cu ei o stea. Ajunul Crăciunului începe cu colindul „Bună dimineața la Moș Ajun!”. Casele frumos împodobite își primesc colindătorii, aceștia fiind răsplătiți cu fructe, covrigi, dulciuri și chiar bani.

Plugușorul este un obicei străvechi, potrivit căruia, în ajunul Anului Nou, cete de flăcăi merg pe la casele oamenilor și rostesc diferite urări.

Vin colindătorii

Vin colindătorii cum veneau o dată,
Leru-i ler,
Să colinde țara asta minunată,
Leru-i ler,
Dar li-i gura arsă și li-s ochii-n
lacrimi,/ Leru-i ler,
Prea degeaba sînge, prea degeaba
patimi,/ Leru-i ler.

Gazdelor creștine, să-i primiți în
casă,/ Leri-i ler,
Și, cum se cuvine, să-i poftiți la
masă,/ Leri-i ler,
Ni-i trimite Sfântul să ne-ncerce
mila,/ Leri-i ler,
Domnii mari de astăzi să-și
deschidă vila,/ Leri-i ler.

Șovăielnic pasul, brațele plăpînde,
Leri-i ler,
Tremurat li-i glasul, nu știu să
colinde,/ Leri-i ler,
Dacă stau la poartă și nu zic nimica,
Leri-i ler,
Domnilor de astăzi, să v-apuce
frica,/ Leri-i ler.

Mută-i întrebarea ce răsună-afară,
Leri-i ler,
Au murit degeaba, ce-ați făcut din
țară,/ Leri-i ler,
Tot în frig și foame, tot cu mâini
întinse,/ Leri-i ler,
Pe la porți străine, ce le stau
închise,/ Leri-i ler.

Vin colindătorii cum veneau o dată,
Leri-i ler,
Să colinde țara asta minunată,
Leri-i ler,
Dar li-i gura arsă și li-s ochii-n
lacrimi,/ Leri-i ler,
Prea degeaba sînge, prea degeaba
patimi,/ Leri-i ler.

Cu steaua

Prin vifornița de-afară,
Am venit cu steaua iară,
Și pe unde am venit
Calea s-a întroienit;
Nu-i chip drumul de găsit!

Strat de strat s-așterne neaua,
Noi mai colindăm cu steaua;
Fiul din Ierusalim,
Pe Mesia, să-l vestim.
Oamenii să-nveselim! ...

Gerul aspru, iarna grea
Frig în staule era
Când copilul blând, Iisus,
Fiul Tatălui de sus,
Mântuirea ne-a adus ...

Iarna-n streșini prinde salbe,
Merii scutură flori albe,
Dumnezeu stăpân milos,
Harul să-și coboare jos.
- Fericiți întru Hristos! ...

În Ajun de Moș Crăciun

Din an în an pornesc la geam
Voioși cu moș Crăciun,
E ger cumplit, e drumul greu
Da-i obicei străbun .

Acum străbunii cântă-n cor
Colindul sfânt și bun
Tot moș era și-n vremea lor
Bătrânul moș Crăciun

E sărbătoare și e joc
În casa ta acum
Dar sunt bordeie fără fum,
Și mâine-i moș Crăciun

Și-acum te las, fii sănătos
Și vesel de Crăciun,

Dar nu uita când ești voios
Române să fi bun.

S-a născut Domnul

Auzit-am, auzit
Că s-a născut Domnul Sfânt
În staulul boilor
În ocolul oilor
În paiele grâului,
În ogrinjii fânului,
Și la apa lui Iordan
Tot pe drum de maghiran
Acolo s-a botezat
De Ioan cel preacurat,
Frumos nume i-au aflat,
Iisus Hristos Împărat.

Scoală gazdă bună

Scoală gazdă bună, scoală
nu mai sta,
Florile sunt dalbe, flori de măr,
Că venim acuma a vă colinda
Florile sunt dalbe, flori de măr.

Omul bun ne va primi
Și cu drag ne va cinsti
După datini colindăm
La mulți ani, noi vă urăm!

Doar în toamna asta merii-au fost
sădiți
Florile sunt dalbe, flori de măr,
Și în noaptea asta iată-i înfloriți
Florile sunt dalbe, flori de măr.

Din căldura inimii vor înflorii
Florile sunt dalbe, flori de măr,
Și în pacea casei voastre vor rodi
Florile sunt dalbe, flori de măr.

Florile dalbe

Scoală gazdă din pătuț

Florile dalbe
Și ne dă un colăcuț
Florile, florile dalbe

Că mămuca n-o făcut
Florile dalbe
Sită deasă n-o avut
Florile, florile dalbe

Pe când sită-o căpătat
Florile dalbe
Covata i s-o crăpat
Florile. florile dalbe

Când covata o lipit
Florile dalbe
Cuptorul nu s-o urnit
Florile, florile dalbe

Când cuptorul o lipit
Florile dalbe
Crăciunul o și venit
Florile dalbe, flori.

Colindița

Colindița nu-i mai multă
Să trăiască cine-ascultă.
Sus la ceruri o-nălțăm
Și la gazde o-nchinăm.

O-nchinăm cu veselie
Și cu mare bucurie,
C-am ajuns seara de-ajun
A bătrânului Crăciun.

Sus, mai sus v-am înălțat,
Ce-am știut noi v-am cântat.
Să rămâneți sănătoși,
Sănătoși și bucuroși.

C-am ajuns ziua cea sfântă,
Când colindele se cântă,
Sărbătoara lui Cristos,
Să vă fie de folos.

FESTIVALUL „AGATHA GRIGORESCU BACOVIA” - EDIȚIA A NOUA

Vineri, 2 octombrie 2015, sala Centrului Cultural „Adrian Păunescu” a devenit neîncăpătoare, la Gala Laureatilor ediției a noua a Festivalului Național „Agatha Grigorescu Bacovia” și lansarea numărului 100 al revistei de cultură „Fereastra”.

După ce a prezentat invitații de onoare și membri juriului, dl. **Emil Proșcan**, primarul orașului Mizil, le-a propus celor prezenți: „... să încercăm să vorbim despre realitățile culturii actuale, în contextul viselor și năzuințelor fiecăruia, dar și al realităților sociale convulsive și nu odată dramatice cu care se confruntă lumea contemporană. Dar, mai întâi, vă propun să urmărim câteva secvențe de la edițiile anterioare ale festivalului.”

Lumina se stinge și pe ecran încep să ruleze secvențe petrecute, parcă, într-un timp îndepărtat, pe care încă îl numim, nostalgici, *ieri*. E toamna anului 2008. Aplecat spre microfon, **Grigore Vieru** vorbește, cu glasul lui molcom, ca un murmur de izvor al adâncurilor: „*Jubiți frați! Sunt pentru a treia oară la Mizil și am îndrăgit acest oraș (...)* Eu m-am născut într-un sat aflat lângă Miorcanii marelui Ion Pillat, pe malul drept al Prutului. După ce s-au distrus bisericile și mănăstirile de la noi, transformate fiind în spitale de boli venerice, în spitale de tuberculoși sau în pușcării, maica, femeie profund religioasă, în taină, în noaptea Învierii, voia să sfințească pasca. Și aștepta zvonul clopotelor din biserică de pe malul celălalt și atunci sfințea ouăle și pasca... Este păcat să uitați aceste lucruri, care se întâmplă acolo, unde am pățimit și pățimesc și astăzi... Dar, parcă și de Unire mi-e teamă, când văd că unii îl batjocoresc pe Eminescu în țara lui.”

„*Sigur* - comentează **Adrian Păunescu**, sosit puțin mai târziu - *a veam o mie de treburi importante de făcut, dar când am auzit că azi, la Mizil, este o sărbătoare a culturii, nu puteam să nu fim alături de dumneavoa-*

tră... Iar pe drumul nostru încoace, datorită complicațiilor șoselelor, am avut timp să scriem și v-am adus două cântece noi, două premiere. N-ar fi exclus ca de aici, de la Mizil, în această zi de octombrie a anului 2008, să înceapă cariera a două cântece excepționale ale **Tatianeii Stepa**“.

În tăcerea sălii sunetele devin bolți înalte, sub care sufletul îngenunchează: „Foaie verde și uscată / Într-un mod paradoxal / Nu se știe niciodată / Cât mai e pân' la final // Foaie dulce și amară / Viața totuși-i-un prinos, / Poate-i cea din urmă oară/ Când putem trăi frumos...”

Din difuzorul cuplat la telefon răsună liniște picurată de gânduri... Apoi glasul lui **Fănuș Neagu**: „Ca fiu de țăran, trăind în câmpie aproape 20 de ani, cred că cel mai frumos lucru ce ți se poate întâmpla acolo, noaptea, e să vezi un foc în depărtare. La dumneavoastră ard strugurii, așa că aveți lumină de jur împrejur (...). Când mă apuc să scriu pe patul de spital, pe care-l ocup de mai bine de un an, trăiesc din plin senzația de irealitate. De pe tristele praguri de fum ale tuturor drumurilor nu răsună decât întrebarea: «A fi, sau a nu fi?» (...) Am ațipit. Și sub gene mi-a trecut o priocă de cai des-prinsă dintr-o floare de nufăr, floarea sacră a ținuturilor Brăilei. Apoi s-a ivit o fântână cu cumpănă, din care o mână nevăzută scotea cu ciutura lăzi de zestre, pridvoare plutind pe stâlpi vechi și migălos sculptați. Ce altceva să însemne asta, mă gândesc, decât că se apropie vremea când se limpezește vinul...”

O putere mai presus decât noi, artiștii, ne mână cu o forță desăvârșită să căutăm, fără încetare, ceea ce n-am pierdut niciodată: ușa spre un vis necunoscut, care și el - visul, zgârie cu ghearele golul, în căutarea unei uși ce nu-și cunoaște zidul, focurile, pragurile. Suntem, probabil, aripa unei păsări nenăscute...”

Și din nou Adrian Păunescu, după cele câteva secunde în care a trecut un an: „Iată că din an în an, în octombrie, la inițiativa oamenilor de autoritate ai acestui oraș, încerc să fiu prezent aici, din dragostea de dumneavoastră și prețuirea maximă pe care o acord lui Emil Proșcan. Sunt nedormit, dar probabil că o să-mi fac toate porțiile de somn și toate părțile de concediu după moarte. Anul trecut eram mai mulți, mai ales prin valorile care erau lângă noi, și nu realizam că sunt lângă noi. Așa e făcută ființa noastră, să înțeleagă evenimentele abia după ce nu se mai pot repeta. Este incredibil, totuși, că anul trecut erau Grigore Vieru și Tatiana Stepa în această scenă, iar în ianuarie a trebuit să-l lăsăm pământului pe Grigore. Ce să mai zic de moartea, la 46 de ani, a Tatianeii... Dar viața valorilor este infinită. Și, poate, asta ar fi una din definițiile culturii: puterea de a semăna

azi și de a aștepta recolta cine știe când. Plecarea atât de timpurie a unor oameni trebuie să ne pună grave probleme de «clasament» al valorilor, nu numai de competiție. Trebuie să vedem cum arată acest tabel, în ce credem, ce le lăsăm tinerilor... În pofida dezinteresului actual față de cultură, de disprețuirea ei, de situația școlii naționale din ce în ce mai slăbite și a așa-zisele reforme, care sunt o învârtire într-un cerc vicios...”

E anul 2010. Urcă în scenă actorul și eseistul **Dan Puric**: „Faptul că am primit azi, la Mizil, într-un colț de pământ al acestei țări, o diplomă de onoare, pentru mine este o bucurie sufletească, în sensul că nu ne-am pierdut reflexul de a ne asuma valorile.”

Iar e altă toamnă și frunzele în zborul lor incendiar foșnesc precum filele unei cărți. Vorbește dl. academician **Eugen Simion**: „Domnilor și doamnelor, sunt bucuros că mă aflu la Mizil, unde trăiesc, ca peste tot, oameni curioși și tineri, ce așteaptă să-și «facă» destinul lor. Domnul primar m-a întrebat dacă am vreo idee despre viitorul acestora.... Nu am nici o idee, domnule primar, pentru că n-am cum, nu știu ce să le ofer nici măcar foștilor mei studenți, actuali doctoranzi. Sigur că îi sfătuiesc să meargă să-și termine sau să își perfecționeze studiile în străinătate. M-ar bucura să se întoarcă...”

Ce repede trece timpul!... E, deja, octombrie 2013. „În urmă cu 10 ani - își amintește primarul Mizilului, Emil Proșcan - am gândit această manifestare ca pe o întâlnire cu propriile noastre gânduri și aspirații, pentru a ne întreba ce mai facem și pentru a discuta, cu sinceritate, despre nimicurile sau lucrurile importante care înseamnă viața noastră.” Regizorul **Dan Pița** adaugă: „Ce este, de fapt, viața? Mă gândesc că Stendhal o definea foarte bine, prin vocea unui personaj din romanele sale: Un glob imens, un mozaic de oglinzi mici, fiecare corespunzând unui chip din realitate. Fiecare din noi suntem un astfel de chip unic, ce reflectă realitatea, înglobându-se marii sfere. Mă întreb, de aceea, dacă e bine să ne lamentăm că nu avem conducători capabili - am impresia că e un blestem al neamului - și că nu avem politicienii pe care îi merităm, dacă nu cumva chiar pe ăștia îi avem!...”

La ediția a opta, **Adrian Alui Gheorghe** scria, în calitate de președinte al juriului: „Cred că e mai ușor să fii concurat la festivalul-concurs de literatură de la Mizil, decât membru al juriului...! Și asta pentru că au fost în concurs, la această ediție, autori și scrieri care fac onoare literaturii momentului. E dificil să fii exact în aprecieri atunci când ai în față texte, poezii și proză, semnate de confrăți din generații diferite, unii consacrați deja, alții la început de drum, dar având de partea lor curajul debutului cu toate fantasmalele sale.”

Când lumina din sala anului 2015 a sfâșiat vălul trecutului, scriitorul **Nicolae Băciut** mărturisea: „Am urmărit cu emoție, dar și cu invidie extraordinară filmul care a prefațat întâlnirea noastră. Ce privilegiu ca Mizilul

să găzduiască, atâția ani, ediție de ediție, personalități atât de importante pentru cultura română. E un dar al memoriei acest film, un dar care scrie istorie literară, cu litere care au vibrație și care rămân în suflet. Eu am fost apropiat de Grigore Vieru și am lăcrimat un pic văzându-l. Mi l-am amintit când a venit la Târgu Mureș, la început de libertate, ca să spun așa... A venit cu Doina și Ion Aldea Teodorovici și a scris atunci, după părerea mea, cele mai frumoase versuri care se puteau scrie despre Transilvania, puse pe muzică de cei doi interpreți: «Aici se păstrează în toate / Urmele lui Dumnezeu,/ Aici fratele pururi e frate/ La ușor și la greu...// Aici e familia sfântă,/ Neuitații cei din mormânt,/ Aici de iubire se cântă/ Și totu-i legământ.// Transilvania, Transilvania,/ Vatră caldă, luminoasă,/ Ca litania, ca litania/ De străveche și frumoasă...»

După ce a „răsfoit” câteva pagini de poezie contemporană începând cu o parodie a lui Mircea Micu după Ion Horea („...iar când luna cade bleagă ca o mură în fântână,/ să mă duc la primărie cu un cucuruz în mână./ Să zic : iată, domn primare, ce de boabe clasa-ntâia/ are cucuruzul ăsta care-i galben ca lămâia,/ dă-mi și mie o parcelă s-o lucrez, să nu fiu trist,/ în natura cea bogată, să mă bucur că exist.// - Frați ai mei din capitală, vă sfidez și vă acuz,/ dacă nu veniți cu mine la cules de cucuruz ! - **La cules de cucuruz**) și încheind cu un fragment din **Hemografia** lui Nichita Stănescu („A venit îngerul și mi-a zis: de atâta amar de vreme te veghez ca să ajungi om de știință și tu până acum n-ai inventat nimic!/ - Cum să nu: am inventat; numai că știința pe care eu am creat-o este atât de subtilă, încât uneori se confundă cu firescul. Ea se numește hemografia, adică scrierea cu tine însuși.”), poetul din Târgu Mureș a vorbit despre avatarurile concursului de poezie pe care l-a „arbitrat”, în calitate de președinte al juriului:

„... Îi mulțumesc lui Dumnezeu, înainte de toate, că a făcut posibil să-mi fie dragă poezia și apoi le mulțumesc domnilor Emil Proșcan și Lucian Mănăilescu, care mi-au oferit această onoare extraordinară, care-mi permite să fiu astăzi la Mizil. Cred că dumneavoastră, mizilenii, sunteți niște privilegiați. Nu vă puteți imagina, dragii mei, ce înseamnă să aveți un primar dedicat și culturii...

Stând în fața unui public atât de tânăr și gândindu-mă că tinerețea este o șansă extraordinară, îmi amintesc cuvintele lui Hölderlin: «În chip poetic, locuiește Omul pe acest pământ». N-aș vrea să înțelegeți, de aici, că trebuie să vă apucați, cu toții, să scrieți poezie dar; sunt convins, niciodată un el și o ea nu-și vor spune, la ceas de seară: «A la pătrat plus b la pătrat

este egal cu... ». Așadar Hölderlin avea dreptate.”

În cuvântul său, poeta **Victoria Milescu** a schițat schimbările - „în bine, dar și în rău” – produse în literatura noastră după evenimentele din decembrie 1989: „Nu sunt nostalgică, dar pe vremea aceea se stătea la coadă pentru cărți ce spuneau - cu destulă îndrăzneală - adevăruri despre om, dar și despre societatea în care trăiam. Și făceau acest lucru la modul metaforic, artistic, producând acel chatarsis atât de necesar atunci. Acum lucrurile se spun direct, brutal și uneori chiar vulgar.”

Poetul **Rodian Drăgoi** a evocat-o, în câteva cuvinte, pe Agatha Gri-gorescu Bacovia, patroana spirituală a festivalului: „Eram foarte tânăr când am cunoscut-o. Sigur, locuind și aproape, îmi făcusem un obicei de a merge în casa muzeu, unde doamna Agatha mă ruge, de fiecare dată, să-i citesc”

Scriitoarea **Valeria Manta Tăicuțu**, redactor-șef al revistei „Spații culturale”, o veche și prețuită prietenă a Mizilului a completat luările de cuvânt ale membrilor juriului, mărturisind: „Este foarte greu să vă vorbesc despre poezie și, din capul locului, mărturisesc că-mi doresc din tot sufletul să o aud vorbind cât mai mult pe doamna Ileana Vulpescu, pe care o respect și o admir de de foarte multă vreme. Din această cauză și pentru că o am alături și pe doamna Margareta Labiș care este o oratoare desăvârșită, eu am să vă rețin atenția foarte puțin. Vreau să vă spun că nici un scriitor nu vă poate da lecții de viață, în general arta transfigurând realitatea într-un imaginar care nu coincide întotdeauna cu ceea ce trăiți voi.”

Doamna Margareta Labiș, evocând figura fratelui domniei sale (pare ireal dar, dacă trăia, genialul poet ar fi împlinit anul acesta, pe 2 decembrie, doar... 80 de ani), a spus, printre altele: „Am venit de la Suceava cu o ultimă noutate, volumul de inedite Labiș, care încheie seria scrierilor editate de muzeograful Nicolae Cârlan, căruia îi port un respect deosebit.

Despre fratele meu sunt multe de spus, dar am să mă opresc la momentul important când, în clasa a IX-a, a câștigat Premiul I la Concursul Național de Literatură «Mihai Eminescu». A fost o lucrare care i-a impresionat pe toți membri juriului, elevul liceului din Fălticeni fiind ales, deși era cel mai mic dintre participanți, să țină cuvântul de final al manifestării și apărând pe prima pagină a ziarului **Scânteia tineretului**. Acest lucru l-a determinat pe profesorul Constantin Ciopraga să vină la Fălticeni cu propunerea de a-l transfera, în clasa a X-a, la Liceul Național din Iași. Acolo, pe holul principal de la intrare, se află și azi un impunător tablou de marmură, pe care e înscris și numele lui Nicolae Labiș.

Părăsind târgul în care învățaseră cândva Creangă și Sadoveanu, fratele meu va cunoaște frenezia culturală a capitalei moldave, dar, după numai un an, dă examen și reușește la controversata Școală de Literatură Mihai Eminescu, considerată de mulți o fabrică de scriitori. Însă el avea starea de poezie, acel impuls pe care îl au doar cei aleși. La 19 ani (1954)

termină cursurile și este angajat la Revista **Contemporanul**, apoi la **Gazeta literară**, urmând concomitent cursurile Facultății de Filologie (se înscriesese în anul III, fiindu-i echivalate studiile). Este însă dat afară pentru îndrăzneala de a-și fi procurat, de la anticariatul Sterescu, prima ediție a volumului de poezii al lui Eminescu (în care se afla poezia interzisă Doina), cărțile lui Blaga sau cele ale marilor poeți francezi. I s-a forțat dulapul și cărțile au fost confiscate, iar poetul a intrat într-un con de umbră. Un prieten ziarist, fost asistent al lui George Călinescu, căruia i se plânge că i-a fost interzisă publicarea, în sfătuieste: «Scrie și tu o poezie despre partid și gata; ai scăpat! Te iartă...»

Așa îi apar câteva poezii în stilul epocii dar, dacă le găsiți și le citiți cu atenție, veți găsi chiar și în ele fiorul poeziei autentice, pentru că Labiș nu transmitea lozinci, ci imagini. Iată, spre exemplu, cum suna poezia **Noi, nu!**: «O parte din noi ne-am învins/ Greșeala, minciuna și groaza,/ Dar e drum, mai e drum necuprins/ Pînă-n zarea ce-și leagănă oaza./ Generații secate se sting,/ Tinerii rid către stelele reci -/ Cine-și va pierde credința-n izbîndă/ Pe-aceste mereu mișcătoare poteci?// Cine din noi va muri/ Înainte ca trupul să-i moară?/ Cine-o să-și lepede inima-n colb/ Insuportabil de mare povară?/ Ca un vînt rău, ori ca o insultă/ Întrebarea prin rînduri trecu./ - Ascultă, ascultă, ascultă!/ Noi, nu! Niciodată! Noi, nu!»

Despre toate acestea sper să mai vorbim și altădată... Totuși, înainte de a vă recita poezia **Miorița**, la care fratele meu ținea foarte mult și care a fost scrisă în anul morții sale, ca o presimțire parcă, dați-mi voie să fac câteva precizări. În Munții Bistriței, la poalele culmii Stănișoara, acolo unde în romanul Baltagul a fost ucis Nechifor Lipan de doi ciobani din localitatea Doi Meri - numele legendar al satului nostru natal, numit azi Poiana Mărului - Sadoveanu a auzit o variantă a cunoscutei balade. În această variantă „măicuța bătrână” era „înlocuită” de soție, creatorul anonim gândindu-se probabil că nu putea un ciobănel nenuntit să aibă atâtea oi «măndre și cornute». Un fir epic ce va fi preluat de marele scriitor, în romanul amintit.

N-am vrut să scriu aceste lucruri, dar le spun pentru că n-o să mai trăiesc mult și cred că trebuie să se știe și acest amănunt de istorie literară. Și acum poezia: «Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai,/ Zbuciumat se plânge fluierul de fag./ Inima mi-o strânge și-mi pătrunde-n sânge/ Acest cântec dureros și drag./ Stelele făclii, păsărele mii,/ Jalea își descântă-n fluierul de os/ Tainic își frământă cadențarea sfântă/ Acest cântec trist și luminos./ Se îngână lin liniști în arin,/ Tremură la stână fluierul de soc./ Măicuță bătrână cu brâul de lână,/ Ce mai cați bătutul de noroc?// Brâul tău din copcii s-a desprins - târzii,/ Pașii ți-i înseamnă pe cărări cu lună.../ Pentru ce și astăzi lăcrămezi și vii/ Când la stână fluierul sună?// El, cu ochi ca mura, tras ca prin inel,/ El, cu plete negre-n vânturi scuturate,/ N-are să mai poată mândrul ciobănel/ Înaintea ta să se arate...// Ochilor tăi tulburi pentru

*veci li-i dat/ Legănat pe triluri, palid, să îl vadă,/ Pașilor să-l cate pentru
veci li-i dat/ În pădurea lungă de baladă...// Ostenești... o clipă numai să
te-oprești./ Odihnește-ți ochii în afund de zare.../ Vai, pe zare-s nourî - tur-
mele cerești -/ Și-auzi glasul tragiceî mioare.../ De ce fugi pe câmpuri, după
ce chemări?/ Despletit ți-i părul - albă vălvătaie.../ Vezi, de vânturi dusă, s-a
topit sub zări/ Miorița laie, bucălaie...// Pe-un picior de plai, pe-o gură de
rai,/ Stau câteodată împietedit și mut/ Să-nțeleg o clipă nențelesul grai/ Plin
de jalea unui veac trecut...»*

Evocarea s-a încheiat cu „Moartea căprioarei” poezia scrisă de Labiș „la 19 ani neîmpliniți, într-o noapte cu lună plină, după ce poetul se întorse-se călare pe un cal de împrumut, de la Poiana Mărului la Mălini”. Au urmat minute în șir de aplauze, pentru că, într-un anume fel, nimeni, nici un mare actor, nu ar putea pune mai mult suflet, mai multă lumină și tristețe în cuvintele acestei capodopere, decât doamna profesoară Margareta Labiș.

Doamna Ileana Vulpescu a vorbit, fără patimă, încercând să pună într-o dreaptă balanță adevărurile despre lumea în care trăim: „Vreau să răspund, mai întâi, la o întrebare care î s-a pus domnului primar: «Străbunii noștri au fost dacii sau romanii?». Noi trăim pe teritoriul vechii Dacii, așadar, în sens istoric, străbunii noștri au fost dacii. Romanii au venit aici ca invadatori. Desigur ne mândrim și cu ei, pentru că... am fost siliți să ne mândrim. De altminteri avem și de ce: erau o națiune războinică, dar și constructivă. Ne-au lăsat drumuri și castre, ne-au lăsat o limbă și o mulțime de alte lucruri ce țin de civilizație. Cum spuneam, noi am fost siliți, în Ardeal, să spunem că suntem urmașii romanilor, pentru că altminteri n-am fi avut nici un fel de trecere în fața Imperiului Habsburgic. Așadar nu e cazul să ne renegăm, la origini, descendența geto-dacă. Nu trebuie să ne mândrim, întotdeauna cu învingătorii și să-i vedem frumoși, deștepți și având dreptate.

Iar acum să trec la zilele noastre. Se întrebă foarte mulți de ce tineretul este așa de derutat și atât de trist. Cred că un motiv este «războiul» care se duce, în permanență, cu două arme teribile: bomba atomică și bomba foamei. Aceasta din urmă este, după părerea mea, mult mai periculoasă. Rămâne ca marii conducători ai omenirii să hotărască dacă „ne ducem” dintr-o dată, sau mai cu încetul, «mâncăți» unii de alții. Nu putem, așadar, să le cerem tinerilor să fie veseli, dar le putem cere să fie rezistenți și să-și trăiască tinerețea din plin, pentru că alta nu li se mai dă.”

Înainte de decernarea premiilor, scriitorul Nicolae Băciuț a schițat câteva repere, legate de concursul de literatură: „Din punctul meu de vedere, acest concurs este unul de foarte înaltă ținută. Iar cei care au participat la el trebuie să știe că dacă juriul a acordat note, cât se poate de cinstit și co-

rect, nu a făcut-o pentru a întocmi clasamente, ci având convingerea că premianții sunt, deja, scriitori în toată puterea cuvântului. Este marele câștig al acestui concurs.”

Așadar, juriul Festivalului format din: **Nicolae Băciuț** (om de cultură, editor și - mai ales - poet, redactor-șef al revistei „Vatra Veche” din Târgu Mureș); **Valeria Manta Tăicuțu** (redactor-șef al revistei „Spații culturale” și membră în conducereaUSR - Filiala Bacău); **Victoria Milescu** (poet – USR București); **Rodian Drăgoi** (poet - USR București), **Alexandru Jurcan** (poet, prozator, regizor de teatru, membru USR, Filiala Cluj), **Lucian Mănăilescu** (redactor-șef al revistei „Fereastra”, membru USR, Filiala Bacău); **Emil Proșcan** (primarul orașului Mizil), a decis acordarea următoarelor premii:

Marele Premiu: Adam Armina Flavia din Târgu Mureș; **Premiul I - Poezie: Negru Alexandra** din Suceava; **Premiul I - Proză: Popescu Mariana** din București; **Premiul II - Poezie: Brașoavă Dana Ștefania** din Târgu Jiu; **Premiul II - Proză: Dina Angela** din București; **Premiul III - Poezie: Sibechi Vlad** din localitatea Boroaia, județul Suceava. **Premiul III - Proză:**(ex aequo): **Rașcu Mihaela-** Alexandra din Târgu Mureș și **Stoicescu Alexandra** din Buzău; **Premiul special al juriului pentru proză: Silvia Nicoole Pencu** (studentă - Coreea de Sud); **Premiul pentru debut (Poezie) - Oana Mâncu** din Buzău; **Premiul special al revistei Fereastra (Poezie): Camelia Manuela Sava** din Râmnicu Sărat; **Premiul „Ante portas”: Diana Andreea Beldeanu** din Suceava.; **Premiul revistei „Spații culturale”: Șerban Georgescu** din București; **Premiul revistei „Bucureștiul literar și artistic” - Mihai Batog Bujeniță** din Iași; **Premiul special al revistei Fereastra (Proză): Claudiu Șimonafi** din Geoagiu Băi.

Mențiuni poezie: Gela Enea din Craiova; **Victorița Tudor** din Constanța; **Alexandru Cazacu** din București; **Gina Zaharia** din Buzău; **Mihaela Boboc** din Buzău.

Mențiuni proză: Nițu Maria din Timișoara; **Dobrică Mariana** din Salcia (Teleorman); **Gabriela Vlad** din Constanța.

În încheierea manifestării dl. Emil Proșcan a ținut să menționeze:

„Din tot ce am realizat eu, ca primar, momentele trăite la acest festival m-au bucurat cel mai mult. Pentru că am putut să-mi privesc concitadinii conectați la ideia de frumos, la vis și la speranță, trăind, fie și pentru câteva momente, într-o lume mai bună și poate mai adevărată decât cea reală.”

Armina Flavia Adam

Femeia de nisip

nevoia de-ntuneric

întunericul mi-a devenit prieten:
seară de seară ia cina cu mine.
timid îmi așază capul pe pernă
și mă-nvește cu trupul său zvelt.
cu degete lungi îmi mângâie părul,
chiar dacă
de-atâtea ori m-a răstignit pe nedrept.

mă-ntreabă bătrânii:
ce fel de-ntuneric a locuit
în palmele-acestea?
gustul cui a rămas printre linii,
prin apă vie și apă moartă trecut?

nimic nu răspund. doar stau
cu mâinile-ntinse,
un alt întuneric să șteargă
urmele cuielor.

nimic nu mă doare, nimic nu mă naște

de veșnicii mă vindec de timp
cu-același vers,
unicul pansament la-ndemână,
nimic nu mă doare, nimic
nu mă naște –
cuvintele mi le-au strivit trecătorii

sub pași,

le-au făcut must, apoi vin
și-au ciocnit paharele într-o tăcere
deplină,

era și Dumnezeu printre ei,
se prefăcea că nu mă cunoaște,
deși paharul Lui era plin și
mă îndestula

cu lumină,
„-Doamne, sunt eu, cea din zidurile
oaselor Tale!”,

i-am zis,
dar El m-a privit precum Toma,
atunci i-am pus mâna în coasta mea,
în rănile mele...
paharul Lui era tot o rană –
Dumnezeu Însuși era de sânge
când s-a făcut vin, umplând
paharele lumii.

fântâni

știu, nu-i nevoie să-mi spui,
când iubești
n-are rost să te pierzi în cuvinte,
am băut amarul ochilor tăi,
l-am băut și-am murit pentru
un strop de iubire,
un dumnezeu străin m-a îngropat fără

și-a plâns în pumni
despre sângele meu,
cruce
pe lângă celălalt,
cu două mâini stângi răsucite
din umăr.
pune lacătul pe fereastră, zăvorul
și învelește-te
cu partea mea de furtună,
fă să plouă, dragostea mea,
cu foc și pucioasă să plouă,
lava ta să ardă în mine și
să mă mistuie!
se face târziu, dragostea mea,
în seara asta
n-o să mai răsară fântâni
dintre dealuri.
sunt femeia ta din oglindă,
trup din trup și carne din carne –
e marți, se moare pe capete,
teii se scutură.

Caruso

azi pot uita totul:
gustul tău de oaspete tânăr,
colțul buzei ușor ridicat,
plecările tale din mine.
cufundată-n fotoliu, ascult în surdină
Caruso.
toată viața mea netrăită
pe dinaintea ochilor ca un fulger
îmi trece:
ah! cea din oglindă s-a îmbrăcat
cu rochia mea de mătase
și-mi ține fiii de mână.
cu ochii mei mă privește,
când rujul meu roșu și-l întinde
pe buze.

de-ar ști cât de-amară mi-i clipa:
eu nu mai sunt cea de ieri,
nici măcar cea de astăzi nu sunt.
cu părul albit, nisip mă scurg
printre degete.

lavă în flori de tei

de ieri nu mai împărțim aceeași
prăpastie,
nici patul cu pilotă-nflorată.
transparentei trecem unul

rătăcire de seară

încă o zi, străine, încă o zi m-ai iubit,
ai coborât din trupul tău și
te-ai făcut om,
te-ai răstignit și ai înviat
să împlinești cuvântul din urmă,
tunet și ploaie,
mă ții pe genunchi într-o
rătăcire târzie,
în mine ochiul tău se preface-n
furtună,
se lasă noaptea, nu-i nicio lumină
la capăt,
Dumnezeu se chircește
și plânge în pumnii mei mici.

despărțiri în galben

se spune că după despărțiri
oamenii se-ntristează –
peste ochii lor
coboară un fel de ploaie mărunță,
bărbații folosesc părul femeilor
pe post de umbrele,
le ridică deasupra capului,
se adăpostesc de urgie,
ce tunete, ce trăznete se deșiră

din cer,
oamenii intră în case,
fac dragoste și plâng ore-n șir,
către amiază,
peste oraș răsare un soare
din cale-afară de galben.

întinare

am renunțat la luptă –
în spatele meu războiul continuă,
soldații înaintază,
își ocupă locurile-n tranșee,
din când în când frontul se schimbă,
încărcătoarele se golesc,
cerul se umple de corbi,
ah, iarna e-atât de aproape,
gloanțele trec la milimetru de mine,
îmi scutur paltonul și trec peste linie,
sunt iarăși copil alergând
prin zăpadă,
bunica mă strigă cu glas răgușit –
o ceață de lapte se-așterne
în ochii mei orbi.

scrisoare dintr-o fântână adâncă

în carusel nu-i loc de moarte:
o mamă își leapădă pruncul pe câmp,
un fiu își abandonează mama-n azil,
toate se-ntorc neașteptat de precis
în locul din care cândva au plecat,
poate de mâine voi fi
un Iosif aruncat în fântână,
cu dreptate voi conduce Egiptul
și-i voi cruța pe-aceia care
în nebunia lor mi-au dorit moartea,
ce timpuri trăim, Doamne, ce timpuri -
de-o vreme iertarea încape

într-un borcan legat la gură
cu sfoară de cânepă.

prunci la indigo

sunt o mamă, o mamă din care
cresc prunci,
prunci astronauti, prunci de paie,
prunci cu pancarde în mâini,
de șapte vieți ei îmi locuiesc trupul,
trupul acesta care nici măcar
nu-i al meu,
trupul acesta care se stinge ca o
lumânare pe masă,
adunați-vă, iubiiții mei prunci,
azi vom mânca struguri cu bob
violet,
de la un capăt la altul al lumii
vom alerga prin ploaie desculți,
într-un târziu se va găsi cineva
să ne dea dispăruți,
un funcționar cu cămașa murdară
la guler
va da declarații pentru cotidianul local
și va mobiliza oamenii să lipească
afișe pe stâlpi,
în timp ce cunoscuiții ne vor dărâma
casa
și se vor strădui să ne uite.

buletin de știri

joi, ora de știri, se contabilizează
dezastrele
(stau în fotoliu, pisica se tolănește
la picioarele mele):
la pensiune a avut loc un incendiu,
a mistuit clădirea în proporție
de optzeci la sută,
pompierii au întâmpinat greutate
din cauza lipsei hidranților,

la câțiva kilometri spre nord, un copil
a murit înecat în piscină,
echipele sosite la fața locului
i-au aplicat în zadar timp de-o oră
manevre de resuscitare,

într-o bodegă doi oameni se ceartă
pentru o datorie mai veche,
cel din stânga gesticulează,
ridică amenințător pumnii
și-l scuipează pe celălalt,

instinctiv pun mâna pe telecomandă
și schimb canalul înainte ca
bărbatul în roșu
să îmi aplice lovitura de grație.

veșnica răstignire

șapte cruci,
eu răstignită pe fiecare,
mai puțin
pe cea din ziua de-odihnă,
n-am tâlhari pe aproape,
îngeri să mă hulească,
mironosițe să-mi plângă
vărsarea de sânge –
nici Iuda măcar nu-i aici
să mă vândă
pentru treizeci de arginți;
cine va sta la mormânt
cu sulița ridicată,
să mă apere
de învierea din moarte?

Mere și nuci

Bunica stătea pe prispă,
își scuipează în palme să nu-i alunece
fusul,
ștergea cu șorțul merele înroșite,
purta în buzunare nuci,
să ni le-mpartă când nu mai răzbea,
ochii îi erau mereu o apă,

poate și de aceea grădina ei era verde
tot anul –

când nu plângea pentru noi
plângea pentru țară sau pentru
moșul bătrân

care-a fost dus la canal și-a murit
departe de sat,
azi mi-e urât să mai intru-n ogradă,
prin acoperiș se vede cerul
și-atât,

Doamne, cum a mai îmbătrânit
și mărul,
cu sufletul bunicii la rădăcină –
pe prispa cea veche numai liniștea
își mai scuipează

în palme...

Cam câtă veșnicie încapă într-o coajă
de nucă?

Cu o singură bătaie de aripi

Vino, Doamne, la marginea mării,
nu mă-nvăța să pășesc –
tot ce vreau
e să stăm cu picioarele-n apă,
să mă înveți să mor
cu o singură bătaie din aripi,
creștinește să mă împarți
pescărușilor,

vântului,

peștilor,

până la cel din urmă cuvânt –
doar pe acela să nu-l dai altora,
Doamne,
Ți-l dăruiesc Ție,
semn că am fost.

Emil Droșcan

TATAIA

Tataie! Așa îi ziceam și eu. Nu era bunicul, era un vecin la câteva case de noi. Singur, mereu singur, așa mi-l aduc aminte. Din când în când mama îmi zicea: „Hai pe la Tataie!” Punea ceva în coșul cu care de obicei se ducea la biserică: brânză, ouă, șuncă, mâncare gătită ... depinde ce aveam prin casă, dar și o sticlută mică cu vin. Aveam impresia că Tataie intuia venirea noastră pentru că îl găseam mereu aproape de poartă. Se bucura când ne vedea, se bucura așa, într-un fel anume, încât și eu simțeam această bucurie, iar dacă vreodată cineva m-ar pune să dau definiția bucuriei, cu siguranță, aș încerca să descriu figura pe care o avea el, de fiecare dată când ne vedea. Ochii, mi-amintesc acei ochi extraordinari, nu le mai țin minte culoarea dar inclin să cred că aveau în ei toate culorile ... vorbitoare. Dacă nu ar fi avut părul și mustața albe, poate că mama nu l-ar fi botezat „Tataie”. Mă lua în brațele lui vânjoase, mă ridica, apoi ne așezam la masa cu picioarele bătute în pământ. Eu mă așezam pe genunchii lui și mă mângâia parcă cu stângăcie.

– Tataie, de ce măsuța asta are picioarele în pământ?

Zâmbea și își trecea mâna, ca o adiere, prin părul meu. Am mai fost mângâiat de mătuși, unchi, vecini, musafiri, dar niciodată nu am simțit că mă ninge, așa cum simțeam la mângâierile lui.

Ne povestea despre cele întâmplare în casă și în gospodărie, ce a mai citit, despre cele auzite, dar niciodată nu spunea nimic despre viața lui. Mult mai târziu, la insistențele mele, mama mi-a povestit că fusese pe front și apoi a fost dat dispărut. Soția sa, o femeie frumoasă și mult mai tânără, se recăsătorise cu cineva din satul vecin. După câțiva ani a primit o scrisoare. Trăia! Era prizonier pe undeva, prin Siberia. Au urmat și alte scrisori.

Când s-a întors, Tataie n-a mai găsit pe nimeni. Părinții îi muriseră și ei. S-a apucat să-și repare casa. Își muncea pământul. Își cumpărase un cal de care nu se despărțea parcă niciodată. Vorbea rar și numai când era întrebat. La biserică era nelipsit, stătea în colț, lângă icoana Sfântului Spiridon. Părintele îi spunea deseori: „Însoară-te, Ioane, ești încă tânăr ... Sunt multe creștine în sat singure, văduve.” În loc de răspuns dădea binețe, se închina și pleca.

Mai povestea mama că într-o primăvară ne-a luat foc, de la niște gunoaie, casa. Dacă nu săreau sătenii ardea toată. „Satul a sărit atunci povestea mama - și a stins focul. Câteva zile ne-a adus fiecare ce a putut: scânduri, grâu, porumb, câteva găini, haine chiar. Pe urmă nu a mai venit ni-

meni ... “

Într-o după amiază însă s-a pomenit cu Tataie, cu o căruță plină cu lemne lungi. A intrat în curte și, fără să vorbească cu nimeni, a început să descarce. Au urmat alte și alte căruțe cu lemne, apoi cu piatră. Înspre toamnă le-a întocmit după planurile lui și ne-a reparat casa în care, curând, am venit și eu pe lume. Când m-am născut, spunea mama, a adus ghiociei ...

Crescusem măricel și, într-o duminică, mi-a adus o căruță mică de tot, dar adevărată... adică avea roți care se mișcau. Calul era și el din lemn, cioplit cu migală. Atunci m-a mângâiat ca o ploaie repede de vară, neobișnuită cu mângâierea, și a plecat grăbit. S-a îmbolnăvit după aceea spunea mama. A stat mult timp în spital, dar s-a făcut bine.

După ce am plecat la școală, la oraș, l-am văzut din ce în ce mai rar. Mama îmi povestea că întreba mereu de mine. Într-o zi am primit o scrisoare: „A plecat Tataie! îmi scria mama, parcă plângând. A vândut calul... A venit și-a luat rămas bun și a plecat. Avea lacrimi în ochi... niciodată nu l-am văzut plângând! Dar acum era trist și abătut. Doar ochii i-au fulgerat puțin când mi-a întins un plic, cu rugămintea să-l citești doar tu. Ți l-am pus lângă carul pe care ți l-a dăruit. O să-l citești când ai să vii în vacanță. Să ai grijă de tine, mamă!”

Era vacanța de iarnă. Când am ajuns acasă m-am dus direct la plic, fără să mă descalț, fără să mă scutur de zăpada care mă ninsese. L-am desfăcut ...

„A trebuit să plec, puiule! A trebuit să plec! Stăteam aici fără rost, nimeni nu mai avea nevoie de mine și în curând puteam deveni o și mai mare povară. Mi-a plăcut tot timpul să fac ceva pentru oameni... să nu mă caute nimeni... o să fiu bine și cine știe... Să înveți să o ascuți pe mama și să-i aduci primăvara ghiociei! O să se bucure! Casa și tot ce-am mai avut pe aici ți le-am lăsat ție. Ai actul notarial în plic. Să le primești cu dragostea cu care ți le dau. Singura mea bucurie acum e gândul că nu le vei înstrăina și, în vacanțele tale, vei merge acolo... te vei așeza pe treptele casei sau la măsura cu picioarele în pământ și-ți vei aminti de zilele de altădată... Să trăiești și să fii fericit!”

Am ieșit afară. Ninge! În ochi nu aveam lacrimi, ci fulgi de zăpadă. Pașii m-au purtat spre casa lui Tataie. Fără să încerc să intru, am privit printre șipcile îmbătrânite. Totul era acoperit de o albă nedreptate. Amintiri despre zâmbetul, mâinile și sufletul lui se zbăteau în mine și în zăpada din curte.

Am simțit o mână pe umăr... Era mama cu scrisoarea în mână. M-a îmbrățișat... N-am putut să ne stăpânim plânsul... Și ninsoarea aceea...

Au trecut câțiva ani. Era primăvară... Mergeam spre București. Pe marginea șoselei am văzut oameni care vindeau ghiociei. Amintirea ghiociei lui Tataie m-a făcut să opresc lângă o bătrână, cu mâinile amorțite de frig și

așteptare. Oferea coșulețe împletite din nuiete, în care tronau ghiociei adevărați, înfiți cu rădăcina în mușchi pufoși, catifelați. Îmi închipuiam mâinile acelea firave cum au căutat, prin zăpadă și frig, răchita, mușchii de pământ, ghiociei... apoi împletitul coșulețului, multa și umila așteptare de pe marginea drumului, sutele de mașini într-o nepăsătoare goană către marginea lumii... Observ că sub paltonul ponosit purta o pijama.

– Ești la spital, mamaie?

– Nu, maică. Dar nu mai am pe nimeni... Am doar o amărâtă de pensie pe care o dau toată la azilul de bătrâni de colo, de peste drum. Mai îmi trebuie și mie una alta, de-aia vând ghiociei! Ia, maică, dă-mi cât vrei mata da' numai ia, că de azi dimineată nu am vândut nimic.

Fără să număr i-am dat niște bani bătrânei care mi-a zis să iau toate coșulețele. Am luat unul și am plecat spre alt bătrân care nu vânduse nimic. Am luat un coșuleț de ghiociei și i-am întins niște bani. Am rămas înmărmurit. Era Tataie. Nu-mi venea să cred. Cum era cu puțință... mi-a dat mie tot ce avea și a venit la azil? Îmbătrânise mult.

– Ce faci, te-au oprit ghiociei?

Ningea!... iar pe lângă noi, pe lângă amintirile din îmbrățișarea noastră treceau grăbite multe mașini. Oare de ce avea măsuța aceea picioarele înfite în pământ?

UN MIRACOL AL MUZICII

Nobuyuki Tsujii este unul dintre cei mai prestigioși pianști ai lumii contemporane. Născut în Tokyo, la 13 septembrie 1988, el a început studiile de pian la vârsta de patru ani. În 1995, la vârsta de șapte ani, Nobu a câștigat premiul întâi al Asociației Helen Keller Tokyo. În 1998, la zece ani, a debutat cu Or-

chestra de epoca, Osaka. A dat primul recital de pian la Tokyo Sun-tory Hall, la vârsta de 12 ani, după care a concertat strălucit în Statele Unite, Franța și Rusia.

În octombrie 2005 a primit Premiul Criticii la a cincisprezecea International Chopin, la Varșovia și a câștigat medalia de aur la Van Cliburn International.

Are o memorie muzicală impresionantă, cântând la perfecțiune, fără partitură, cele mai dificile teme muzicale din Rachmaninov, Mozart, Liszt, Beethoven sau Chopin.

Și încă un amănunt, care uimește publicul și specialiștii: Nobuyuki Tsujii este... orb din naștere.

LA PLECAREA DOMNULUI PROFESOR

Domnul Profesor **Luca Pițu** a plecat, obosit de lumea celor care sunt iarăși ce au fost și mai mult decât atât. A plecat scârbit de copiii minune Adrian și Traian și Victoraș - sau cum se vor mai fi numind ei - și de cei îmbătați cu amara bere electorală, servită cu *micii* ajunși *mari*.

Dar, pentru că orice am spune, *acum* e un *prea târziu*, dați-ne voie să folosim drept **REMEMBER** o ultimă epistolă, adresată Domnului Profesor de unul dintre păstrătorii noștri de *memorie* autentică, minu-nata Doamnă *Magda Ursache*.

Magda Ursache

Alte „întimplări cu sensul la urmă”

Dragă Luca Pițu,

Completez epistolionul către tine, început în „Confesiuni” de iunie, 2015, cealaltă revistă a lui Gheorghe Grigurcu. *Inadvertența*, cum o numești tu, din interviul acordat Lievei Negoită în „Acolada” de septembrie, 2014, unde spuneam că ai fost împins spre pensionare, o corectez. Așadar, rectific: Luca Pițu a plecat din scena Almei Mater prin proprie voință și reprezentare. Fără cerere de avansare (binemeritată) pentru postul de profesor, fără compromisuri și concesi, fără milogeli de prelungire pe statul de funcțiuni, fără văicăreli/ văitături. A fost alegerea lui să se pensioneze, dar cred și acum că, așa cum le știu, cadrele Catedrei de Franceză, „surse” ticăloase, i-ar fi respins avansarea.

Dragă Luca, la început de octombrie 2014, aprobai într-un e-mail formularea lui Sorin Antohi despre tine ca „universitarul marginal”, el fiind „un istoric al ideilor de importanță globală”, cum suna în viziunea altcuiva. Dacă în vremi cenușii nu s-au promovat cei cu adevărat capabili, grupul de prestigiu constituit postdecembrist a ridicat și a coborât cum a dorit: cu măsuri diferite, opuse chiar. Spui că nu trebuia să-l las pe Petru să se hărțuiască pînă-n moarte cu nimicarnițele activisto-securiste. Te asigur că Bătrînu n-a deschis nici un conflict, dar, ca și tine, nu le-a rămas dator. Totalmente nepractic, fundamental nepragmatic (inteligență practică zero dețin și eu); avînd inapținutudine pentru relații sociale, dar și pentru compromisuri. Și-a văzut de cărțile lui, sfidate de șefii fără cărți, ca Adăscăliței. Ce caută Premiul „Dr. Vasile Adăscăliței” pentru cel mai bun ansamblu folcloric al anului 2014, în

cadrul premiilor Fundației Culturale Georgeta și Mircea Cancicov, din Bacău? Numele activistului folclorist, care a scos la iveală făcătura pentru colectivizare *Plugușorul cu motor*, lângă un membru de onoare al Academiei, ministru de Finanțe, condamnat la 20 de ani temniță grea pentru „crimă de război”, mort de TBC fără nici un ajutor medical, în Penitenciarul Râmnicu Sărat în 1959, după alte date, în 1958. Soția lui, prozatoarea Georgeta Mircea Cancicov, despre care am scris și eu, nici n-a știut când a murit.

O să-ți povestesc, dragă Luca, o mică întâmplare cu sensul la urmă, ca să-l parafrazez pe Alexandru George. În '64, tânărul asistent Petru Ursache a scos o antologie de *Snoave populare, De-ale lui Păcală*, în Biblioteca pentru toți (și ce tiraj: 130.140 de exemplare!), împreună cu V. Adăscăliței. Selecția o făcuse singur-singurel: lectorul comandase subalternului: fă-o! Pretenția de a-l semna și pe Adăscăliței ca prefațator n-a acceptat-o. Atîta i-a fost. De atunci, pentru că nu s-a lăsat jefuit de munca lui, Activiței l-a văzut ca pe un spin în talpă și a procedat ca atare. A urmat permanentul sabotaj. Pentru că putea, l-a stopat, i-a închis cărările spre specialitatea în care își dăduse doctoratul (înaintea lui Adăscăliței) și spre lectorate de afară. Era cumnat cu temutul Mihai Caraman, general de Securitate, organizator al „rețelei Caraman”. Uite cu cine și-a pus Petru boii în plug.

„Ai o scamă la dosar: Adăscăliței”, l-a sfătuit un așa-zis binevoitor. „Pînă ți se aprobă dosarul de conferențiar, vorbește numai despre fotbal”. Habar n-avea de fotbal Bătrînu meu și nici nu era acomodant cu doctrina. A rămas „nelămurit”: nu s-a lăsat lămurit. Lupta lui pentru criteriile profesionale în avansările din catedră a deranjat. Cum să reziste criteriilor nevasta Țuca a decanului Țucu, nevasta profului de „socialism științific”, încartiruindu-ne marxist-leninist în studenție, Georgeta Loghin, protejata prorectorului Ionel Hagi, Antoaneta Macovei, dar și protejata ilegalistului moș Neculce... N-o mai numesc, ai făcut-o tu, ca portretist dăruit cum ești.

Și aici se iscă mica noastră controversă: „bucuria pensionării” a ta versus tristețea noastră. Bătrînu se simțea confortabil dacă te știa rămas în cursă. Și poate nu s-ar scrie atîtea panegirice: despre Gavril Istrati (nu știu lăudătorii sau nu vor să știe scenariile denigrărilor din perioada Benditer a Facultății de Filologie și Istorie?) sau despre Andriescul care, după Eugen Munteanu, n-ar fi făcut decît „concesii minore și ne-compromițătoare”. I-a anchetat sălbatic pe studenții participanți la greva din iarna lui '87, atîta tot. Ce-i drept, acest *carrisim magister* pentru Munteanu și-a adus discipolul de la Institutul „Al. Philippide” direct pe poziția de lector: „mă consider succesorul lui direct la catedra de limba română a Facultății de Litere, poziție pe care i-o dotez integral”. Care discipol a pledat nu pro, ci contra limbii române, ca să situeze trendy correct și să-l invite H.-R. Patapievicu la un dialog, în „limba de slugi”.

Și care or fi cărările proprii pe care le-a tăiat, „cu toate armele în ban-

dulieră”, Liviu Leonte? „Benedictinul” făcea corectura ediției Negruzzi cu redactorii „Cronicii”; am contribuit și eu, cum să-l fi refuzat? Însă „arme în bandulieră” a avut, câștigate prin supunere oarbă la directivare PCR, nu prin *cumpănire*, cum susține, fără argumente, dar cu agheazmă-n gură, fiul popii Ilie. Și ce de scriitornici își revendică preoții din familie, cumetrii deținuți politici, „unceșii” plecați în exil! Nimeni n-a avut tătine kominternist, frate „far conducător” în aparatul de propagandă, nevastă mare activistă, cu toții fiind anticomuniști la secret.

Revenind la cestiune: pentru titlul de *professor emeritus* (2001), Petru Ursache n-a tras sfori; nici n-ar fi știut cum. A vrut să rămână la Catedră din „sacrificiu generos și de sine”, cum scrie în *Miorița. Dosarul mitologic al unei Capodopere*. Și nu l-am influențat cu nimic. N-a fost idealul lui să se căsătorească la 96 de ani, ca Șora. Trebuia? În opinia mea, Mihai Șora a greșit dându-și demisia din Ministerul Învățămîntului. Golul etic și cultural a crescut după demisia sa. După Șora, potopul Cornea. Distrugerea a început cu Cornea la cîrmă. Nu, nu l-am împins să facă altceva decît a vrut să facă. Nici n-aș fi putut. Bătrînu a fost un toro. Și nu mă pot abține să vă reproduc un citat decupat de el însuși din Platon, *Apărarea lui Socrate*, Opere I, Ed.Șt. și Enciclopedică, București, 1975: „În această privință, v-aș spune, deci, atenieni, doar atît: ascultați-l pe Anytos sau nu, dați-mi drumul sau numi dați, drumul, *eu nu voi face altceva nici dacă trebuie să mor de nenumărate ori*”. Sublinierea îmi aparține.

Dar nu las în grija lui Dumnezeu să-i pedepsească pe denigratorii lui Petru; nici pe ai tăi, deși tu n-ai nevoie de sprijinul meu, te aperi singur. Doar n-o să dau (cum spune etnosoful și te rog s-o iei *cum grano salis*) apă broaștei. Non-valoarea, oricît de mediatizată ar fi fost, Bătrînu n-a luat-o în serios. Premiile? N-au fost garant al valorii în Filiala iașiotă a USSR. Care premii? Din vremi iacobane, cu Andriescu și Leonte de-a pururi în juriu? După '89, cînd a fost propusă una dintre cărțile lui, Leonte n-a pregetat să se opună, pe motiv că Bătrînu luase premiul asociației cu un an în urmă. Numai că nu era vorba de Petru Ursache, ci de Mihai Ursachi. Confuzie întîmplătoare, început de Alzheimer? Nu știu, dar juriul l-a crezut pe cuvînt de onoare.

Cum știi, editeze împreună cu Valentin Ajder, la Eikon, Seria ETNO, revăzută și augmentată de autor. „Vrem, nu vrem, universalismul nostru e țărănesc”, a scris Petru Ursache. Meritul lui prim - am mai spus-o -: să lege între ele domenii aparent disparate; le-a unit într-o viziune care se iluminează reciproc. *Habent sua fata libelli*: seria respectivă îi arată adevărata statură și nu-i deloc modestă, deși Bătrînu a fost om modest, lipsit de fală.

Te mai asigur, dragă Luca de indiferența noastră față de *a avea*: n-a fost o paradă demagogică. Îi citeam, evitînd cuvîntul *moarte*, Psalmii, cînd era țintuit pe patul de spital de acel duo doctoral Arsenescu- Burlacu. „Ce îmi va face mie insul materialnic?” A zîmbit și a repetat: „Ce-mi va face mie

insul materialnic?”.

LIS a stat în sistem (ca președinte de județ) trei luni; Bătrînu meu, una singură, la Inspectoratul de Cultură, propus de Asociația deținuților politici. A demisionat după o lună, cînd primarul ori prefectul, unul dintre ei, i-a cerut să organizeze primirea lui Iliescu. Moment: „Iliescu apare, soarele răsare”. Și cum dădeau fuga politrucii feseniști (Andi Andrieș, în papuci de casă), foști cronicari fără șalvari, să-l apere pe președintele emanat. „Cei slabi, nimicnici și fățarnici”, spre a le spune ca Sfîntul Ardealului.

Bătrînu n-a suportat ca funcția să-i reducă timpul de scris, iar politic nu s-a lăsat presat nici înainte, nici după '89. Știi bine, doar am comentat împreună *Ferma animalelor*: animalele care i-au contestat pe porci și au pus laba pe Putere au ajuns porci.

Doamne, cît am mai evocat, Petru și cu mine, replica ta lucianiană, din anii optzeci, din fața Bibliotecii Centrale Universitare: „Ce faci, Luca?” „Am mai cosit o bucată”. De cărți, firește. Și ai înșirat titlurile. Asta a făcut și Bătrînu: a cosit cărți, pînă cînd moartea a venit cu două coase peste el. Fără cumplita suferință prin care a trecut din vina doctorilor, s-ar fi dus simplu, ca tatăl lui: țăranul care a murit sub căruță, ajuns în inimă de schija din război.

Aș vrea să știi, dragă Luca și sper să nu te supere comparația mea, că eu văd și în Bătrînu meu, și în tine *niște doi*: un țăran și un *aristos*. Țăranul bucovinean ori moldovan, cel rămas în picioare, cu picioarele pe pămîntul lui. Cu conduită dreaptă. Încăpățînați și riguroși amîndoi, consecvenți și tenace, urmînd disciplina etică din Cajvana, respectiv Hărpășești. Bătrînu (ca și tine) a avut fundamente morale clare și a acționat conform lor, principiilor. Prea ca la țară, nu? Amîndoi, țărănușul hărpășeștean și cel căjvănean, doi *băitânași* cu inteligență și apetit pentru carte, plecați de la coada vacii și ajungînd să aibă condei „de subțire”. Îl văd pe Petru, cu o mîină pe carte, cu cealaltă pe lanțul vițelului, pe sfoara caprei...

În felul lui ghiduș de-a povesti, de țăran isteț din familia Creangă (și aici văd altă asemănare dintre voi) mi-a spus cum, trimis să semene mazăre, a îngropat-o pe toată odată în curtea vecină, ca să aibă timp de citit.

Da, Bătrînu mi-a deschis mica/ marea lume a satului, exact așa cum o deschizi și tu acum, cu *Căjvănarii*. Satul (mai) are amintiri, dar a fost și este ajutat să le șteargă. Și-a venerat învățătorul (cum și tu îi ții în cinste pe „învățătorii inimoși” din Cajvana), pe Mihai Simionescu; și-a venerat preotul, pe Vasile Dumitraș, propovăduitorul unui creștinism tolerant, al toleranței. Și ce enervat era pe etno-blasfemiile postdecembriste („E descalificant ce face establishmentul țăranului român”), pe atacurile cu flitul în buzunar la datină, la firea țăranului clasic.

Reiau, că nu strică, ce-a scris Mircea Eliade: „Civilizația noastră țărănească se adaptase nivelului vegetal la care o redusese «Istoria». Așezările românești dispăreau și reapăreau cu aceeași ireductibilă, misterioasă în-

căpăținare a vegetației”. Și de această „misiune istorică de sacrificiu” se rîde în hohote sau se afirmă ritos că „înapoierea românilor e numai din cauze interne”. Că numai „barbarii de țărani” ne-au adîncit în somnul din care nu ne mai trezim.

Să nu aibă dreptate Eliade văzîndu-și poporul, în *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, „predestinat războaielor, invaziilor și emigrărilor”? Are perfectă dreptate.

Coolatitudinea prevede fobia față de cutumă, de rînduiala ruralilor, de obiceiul pămîntului (chipurile, „obscurantism etnocentric”, așa cum susține Vl. Tismăneanu). *Altă coolatitudine?* Diagnosticul pus de Codruț Constantinescu în „Axioma”, că am fi atinși nu de anacronism, ci de „mimetism”, lipsa de măsură a autorului fiind aceeași cu lipsa de idei: „Poporul român a fost totdeauna unul gelatinos, gata să se formeze și deformeze în funcție de civilizația aflată la modă”. Cu alt cuvînt, o mîzgă. Bătrînu a observat repede că altă formă de cenzură, întîi difuză, pe care cenzurații o simt, cenzură updatată, cere să ponegrim poporul român, să subliniem bătăliile pierdute, ocaziile ratate. Aterizat în lumea dură a internatului de băieți de la Liceul Național, țărănușului meu i se preda istoria lui Roller. Or, Roller susținea că Mihai Viteazul n-a fost așa viteaz; că boierii ticăloși i-au trădat pe domnitori; că, la Mărășești, țăraniii desculți, în izmene de manevră, au dus un război imperialist.

„*Rollerii doi*, cum le zice Paul Goma, umblă iarăși la rescrierea istoriei”. Am încercat să glumesc la fel ca Mark Twain: „Istoria nu se repetă, dar rimează”. N-a rîs: „Chiar suntem condamnați să repetăm trecutul, Magda?” Îi fusese dat să audă, într-o emisiune pe Cultural, *Controversele istoriei*, că popohrul a susținut sovietizarea, că era pehrsuasivă, cum rîrîia moderatoarea; că reforma agrară, după model sovietic, ar fi fost pe placul ruralilor. „Scenariul anti-romănesc vrea etichetarea țaranului ca laș. Ce contează că a dat cele mai multe jertfe în rezistența din munți? A ieșit din colectivizare și din proletarizarea ceaușistă - ambele silnice - iar acum îl așteaptă satul global fără cîini.

Niște țărani? Mai potrivit ar fi fost *Niște martiri*”. Dar uite că tot țăraniii (din Maramureș) au transformat colinda în bocet. Am ascultat împreună, la sfîrșit de decembrie 2012, cutremurătoarea colindă- bocet: *Ce-ați făcut din țară...*

Tot binele! Magda U.

Iași, mai, 2015

E-mailul ultim, de la Luca, datat Duminică,
14 iunie, ora 10,15: „*Eu m-am retras la țară, nemuritor
în păpușoi, rupt de lume...*” L.P.

Gheorghe Istrate - 75

Poetul, Marele Sfios al cetății noastre ipocrite, a împlinit 75 de ani. Și mă întreb, știindu-i sufletul în singurătate, ca și nedreptățile care l-au năpădit în anii din urmă, ce ofrandă ar putea pune pe altarul tăcerii vorbitoare dintre noi? Ce altceva decât să mă rog la Dumnezeu, pentru miracolul înzăpezirilor târzii.

L.M.

La 70 de ani și încă unul...

Se închină soției mele, Michaela, artist plastic, apusă la vârsta de 63 de ani

Moto: „*Sânt douăzeci de ani și încă unul.../N-aș vrea niciunul să i-l dau minciunii...*” (N. Labiș, 3 dec.1956)

La 70 de ani și încă unul
potcoava coaptă-ncepe-ncet să cadă
iar vinul putrezește trist în cadă
pe când mă-năbușă fierbând

destinul
măselăria s-a carbonizat
am ochii goi ca două stinse parce
pruncul plângând în mine se întoarce
și mă descoperă canonizat...

Tu pui răsăturile morții-n spini
răsare-n urmă gheară-n altă gheară
tu luptă-te-n lupoaica ta ursară
și îmi presează oasele în crini -
la levitația dintâi de astă seară
la 70 de ani și încă-o vară...

Ritual (părinții)

Motto: „*Dacă ați făcut castele în aer, n-ați lucrat în zadar; deoarece acolo s-ar și cuveni să fie toate. Acum, pu-neți dedesubt și fundațiile*”
(Henry David Thoreau)

acolo-n iarba mirosind a fapte
în cimitirul somnului lor greu
sub crucile de piatră și de lapte
mormintele-i îmbătrânesc mereu
s-au scurs toți corbii-n secolii
de humă
s-a stins și steaua-n lumânări de seu
dorm noaptea lor de tată
și de mumă -
mormintele mă-mbătrânesc mereu
m-am destupat din floarea mea
nebună
și-am supt zăpezi din cer
din Dumnezeu
de-acum mă-ntorn la tată
și la mumă -
mormintele ne-mbătrânesc mereu

Limită

eu port mereu un fel de frică-n voce
rostogoliri desprinse din abis
stau îngropat cu toată viața-n vis
ca un copil în slava lui precoce
lumina Doamne n-are început
eu sunt fragmentul ei dinspre tăcere
sunt plumbul ce refuză prins în cnut
să taie-n trup cămașă de durere
eu Doamne tot mai traversez recrut
războaiele virtuții ce se cere
cu sufletul captiv într-un sărut

cu-otrava armelor prelinsă-n miere
la adăpostul vieții mele
se-ntâmpă-n întuneric stele...

Cenușa șarpelui

La vârsta unui sâmbure chemat
să crape-n noaptea nopților o ușă,
lovit de aștri iar m-am întrebat:
de ce miroase clipa a cenușă?
De ce pe flori cad aripi moi în zori,
de ce un om renunță și dispăre,
de ce lumina veșnicilor sori
se stinge-n carnea noastră

și ne doare?

Vai, Șarpe, veacul mă provoacă
blând,

va trebui să intru în săgeată,
mătase vremii să o sparg adânc
cu timpul șiiroindu-mi lung
în pleată.

Copilul cere-o mumă și un sân
deși singurătatea-n buză-i scurge,
el îndemnat de șarpele străbun
din carne laptele răstit și-l smulge.
Mă poartă nebunește o quadrigă
de-a valma cu-ntunericul din stea,
prin turnul lumii cineva mă strigă
și sparge reci lumini în carnea mea.
Astfel rănit de vulturul etern
ce-mi zboară lung prin sângele
fierbinte

aud cum site uriașe cern
prin noi bătrâne trupuri de cuvinte.
Grăbiți mi-s anii. Veacul încă e.
Lumina ca un șarpe bate-n ușă.
Mă-ntorc în mine și mă-ntreb: de ce
miroase clipa totuși a cenușă?...

Copilul etern

îmbătrânește-n iarbă un copil
de veacuri își privește-n palmă

mărul
deasupra lui de-atâtea ori decorul
și-a preschimbat frunzișul volatili
eu îl implor și-l chem să mă asculte:
„copile-bun hai să vâslim din nou
prin umbra noastră-ngemănată-n ou
sub talpa altei zeități adulte...”
dar el prin veac îmbătrânindu-și
mărul
e surd și mut și orb - ca adevărul

Calul

va trebui să născocim candori
acestui suflet fără primăvară
neștiutor de zâmbet și culori
om-jumătate jumătate-fiară.
el vine pur din noaptea lui și mut
e-o piatră veche veșnic umblătoare
se tulbură călcând pe-atâta lut
de parc-ar vrea smulgându-se să
zboare

noi cei ce creștem cearcănul precoci
și prăbușim lumina dintre astre
va trebui să-i așezăm sub roți
cărnoase drumuri cu nisipuri aspre
va trebui să-l umilim pe rând
să-i țintuim copitele-n pietroaie
să-i lingă flăcările hățul blând
să-l hăituiască tropote de ploaie
și-ajuns în grajdurile lui jilave
în pătura-i de sânge și noroi
când va privi-n oglinzile bolnave
să-și vadă chipul semănând cu noi

Oase de fluturi

sânt timbre ale morții mici volante
ei ară timpul zilei și-l reduc
vărsând în flori - calicii delirante -
suspînul mătăsos de eunuc
ei trec pedepsitor prin rana noastră
îngălbenind în gerul prematur –
și ninge-adesori prin ora vastă
cu oasele lor albe de azur...
patrule sânt bătătorind lumină
în depărtarea surdă dintre zei,
mici dezertori prin cerul de rugină
cu lanțurile morții dupa ei
cruci fragede foșnind în zbor timid
ferestre moi prin amintiri secate -
polenul lor bolborosind în vid
pe-un sâmbure plutind în bunătate
i-am așteptat. odaia a vuit
de lipsa lor - dar ceasurile sparte
cu fața s-au întors în infinit
ca niște soli în țările cu moarte

Bocet

maica mea lumina mea
rana mea de-a pururea
mi-am făcut din dor o stea
să mă-mbrățișez cu ea
maica mea lumina mea
din țărâna mea bolnavă
ți-am pus candelă și slavă
din pământul meu sfielnic
ți-am pus smirnă și jertfelnic
vinovare vinovare
haina mea e în rugare
că se strânge peste mine
precum stupul pe albine
și-năuntru nu e nime'
când va fi cândva să mor
mă voi face un izvor
ca să umblu sub pământ
cu picioare de argint

să te plâng să te găsec
în mormântul tău regesc
fiindcă te-am cătat în stea
dar în stea nu se murea
acolo se nemurea
maica mea lumina mea
rana mea de-a pururea

Marele cântar

hai să vâslim copile înapoi
să-mpingem calul din cuvânt
în sânge
să rupă umbra care ne tot strânge
în hamurile-i aspre pe-amândoi
acolo-n rouă iarba tot mai plânge
ea ne așteaptă cu cearșafuri moi
să ne desprindă talpa din noroi
să ne ferim de-nghețul ce ne-ajunge
hai să vâslim spre calul tutelar
prin el destinul nostru luminează
alunecarea-n marele cântar
ce ne măsoară pururea o rază
vai pruncule zăpada n-are rost
noi mirosim a păsări care-au fost

Ritual (acestui sânge-i sunt dator)

acestui sânge-i sunt dator
să-i leagăn paserile lungi
ce-au adormit în zborul lor
ca-n spuma zâmbetului - prunci
prin șirul lumii un copil
ne-așteaptă de-o eternitate
să-l facem regele umil
pe țara lui de puritate
cândva târziu îl vom vedea
dormind în luntrea ce pătrunde
cu vârful galben într-o stea
din care nimeni nu-i răspunde
acestui sânge-i sunt dator
să-i fiu copilul ce privește
mereu însinguratu-i zbor

mereu rămânerea-n poveste

Ritual (amiroase)

amiroase Doamne amiroase
 timpul vechi îmbătrânind pe oase
 anii mari cât marea desfăcută
 peste putrefacta noastră plută
 amiroase Doamne amiroase
 timpul vechi cu-mpletituri de rase
 vărsături de neamuri supte-n delte
 înroșind nisipurile fierte
 voci târzii amurguri dilatate
 peste frageda eternitate
 amiroase Doamne amiroase
 a Iisus a ceruri fără oase
 a veșmânt înconjurând în gând
 frigul mare-al Domnului cel Blând.

Ritual (centru)

miros a fluturi și a moarte
 lăstunii se ascut în întuneric
 noaptea se sparge-n ferestre lipind
 timbrul ei șoptitor - emisferic
 am prea multe desemne pe umeri
 sunt cercetat de o poruncă anume
 templul credinței mi s-a crăpat -
 unu plus unu fac infinitul
 eu însumi sunt centrul lui erodat

Ritual

(Doamne iar ni se întâmplă)

Doamne iar ni se întâmplă
 să stăm tâmplă lângă tâmplă
 nădușeala Ta divină
 mă-nlumină în lumină
 vorba Ta e carnea lumii
 lunecă prin ea postumii:
 nenăscuții, visătorii
 din bisericile florii...

Ritual (pur)

mirosul lumii l-am uitat
 jur-împrejur cat amintiri
 precum un trup decapitat
 lumina pleoapelor subțiri
 din treaptă-n treaptă mă cobor
 absent la tropote la glasuri
 abia ating nepăsător
 zăpada putrezind pe ceasuri
 aștept să-mi ardă-n carne spini
 s-ajung curat la cel ce sunt
 să bat la ușile luminii
 cu piatra unui mut cuvânt

Ritual (ce să refuz)

ce să refuz și ce să mai accept
 toate cuvintele miros a moarte
 bat clopotele-amurgului în piept
 mirosul lor copile ne desparte
 încep o floare și-o termin în zori
 mi-e îngerul bolnav și mă refuză
 dă-mi Doamne plânsul unei mari
 candori
 și dă-mi ninsoarea pruncilor
 pe buză
 dar nu mai sunt cuvinte ca să spui
 o spadă se sfărâmă între oase
 mi-e îngerul bolnav și boala lui
 în cerul tot a moartea mea miroase.

Ritual

(corb)

am batut la usa temutei
 si mi-a deschis
 de-acolo a izburit corbul
 cu tot infernalul lumii in pline
 ochiul lui strucura lumina
 din fante precise
 era frig ca in strugure toamna
 apa recea in bucuria matinei
 si brusc am tacut -
 gaciere gainind noaptea polara

litere focului de mirosuri înfrisoșător

(9 iunie 2003)

George Ștefănescu

Emil Proșcan în dialog cu Ileana Vulpescu

Emil Proșcan: *Trebuie să vă mărturisesc că, de fiecare dată când am privilegiul unor întâlniri cu dumneavoastră, care sunteți o mare personalitate a culturii române, am emoții. Trecând peste ele, aș vrea să vă întreb, acum fiind perioada de sfârșit de an, cum percepeți atmosfera sărbătorilor și care sunt diferențele între ceea ce simțeam cu niște ani în urmă, legat de ritualurile Crăciunului, și cum trăim toate acestea acum, când parcă oamenii nu mai au puterea să se bucure.*

Ileana Vulpescu: Cred că oamenii s-au schimbat, nu mai sunt cei de altădată și nici timpurile nu mai sunt cele care au fost. Sărbătorile erau atunci un eveniment în viața familiei, în viața persoanei și fiecare de-abia aștepta să se întâlnească cu rudele, cu prietenii și să simtă că este un eveniment deosebit. Viața cotidiană a ajuns însă atât de trepidantă, de obositoare, încât și-a pus amprenta și pe atmosfera sărbătorilor, pe care doar copiii o mai percep cu o anumită intensitate, în timp ce adulții nu mai au puterea să regăsească spiritul lor, așa cum o făceau - să zicem - în urmă cu câteva zeci de ani. Ca să te bucuri trebuie să fie o atmosferă generală de împăcare, de liniște, să nu-ți fie teamă că-ți cade o bombă pe casă, să nu-ți fie teamă, când ieși pe stradă, că poți fi atacat și jefuit. Atmosfera de pace contează enorm. Pacea despre care se vorbește atât de mult și care este tot timpul atacată. Gândiți-vă câte conflicte au fost, de la sfârșitul celui de al doilea război mondial încoace, câți oameni au murit în războaie locale absurde... Modul în care omenirea nu înțelege și nu vrea să citească istoria este rezultatul lăcomiei unora care, orice și oricât ar avea, nu se satură. Or, aceasta este cea mai mare plagă pe care a cunoscut-o omenirea.

E P: *Vorbind despre poporul român, în acest context, am auzit frecvent că perioada de criză pe care o trăim ni se datorează, în mare măsură, chiar nouă; pentru că nu reacționăm, pentru că am devenit leneși ș.a.m.d. Dvs. ce părere aveți?*

I V: Eu spun, ca și moralistul francez La Rochefoucauld: „Nimeni nu este nici atât de vinovat, nici atât de bun pe cât pare”. Dacă aș fi trăit într-o altă țară mi-aș permite să fac alte aprecieri dar, din ceea ce am observat, învățând istorie și fiind martoră cu viața mea care începe în 1932, mi-am putut face o părere. Cred, așadar, că românii nu sunt nici mai buni dar nici mai răi decât alte popoare. Și că mulți dintre cei care ne judecă ignoră istoria noastră.

Se dă cu părerea, fiecare judecând după experiența lui. Aș accepta să ascult pe cineva care provine dintr-un popor având o istorie similară cu a noastră, atunci am putea să facem comparații valabile. Dar să compari popoare care au avut colonii, care s-au îmbogățit pe spinarea altora, cu românii, care n-au avut decât furturi din teritoriu, și să-i dai ca exemplu tot pe români de leneși și neserioși, nu este cinstit. Eu nu spun că suntem niște sfinți de pus în calendare, dar nici mai răi decât alții nu suntem. Aș cita o carte foarte interesantă apărută la Humanitas, în 1990 cred, a contelui Alexandre de Marenches, care a fost șeful Serviciilor Secrete Franceze timp de 11 ani - 7 ani sub Pompidou și 4 ani sub Valéry Giscard d'Estaing. Acesta, în timpul celui de-al doilea război mondial, s-a aflat în partea ocupată de nemți. De pe moșia lui a fost arestat un țăran acuzat că a participat la un complot. Contele și-a luat inima în dinți și s-a dus la șeful Gestapo-ului local căruia i-a spus: „Domnule colonel, un om cu șase copii acasă, un țăran, să se ocupe de sabotaje? Eu garantez cu viața mea pentru el.” Ofițerul i-a răspuns: „Vă cred, domnule, și mâine omul o să fie acasă.” Dar l-a dus pe Alexandre de Marenches și într-o cameră alăturată, unde se aflau sute de scrisori cu denunțuri ale francezilor împotriva... francezilor. Cartea se numește, în românește, **Sfetic de taină al puterii** și sunt convinsă că cele scrise acolo nu sunt o invenție.

E P: *Să însemne asta că delațiunea e o practică a tuturor locurilor și timpurilor?*

I V: Nu întru totul! Însă, așa cum spuneam, nu sunt nici popoare de pus în calendar dar nici popoare în care să dai cu noroi. Românii au niște calități: inventivitatea, umorul, perspicacitatea etc. Deci, niște calități. Că, în special după 1990, se fură în România la patru mâini și până la claviculă, se datorează faptului că legile sunt permisibile. Și, ca să fim drepi până la capăt, se fură și în alte părți.

E P: *Ați acordat, de-a lungul anilor, multe interviuri. Ce credeți că nu ați fost întrebată în acestea și ce ar trebui să mai afle oamenii despre Ileana Vulpescu?*

I V: Despre orice om afli, într-o discuție, ceea ce vrea el să se afle. Desigur, se pot face corelări legate de statutul și comportamentul său social, dar nu poți afirma, nici așa, că îl cunoști cu adevărat.

E P: *Așadar, dumneavoastră ne arătați o anumită fațetă, cea a scriitorului, în spatele căreia se află Ileana Vulpescu. Ce motivează această „ascunzătoare” a sufletului?*

I V: Viața... Am rămas orfană de tată la doi ani, am avut tată vitreg, a murit și el, a venit războiul, apoi a venit regimul comunist și nu am avut motive să mă bucur. Am avut și pe mama bolnavă, eu bolnavă. Gândiți-vă că am stat un an și două luni în ghips, nemișcată, cu probleme la coloană. În acea perioadă am ascultat toată muzica lumii. Aveam un radio și ascultam tot ce se putea: muzică simfonică, populară, tot am ascultat...

E P: *Care sunt preferințele dumneavoastră muzicale?*

I V: Îmi place muzica populară românească, dar cea cu adevărat populară; doinele, cântecele de haiducie... După aceea muzica simfonică: Bethoween, Mozart, Vivaldi...

E P: *În afară de muzică, ce alte bucurii ați avut?*

I V: Bucuriile au fost întotdeauna lucrurile mele, apoi câinele meu din curte, pisica sau pisicile mele. Ele au fost prietenii și iubirile mele. Când a murit o pisică și eu trebuia să dau o teză la școală, mama nici nu mi-a spus, pentru că știa că am să plâng și numai bună de teză nu aș fi fost.

E P: *Îmi amintesc că într-o discuție anterioară v-am întrebat ceva despre moartea unui om. Atunci mi-ați spus că nu este mare deosebire, pentru suferința celor care rămân, între moartea unui om și a unui animal. Ați rămas la aceeași opinie?*

I V: Vă rog să mă credeți că am avut tot timpul să îmi schimb părerea până la frageda vârstă de 83 de ani, moartea animalului pe care-l iubești nu se deosebește cu nimic de cea a omului la care ții. Același gol îți lasă în suflet și este de neînlocuit. Poți să-ți iei, dacă ți-a murit câinele, un alt câine, dacă ți-a murit pisica o altă pisică. Ceea ce te-a legat de animalul care a plecat de lângă tine nu se șterge însă niciodată.

E P: *Vă recitiți cărțile?*

I V: De obicei nu, pentru că am zis: „De ce să mi le recitesc dacă pot să citesc altceva.” Dar am făcut și experiența asta. E foarte curios cum te simți înstrăinat de carte judecând-o cu ochii oricărui cititor și, culmea, găcind-o plină de defecte.

E P: *Ce înseamnă pentru dumneavoastră **Arta Conversației**?*

I V: Este cartea care mi-a făcut un nume. Mai scrisesem înainte un roman, din punctul meu de vedere mai bun decât **Arta Conversației**. Se numea **Rămas bun casei părințești**, dar a avut un tiraj nesemnificativ... Pe când **Arta Conversației** a fost tipărită, de la început, în 50.000 de exemplare. Era și un moment în care oamenii așteptau ceva. Puteai să critici regimul lui Dej, cea mai sinistă perioadă a comunismului românesc. Mi se pare foarte ciudat că oamenii care au trăit și pe vremea lui Dej uită total acea epocă.

E P: *Aveți o carte, din toate cele pe care le-ați scris, la care țineți cel mai mult?*

I V: Da! Se numește **Sărută pământul acesta**, și acțiunea se petrece la căderea Daciei, în 106 d.H. Se află acolo ceva din sufletul meu care a ținut mai ales cu învinșii, în pofida faptului că învingătorii au, întotdeauna, dreptate. Ei sunt cei mai buni și cei mai deștepți și cei mai capabili și nu noi, bieții învinși. Consider, așadar, că străbunii mei cei mai adevărați, mă scuzați dacă este o tautologie, sunt dacii. Cât despre romani, imperiul lor s-a destrămat din corupție și din extindere mare. Pentru că, așa cum spune un proverb chinez: „Dumnezeu nu a lăsat niciun copac să ajungă până la cer”. Cine vrea

să stăpânească lumea face o gravă greșeală. Oricât așa-zis bine civilizator le-ar aduce celor cuceriiți nu va fi considerat decât, cel mult, un fel de părinte vitreg.

E P: *Cât de legate de realitate sunt sursele dumneavoastră de inspirație și cât ține, în economia unui roman, de imaginația scriitorului?*

I V: Știți cum este... Totul este realitate filtrată prin sufletul celui ce o expune. Am fost întrebată, de multe ori, câte personaje din **Arta Conversației** sunt reale, și am spus că doar unul - Stalin. În rest, ele fac parte din realitatea mea de scriitor.

E P: *Simțiți că aceste personaje plătesc, cu ghilimelele de rigoare, polițe ale autorului față de lumea reală?*

I V: Sigur ca da, foarte multe! Într-o carte faci dreptate cui vrei și poate că dreptatea nu este totală nici acolo. În literatură, ca în orice face omul, există greșeli și prejudecăți. Poate vrei să prezinți pe cineva și nu este drept, pentru că îți este antipatic, să-l negi total. Eu spun: „Doamne, dușmanul meu de moarte dacă este inteligent eu n-am să spun niciodată că e prost.” N-am să spun, despre cineva care m-a luat peste picior, că nu știe să scrie. Doamne ferește! Și-i dau dreptul fiecăruia să aibă propria părere. De ce să mă supăr pe cineva că a spus ceva rău despre mine? Eu sunt un om oarecare. Nu accept însă să te duci, de pildă, la Bruxelles și să-ți batjocorești propriul popor. Nu mai este același lucru. Dacă aș fi avut vreodată o însărcinare publică nu mi-aș fi prezentat poporul ca făcând parte dintre heruvimi, dar nici nu aș fi dat cu bâta-n baltă. Aș fi căutat să-l reprezint cât mai bine. Și să creez o opinie în favoarea sa. Adică, una este să reprezinți poporul și alta este să te reprezinți pe tine. Dacă eu scriu, o picătură din poporul român se regăsește și în cărțile mele.

E P: *Istorie noastră, spun mulți, nu este una exactă. Multe din datele ei esențiale sunt ascunse, deformate sau manipulate, încercându-se o înstrăinare de rădăcini, de izvoare... Și asta în pofida faptului că, între Gânditorul de la Hamangia și arta modernă n-au fost mii de ani, ci doar o clipă de eternitate.*

I V: Poți să zici că este sculptura lui Brâncuși...

E P: *Exact! Și atunci de ce suntem catalogați în Franța și nu numai, drept țigani păduchioși?*

I V: Dar, pardon, scuzați, și în Franța sunt păduchi. Acum doi trei ani, când se ducea o prietenă de-a mea să-și ia nepotul de la grădiniță, în Franța a văzut scris: „Copiii cu păduchi nu vor mai fi primiți după vacanță!”

E P: *Despre istoria noastră adevărată, ce credeți? Există o latură ascunsă, neștiută, tănuită intenționat?*

I V: Putem spune despre daci că romanii le-au dărâmat cetățile până la pământ. În cetățile alea o fi fost ceva. Dacii aveau și o cancelarie și țineau legătura chiar cu Roma. Adică, acolo se presupune că cineva știa să vor-

bească latinește. De pildă, noi, aici, foarte departe de Roma vorbim latinește. Faptul că așa de repede a apărut o limbă presupune că limba celor cuceritori era asemănătoare cu a celor care au cucerit.

E.P: *În Muzeul de la Vatican există 5 busturi care îi înfățișează pe daci, alte 8 statui de daci împodobesc Arcul de Triumf al lui Constantin cel Mare, iar asemenea sculpturi sunt risipite în mai multe muzee din Italia. Mă întreb, cum de un popor cuceritor a putut să le dea învinșilor această dimensiune monumentală. Să fie și asta o legătură cu adevărurile neștiute ale istoriei noastre vechi?*

I V: Există două posibilități: să-i fi reprezentat astfel pentru că chiar așa arătau, sau pentru că au vrut să spună: „N-am învins niște pigmei sau niște râme, iată ce oameni am învins!”

E P: *Am întrebat, puțin mai înainte, despre personajele din cărțile dumneavoastră. Mă gândeam, în timp ce vă ascultam, la viața lui Iisus. A existat în preajma Sa un personaj controversat - Iuda. Biserica îl cataloghează ca pe un nevrednic, un păcătos, etc. dar sunt și persoane care spun că el a trebuit să facă ce a făcut. Iisus a avut o misiune pe Pământ și cineva trebuia să trădeze. La un moment dat, chiar Mântuitorul îi spune: „Fă ceea ce trebuie să faci!” Pentru dvs, Iuda este un personaj pozitiv sau negativ?*

I V: Iuda, după părerea mea, își cunoștea destinul. Nu el a ales să fie trădătorul ci a fost ales. Dacă un instrument al destinului intervine acolo unde era prevăzut nu poți să acuzi.

E P: *Care sunt activitățile cotidiene ale Ilenei Vulpescu?*

I V: Cele dintotdeauna: cititul, acum televizorul... Poate lumea să râdă de mine, dar m-aș uita la nesfârșit la desenele animate ale lui Walt Disney, spre deosebire de urâciunile astea care se fac acum. Și îmi plac, mai ales, filmele cu animale. Să vezi câtă inteligență are un animal este de-a dreptul fascinant.

E P: *Dacă ar fi să luați viața de la început ce ați evita și ce ați dori să faceți?*

I V: Îi spuneam unei prietene că, dacă m-ar întreba Dumnezeu ce vreau și ce nu vreau i-aș răspunde: „Doamne, nu mă mai trimite pe pământ!”. Dar, sunt convinsă că venim aici cu un fel de cartelă electronică. Toate perforațiile sunt făcute și noi sărim din una în alta.

E P: *Ce ați dori să se mai întâmple în viața dumneavoastră? Tot timpul avem vise, ne dorim ceva...*

I V: Mi-aș dori să mai scriu.

E P: *Aveți multe cărți nescrise?*

I V: Aș avea destule. Eu nu sunt rapidă la nimic. Dacă cineva spală un geam într-un sfert de oră, eu îl spal într-o oră.

E P: *Asta înseamnă că sunteți riguroasă în ceea ce faceți.*

I V: Credeți-mă că dacă am spălat un geam într-o oră, atunci chiar

I-am spălat. Nu pot să mă grăbesc. Dacă îmi dă Dumnezeu zile... dacă nu, ce a fost a fost. Și-mi doresc să mă asculte Dumnezeu să fiu până în ultima clipă a vieții în picioare și în toate mințile. Astea sunt singurele mele aspirații.

E P: *Legat de rigurozitatea dvs, spuneți odată că folosiți zilnic dicționarul și le ziceam tinerilor de la mine din oraș să lase jena la o parte, să folosească dicționarul atunci când nu stăpânesc bine expresii sau cuvinte. Și, dacă dumneavoastră folosiți zilnic dicționarul, este o recunoaștere a faptului că întotdeauna mai avem ceva de învățat...*

I V: Vreau să spun ce simt eu, ca o carență cronică a educației mele: faptul că nu am făcut filosofie. Afară de ceea ce am studiat fără voie - materialism dialectic - am făcut și un curs de istoria religiilor. Dar nu este suficient.

E P: *Care este cea mai mare realizare a dumneavoastră?*

I V: Faptul că oamenii cărora m-am adresat și care m-au citit m-au înțeles și mă bucur de simpatia și de înțelegerea lor. Scrii ca să te eliberezi, dar și ca să comunici. Dacă, prin ceea ce ai scris, reușești să îi dai ceva din sufletul tău cititorului, dacă el rămâne cu ceva de acolo, ai de ce să te bucuri. Îmi spunea chiar un critic literar că sunt cărți foarte lăudate care nu sunt citite și sunt cărți nelăudate care sunt citite. Eu sunt la categoria a doua. Când mai umblam pe stradă mă opreau oameni necunoscuți spunându-mi că m-au citit și că le-a plăcut mult... Am descoperit astfel bucuria de a fi un ecou în sufletele altora. Mie îmi pasă ce spun cititorii. Nu fac o dramă dacă mă critica cineva spunându-mi că nu îi place sau că am exagerat.

E P: *Și la noi, la Mizil, cred că ați simțit simpatia tuturor...*

I V: Cum să nu?! Nici nu am pășit bine și o tânără a venit să-mi dăruiască un buchet de flori. Și când ați amintit de mine, toată lumea a aplaudat.

E P: *Mulți au regretat că n-au știut că o să veniți ca să-și aducă cărțile pentru autograf.*

I V: Poate oamenii simt în mine o soră de suferință, își găsesc în personajele mele neîmplinirile, dorințele, durerile și speranțele lor, ceva care se potrivește acolo.

E P: *Doamnă Ileana Vulpescu, a fost o plăcere să stau de vorbă cu dumneavoastră. Vă mulțumesc și vă urez din toată inima să aveți cât mai multe motive să zâmbiți, să constatați că viața este frumoasă, că sunt zile deosebite! Vă urez să aveți un an nou cât mai bun, în care să reveniți și la Mizil, acolo unde vă vom aștepta, întotdeauna, cu dragoste și admirație!*

I V: Vă urez să dea Dumnezeu pace și sănătate la toată lumea!

ARCADE LIRICE

Ottilia Ardeleanu

viața o ultimă îmbrățișare

o ruină în care nu am vrut să intru
nici măcar să filmez
sau ceva asemănător
nu mai există ordine într-un babel
stricat
de vreme ceasornicele
nu mai funcționează
nimic nu mai poate fi recunoscut
și dacă ți-a aparținut vreodată
dumnezeu atârână de un catarg
probat de câțiva norocoși
locul acesta acum ceva minute
fusesse un birou cu suflete pe ziduri
îmortalizate
citate /suntem ceea ce iubim/ mi-am-
intesc de ochii lui nichita
mai ai albastrului decât
cerul acum căzut ca o pancartă
electorală ziua prinsă
între dărâmături niște cuvinte grele
într-o discuție lovită de seism
nu știi de fapt cine rezistă sau dacă
efectul ar fi să zaci brațe în brațe
într-o relație necunoscută
numele nu contează nici dacă ai fost
propriul șef
ori vreun pârlit cu mâna întinsă
cătred moarte
cenușii trupuri lipite într-o veșnicie
care și-a înscenat propria navigare
eșuată în spațiul universal
închis pleoapă peste pleoapă
câteva momente înainte ideile
mușuroaie de furnici construind
pământul
în manieră egipteană frunzele

tăiau aerul uman
în spirale dimineața se ridica
de pe piele
cu urmele iubirii
timpul anormal de normal
aproape plictisitor
cu mecanismele lui de trecere
prin oameni
indolent în fața oglinzilor care
nu se reflectă
în minciună viața este de o altă
păreră controversată
doar iubirea rezistă acolo în moloz
cu bărbia pe umărul dislocat
un fir de păianjen între două lumi
leagănă preistoria
femeie harnică moartea adună oasele
uscate surcele la focul cărora
se va încălzi
pentru încă o generație

Silvia Biteru

Imn albastru

ea mă privește
și tace acoperită de pământ
cu o pătură trasă peste cap tace
în casa veche de unde niciodată
n-o să mai iasă
acoperită de pământ sub pătură trasă
s-a născut o altă mamă
uite așa dintr-o altă pasăre cicălitoare
sunt eu
cât o mai iubeam cât o mai iubeam
acoperită de pământ
viermii o trăgeau de genunchi
să-i mai vadă încă o dată rotula
rochia ei de mătase veritabilă
mamă născută dintr-o pasăre
cu degete lungi albastre
peste care am așezat pământ
și a crescut evident iarbă albastră

PROZATORUL ANULUI ÎN REVISTA FEREASTRA

Corina Militaru

UNIVERS ALL

Motto: *Când cineva îți pune lumina în ochi să fii convins că nu dorește decât să te orbească.*

Mă învârt în loc, fac piruete tot încercând să-mi dau seama pe unde trebuie s-o apuc spre ieșire. În jurul meu oameni, mulți oameni ce roiesc în toate direcțiile, teleghidați. Poate așa arăt și eu, sau am arătat când fără să realizez m-am lăsat înghițit de acest furnicar. Rareori mi s-a întâmplat să fiu atât de dezorientat ca acum. Nici nu știu cum m-am lăsat păcălit. De obicei îmi dau seama dintr-o privire dacă este cazul ori nu să insist într-o acțiune. De data aceasta parcă mi-a luat cineva mințile. Inițial am intrat în mall dorind să cumpăr un cadou soției. Voiam să-i fac o surpriză. De la primii pași am conștientizat că nu sunt în locul potrivit și totuși nu am făcut cale îtoarsă. Nu. Ca o demonstrație a teoriei pe care o susțin oricând am ocazia: Este de ajuns o clipă de neatenție și ajungi unde nu vrei cu niciun chip să fii. Ironic, deși mă consider extrem de lucid, am lăsat picioarele de capul lor în timp ce eu eram absorbit complet de atmosfera total diferită de cea binecunoscută. Nimic nu mai era ca înainte și doar nu trecuse prea mult timp de când îmi făcusem cumpărăturile aici. O săptămână, dacă nu mă înșel, și mallul oarecum rece și impersonal s-a transformat într-o împărăție luxoasă și strălucitoare de-ți ia ochii. Nu neg că îmi place cum arată, dar nu asta caut, nu asta vreau. Speram să iau rapid cadoul - plănuiam ce anume -, apoi să trec pe la agenția de voiaj să plătesc biletele pentru weekendul la munte - altă surpriză - și după aceea să-mi petrec restul după-amiezii împreună cu soția mea. Eventual să ieșim la o plimbare dorită în egală măsură de amândoi. Preferată oricând oricărei alte distracții și de unul, și de celălalt.

Judecând după felul cum băjbâi prin mulțime planul meu s-a dus pe apa sâmbetei. Pe unde s-o apuc? Parcă sunt într-un labirint. Chiar sunt! Culoare largi placcate cu gresie aurie, mată se unduiesc ocolind insule ce adăpostesc magazine, cafenele, baruri, locuri de joacă pentru copii, restaurante - am văzut chiar și un cazinou -, se înnoadă, se intersectează, se înfundă și Dumnezeu știe cum pot ieși la liman. Totul scâldat într-o lumină feerică, iar muzica... Nespuse de liniștitoare, parcă izvorâtă din altă lume, îți mângâie auzul, îți adoarme mintea. Poate prea mult. Ici, colo oaze de plante ornamentale is-

cusit amenajate, încântă privirea. De jur împrejurul lor pe băncuțe tăifăsuiesc relaxați oameni. Acum relizez că exact asta a fost ideea arhitectului, un Dedal al timpurilor noastre. Să ofere surprize la orice pas, să nu plictisească ochiul, dezvăluind mereu și mereu alte perspective și tot atâtea tentații. Un labirint al fericirii ar spune unii. Eu nu, și mă revolt pe cel care mi-a programat rătăcirea prin aceste culoare întortocheate, gândind că-mi oferă cine știe ce plăcere. Sunt capabil să recunosc surogatul. Încă sunt.

Vanitatea se pedepsește și asta pățesc acum. Plătesc pentru că orgoliul meu a început să chicotească nebun când la intrare m-a întâmpinat domnișoara aceea foarte frumoasă. Bine clădită, îmbrăcată în așa fel încât să-și pună în valoare farmecul. Nu ostentativ, nu vulgar, ci extraordinar de atractiv. Și vocea aceea suavă, clar exersată îndelung. Chiar mi-a indus senzația că sunt un oaspete de vază, unic prin importanța lui. Recunosc, m-a vrăjit cu toate că, nu sunt nici flușturatic și nici nu-mi zboară ochii în toate direcțiile. Dar ce-i frumos și lui Dumnezeu îi place, nu? Apoi socotesc că nu-i nici un păcat să studiez meniul. Doar n-am comandat nimic!

În alt context aș fi trecut slăbiciunea față de tânăra primitoare în categoria mici bucurii nevinovate, însă acum o consider pe ea responsabilă pentru faptul că încă mă aflu aici, și încă nu știu pe unde să ies, și încă nu am cadoul căutat. Tot susurându-mi un discurs învățat dinainte și recitat tuturor - nu mă amăgesc că ar fi altfel - m-a condus pe nesimțite înăuntrul labirintului, apoi m-a lăsat singur. S-a retras, nu înainte de a mă asigura:

– N-o să regretați, aici este singurul loc unde găsiți tot ce vă doriți, apoi a adăugat pe un ton ușor teatral: Distracție plăcută în UniversAll!

Câteva clipe am privit în urma ei întrebându-mă ce mai este și cu denumirea asta. N-o mai auzisem până atunci și habar nu aveam când Maritimo devenise UniversAll. Am renunțat să-mi bat capul. Oricum totul era altfel, deci ce mai conta o denumire. Putea să poarte orice nume, numai să cumpăr ce intenționam și să dispar numaidecât.

Am pornit la întâmplare într-o direcție și precum am presimțit încă de la început, totul a luat o întorsătură extrem de neplăcută. La fiecare doi, trei metri îmi apăreau în față domnișoare asemănătoare celei de la intrare - alese una și una - și îmi ofereau câte un produs cu atâta sollicitudine încât începeam să mă îndoiesc că nu-l cerusem. Să gust cașcavalul cel mai natural - sigur mi l-aș dori, dar încă nu știu - să probez, să încalț, să admir ultimul model de televizor, să testez performanțele celei mai noi game de tablete, să încerc excepționalii ochelari 3D, să...

Inițial le-am răspuns amabil. Nu, nu aveam nevoie nici de unele, nici de altele. Eu voiam doar... Nu apucam să spun ce. Parcă eram eroul principal într-o piesă jalnică, iar personajele secundare ieșeau atât de repede din scenă încât nu apucam nici să-mi rostesc replica, darămite s-o primesc pe cea mult dorită. Îmi scăpau printre degete. O frumoasă renunța și alta mă lua în primi-

re, până când n-am mai putut să-mi controlez nici nervii, nici gura.

– Magazinul nostru vă oferă cele mai elegante rochii de mireasă, cusute manual. Doar o clipă dacă...

– Aveți impresia că sunt vreo domnișoară în pragul măritişului? am întrerupt-o brutal pe bruneta care încerca să mă atragă cu glasul ei mios.

– Cu numai zece lei copilul dumneavoastră face turul mallului cu trenulețul, iar în acest timp puteți să vă plimbați liniștit fiindcă este în siguranță cu noi, zâmbește o roșcată cărlionțată.

– Cum să nu! Cu plăcere, dar mai întâi trebuie să-l fac! am rânjit răutăcios, apoi i-am întors spatele dornic să găsesc odată scăpare din acel infern.

După un timp am devenit insensibil, obosit, încordat, crispat, întunecat. Nu m-am mai chinuit să explic că nu vreau să beau cafeaua cea mai bună, nici să mănânc în restaurantul cel mai elegant și nici măcar medicamentul minune în stare să-mi readucă zâmbetul pe chip. Nu, nu-mi trebuia nimic de la nimeni și părea că eram singurul nemulțumit, singurul indiferent la strălucirea din jur.

Iată-mă deci învârtindu-mă indecis încotro să mă îndrept după ce am încercat, fără succes, numeroase variante de ieșire din labirint. Între timp restul lumii continuă să fie mânată de o dorință acerbă de a nu pierde nici măcar o prezentare de produs și odată cu ea cine știe ce ingredient neapărat necesar fericirii. Aș spune vital, observându-le neliniștea. Tot privind-i zăresc deodată o față cunoscută și mă simt în sfârșit salvat. Vecinul meu de la parter se apropie, însă nu mă observă decât când se împiedică de mine. De fapt i-am stat în cale special ca să-l trezesc și reacționează ca atare:

– Ce mă... Aa, tu! Scuze... Salut! se hotărăște în final să-mi întindă mâna.

I-o strâng bucuros deși el nu pare foarte fericit că-l rețin, și-l întreb direct - la urma urmei nici eu n-am chef să lungesc vorba:

– Pe unde se iese de aici? Să fiu al naibii dacă știu!

– De ce? Vrei să pleci? i se lungește fața a uimire, apoi brusc se îndepărtează scuzându-se: Mă cheamă... Trebuie să plec!

Soția îl strigase să vină degrabă unde era ea, că pierdeau o ofertă unică. Dau să fug după el, însă renunț imediat. Îi văd mult prea ocupați ca să-mi acorde atenție și pe de altă parte realizez că n-am de ce să mă agăț de el când pot aborda orice necunoscut. Chiar cu riscul de a părea fraier că nu știu atâta lucru, cer îndrumare primului om întâlnit însă am din nou ghinion. Cineva din preajmă exclamă: „A început!” și-l distrage. De fapt mi-l fură, fiindcă pleacă grăbit de lângă mine. Nu numai el, toți devin subit agitați. Alertați, se întreabă unii pe alții: „A început?” „Deja?” „Nuu, încă nu! Urmează!” „Când?” „Mai este puțin!” și se scurg ca un fluviu într-o anumită direcție. De voie de nevoie merg odată cu mulțimea - oricum n-am altă șansă.

Nu foarte departe se deschide un spațiu imens unde sunt deja adunați câțiva oameni, iar alții, tot mai mulți, sosesc neconținut. În câteva minute locul este înțesat de bărbați, femei, tineri, vârstnici, chiar și copii. Și eu printre ei, încercând să descopăr ce-i atrăsese acolo atât de puternic. De jur împrejurul meu o zumzăială asemănătoare celei premergătoare ridicării cortinei în sălile de spectacol. Deodată se face liniște. Undeva în față, destul de departe de mine se aprind niște reflectoare luminând o scenă, ascunsă ochiului până acum. Un bărbat urcă zglobiu cele câteva trepte din dreapta ei și se apropie de microfon, făcând cu mâna prietenos publicului extaziat de apariția lui. Împins de o curiozitate necontrolată mă strecur pe margini și avansez, în ciuda nemulțumirii celor rămași în spatele meu. Vreau cu orice preț să văd mai bine personajul. Între timp acesta salută, i se răspunde în cor, apoi încălzește atmosfera cu glume. Nu reușesc să-l urmăresc, dar asistența râde binevoitoare. Răzdesc cu greu și ajung la câțiva metri de scenă. Bărbatul îmbrăcat cam fisticu, însă elegant, nu este tânăr cum mă așteptam, ci în vârstă. De înălțime medie, îmi pare destul de legat, dar nu gras. Părul complet alb, tuns îngrijit, fața smeadă proaspăt rasă și ochi albaștri magnetizanți. Am senzația că din acel albastru ca cerul, fâșnesc lasere care-i gravează cuvintele - mai ales cele nespuse - în mintea fiecărui om de acolo. Nu-mi inspiră încredere și sunt surprins de adulația celorlalți. Continuă seria de glume - eu le găsesc proaste -, apoi întrebă pe neașteptate agitând mâinile deasupra capului:

– Împreună pentru?...

– Fericiree, strigă toți într-un glas.

– Doar la?... plusează bărbatul și-și duce o mână la ureche, sugerând că ascultă cu mare atenție.

– UniversAll! trepidează aerul de atâta convingere.

Vibrația din jur ridicată la cote maxime mă prinde în mrejele ei și sunt gata să țip la fel ca toată lumea, dar îmi revin repede. „Ce-am înnebunit?” mă întreb minunându-mă de reacția mea. Ascult în continuare.

– Sunteți nerăbdători să înceapă spectacolul? își face numărul mai departe individul.

– Daa!... confirmă mulțimea și chiar pare nerăbdătoare.

– Ha-ha-ha, știu! râde el și frecându-și palmele se plimbă grăbit de-a lungul scenei câteva secunde, apoi se oprește și adaugă: Dar... Daar, am ceva să vă spun... De fapt, vreau să vă mulțumesc pentru că-mi sunteți alături, din ce în ce mai mulți! Mai puternici! Fără voi nimic nu ar fi fost posibil! Nimic! Dar uniți am reușit! Este meritul vostru, știți? Da, da! Al vostru! Împreună am construit un...

De la o vreme nu-i mai înțeleg cuvintele, dar le simt picurând peste mine, amețindu-mă, învăluindu-mă, anihilându-mi orice voință. Uit de ce sunt acolo, uit că nu vreau să fiu acolo, uit că eram înnebunit să găsesc ieșirea, să fug cât mai departe, să respir aer curat, să fac ceea ce-mi doresc cu

adevărat. Acel bărbat - charismatic, cu siguranță - m-a subjugat și pe mine, dar nu total, căci de undeva din adâncul meu o voce firavă mă tot îndeamnă să fiu atent. Încerc din răspuțeri să prind sensul discursului.

– ...Locul unde visele devin realitate, unde dorințele se împlinesc, unde fantasmеle groazei și mizeriei de afară dispar ca prin farmec. Singurul loc unde găsiți fericirea. Singurul loc unde trăiți cu adevărat. Numai aici alături de mine...

– Fericire spui? Asta numești viață? mă pomenesc țipând și, ca trezit din transă, continui de-a dreptul furios: Închisoare poleită, spălare de creiere, asta este!

Nimeni nu mă bagă în seamă, nici cel de pe scenă. Aparent își vede netulburat de treabă, dar eu observ că face un semn aproape imperceptibil cuiva, un semn pe care l-aș traduce: „Luați-1!” Totuși nu dau importanță - de ce și cine să mă ia de acolo, doar trăiesc într-o țară liberă - și mă pregătesc să atac din nou. Să rup vraja, să demasc iluzia vândută cu prețul libertății de a alege. Nu apuc deoarece mă simt prins ferm de braț și cu o zvâcnitură sunt tras printr-o ușă bine camuflată într-o încăpere întunecoasă. Deși îmi pare totul absurd și ireal o spaimă incontrollabilă mă cuprinde. Nu văd nimic, nu știu la ce să mă aștept și panicat îmi repet întruna: „Este o iluzie, trezește-te! Trezește-te!”

– Trezește-te, hai! Ai spus o oră, iar eu te-am lăsat două. Haai, mi-ai promis...

Deschid ochii și încă buimac fac eforturi să înțeleg de ce soția mea mă tot zgâlțâie. Ce vrea de la mine? Îmi trebuiesc câteva secunde să mă dezmeticesc, să-mi dau seama unde mă afl, să-mi amintesc că i-am promis o ieșire la Maritimo.

Trenul

Motto: *Timpul nu ne așteaptă, el curge neconținut măsurând fie intensitatea trăirii fie durata absenței noastre de la apelul vieții.*

Telefonul zbârâie, zbârâie insistenț. Îl caut prin pat fără să deschid ochii, dorind să-l opresc indiferent cine ar fi fost dincolo. Îl țin mereu aproape, așa cum obișnuiam când Alin, soțul meu, lipsea de acasă, ca să pot răspunde repede. Nu exista dimineață ori seară să nu mă sune. Primul bună dimineața și ultimul noapte bună, vocea lui caldă.

Îl găsesc și pe pipăite apăs butonul de respingere apel nerăbdătoare să mă reîntorc în vis, singurul loc unde îl mai pot întâlni. În zadar, deoarece imediat aud bătăi, la fel de insistente, în ușa de la intrare. Soneria am scos-o, dar ușa... Aș fi scos-o și pe aceasta dacă ar fi fost posibil. Nu vreau să văd pe nimeni, nici să aud cuvinte de încurajare, asigurări că timpul mă va vindeca, iar să vorbesc nici atât. N-am cerut nimic, nimănui și totuși bătăile se intensifică. Cineva nu mai are răbdare. Deschid ochii exasperată și mă ridic alene din pat. În trecere, observ cu dezamăgire perna lui intactă în ciuda speranței mele - absurdă știu - c-o să-mi mai mărturisească într-o zi despre somnul în doi.

Îmi ia parcă o veșnicie să ajung la intrare și deschid fără să privesc înaintea pe vizor. Oricine ar fi numai să înceteze acel zgomot supărător. Prietena mea cea mai bună, Mara, intră turuind și gesticulând nervos. Îi întorc spatele nepăsătoare, nu mă interesează acum morala ei. Știu că este bine intenționată, dar pur și simplu nu-mi pasă. Dacă tot am fost trezită cu brutalitate caut refugiu în muzică. Pun un CD, caut o bucată anume - preferata mea în ultima vreme - și așezată într-un fotoliu încerc să-l simt pe Alin. Mike Oldfield mă ajută să fiu cu el. The Voyager este el, este podul de sunete pe care l-a aruncat între noi fără să știe că asta face, în seara dinaintea acelei dimineți nefaste. Premoniție ori întâmplare, nu știu, dar atunci a vrut să asculte exact această piesă și după ce ne-am delectat împreună, mi-a spus pe nepusă masă:

– Ce senzație stranie am trăit! Că sunt fiecare sunet... Într-un fel special. Particulă și întreg, aici și oriunde... Că exist pretutindeni și în orice, dilatat până la marginea universului. Prostii, nu? a râs, apoi privind-mă intens a continuat: Oricând vei auzi Voyager - după ce n-oi mai fi pe aici - să știi că sunt în preajma ta, foarte aproape.

Brusc muzica se oprește. Mara socotește că-i este permis să treacă peste voința mea. Mai mult, mă apucă de umeri și zgâlțâindu-mă strigă isteric:

– Oprește-te, oprește-te odată! Nu mai este, gata! Trezește-te!

– Lasă-mă în pace! mă eliberez din strânsoare și plec în dormitor.

Ea se ține după mine pornită:

– Ce faci? Nu vezi în ce hal ai ajuns? Trebuie să accepți realitatea și să mergi mai departe.

– N-am chef să merg nicăieri. Nu te mai băga! încerc să scap, fugind înapoi în sufragerie.

– Ba mă bag! Sunt prietena ta și nu te las să te distrugi! mă urmează ea neobosită. Este bolnăvicios ce faci! Ce-i cu perna aia acolo? Ce-i cu dulapul plin de hainele lui, cu tricoul ăla aruncat pe taburet, cu pantofii de la intrare? Explică-mi! Ce ai de gând? Dacă nu le dai tu, o să le adun cu mâna mea chiar de-o să te superi pe mine. Te înțeleg foarte bine, dar...

– Nu înțelegi nimic! Du-te și fă ordine în viața ta! mă răstesc la ea

și pentru că n-o mai suport pun la repezeală niște haine pe mine și ies din casă, lăsând-o acolo încă vorbind.

Slavă Domnului, nu se ține după mine și afară. Merg și tot merg fără să văd pe unde calc. Undeva în adâncul meu recunosc că are dreptate, dar nu pot și nici nu intenționez să schimb ceva. Dacă aș avea atâta forță aș folosi-o ca să mă ascund undeva departe de toți și toate. Nici gând să șterg urmele prezenței lui - atât mi-a mai rămas - cu toate că a plecat de mult. Realizez că nu se mai poate întoarce de acolo, dar nu pot să nu-l aștept, să nu cred că o minune ne-ar putea aduce iarăși împreună.

Străbat mecanic un culoar al singurătății croit prin oceanul de viață în care se scaldă - ostentativ îmi pare - tot ce este împrejurul meu. Nu văd, nu aud, nu simt. Piciorarele pășesc parcă dotate deodată cu voință proprie. Nu mă interesează unde mă duc, însă observ cum caută urmele pașilor noștri, lăsate cu fiecare plimbare pe străzile acestea, pe lângă teii aceștia. Chiar și mașinile parcate pe marginea drumului par aceleași. Cuvinte, hohote de râs, zâmbetul lui, ușoara strângere de mână - întotdeauna mă ținea de mână - se adună ghem de durere în sufletul meu. Nu mai vreau nici amintirile. Le-aș arunca, însă cu cât le împing mai departe, ele sapă mai vârtos în mine.

Ajung, nu știu cum, la gară. Intru, traversez sala proaspăt renovată, ies pe peron și ca atrasă de un magnet mă îndrept spre trenul staționat la linia întâi. Mă urc în el fără urmă de ezitare. Ca și cum planificasem acest lucru din start. Ca și cum premeditasem o călătorie spre uitare, departe de apartamentul meu, de strada plină de urmele trecutului, de orașul meu burdușit cu amintiri, de însăși amintirile dorite și nedorite simultan, de viața mea, de orice viață.

Trec în revistă câteva compartimente până găsesc unul absolut gol și ocup un loc la fereastră. Deși altădată aș fi căutat apropierea oamenilor, acum îmi displace totalmente. Nu știu încotro o să călătoresc și nici nu-mi pasă. Stau pe locul meu absentă, surdă și oarbă. Deodată ușa se deschide și odată cu intrarea unui domn în vârstă, visul meu de singurătate se spulberă. După ce mimez un răspuns la salutul lui jovial, întorc capul spre fereastră evitând orice contact, fie el și numai vizual, cu acel intrus. Aproape uit de existența lui când îl aud întrebând:

– Unde mergeți doamnă?

– Nicăieri! răspund scurt și cât se poate de indiferent.

– Ah, atunci sunteți chiar în locul potrivit! mă asigură, zâmbind cu subînțeleș.

Nu reușesc să dau sens aceluia ceva din spatele surâsului, însă bărbatul îmi captează atenția. Părul cărunț purtat peste spate, mai mult zbârlit decât pieptănat, lasă liberă o frunte foarte înaltă brăzdată de riduri longitudinale adânci. Sprâncenele albe, stufoase, ca două virgule, dreapta mai ridicată decât stânga, exprimă parcă o mirare perpetuă. Sub ele ochii ar putea părea umili dacă n-ai lua în calcul privirea deosebit de vie și inteligentă. Nasul drept,

destul de mare și puțin borcănat, iar sub el o mustață generoasă, albă și ea, puțin rebelă ca și părul. În colțul gurii se leagănă stinsă o pipă neagră. Obrajii, sub apăsarea anilor, au și ei tendința să se scurgă către bărbia puternică, îndulcită puțin de o gropiță. Personajul îmi pare atât de familiar și cu toate astea nu pot să-i dau nume. Chipul lui senin și calm mă mai reține câteva clipe, apoi revin la nepăsarea mea, ajutată și de faptul că trenul scârțâind ușor se pune în mișcare, rupând vraja.

Alunec în vidul din mine singurul loc unde pot supraviețui în acest moment. Din nou nu simt, nu văd, nu aud și nici nu-mi propun să fac vreun efort de adaptare - cum pretinde Mara că ar fi normal - la o realitate nedorită și neînțeleasă în fapt. Întrebări vechi, fără răspuns, mă încolțesc deodată. De ce el? De ce așa? Caut obsesiv explicații ale absurdului deși știu că nu le voi găsi niciodată. Poate nici n-a murit. Poate visez, trăiesc un coșmar din care mă voi trezi la prima stație. Voi coborâ pe un peron numit viață, fericită că am evadat dintr-o iluzie. Una sufocantă.

Deodată îmi amintesc de tovarășul meu de drum. Nu-și mai făcuse simțită prezența în niciun fel. Cercetez scurt compartimentul, presupunând că a ieșit fără să-mi dau eu seama. Este la locul lui, învârte pipa în mâini, zâmbind unui gând ascuns, sau poate mie. Am senzația că se aștepta să-l privesc exact în acel moment. Mă grăbesc să închid ochii refuzându-i astfel orice încercare de dialog. Concomitent simt că dulcea legănare a trenului a fost înlocuită de o vibrație surdă neplăcută. Stomacul mi se face ghem, iar capul îmi vâjâie. Îmi spun că este ceva trecător, o slăbiciune de moment provocată de suferința acumulată în ultima perioadă. Dar degeaba aștept să îmi revin, căci starea mi se înrăutățește, iar o presimțire sumbră nu-mi dă pace. Mintea-mi intră în alertă. Zâmbetul ciudat al bărbatului, ameteala mea, sentimentul că aș fi prinsă într-o cursă, mă sperie. Devin foarte atentă și caut panicată o ieșire, nu știu încă de unde ori din ce. Încerc să văd ceva pe fereastră, dar nu reușesc. Trenul gonește cu viteză nebună, nefirească, încât decorul se diluează într-o perdea gri tăiată longitudinal de dungi trepidante ce șfincuiesc ochii. Pentru prima oară de când am urcat, sunt interesată să aflu destinația acestui vehicul neobișnuit. Așadar, mă adresez bărbatului:

– Știu că n-am fost prea amabilă cu dumneavoastră mai înainte, însă am motivele mele, încep eu prin a-mi cere scuze pentru impolitețea mea anterioară.

– Știu! spune liniștit.

– Ce știți? întreb contrariată, dar renunț imediat și continui: Nu contează, eram doar curioasă încotro călătorim...

– Trenul acesta, doamnă, nu merge nicăieri. Stă! mă derutează el și mai mult. „Einstein, cu Einstein seamănă!” găsesc neașteptat numele căutat mai devreme, dar în clipa de față mă interesează altceva. Așadar, stăruie:

– Cum adică? arăt spre fereastra care-i dovedește în opinia mea,

eroarea.

– Aa, acolo! Da, în afară totul se mișcă. Zboară, nu? chicotește ușor.

Nu-i înțeleg cuvintele și n-am chef defel de ghicitori. Tot ce-mi doresc acum este să cobor, să scap din acel loc straniu. Mă ridic, pun mâinile de geam și-mi lipesc fruntea de sticla rece, sfredelind perdeaua gri, doar doar oi zări ceva. În zadar. Exasperată insist, și insist până când încep să lăcrimez. Plâng, nu mai contează din ce motiv. Doar plâng și totodată îmi doresc mai mult decât niciodată să văd. Orice ar fi, numai să aibă culoare și formă. Un lan de grâu sau un gingaș mac sângeri, un deal înverzit ori doar un fir de iarbă, pădurea sau un copac stingher, stoluri de păsări ori măcar o cioară, pământul brun sau un banal stâlp de pe marginea drumului. Orice! Mă dor ochii, dar nu le dau importanță. Vagonul meu aleargă cu aceeași viteză năucitoare sau poate stă - cum afirmă acest domn ciudat – și, de fapt, universul se prelinge iute pe lângă de mine. Nu insist să cred, nici să nu cred. În sfârșit doresc ceva cu ardore. Să străpung griul. Efortul, pe cât de susținut pe atât de inutil, mă sleiește. Lipită în continuare de geam închid ochii oboșiți peste măsură. Câteva clipe, atât am răbdare, apoi îi deschid și înmărmurită privesc afară. La capătul peronului patru un castan își leagănă crengile în vânt. Îl recunosc. Este acolo de mulți ani. Verdele freamătă și strălucește în soare. Parcă-mi șoptește vorbe dulci. De undeva se aude un croncânit de cioară. O descopăr imediat. Zâmbesc. Mă întorc spre tovarășul meu. Nu mai este acolo. A fost real ori doar o plâsmuire a minții mele? Sunt singură în compartiment, iar trenul este nemișcat. A plecat vreodată ori nici nu s-a clintit din loc? De cât timp stau aici? O clipă, o oră, mai mult? Nu voi ști niciodată. Am o singură certitudine. Văd, aud și simt din nou.

REȚETĂ MIRACULOASĂ

Vă prezentăm o rețetă miraculoasă, descoperită de un călugăr de la Mănăstirea Seaca:

Ingrediente: Doamna Tatoi - cât cuprinde, Lăptișor de vacă - 4 g; miere de salcâm (cu salcâm cu tot) - 1,5 kg, polen măcinat - 300 g; ser fiziologic - 200 ml; tinctură de propolis - 150 g.

Mod de preparare: Se amestecă doamna Tatoi cu călugărul și cu salcâmul și se țin, împreună, la fri-

gider, până apare polenul bine măcinat. După ce se adaugă serul filozofic și tinctura de propolis doamna Tatoi se ține separat, într-un hotel de 5 – 7 stele. Când începe să fermenteze totul, doamna Tatoi se amestecă, din nou, cu toate ingredientele, într-o emisiune TV.

Mod de administrare: din emisiune se iau trei lingurițe pe zi: dimineață, prânz și seară. După jumătate de oră de la administrare puteți mânca, dacă aveți ce. Dacă nu vă place gustul puneți totul într-o cană de ceai, adăugați zahăr și vărsați conținutul la chiuvetă.

Liviu Ioan Stoiciu - 65 de ani

mocnește în mugur cenușa

mocnește în mugur cenușa și tu,
viitorule, faci
din floare o mască
fantastică: vezi, mă, roza
e o sfioasă când se așază pe chipul
tău..., zici
da, zic, trăgeau la rampă mirezmele
și noi,
copiii lor,
după ce le descărcam, făceam
cuiburi, pe câmp și le puneam,
boabe de fasole,
în pământ: oamenii, din cer,
ne urmăreau, atunci,
cu simpatie și ne făceau semne
cabalistiche: dar
noi îi luam drept nouri (da)
venea sfârșitul clasei a patra și
aveam repetiții, înaintea
examenului (așa am apucat
eu, examen în clasa a patra...):
care cântam
în corul școlii, care la alămuri, care
spunea
versuri: mă rog, toți
reconstituam sufletul privighetorii,
moartea noastră:
și o dată simțeam atunci, în fața

spectatorilor, părinții noștri,
că devenim
transparentși și că se vede, prin noi,
clar,
mărit, sufletul, că pe scenă
nu mai rămân decât instrumentele
muzicale, gigantice și mai ales că
poeziile se
recită
singure

tocmai se uita pe cer

tocmai se uita pe cer, la stele cum
ard de tot, de tot, și
umbla la buton, la o mașinărie
de împătimit:
iar îi demontezi, mă,
magnetul? ba
ascult în difuzor ultima trageră la
loterie... și licitația? ți-ai pus la postit
sufletul?
parcă văz vechitura: puf-puff...
domnule mecanic,
hăi, să
dai drumul la abur (la kilometrul
251+300), unde-o să vezi, bre,
fata piccherului,
cu vaca (priponită
pe zonă), strigam eu cât stătea l
ocomotiva, un
minut, acolo, cât să urce călătorii,
în haltă, în cursă, și să apuce să-i facă
ei,
cantonieresei, cu mâna, așa... îmi
e rușine să spui cum...
acuma, duminica, tata, din grădina de
la el, din
interior, culegea
o crizantemă, cu un bob de rouă în ea

și
o întindea pe tipsie: „frig
e”... frig... și lăsa un bacșiș
clopotarului, în
cimitir, care-l însoțea până
la cruce, la mormântul
mamei... aici, se închina și lăcrăma
un pic: strângea
mânuța mea, tremurând, aprindea cu
lumânarea un lămpaș și
fiindcă și eu eram pus pe plâns,
bătea locul:
na, buruiană,
na, suflote, na, pământ, na, na, na...

aud cum roza

aud cum roza își rupe spinii în tabla
de materii

a substanțelor
tale chimice din
organism, cărora le spui intimități
lumești: vai,
studioaso, ce mișcări distinse ai,
ce coadă

de vulpe și
ce bine-ți stă îmbrăcată în hârtie
creponată, la serbarea de sfârșit
de an, prințesă

din adjudu-vechi
hai, fată, vino-ți în fire și termină
o dată de subliniat
propozițiile care-ți plac din
cartea-un-sfert-brumă-și-trei

sferturifemeie-
cu-părul-rar
și cu ce mai rămâne din leafa tatălui
tău, cumpără-ți un
ceas de apă, să nu mai întârzii

la întâlnire:
câți în urmă și-or mai călca!
vezi, rugina e o dantelă pe eghileți

la înghițitorul
de săbii,
exaltată
și caleștile orașului nostru
de provincie tot
după fanionul de la canton
trag, la peron: mai vine, tovarășe,
haimanaua aia?
cine, moartea?
vine, să trăiți!
atențiune, se distinge, acumă,
în megafoane,
garnitura de tren, locomotiva
de revizie...

tu ești atentă la
ce-ți spun?
și e tot un foșnet de scrum în aer,
de nu mai știi

ce să crezi:
ori dormi, ori
pur și simplu nu ai inspirație și în fața
propriului mormânt, coală
albă, mori de plictiseală

pe linie moartă

din loc în loc, pe terasament, ciorile,
pietre mai mari, ascuțite, mă tăiau
în tălpi: mergeam tot
desculț, din traversă în traversă,
pe linie, după

ce trecea un mărfar, păsăruică,
întăta cât un copil, tot ciugulind
bobițe,

până ajungeam în cer: aici, numai
ce un înger, cu o petală, detrandafir,
în gură, după
ce se hlizește, face o piruetă, se
mai șterge o dată la ochi și zice:

în definitiv,
intrarea e liberă... îmi dădu
să mănânc, în pahar o caisă

și îl servii și eu, atunci, cu
un șoric, o bucățică, luată în buzunar,
de acasă să
îmi ție de foame și să mai stau o oră,
acolo, în plus,
cu vaca, pe zonă... îmi făcu
semn să nu mă uit, că
are o surpriză și întoarse placa,
la gramofon: localul
ăsta de noapte, al nostru, continuă
îngerul, e și împărăție și sală
de gimnastică: danț,
deci... ba, nu, somn ușor, frate...,
îi răspunsei și
eu, în genunchi și cu palmele
împreunate, cum
mă învățase tata, când îi povestisem,
prima
oară, de o asemenea
feerie și mă făceam că adorm: somn
ușor, frate...
și numai ce scoteam creionul chimic
și umezeam câte un loc, pe picioare,
pe mâini, pe
burtă, mă rog, peste tot unde puteam
scrie, pe mine, să nu uit ce am văzut
acolo,
repede, în
transă, în vis: tranșee, cozi de vulpi
la pălărie,
gard de mă răcini,
motani verzi, fanioane CFR
nou-nouțe,
flanele de casă, de lână, cariere
de ghips, mătasa
porumbului... căpcăuni, mingi
de foc, scripcă,
behăieli de capră, poezii (poezii?...),
lanuri de orez,
puști cu alice, picături de pus în ochi,
scrum
și corturile

țiganelor, rouă... și mai știu eu ce...
ehe!...

substanțe interzise

Mișcări ale simțurilor, subtile. Îți
pârâie sub tălpi florile trimișilor din
adâncuri,
flori ale
copacilor scuturați de furtună
astă noapte,
într-o grădină. Grădină
a bunicului tău, găsit mort acum
trei ani în coliba
lui de popas, jumătate îngropată
în pământ, care te sperie și azi: calci
înflorată,
ai năluciri,
cei ce vin pe urmele tale vin bubuind
și se succed pe urmele lor asemenea
valurilor Mării Negre.
Cine sunt? Sunt
trimiși ai substanțelor interzise,
din adâncuri,
în luna
mai. Nu-s substanțe minerale?
„Sunt trimiși
ai substanțelor interzise”... Eziți,
ce faci, nu intri
în colibă?
Intră: să le vezi și să le guști,
să le tragi pe
nas sau să ți le injectezi, prin
fumul vetrei strămoșești și prin
licărirea flăcărilor,
care le luminează chipurile înflorite.

Profunzimea clipei

Interviu cu doamna
Profesor Universitar Dr. Lidia VIANU

realizat de Lucian Mănăilescu

– *Stimată doamnă Profesor, dincolo de convenționala carte de vizită (profesor la Catedra de Engleză a Universității din București, director al programului masteral pentru traducerea textului literar contemporan - MTTLC, scriitor, critic literar, traducător, editor, etc), faceți parte dintre oamenii rari, care, acceptând sacrificiul și riscurile, se zidesc în temelia edificiului culturii. Ce a determinat opțiunea dumneavoastră?*

– Mi-ar plăcea să vă pot spune că a fost o „opțiune”. De la bun început. Că am știut încotro mă îndrept. Am intrat la engleză la nici 18 ani. Prima mea limbă după română a fost franceza. Am învățat-o de la o franțuzoaică, orfană, crescută într-o mănăstire din Calais - la doi pași de Anglia -, răătăcită în România și prinsă în capcana comunismului. Nu comentez engleza ei. Mare noroc am avut că nu am încercat s-o învăț. Dar franceza era divină. Cu „r” *roulé*, cu vechile *liaisons*, ca la carte... Era o încântare s-o asculți citind Corneille. Așa am citit eu secolele XVIII și XIX din literatura franceză. M-a învățat gramatică, istorie literară. Cu toate acestea, după 12 ani cu ea, nu m-am dus la franceză.

Profesori buni de engleză n-am avut. Nu înainte de a fi studentă. Încercam să prind la radio posturi în engleză, dar chiar sub apartamentul în care locuiam se afla un oficiu poștal cu o stație de bruiaj. Nu puteam prinde mai nimic pe „unde scurte”. M-am trezit la engleză ca Gulliver în țara uriașilor. Am învățat cât am putut. Dar o limbă străină prinde numai dacă o iei de mic. E drept, tot coabitând cu ea, gândesc, scriu și comunic în engleză mai mult decât în românește. Până și proza și poezia le fac tot în engleză. E probabil reveria firească a oricărui profesor de limbi străine. Nu vreau să-mi continui gândul întrebându-mă ce părere au englezii despre asta - tocmai pentru că știu foarte bine, și încerc să nu dezarmez. Oricum o întorc, e limba lor.

Așadar, engleza nu a fost inițial „opțiune”. Am fugit de liceul comunist. Am fugit de politizare din toate puterile mele. Cât despre ce a urmat anilor de școală, vă pot spune un singur lucru cu certitudine: nicio zi, nicio secundă, niciun efort din clipa când am devenit studentă, nu mi s-au părut un sacrificiu. Profesia este o mare bucurie. Dacă-mi doresc ceva, este să nu separ

niciodată viața pe care o duc de profesie, care este toată lumea mea. Dar nu e nicio virtute în asta. Uitându-mă înapoi, *I did my job*. Nici mai mult, nici mai puțin. Și mi-a fost bine așa.

– *Ați absolvit Facultatea de Limbi Germanice din cadrul Universității București, (secția engleză), într-o vreme în care aparatele de radio încă vorbeau rusește, iar cenzura pune la index multe cărți esențiale ale literaturii universale și naționale. Care erau, pe atunci, posibilitățile unui tânăr intelectual de a se informa și de a nu merge orbește, împreună cu clasa muncitoare, în... paradis.*

– Informarea a fost tragedia generației mele. În 1964, la patruzeci de ani după momentul modernist, noi o descopeream pe Virginia Woolf ca pe un scriitor contemporan. Abia după 1990 am putut ajunge și la autori contemporani cu adevărat. Cât despre cărțile esențiale excomunicate de comunism, am avut norocul unei biblioteci clădite de mai multe generații înainte să mă nasc eu. Am citit acele cărți. N-am putut mesteca literatura română la **Mitrea Cocor** ori **Setea**, drept care puțin mi-a lipsit să nu pic la bacalaureat: că eu chiar nu le-am citit. Deloc. Mi se pune un nod în gât. M-a salvat Argezi. La oral. Două ore a stat comisia cu mine, și până la urmă, 10 de la oral cu 6 la scris a dat media opt. Ei crezuseră că nu voi trece nici măcar cu nota cinci. La engleză, nodul acela în gât nu l-am avut niciodată. Mi-a plăcut fiecare moment din cei cinci ani de facultate. Am citit zi-lumină. Mai ales că biblioteca mea de acasă fusese în franceză. Aveam enorm de recuperat. Faptul că nu am început cu engleza m-a marcat irecuperabil.

– *În 1970 ați trecut de „cealaltă parte a baricadei”, devenind profesor la Liceul „Mihai Viteazul” din București. Și tot atunci ați debutat, în revista Secolul XX, cu o traducere. Cum arăta lumea, percepută pe această falie dintre profesia didactică și destinul literar?*

– Așa e. Am „debutat” cu o traducere din Joyce Carol Oates. Andrei Brezianu m-a sunat și mi-a spus, „Trebuie să începi undeva”. Ne știam din facultate. Așa se explică debutul meu. Mărunt, în fond. După el au venit anii în care publicarea însemna ori „pile” (nu mai moare cuvântul ăsta, care a marcat crunt generația mea...), ori compromis. M-am zbatut: am lucrat pentru sertar, în ideea că se va găsi cândva, cineva - Exclus. Ca să traduci o carte, trebuia un întreg balet ocult, pe care, mărturisesc, nu m-am priceput să-l fac. Ca să publici critică în zona anglisticii, era și mai greu. Nimic nu-mi ieșea. Vrusesem să fac filologia ca să pot să scriu. Voiam să scriu proză. Am scris câteva romane sub comunism. Unul singur a apărut, după 1990, la o editură din Galați. Nu m-a persecutat destinul. La proză nu m-am priceput. Iar dacă, cine știe, aș fi scris chiar bine, oricum nu scăpam de călușul politic.

Nevoia de a scrie a fost pentru mine un lucru imposibil de explicat. M-am trezit la câțiva ani făcându-mi propriile povești. Am început să citesc pe la vreo patru ani, asta fiind în 1951. Era o broșurică, țin minte și acum,

prima poveste pe care am citit-o: „Oul năzdrăvan.” Mică, maro, cumplit de enervantă. Abia legam cuvintele în propoziții, și totuși mă sufocam de indignare. Cauza revoltei mele am înțeles-o mult mai târziu: era probabil o carte rusească. Da, ideologia făcea victime și printre cititorii de patru ani...

Ca să închei, în ce mă privește, nu am un destin literar. Mă uit înapoi cu dezamăgire și la destinul meu critic. Cui îi pasă că un român scrie o carte despre un scriitor englez în limba engleză? Altui român. Altui student la engleză din altă țară unde nu se vorbește engleza. N-am nici cea mai vagă idee dacă studenții aceștia chiar s-au putut ajuta cu volumele mele. O singură carte din tot ce am scris este cu adevărat bună, merge pe un drum nebătut, argumentează pe text, și „face pârție” în critica de specialitate: cartea mea despre T.S. Eliot.

– *Devenind asistentă la Catedra de limba și literatura engleză a Facultății de Limbi Străine, susținând apoi un doctoratul cu teza **Lirism filosofic la T.S. Eliot și Paul Valéry** (1978), se părea că aveți toate drumurile deschise. În 1980 ați debutat editorial cu antologia de texte de poetică engleză **The Quicksands of Criticism**. Au urmat mai multe apariții editoriale: În 1983 - **Scenarii lirice moderne (De la T.S. Eliot la Paul Valéry)**; în 1984 **Later 20th Century British Poetry și T.S. Eliot: An Author for All Seasons** (volum revizuit în 2002); în 1987 - **Modern British Short Fiction**; în 1989 - **29 Postwar American Poets**. Ați obținut două burse Fulbright în Statele Unite ale Americii, predând la universități din Binghamton (New York, 1991-1992) și Berkeley (California, 1997-1998). Ați devenit cunoscută și apreciată în lumea inițiaților, dar ați fost mai puțin percepută de publicul larg, care preferă - se pare - plăcerea cititului nu și efortul înțelegerii. Ce ați avut de câștigat și ce ați pierdut în acei ani?*

– Înainte de 1990, singurul loc unde am putut publica a fost Editura Universității din București. Publicul ei erau studenții. Nu am scris niciodată ca un inițiat. Nu suport „rinoceritele” criticilor literari. N-aș fi putut să scriu altfel decât cu vorbele și noțiunile mele proprii. Dacă aș fi fost silită să mestec ideile altora ca să-mi dovedesc profesionalismul, mi s-ar fi pus un nod în gât. Studiile Culturale sunt, în fond, tot un fel de politizare: cine nu e cu noi, e împotriva noastră. Eu n-am avut geniul alianțelor, sau - mai bine zis - al găștii. Am mers întotdeauna singură. S-a dovedit mai încolo că am mers și împotriva curentului, ceea ce n-a fost o dovadă de mare inteligență din partea mea, dar firea omului nu se schimbă. Am făcut ce am putut eu să fac.

Publicul meu, pe de altă parte, au fost studenții mei. Într-un fel, adevărata mea „operă”, dacă o pot numi așa, au fost cursurile și seminariile. Și lecțiile de engleză, în care puteam să lucrez la fel de bine cu un geniu ori cu un antitalent. Acolo nu dădeam greș. Cel puțin, așa sper. Nu pentru că aș fi fost o lumină pentru studenți. Pur și simplu aveam entuziasm. Ori, un student

la filologie exact asta ia de la cursurile și seminariile lui: bucuria culturii. Sper că aici n-am ratat.

Cât despre bursele Fulbright la New York și Berkeley, acelea au ajuns la mine după 1990. În acei doi ani am citit cât aș fi trebuit să citesc în cei douăzeci de ani dinaintea lor. Am citit 25 de ore pe zi. A fost bine.

– În 1993 a venit și succesul. Nu de la romanul **Prizonieră în oglindă** - care figurează printre primele cărți de proză postmodernistă de la noi - ci de la un manual de învățare a limbii engleze. Mărturiseați, într-un interviu: „Bestseller-ul meu este **English with a Key**”. Cum ați ajuns la această carte... „cu haz și gramatică”?

– Romanul acela a fost scris în timpuri de cruntă teroare ideologică. El exprimă două neputințe din partea mea. În primul rând, eram fiziologic incapabilă să scriu pentru cenzura comunistă: am știut asta de la bun început. Cu toții am știut că nu putem tolera sistemul, nu era mare filozofie să-ți dai seama de acest fapt. A doua neputință, însă, era mai gravă: nu știam să mă exprim în povești. Dacă aș fi știut, nu mă oream din drum. Cum zice Eliot cu năduf, criticii sunt scriitori ratați. Cam așa a fost și cu mine, presupun. Dar, deși a trecut multă vreme, scrisul tot nu mă lasă în pace. Întrebarea de ce scriu rămâne un mister. Și un miracol, în același timp.

Da, așa este, unicul meu bestseller a fost **English with a Key**. Un manual cinstit de predare a englezei, rodul experienței mele imediate, timp de vreo zece ani. El a fost scris la începutul anilor '80 și îngropat fără nicio speranță în sertar. Am bătut la multe uși, am încercat cam tot ce se putea. Nu se putea nimic. Ar fi trebuit să pun în cartea mea propoziții cu tractoare și elan muncitoresc. Ar mai fi trebuit o pilă la o editură, și gata, apărea.

Apoi a venit 1990, s-a dat liber la cărți, și o editură mi-a luat manualul din mână peste noapte, atât de repede încât am și uitat - ei au uitat, eu n-am știut - că mai există pe lume și contracte și alte lucruri. Pe scurt, am scris un bestseller care s-a vândut ca pâinea caldă, dar taman autorul lui habar n-a avut. Dar nu mă mir, asta face parte din firea mea: câtă vreme nu intervin banii, lucrez cu pasiune. Plata îmi încurcă rău valorile. Și un ultim răspuns la întrebarea Dvs: am optat pentru „haz și gramatică”, atunci, în anii '80, pentru că hazul acela mă scotea în afara politicului. Limba engleză a fost refugiul meu.

– *Volumele dumneavoastră lirice (1,2,3 - 1997, Moderato 7 - 1998 și Foarte - 2001), în pofida scepticismului și modestiei autoarei, definesc „una dintre cele mai speciale, mai recognoscibile voci în poezia noastră de azi”. Iată un scurt citat, ce justifică afirmație de mai sus a poetei Ioana Ieronym: „ador concertul de anul nou avem în bagaj revelioane mutilate/ dimineți de întâi fără apă caldă electricitate dacă ai noroc/ căldură deloc mă ascundeam sub plapumă priveam sala plină/ risipă de căldură flori zâmbete lumină nu eram nicăieri/ parcă au fost anii aceia toată viața mea ieri*

*zilele închisoare/ prăvăliile cu rafturi goale rație la zahăr pâine ulei cărți zăvoare/ mestecai boabe de cafea ne vedeam când unde se putea tinerețe/ n-a izbutit nimeni să ne învețe să ne simțim deținuți pe viață/ dar unde sunt anii pierduți ceață de încercări eșuate prădate” (poezia **Te-ai mărita cu mine**, din volumul **Foarte**). Ce înseamnă, totuși, poezia pentru Lidia Vianu: o singurătate asumată sau un instrument de lucru pentru traducătorul care spunea: „Traduc cu altceva decât cu priceperea mea didactică.”?*

– Traducerea este un fel de poezie, într-adevăr. Chiar și traducerea prozei. Recreezi sufletul omului care a scris-o. Ori, sufletul e poezie. Nu sunt sigură că poezia mea proprie mi-a ieșit. Multă vreme n-am fost capabilă să scriu nici măcar un singur poem. A venit apoi un moment când am pățit ca scoica: m-a lovit rău un fir de nisip. L-am învelit, ca să pot conviețui cu el. Cam asta ar fi poezia mea. Nu vreau să zic o perlă, ci un fir de nisip acceptat.

– *În pofida unui statut cultural impresionant, universitarul care erați a obținut titlul de profesor abia în 1998. Cum se explică această nefirească „încremenire în proiect”?*

– O explică mersul istoriei. Până în 1990, îmi aduc aminte că mă întâlneam pe culoarele facultății, în pauze, cu prietenul meu Vasile Morar... Amândoi aveam doctoratul luat din 1977. Amândoi ne doream să fim lectori, ca să ținem și noi legal curs. Din nimic nu înveți mai mult, ca universitar, decât din experiența de a-ți organiza și a comunica un curs. Cursul este ca aparatul de tensiune la doctor. Cu el ieși pulsul, pui diagnosticul, vezi întregul, îți vindeci (sau nu) pacientul. Pe vremea tatălui meu, fără un aparat de tensiune veșnic în geantă, medicul nu putea spune că-și face meseria.

În fiecare săptămână discutam cu Vasile același subiect: „Ne dă drumul Ciurel la dosare?” „Stăvilarul” Ciurel - porecla noastră pentru șeful de cadre - își făcea bine datoria. Nu ne-a dat drumul niciodată. A venit anul 1990, și ne-am început ascensiunea firească: lector, conferențiar, profesor. E drept, am trăit un viscol de viață. Am îndurat frigul - intelectual vorbind, ne-am înecat în nămeții ideologici, am fost la mâna politrucilor. Dar mă uit înapoi și mă întreb: urâsc, oare, vremea de atunci? Am avut prieteni. Puțini. Dar credincioși. N-am trădat. N-am lovit. Nu mi-a fost rușine de mine. Am avut demnitate. La fel ca mine au fost mai toți colegii mei. Aș fi vrut să pot citi mai mult, să avansez la vreme, să public. Dar faptul că nu s-au putut toate acestea nu m-a împiedicat să trăiesc cinstit.

– *V-ați dedicat, începând cu anii '90, unei efervescente activități de traducător, deschizând - în ambele sensuri - punți de legătură între literaturile de limbă engleză și literatura română. Titlurile care urmează sunt edificatoare: **Joseph Conrad, Oglinda mării** (*The Mirror of the Sea*) - 1994; **Eugen Simion, The Return of the Author** - 1996; **Marin Sorescu, The Bridge** pentru care, în 2005, ați primit Premiul Corneliu M. Popescu decer-*

nat de Poetry Society of Great Britain, pentru traducerea poeziei europene. Au urmat, începând cu 2007: Ruth Fainlight, Autorul la rampă; Mimi Khalvati, Poeta din zid (The Poet in the Wall); Peter Ackroyd, Bucurii din Purley; Alan Brownjohn, Tânjesc după iubire; George Szirtes, Fiorul că ești altfel. O muncă laborioasă și oarecum ingrată, pentru că - nu-i așa ? - numele traducătorului apare undeva, într-o casetă de interior, pe care mărirea sa cititorul o ignoră, de cele mai multe ori. De ce, așadar, i-ați răpit romanțului care ați visat să deveniți, atâta energie spirituală?

– Eram profesor de engleză. Meseria mea înseamnă să învăț această limbă pe alții și să traduc. Restul sunt vorbe. *I did my job*, cum ziceam. Proza, poezia mea proprie erau un lux. Atunci când mi-am dat seama că sunt mai bună în meserie decât în acest *violon d'Ingres*, am redus motoarele. Doar că, instinctul de a scrie, dacă-l ai, nu pierde.

În profesie, am bătut cu încăpățănare la toate ușile. Nu s-au deschis multe, dar toate au fost esențiale: așa cum mi-am dorit de pe când eram studentă, am ajuns să predau la facultate; n-am fost tocmai un profesor rău pentru cei care au învățat cu mine limba engleză; am scris un manual care a făcut școală - nu era meritul meu, acest manual, ci al profesorilor mei, cum se întâmplă întotdeauna; am ieșit din comunism cu capul sus; mi-am construit un program masteral în care am adunat tot ce aveam - traducere, lumea scriitorilor care voiau să fie traduși, și multe, multe uși pe care sper că le-am deschis aceluia dintre masteranzii mei care au vrut să le vadă. Viitorul nu e ușor de gestionat. Am făcut din MTTLCC o avanpremieră a lui, un loc pe care mi-aș fi dorit și eu să-l am la vârsta lor.

În scris, pe de altă parte, nu am văzut nicio ușă. Nu sunt un mare talent. Dacă va rămâne după mine un singur text care să merite să fie citit, se cheamă că cineva a deschis ușa aceea pentru mine. Mi-am făcut profesia cu pasiune, dar am scris la noroc. Și am plătit pentru - lenea? lipsa mea de perseverență? neîncrederea, dezarmarea mea...

– *Sunteți directorul și inițiatorul programului masteral pentru traducerea textului literar contemporan, unul dintre puținele proiecte culturale care nu doar își propun, ci chiar promovează valori și deschid perspective. Spuneți-ne câteva cuvinte despre dezamăgirile, împlinirile și speranțele dumneavoastră, legate de acest program.*

– Programul acesta este o mare bucurie. Nu am dezamăgiri legate de el. Funcționează. Adună la un loc tot ce ține de viața mea profesională. Și eu și colegii mei care predau la MTTLCC am încercat să dăm fiecărui student cam ce credeam noi că are el nevoie. Este un program generos. Punctul lui de pornire a fost nevoia dascălilor de a da: nu numai cunoaștere, dar și priceperea și încăpățănarea de a bate la toate ușile.

Pe de altă parte, acest program mi-a răsplătit eforturile. De fapt, nimic nu mi se pare a fi un efort când vine vorba de MTTLCC. Răsplata a ve-

nit, totuși. S-a născut din el editura **Contemporary Literature Press**. Ea este editura online pentru literatură a Universității din București, **http://editura.mttlc.ro/** Are deja șapte ani de existență și multe, foarte multe volume. În primul rând, are un manual de studiu în 111 volume al cărții lui James Joyce **Finnegans Wake**. Are traduceri din literatura engleză publicate ca texte paralele, instrumente de lucru pentru studenți - manuale de limba engleză, istorii de literatură, cărți de lingvistică. Are și romane românești, cărți de poeți și prozatori români traduse în limba engleză.

Editura n-ar fi existat fără ajutorul, fără contribuția esențială a fostului meu profesor George Sandulescu, stabilit în Monaco. Mă gândesc din ce în ce mai des în ultima vreme că el este cel care mi-a condus cu răbdare mâna să pun miza exact pe șaptele de roșu câștigător la ruletă... Toată viața am înaintat printr-un labirint, alegându-mi drumul cu mai multă sau mai puțină inspirație. În aceste momente ale vieții, m-am eliberat de povara viitorului. La vârsta mea, nu ai nevoie să te uiți neapărat înainte. Sau înapoi. Trebuie doar să știi să cobori în profunzimea clipei. Doar atât.

Metafizic

Mă cercetam într-o oglindă
nici tu nu mai ești
tânără mi-ai spus
îmi număram ridurile semnele
firele
de păr alb și
dintrodată
abur a devenit oglinda toată
iar tu zăboveai
de partea vie a ei
orb
fără să vrei

Poate

Statornicești nemărginirea
între noi
nu mai are hotare
iubirea
crește
cu cât o împingem
mai departe amândoi
aș vrea să te rog să nu lași
să crească prea tare

apropie-te
mai pune-i
o zare

Gândaci

Nu sunt doar eu în tine
așa cum am crezut
de vieți de împrumut
și-s cămărilor pline
ca gândacii foșnesc
le otrăvești pe rând
ori le ucizi călcând
dar supraviețuiesc

Azi

Azi aici mâine unde
blândețe de o seară
fericite secunde
lungă vreme amară

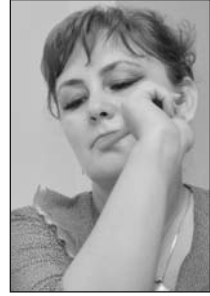
Lidia Vianu

Florentina Loredana Dalian

ORLANDO

Pe lângă teatrul nostru, se aciuase, la un moment dat, un tânăr straniu. Pe de o parte, foarte speriat în relațiile cu oamenii, părea a fi retardat; pe de alta, avea abilități la care mulți nici nu visează. De exemplu, putea să efectueze mental calcule imposibile, dând rezultatul aproape instantaneu la înmulțiri, împărțiri, ridicări la pătrat ale unor numere interminabile.

Îți lua mai mult să-l verifici cu calculatorul decât îi trebuia lui să calculeze. Compunea muzică astrală - așa îi spunea el, scria poezii în engleză. Dar adeseori nu putea rosti o frază scurtă despre sine sau despre o situație. Nu interacționa cu oamenii, decât rar și numai dacă nu avea de ales. Doar de mine s-a lipit, din nu știu ce motiv. Poate a simțit că îmi era milă de el atunci când ceilalți îl fluierau sau îl batjocoreau în timp ce, de nevoie, trecea printre ei. Fugea, se ascundea ca un animal hăituit. Altfel, presta orice muncă fizică la care era pus: cărat decorul, lustruit pantofii actorilor, târât gențile actrițelor. Directorul l-a luat din milă, dar mai ales pentru că i-a fost jenă să-l refuze pe tatăl său, un vechi prieten, compozitor, care, cu toată suferința de a-l vedea aruncat într-o lume care nu este a lui, s-a gândit că tot e mai bine decât ținut acasă sub un clopot de sticlă, mai ales că deja era trecut de vârsta de 25 de ani. Nimeni nu știa ce-i cu el, de ce s-a născut așa sau dacă avea o inadaptabilitate dobândită. Parcă i-ar fi fost frică de viață.

Îl chema Orlando. De fapt, nimeni nu știa cum îl cheamă. Numele acesta și l-a ales el. De parcă schimbarea identității l-ar fi ajutat să-și schimbe destinul. Din tot teatrul, nu vorbea decât cu mine. Celorlalți le zâmbea, apoi fugea de ei, iar directorului îi săruta mâna. Prima dată, șocat de gestul lui, directorul și-a retras-o, cu un gest cam brutal, un soi de zmucitură. Mi se pare c-a și bombănit: „Stai, măi băiete, că nu sunt popă!”

Cine știe ce taifun a provocat asta în Orlando! Trei zile a stat ascuns într-o ladă de recuzită. A fost găsit cu câinele polițist, dar n-a vrut să iasă de acolo. Pe mine mă primea să-i duc mâncare și apă. Dar nici cu mine nu mai vorbea. L-am păcălit să iasă, spunându-i că mă doare mijlocul și am nevoie de cineva să mă înlocuiască. De atunci, directorul îl lăsa să-i sărute mâna.

La mine a venit prima dată când eram într-o stare rea. Primisem o muștruluială pe nedrept, stăteam în genunchi frecând la scenă și îmi vărsam lacrimile în lighean. Orlando s-a apropiat - nu știu de unde apăruse, mereu apărea de undeva - mi-a luat cârpa din mâini și a început să spele podeaua în locul meu. Zisese doar atât: „Fac eu.” Hotărârea lui și felul decis în care mi-a transmis-o și care nu admitea replică, m-au determinat să-l privesc cu alți ochi. Uneori mă întrebam dacă nu cumva mimează. Dar nu mima. Și totuși,

am avut impresia, nu doar o dată, că în el erau doi Orlando: unul care se teme până și să respire, altul - în stare să dărâme Teatrul peste noi. Nu voia să îmi spună Lina, avea mania asta a schimbării numelor. Îmi zisese Stela.

– Stela... de unde până unde?

Doar ridicase din umeri. A doua zi, mi-a adus o pictură făcută de el, pe o foaie mare de bloc pentru desen. Era un cer de noapte cu multe stele mici și una mare în mijloc. Prima dată, am crezut că-i soarele și l-am întrebat:

– Cum așa? Soare și stele deodată pe cer?

Mi-a răspuns enervat:

– N-ai înțeles! Aia e tot stea.

– Și de ce e atât de mare în comparație cu celelalte?

Mi-a trântit, roșu la față:

– Tot n-ai înțeles!

Apoi a fugit. Am uitat de stelele lui. După vreo săptămână, în timp ce mă ajuta la șters geamuri, a rostit din senin:

– Acea ești tu!

Eu, cu mințea la ale mele, am întrebat absentă:

– Acea care?

– Steaua. Steaua mare.

– Aha! Și cele mici?

– Acelea sunt stelele. Tu ești Stela.

– Cine sunt stelele?

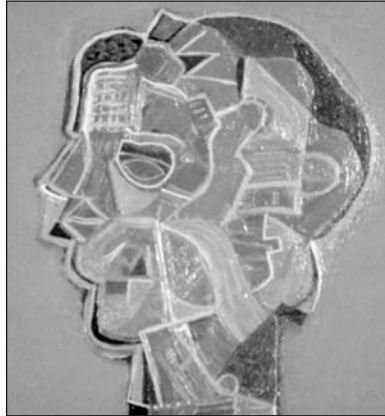
Înțelesesem, în sfârșit că, prin desenul lui, voise să transmită ceva, ceva ce îi era mult mai greu de spus în vorbe.

– Stelele sunt... stele de teatru. Actrițele.

Aferim! Va să zică, asta încerca să-mi transmită: că, pentru el, eu sunt mult mai importantă decât doamnele artiste, femeile acelea frumoase, cochete și parfumate. Pe cerul lui, cel mai tare strălucea Stela. Slavă Domnului că exista cineva pe lumea asta a cărei lume se învârtea în jurul meu! L-am privit cu duioșie și l-am mângâiat ca pe un copil. Așa îl și tratam, ca pe un copil, deși nu era. Dar, de cele mai multe ori, îți era greu să crezi că ai în față un adult. De-atunci, îmi tot aducea diferite obiecte meșterite de el: un mic glob pământesc, un roboțel, figurine origami... totul făcut cu o minuțiozitate dusă la extrem. Astfel, am aflat și ce întrebuițare dădea puștinilor bani primiți: își cumpăra materiale pentru a construi „bibelouri” sau jucării de care nimeni n-avea nevoie. Pe toate mi le dăruia mie, întinzându-mi-le simplu, printr-un gest firesc. Niciodată chipul lui nu era mai luminat decât în momentele acelea. Le luam și-i mulțumeam. Dar, după un timp, devenise obositor. Ajunsese să-mi aducă și câte două pe zi. Bănuiam că nu doarme nopțile pentru a avea timp să le construiască. Încercând să-i sugerez că ar cam fi cazul să se oprească, în special pentru că are nevoie de bani și pentru alte trebuințe,

dar are nevoie și de odihnă, am avut surpriza să asist la o ieșire neașteptată: a mers în debaraua în care le țineam pe niște rafturi vechi, a luat tot ce-mi dăduse până atunci și a început să fărâme, să taie, să rupă cu dinții. Am asistat pasivă la marea distrugere, apoi, când n-a mai avut ce rupe, tăia, fărâmița, i-am întins mătura și fârașul să adune. A privit prin mi-ne și, înainte de a-mi întoarce spatele, mi-a azvârlit pe un ton de reproș: „Stela a făcut!” Stela a făcut, Stela să strângă. Mai ales că, altminteri, ea e cea care și-ar pierde serviciul. De-atunci, nu mi-a mai oferit nimic. Dar am aflat că el continua să meșterească.

Cineva, impresionat de colecția lui, voise, la un moment dat, să i-o cumpere. A dat din cap a negație, hotărât, întărind cu vreo două vorbe, contrar obiceiului: „Nu vând ce iubesc!” Cei aflați de față, în parte împinși de curiozitate, în parte din plăcerea de a-l lua peste picior, îl întrebaseră ce iubește. „Ceea ce nu poate fi atins”, fusese răspunsul. „Și ce nu poate fi atins?” „Cerule. Cerul și Stela.” Cineva îl corectase: „Vrei să spui cerul și stelele.” Ei nu știau cine-i Stela. Pe mine mă cunoșteau drept Lina, asta presupunând că aveau idee de numele meu.

Acum, când s-a așternut praful peste amintirea lui Orlando, căci au trecut niște ani de atunci, pot spune cu mâna pe inimă că nimeni nu m-a iubit niciodată mai mult... N-am știut niciodată dacă iubirea lui Orlando, băiatul pocit la chip, cu aparență de retardat mintal, dar cu profunzimi greu de pătruns de ceilalți, dacă iubirea lui - așadar - a trecut vreodată în sinea lui dincolo de granița aceluia gen de iubire pe care o poartă un câine celui care-l hrănește. Dacă sacrificiul pe care l-a făcut în final pentru mine poartă amprenta sacrificiului pe care l-ai face pentru o mamă, o soră, o prietenă, sau doar a bărbatului pentru femeia pe care o iubește, fie și în ascuns. Dar sunt sigură că nimeni niciodată nu m-a iubit mai mult, mai total și mai dureros de tragic.

Un recuziter care îi prinsese slăbiciunea pentru mine, obișnuia să-l tot șicaneze, făcând glume proaste pe seama lui. Odată, când îmi luasem două zile libere, iar Orlando umbla turbat prin toate ungherele Teatrului, negăsindu-mă, acesta, întrecându-se cu gluma, îi inventase o poveste cum că aș fi internată în spital, grav bolnavă și am nevoie de transplant de inimă. Orlando n-a stat pe gânduri. Se ascunsese undeva, rămânând peste noapte, și băuse din otrava pe care o foloseam uneori la deratizare. L-au găsit dimineața, întins pe scenă, cu mâna dreaptă la inimă. În stânga, ținea un desen: o inimă, sub care scrisese cu litere de tipar: „Pentru Stela”. O inimă mare, la fel de nedrept de inutilă ca și micile lui bijuterii.

POETUL ANULUI ÎN REVISTA FEREAȘTRA

**Rodian
Drăgoi**

O pasăre cântă în cel care nu sunt

O pasăre cântă în cel care nu sunt
iarba-i păscută de o altă iarbă
o, știi că tu ești raiul neînceput
spre care-ntind și eu o mână oarbă
din palmele tale beau însetat nesomn
lacrimă surdă suflă spre noi
ce limpede e frunza pe care ne iubim
ferestrele respiră blândețea unei ploii

Tu ești zăpada pe care o strig

Trezește-te iubito vine toamna
sunt singur într-o gară
unde am fost noi doi
în urma mea se-aude cum crește
departarea
și cad aceleași triste și
prea străine ploii
tot ce ți-am spus este numai cenușă
tot ce mi-ai spus miroase a pământ
dar unde s-a deschis acum o ușă
de a pătruns atâta frig și vânt?
aș mai vrea doar să-ți spun că e iarnă
și atât de multă singurătate în mine
și frig

că absența ta curge ca o ploaie
pe geamuri
că tu ești zăpada pe care o strig

Prin lumină de mireasă

Mă-ntorceam târziu acasă
prin lumină de mireasă
toată noaptea mă-ntorceam
toată noaptea n-ajungeam
când eram când nu eram
prins în hamuri tot trăgeam
carul greu de lacrimi plin
știi că vin și când nu vin
am ajuns n-aș fi ajuns
patul podidit de plâns
și tu îngropată-n ieri
mirosea a nicăieri
m-am culcat n-am adormit
urla-n ceruri un cuțit

Acum...

Acum nici veșmintele noastre
nu își mai spun nimic
oare câte ferestre încap
într-un singur cuvânt ?
tremură lumina între mâinile mele
pe stradă femeile sunt respirate
de vânt
tu ți-ai uitat tristețea în oglindă
și ai plecat
bluza îți e udă de întuneric pe spate
iarba în care ne-am iubit pretutindeni
ne caută
în mine sunt mormane
de frunze vânturate
aș mai vrea doar să rog iarba
să-mi scrie
despre tine și despre un copil
nenăscut

dar cade atâta tristețe pe lume iubito
că am iaduri în carne
și mi-e cântecul mut

Plecasem singur noaptea era rece

Plecasem singur noaptea era rece
în urmă se-auzea un plâns ciudat
să fug voiam dar nu aveam putere
că prea eram de spaimă colindat

o numai către ziuă m-am întâlnit
c-un om

plecat și el să-și caute norocul
mi-a dat o vorbă bună eu am făcut
la fel
era prea frig și-atunci am făcut focul

ne încălzeam tristețea, picioarele,
noroiul

pe care îl duceam tăcuți în noi
fără să știm că el ne este frate
și presimțeam venirea altor ploi

străinul a-nceput apoi să-mi spună
care-i e neamul și de unde vine
târziu de tot când nu l-am mai văzut
am înțeles că el venea din mine

Zadarnic cresc pe gură încă-o floare

Mi-e dor de tine
nu te-am văzut niciodată

zadarnic cresc pe gură încă-o floare
nici o fereastră nu vine să mă vadă

și-n jurul meu se face tot mai frig
de parcă-aș face focul cu zăpadă
veni dimineața

Prăpastia dintre noi

Stau în genunchi pe buza ei crăpată
ninge cu fulgi enormi dintr-un perete

visului meu i-a mai căzut o roată
iar ție-ți mor cuvintele de sete
de când te-ai dus eu doar pe mine
mă mai am
nici umbra ta nu-ncearcă

să vină înapoi
numai miresmele grădinii îmi bat
cu pumnii-n geam
cu genele-am să mătur
zăpada dintre noi

Cu încă o moarte moartea mă amână

Fug arbori speriați de tăcere și frig
noaptea se prelinge pe sub ușă

mă-nec într-o rană și nu pot să strig
cuvintele mi-s putrede ca o cenușă

înnebunește zborul în păsările oarbe
absența ta mă vizitează
din ce în ce mai rar

am rămas numai eu pe întreaga
planetă
dar cine-a vopsit tot cerul cu var ?

acuma și oglinzile refuză să mă vadă
doar lumânări de apă duc în mână

mă arde bruma ca o rugămintă
cu încă-o moarte moartea mă amână

Strigătul meu era o tăcută ninsoare

Pe tâmpilele mele zăceau îngeri uciși
corbii treceau parcă purtând
catedrale în gheare

cineva îmi trimitea scrisori
din pământ
strigătul meu era o tăcută ninsoare

tu veneai răvășită și tremurai
ca o noapte desculță și cu umerii goi

un copil inventase o pădure arzândă
doar noi ne temeam să privim înapoi

Zăpada e singura noastră avere

Drumurile par mai obosite decât noi
vântul ne spulberă pe sub

îmbătrânitele ploi

luna ațipește sub cămașa mea

înnoptată

spre mine se târăsc niște șoaapte

de fată

pe sub pielea câmpiei se strecoară

o fiară

până mă-ntorc să dai întunericu-afară

în piața de-alături o pasăre rece

pe tine te cere

zăpada e singura noastră avere

Fotografiile

erau ca niște răni vorbitoare

Pustiul făcuse în sufletul meu

un popas

fotografiile erau ca niște

răni vorbitoare

mi-era frig fără tine și noaptea

era noapte

de la izvor și până la vărsare

dar a venit poștașul tocmai când

mi-era dor de tine ca de o

neîmblânzită ninsoare

și deodată am fost sfâșiat de miresme
de parcă mi-ai fi trimis un copac

înflorit în scrisoare

Noaptea în șapte zile

Unul duce omenirea-n război

altul de-abia își duce lingura la gură

unul pârjolește orașe și sate

altuia îi înflorește un măr în bățatură
unul nu are cu ce să-și clădească

o casă

altul pleacă să își plimbe indiferența

pe lună

unul mânuiește o planetă întregă

altuia îi lipsește o mână

unuia îi e lehamite de atâta mâncare

altul n-a mâncat de-o săptămână

unul a uitat să mai plece

altul a uitat să rămână

unul visează case cu bani

altul o femeie frumoasă

unul scrie că vrea

să cucerească pământul

altul că vrea să se întoarcă acasă

Din ochi străini cenușa mă privește

Copacii râd cu capul dat pe spate

flăcările gurii tale-s mai reci

precum din ochi străini cenușa

mă privește

o namilă de lună albește-n poteci

acum e tare frig în sentimente

pământul e ars de zăpadă

cuvintele în mine-au răgușit

chiar ochiu-mi dinlăuntru

refuză să mă vadă

Aureliu Goci

Treceri și ninsori sub orizontul câmpiei

Rodian Drăgoi rămâne un poet exponențial pentru o anumită determinare genetic-socială a creației, un poet care nu mai aderă prin dominantele specifice la un clar (neo)tradiționalism, fiind, în același timp, bine ancorat în orașul deșertăciunilor, pentru a sugera măcar ironic, simptomele alienării urbane și ale decepționismului mașinist. Într-un fel, el surprinde cel mai exact un timbru specific de autor dublu determinat - pe de o parte, de origini rurale, de unde imageria anti-bucolică și reveria aburoasă a satului minunilor, pe de altă parte, noua identificare prin urbanizarea dramatică în cutiile de chibrituri ale societății comunizante - de unde dramatismul reținut, temperat, estompat de o măcinare discretă, interioară.

Titlul rezultat din asocierea a două concepte pozitive într-un superlativ subînțeles, aureolează o utopie a feericului nupțial, rămasă intactă încă din copilăria rurală. Asocierea dintre două spații incompatibile anulează, de fapt, orice descendență, obligând poetul să imagineze un spațiu referențial fără nicio determinare, un domeniu mișcător al rătăcitorului eliberat de orice fel de constrângeri.

Am putea spune că „trecere” este conceptul-cheie al poeziei lui Rodian Drăgoi, trecere de la un spațiu-referențial la altul, trecere de la o vârstă poetică la alta, trecerea ca trecere, ca expediție existențială a ieșirii din iluziile feerice ale copilăriei și din lumea geometrică a automatismelor rurale. În același timp, se conturează și chipul „rătăcitorului” arhetipal cu identități multiple și ambigue. Poetul a depășit repede etapa „expresionismului țărănesc” de care vorbea, în 1984, regretatul Alexandru Condeescu.

Epicentrul genetic odată schimbat, se modifică și specificul percepției lumii, se schimbă și referințele și obsesiile. Înălțimea poeziei emisă de la etajul 9 nu creează o viziune comparabilă cu orizontala sufletească rurală generată de tangenta teluricului. Mirabil rămâne faptul că spiritul sărbătoresc lipsește (lumina de mireasă), în schimb se concentrează perspectiva pesimistă, decepționistă ori, mai de grabă, sceptică.

Cuvintele obsesive vin din zona semantică „frig”, înghețat, ninge aproape pe fiecare pagină și rămâne subînțeles că „zăpada” rămâne un simbol translucid al purității. Chiar dacă muzicalitatea uneori lipsește, starea incan-

tatorie umple spațiul conștiinței dominat de peisaje cu mari zăpezi în care, privind cu atenție, se zărește crescând iarba verde. Există și texte ritmate și non-muzicale, un spirit trubaduresc lăsat în plan secund și chiar un instinct baladesc (nu știu de ce) reprimat. Ca în acest superb poem, construit pe afirmații incerte și indeterminări: „Mă-ntorceam târziu acasă/ prin lumină de mireasă/ toată noaptea mă-ntorceam/ toată noaptea n-ajungeam// când eram când nu eram/ prins în hamuri tot trăgeam/ carul greu de lacrimi plin/ știi că vin și când nu vin// am ajuns n-aș fi ajuns/ patul podidit de plâns/ și tu îngropată-n ieri/ mirosea a nicăieri// m-am culcat n-am adormit/ urla-n ceruri un cuțit” (*Prin lumină de mireasă*)

Această poezie, incontestabil, ocazională susține toate dominantele specifice ale creației lui Rodian Drăgoi, recognoscibile și în alte texte, precum „Mazilescu”, „Strada Reșița”, ori deja celebra „Scrisoare către Dimitrie Stelaru”, deși autorul nu-și asumă condiția poezilor blestemați, fiind, mai degrabă atras de onorabilitatea condiției burgheze (cum demonstrează erotica sa pluvioasă și sarcastică).

Adevărul e că poetul nu mai are amintiri ori sentimente legate de satul de câmpie, pentru că timpul a nivelat relieful trecutului pe orizontala imediatității acaparante, nu însă și sufocantă, cum demonstrează rezistența unui spirit ceremonial, nu lipsit de gingășie și delicatețe elegiacă, dar care evită fracturarea tragică.

Discursul poetic incantatoriu potențează rezistența față de erotismul mitologic: „Peste case și prin oase/ trec numai femei frumoase// și pe drum și pe sub drum/ trec numai femei de fum// peste frunte pe sub pleoapă/ curg numai femei de apă// și prin visuri și prin geamuri/ văd numai femei la hamuri// noaptea-i despăcată-n două / numai de femei de rouă// iar în firele-mi din barbă / dorm numai femei de iarbă” (*Numai femei*)

Parafrazând titlul, am spune că, în atmosfera luminiscentă, nupțială, lipsește, paradoxal, tocmai „mireasa de lumină”, identificarea, fie și utopică, a obiectului adorației erotice, conturat doar ca element convențional de adresare și, firește, de comunicare. Perfect caracteristică în zona specifică este o paeticolă gramaticală, mereu reiterată - către - ce convenționalizează trecerea, spațiul indeterminat.

În timp ce discutăm, paginile s-au umplut de zăpadă (a existat și un prozator care, la fel, își proiecta ficțiunile pe vremea marilor ninsori), prin care hieraticul cuplu aleargă printre nămeți: „Să ningă pe fluturi să ningă pe case/ să ningă în flaute să ningă în oase// să ningă pe oaspeți să ningă pe mese/ să ningă-n bătrâne să ningă-n mirese// să ningă sălbatec să ningă-n oglinzi/ sub pielea mea tristă lumânări să aprinzi// să ningă în tine să ningă în mine/ noi două despărțite și triste coline// să ningă-n străini și să ningă-ntre frați/ să bubuie viața-n soldați// să ningă pe jocuri să ningă pe arme/ să fie lumină în pruncul ce doarme// să ningă pe haine să ningă sub haine/ să ardă zăpada

în marile taine// să ningă să ningă pe Casa Scânteii/ prin aer să fluture mieii/
să ningă în muguri să ningă-n morminte/ să fim sărutați de tăcute cuvinte”
(*Alergând prin ninsoare*)

În poemele mai noi, apar și idei din contextul literar, precum autoreflexivitatea și autoreferențialitatea din orizontul scriptural textualist și post-modernist, dar autorul, mai de grabă, se disociază ironic, decât aderă la o poetică generalizată.

Aș spune că nici spațiul genezic, pe care și-l asumă, nici spiritul tutelar pe care-l recunoaște (Dimitrie Stelaru) nu devin major-determinante pentru propria sa specificitate. Distincția sa este „trecerea” interspațială și supra-temporală, trecerea solitară și orgolioasă, cu vagă aluzivitate la Ahas-verus, rățăcitorul care și-a descoperit identitatea în nomadismul perpetuu și indeterminarea teritorială.

Foarte rari sunt poeții care să se fi bucurat la debut de o primire atât de călduroasă, dacă nu fastuoasă, precum Rodian Drăgoi. Și totuși, Rodian Drăgoi nu s-a supraestimat, nu și-a sofisticat percepția propriilor dimensiuni, pentru că, la urma urmei, laudele nu l-au făcut nici celebru și, mai ales, din păcate, nici prolific.

Mini-Maxime

- * Singura modalitate de a scăpa de ispită este să-i cedezi.
- * Virginitatea se poate vindeca.
- * Dumnezeu a creat cerul și pământul. Restul a fost fabricat în China.
- * Alcoolul distruge celulele creierului, dar nu pe toate, numai pe cele care refuză să bea.
- * Un somn sănătos nu numai că prelungește viața, dar și reduce ziua de lucru!
- * Potrivit statisticilor, 90 de români din 100 sunt de acord cu politica guvernamentală, 10 - o dezaprobă. Pe restul de 20 milioane nimeni nu i-a întrebat nimeni, niciodată.
- * Știu că sunt prost, dar când mă uit în jur prind curaj!
- * Femeile sunt ca medaliile olimpice: trebuie să lupți pentru ele, apoi îți atârână de gât o viață întregă.

- * Poartă-te frumos cu copiii tăi. Ei îți vor alege azilul.
- * Moartea este ereditară.
- * Dacă ești de neînlocuit, atunci nu o să fii niciodată promovată.
- * Dacă ai impresia că nu îți pasă nimănui de tine încearcă să nu plătești câteva rate la bancă.
- * Învață din greșelile părinților: folosește prezervativul!
- * Unii beau din fântâna cunoașterii. Alții fac gargară.
- * Cel mai scurt drum dintre 2 puncte este mereu în construcție.
- * Dacă furi idei de la o persoană, se numește plagiat. Dacă furi idei de la mai multe persoane se numește cercetare.
- * Banca este locul de unde poți să împrumuți bani dacă demonstrezi că nu ai nevoie de ei.

Dan Anghelescu

Constantin Amărieuței: Drumul de la poezie la metafizică

1. Introducere: Constantin Amărieuței, un gânditor dedicat esențelor spiritualității românești

Stabilit în 1947 la Paris, unde a susținut un strălucit doctorat în filosofie (la Sorbona cu o teză de metafizică) Constantin Amărieuței (romancier **Premiul Rivarol**, 1955, pentru romanul *Le Paresseux* și **Prix de la Fondation del Duca** pentru *La Fiancee du silence*, 1957) apare ca una dintre personalitățile exilului nostru în scrierile căreia - eseuri, proză sau poezie - se face vizibilă aglutinarea, cu înaltă valoare de sens, a unei adevărate *tipologii metafizice a spiritualității românești*, gândită și înțeleasă drept esență a dimensiunilor noastre identitare.

Deși riguroase, erudite și ample în expunere, meditațiile lui vădesc în același timp vocația cu totul aparte a unui lirism de mari profunzimi, gravitând mereu către străvechile noastre orizonturi aurorale. În toate acestea se lasă întrezărită o sensibilitate singulară unde, cumva, pe urmele lui Blaga se operează o pătrundere în adâncimea pelagică a universului folcloric, aspirând la surprinderea volatili specificității a experiențelor existențiale ale românității. Se ajunge astfel la o eșafodare a unui veritabil *Letopiseț metafizic al Țării Românești*.

În 1973, alături de N. Neculce, Mihai Cismărescu, M. Korne, G. Filiti, D. Damian și D.C. Amzăr, Amărieuței a participat cu un studiu substanțial, **Starea d'întîi** (introducere la o schiță de tipologie metafizică a poporului român), în cadrul unui volum colectiv intitulat **Rânduiala**. În **Perspective românești**, publicat de editura lui Ioan Cușa la Paris, prin scrisului său se configura una dintre cele mai importante contribuții în materie de gândire românească, dat fiind că *Prolegomenele* din **Perspective...** aveau să se completească prin **Metafizica creației lumii**, **Metafizica „Stării pe loc”**, **Lucian Blaga metafizician al sacrului românesc**, **Starea de urât**, eseuri publicate în *Revista scriitorilor români* (care apărea în Germania, la München) reprezentând, în fond, capitole ale amintitului proiect ca *Letopiseț metafizic*. Evident se poate distinge aici un demers filosofic menit să trezească și să activeze conștiința de sine a nației. Așa cum sublinia Nicolae Florescu *procesul*

fenomenologic era urmărit și descifrat pe un parcurs spiritual ce evoluează „de la etnic la cultural”, iar mai apoi „de la cultural la ethos”, descriind tipurile de conștiință națională - istorică, organică, socială, spirituală (axiologică) și ontologică - în raport cu motivul originii, al statului și al destinului românesc. Exemplificarea și analiza aserțiunilor teoretice se modulează, ca și la Blaga, pe trunchiul creației folclorice și al tradiției anonime, tinzând să sistematizeze letopiseșul metafizic în trei cronici: cea a Firii, a Cugetului și a Exilului. (Florescu 1998. 189).

2. Drumul de la poezie la metafizică

Eseul **Eminescu sau lumea ca substanță poetică** a apărut în anul 2000 la editura „Jurnalul Literar” a regretatului cercetător, Nicolae Florescu. În lapidarul *Cuvânt înainte* Constantin Amăriuței procedează la o deschidere abruptă a orizonturilor sub care intenționează - evident polemic - să restaureze *sensul și implicațiile vaste ale creației eminesciene* în cultura și spiritualitatea românească: „*A considera, spune el, cum s-a făcut până astăzi, că Eminescu este un poet romantic din secolul al XIX-lea, influențat de filosofia schopenhaueriană și de ecourile gândirii budiste (Nirvana) - ceea ce pentru o simplă critică literară este evident - nu justifică cu nimic definiția de poet național, și nici chiar pe cea de poet universal (în măsura în care universalul trebuie să decurgă dintr-o excelență a individului, în speță a specificului național).*” (Amăriuței 2000.5)

O primă considerație pune tranșant problema receptării poetului (**Metafizica „stării pe loc”**) subliniind că filosofia lui „...a fost considerată în funcție de fondul cultural, desigur temeinic, acumulat de poet în Occident”. Dintr-o asemenea perspectivă, consideră el, discursul exegetic a fost depreciat, prin greșită orientare, accentul plasându-se nu atât pe „originalitatea românească a poeziei” cât pe împrumuturi dintr-o gândire străină, ceea ce „...a desrădăcinat inspirația venită dintr-un străfund ce ne este propriu.” (Ibid. 23)

Reinventariind influențele arhi-cunoscute și prea ades comentate, pesimismul schopenhauerian, iradițiile perspectivei hegeliene (*Spiritul absolut* invocat drept *Veșnicul Demiurg*), resemnarea stoică (*Nu spera și nu ai teamă*), nirvana budistă (*Eu nu cred nici în Iehova nici în Buddha- Sakya-Muni*) eseistul găsește că amestecul acesta heteroclit de gândire occidentală și spiritualitate indiană *nu ilustrează, nu sporește și - în fond - nu susține prin nimic originalitatea creației eminesciene*, astfel că totul rămâne departe de a încheia ori de a constitui o filosofie autentic națională.

Evident, poetul, „...n-a versificat idei filosofice pentru că i s-au părut **adânci** sau pline de înțelepciune. Ci inspirația lui ne-a relevat **ceva** tainic și absolut fără de care nu-i posibilă, nici intuiția filosofică, nici iluminarea

mistică, nici inspirația poetică. Tocmai, pornind de aici - apare revelația: „Eminescu a spus ceva nescris în cărțile de filosofie occidentală, ne mai spus de nimeni până la el în poezia românească. /.../ poet-metafizician, nu s-a dat discursului filosofic, fie el **poemitzat**, cum s-a spus. Și nici la fabricarea unei mitologii personale, cum crede G. Călinescu.”

Din acest punct de vedere „... poetul țării s-a situat în perspectiva românească a **Stării d'întîi** ce reprezintă ethosul național. Felul poetic, personal, prin care s-a exprimat și care reprezintă adevărata **filosofie** a lui Eminescu, este **Starea pe loc**.” Iată de ce valoarea filosofică a scrisului eminescian „nu mai poate fi pusă în relație cu tema lui a fi de tip occidental. **Starea d'întîi** iese dintr-o intuiție mult mai adâncă decât manifestarea gândirii ontologice moștenite de la Greci./.../Fiind vorba de o poetică a **stării**, izvorul de inspirație răsare direct din **Starea d'întîi**, și nu din Schopenhauer sau din Lenau, căci mijloacele de expresie sunt în primul rînd **stări**: de **dor** și de **urât**./.../Această gândire poetică este structural ecstatică. Ea realizează **starea pe loc** a Lumii, fie în farmecul ființării ei absolute./.../fie în melancolia desființării totale a lumii sortită morții.” (Ibid. 24-26)

Întru deslușirea susținerilor sale, Constantin Amărieuței redescoperă în desfășurările gândirii românești (de la Cantemir, Neagoe Basarab și până la Blaga și Vulcănescu), o mare vocație metafizică ce s-a manifestat fie în termeni materialști (la Conta *ondulația universală*), fie într-o viziune mistică (a *ritmurilor* la Vasile Pârvan) fie într-o simbolistică a *unduirii* cum se întâmplă la Blaga și Dan Botta, toate la un loc fiind întemeiate pe o profundă intuiție a ceea ce, la el, se află cuprins în strania sintagmă de **Starea d'întîi**. *Sensul* termenului se circumscrie aceluia de „**stare absolută**, pre-ontologică în spiritualitatea românească (nici *Ființă*, nici *Neființă*), /.../ înțeleasă ca **stare pe loc**. Spre ea tinde poetul: **setea liniștii eterne**, *cântecul vechi ce obsedează și pe Hyperion (mi-e sete de repaos)*. (p. 16.) Aceasta - se mai spune - se vedește ca rezultat fie al unui „*cântec ce a încifrat realitatea*./.../ prin metaforă./.../fie a unui *cântec ce des-cifrează Starea d'întîi ca Enigmă prin alegorie*.”(Ibid. p. 17.)

Fenomenologia creației poetice pe care Eminescu o instaurează ca discurs („deja prezentă în spiritualitatea românească sub forma de folclor”) privește, potrivit autorului, o estetică a „*stărilor de dor și de urât*.” Pentru Poet **dorul** este infinit, ceea ce deschide orizonturi către imaginea **Firei ilimitate**; **urâtul** este legat de starea de *finitudine a lumii*. Dialectica gândirii lui poetice este deosebit de subtilă și permite stranii, tulburătoare treceri dintr-o ontologie în alta ca în *Mortua est*, sau **O rămâi**. Frumosul estetic devine, din perspectiva amintită, **Starea d'întîi** a poeziei în creația eminesciană și „este chiar o stare ontologică: imagine absolută, transcendentală. Dar nu ca *Ființă* exprimată în idei (ca în filosofia occidentală) și nici ca *Mister* (redat de

Icoana divinului, ca în fenomenul religiosului în general) ci ca Enigmă.” (Ibid.p.17.)

Devine astfel sesizabilă, dimensiune specifică filosofiei și *Poieticii* eminesciene, iluminarea stării originare din lucruri. Ilustrative, pentru aceasta, în viziunea eseistului sunt, înainte de toate, versurile din *Scrisoarea I* : „La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă,/ Pe când totul era lipsă de viață și voință,/ Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns.../ Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns.” Ceea ce (ni se mai spune) transpore dincolo de ele este tocmai „substratul (o sub-stare) metafizic” al unui discurs ontologic de o „*admirabilă și precisă precuvântare a lumii, o spunere a ei înainte de cuvinte.*” (Ibid.p.30.)

Nu fără o tentă de malițiozitate, Amărieței îl taxează pe Călinescu, cel care n-a rezistat ispitei de-a explica cultural „ideile” cuprinse în versurile amintite, identificându-le sursa în altă gândire decât cea românească (**Rigveda**). Nici lui Constantin Noica (considerat *mai pătrunzător în ale metafizicii!*) nu i se trece cu vederea faptul că *ideea de neființă* e pusă pe seama influențelor cunoscute din *gândirea indiană*, opinând că, la fel de bine, episodul cosmogonic din *Scrisoarea I* putea foarte bine să trimită și către alte teritorii culturale precum **Teogonia** lui *Hesiod* sau **Metamorfozele** lui *Ovidiu*. Dar, nu numai atât. Reproșurile față de Noica se amplifică, pornind și de la faptul că acesta asimilează *neființa* din versurile lui Eminescu cu **Haosul**, trecând „*de la neființa ontologică (negativă), la mitologie.*” Or - subliniază eseistul - ceea ce Eminescu exprimă prin **Nepătruns**, *haos omogen, nediferențiat, sau matrice cosmogonică (haos-mamă pentru punctul Tată)*” apare din temeiurile unei intuiții cu totul diferite de aceea a **Haosului (Neființă)**. Ceea ce devine evident atunci când scrie: *Umbra celor nefăcute nu-începuse a se desface./ Și în sine împăcată stăpâna eterna pace.* La Constantin Noica, se spune în continuare, identitatea dintre *Ființă* și *Haos* e deja stabilită, astfel că, practic, el „*modifică versul eminescian într-un sens ce amintește creația continuată de tip cartezian: Umbra celor nefăcute nu-nceta a se desface/ Și în sine neîmpăcată stăpâna eterna pace.*” Și Amărieței își amplifică argumentația: „*Că eterna pace, adevărat leit-motiv de căutare a poetului (ca și setea de repaus) era neîmpăcată, iată ceea ce apare nu numai curios dar și imposibil. Adevărul este că Ființa și Neființa, teme de ontologie (adică de fundament noologic), privesc Lumea în totalitatea ei ființată sau des-ființată. Nepătrunsul lui Eminescu nu are nimic comun cu ontologia (el este pre-ontologic), și nici cu mitologia cosmică. În starea lui de eternă pace, Nepătrunsul de la Început este intuiția Stării d’infii.*” (Ibid.p. 32.)

Concluzia analistului se formulează în sensul că versurile care deschid **Scrisoarea I** reprezintă o *Precuvântare la discursul cosmogonic*, iar în jocul lor literar, realizat cu concepte din arsenalul filosofiei „...apare clar

efortul de depășire a limbajului, a de-construcției semantice". Tot de aici, întorcându-se la ideea sursei de inspirație din **Rigveda**, se afirmă, tranșant, că orice comparație - cât privește esența - „se oprește aici, dat fiind că, gândirea liturgică a brahmanilor nu este gândirea ecstatică a poetului român. Din prima va ieși mitul cosmogonic, din a doua **starea pe loc**.”

Privitor la aceasta din urmă (**starea pe loc**), Constantin Amărieuței consideră că gândirea filosofică a profitat, într-un anume fel, de pluralitatea semnificațiilor cuprinse într-un cuvânt, fapt care „a permis înțelegerea nu numai a obiectului vizat și spus de cuvânt (ca un concept noologic), dar și a ceea ce este **ne-spus, sub-spus, sau pre-spus** de el. Aceste multiple și tacite cuvântări, pe care limbajul de toate zilele le-a uitat, cu toate că ele se află înscrise în miezul cuvântului perticipă la bogata invenție poetică/.../ aceste **înțelesuri** anexe conceptului obiectiv sunt în realitate **stări**.” (Ibid.p. 34.)

Referitor la *arta de a scrie* ni se mai spune că ea are capacitatea de **a trezi din somnul dogmatic secretul unei noțiuni simple**. Ființările lumii văzute pe care poeziile lui Eminescu le aduc în percepție starea pe loc, ca stare intimă a lucrurilor pe care poetul o presimte printr-o **gândire ecstatică**. Ceea ce aspiră să facă, prin poezie, se afirmă aici este să pună în lumină un miez de stăruință universală care este **starea pe loc** în forma ei originară de sine, de stare principală (Ibid.p. 36). Ceea ce, într-o ultimă instanță echivalează cu o ieșire din timp, în **starea pe loc** a lucrurilor unde: **Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna. (Rugăciunea unui Dac)**. Și comentatorul precizează în continuare: „*Totdeauna are sensul de veșnicie cantitativă a lucrurilor nu de permanență a lor. Starea lucrurilor (sinea) este preontologică, ea nu poate fi gândită speculativ sub pecetea categoriei cantității (ca la presocratici. Parmenide, Heraclit, Empedocle, Melisos, etc) /.../ este starea stăruitoare de sine a tuturor lucrurilor, ca în versurile următoare: Pe când pământul, ceriul, văzduhul, lumea toată/ Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată.*” (Rugăciunea unui Dac).

Aici este vorba despre o anume specială cunoaștere: „*gândul ecstastic cunoaște starea pe loc a Lumii în Neființa ei*”. Și Amărieuței, preocupat de o descriere fenomenologică a acestei **stări** consideră că merită să fie subliniată frecvența clipei ca trăire a destinului și identificarea ei cu **starea pe loc**, ca formă de depășire în permanența stăruinței, a Lumii: *La ce simțirea crudă a stinsului noroc/ Să nu se sting-asemeni, ci-n veci să stea pe loc. (Despărțire)*. Opinând că, într-o serie întregă de rostiri poetice, Eminescu aspiră la o oprire a desfășurării istorice a Lumii (panoramă a deșertăciunilor), pentru a evita **Răul** și a opri **Clipa** (!) pentru o **stare pe loc** fericită, analistul enumeră **Memento mori** și **Povestea magului călător în stele**. Aceasta, consideră Constantin Amărieuței este, în fond, filosofia lui Eminescu, cel care aude mereu chemarea **stării pe loc** întrezărită „ca o ființare sau ca o desființare absolută,

cu tot farmecul și cu toată melancolia vieții și a morții”

În opinia lui Constantin Amărieuței *sensul și finalitatea dorului la Eminescu sunt în trăirea unei stări absolute de iubire, acolo unde frumusețea (lumii) este pură, fără corp; ființare ideală a stării pe loc. De aici funcția ecstatică a gândirii în mersul ei transcendental spre **dincolo** de hotarele clipei, reținută totuși în ea ca stare de dor. În sprijinul acestor aserțiuni sunt citate versurile: „În ochii mei acuma nimic nu are preț,/ Ca taina ce ascunde a tale frumuseți.”* Vorbind mai departe despre *Ființa lumii realizată în stările de dor*, comentatorul consideră că *poetul preferă imaginile împietririi, ale încremenirii, ale înghețării lumii în clipa stării de dor pătrunsă de starea d'întîi*, iar *dorul eminescian face din iubire modul ultim de ființare ideală.*

Pentru demonstrație autorul eseului extrage din texte un număr semnificativ de exemple: *fulger încremenit din nori (Mitologice), ...și cu stânci încremenite printre nouri de purpur (Memento mori), mare înghețată (Odin și Poetul), de ghiță-nalta-i domă/... că oricui viu în lume acum încremenește (Strigoii)*, etc. Erotica lui Eminescu, continuă el, este o *regăsire a lumii în ideal, adică în starea pe loc, dat fiind că poetul „iubește nu femeia ca atare, ci ființarea ei dincolo de lume în frumusețea ei ideală”.*

Vorbind despre *Luceafărul* lui Eminescu pe care-l consideră „*centrul de perfecțiune și genialitate/.../ (fără de care) creația noastră literară ar părea nedesăvârșită*”, Amărieuței consideră că „*o estetică pretențioasă și pedantă/.../ s-a grăbit să caute, în genialitatea poetului și a poemului, izvoare de inspirație și reminiscențe din cultura universală. Rând pe rând, poeți ca Ovidiu și Lucrețiu, filosofi ca Schopenhauer și Kant, moraliști greci și innuri indiene au servit de substrat (filosofic și etic) poetului român. Ca și cum/... /Eminescu/.../ nu putea găsi în ființa neamului său, metafizica pe care voia să o exprime.*” În consecință, eseistul denunță inacceptabila situație la care s-a ajuns prin faptul că „*substanța acestei capodopere lirice/.../ cea mai românească operă literară*” să fie pusă pe seama unei *inspirații străine*. Și argumentația lui începe prin a spune că ceea ce poetul „*a pus în temă și în formă lirică*” în *Luceafărul* este o „*metafizică preexistentă, născută odată cu ființa și limbajul românesc*”. Pentru român, continuă Amărieuței, „*Lumea este un cerc de lumină*” și, în acest sens, îl citează pe Mircea Vulcănescu, cel care observase că „*Lumea vine de la latinescul lumen, adică lumină*”, ceea ce duce, în cele din urmă la ideea de *loc privilegiat* „*unde firescurile acestei orânduiri (divine) intră ca ursită (Omul) sau ca menire (tot ceea ce nu este Om) pentru a constitui casa acestei lumi./.../ Metafizica populară românească ne oferă multiple exemple de ursire și de menire. Ceea ce vom reține aici, pentru a înțelege aspectul românesc al Luceafărului, este deocamdată caracterul incantatoriu al acestei intrări în lume, adică în orânduirea gospodăriei (și a categoriilor ei).*” Amărieuței subliniază aici repetarea (de trei ori) a chemării

adresate de fata de împărat către *Lucaefăr*, către cel „*ne-lumesc*”, cel dintr-un „*dincolo*” să coboare, să intre în *casa lumii*. Ceea ce, se spune mai departe, constituie o *ursire ca om*, intrarea în vremelnicia omului, părăsirea *ne-omenescului de Lucaefăr* „*străin la vorbă și la port*”. Încercând să lumineze sensul și tâlcul lui *a fi ursit ca om* în metafizica românească analistul aduce în discuție ideea de *noimă* a lumii acesteia. „*Dorul de luceferi precum și primirea în bătătura casei a lui Dumnezeu, sau a unui sfânt sunt și ele orânduite de aceeași lumină a lumii românești*.” Însă restricțiile, se mai spune, încep de la depășirea „*cercului (nostru) strâmt unde norocul (ne) petrece pe toți*”. Iată de ce apare concluzia că o legendă inversă a *Lucaefărului* „*este o imposibilitate*”. Ca o considerație esențială asupra poemului, Amăriuței avansează ideea că Eminescu se apropie aici „*de două aspecte esențiale metafizice românești: 1) Chemarea (incantație) a firescului transcendent lumii în cercul luminos al ei; 2) Tema norocului sau a soartei de om, în noima lumii*.” Concluzia se impune inevitabil: „*Lucaefărul eminescian nu avea nevoie de învățătura lui Schopenhauer pentru a vorbi de dragoste, sau de Rig-Veda pentru a descrie originea intențională a lumii, tot așa noi nu avem nevoie de Husserl sau de Heidegger pentru a ne înțelege rostul sau norocul nostru în lume*.” (Ibid. p. 117-118-119)

Din perspectiva prin care privește valorile literaturii române, Constantin Amăriuței consideră că „*desvăluirea a ceea ce stăruie, ca frumos poetic, se datorește fie stării de dor, fie stării de urât*”, poeticul, într-o astfel de situație, ținând loc de *gnoseologie dar nu a unui fond ontologic*, ci adresându-se exclusiv unei *stări absolute a lumii*. Astfel că Geneza *Frumosului Românesc* îi apare ca o bivalență a *stărilor revelatoare de absolut* în cadrul celor două stări enumerate mai sus: de *dor* și de *urât* care sunt în același timp *stări reductive și de extaz*, prin funcția lor reductivă, precizează el, fiind înțeleasă cu sens de *metodă ascetică și de metamorfozare poetică a lumii*, funcția lor ecstatică permițând „*contemplarea stării absolute trăite ca frumos*”. Dintr-o asemenea abordare prin „...limbajul în mod inevitabil ermetic” se exprimă „*Ființa (dacă starea este a dorului)* sau *Neființa, (în cazul că absolutul este relevant prin urât)*. Natura bivalentă a *stărilor revelatoare de absolut* de care se amintea mai sus îi pare deosebit de revelatoare în momentul când este aplicată la analiza a două dintre cele mai importante poeme (capodopere) din literatura română: *Lucaefărul* și *Domnișoara Hus*. (v. „*Zborul*” liric din „*Lucaefărul*” și „*Domnișoara Hus*” p. 130)

Atât în ceea ce-l privește pe Eminescu, cât și pe Ion Barbu, ambii, consideră eseistul, abordează aceeași temă a *iubirii absolute* dar, observă el, „...*Frumosul acestei stări, redată prin demersul exilului din lume și a extazului contemplativ, apare însă ca Rugăciune la Eminescu și ca Descântec la Barbu*.” Acestea, în considerațiile lui Amăriuței devin „*forme diferite de er-*

metizare prin limbaj a stării supreme poetice, fruct diurn al dorului la *Hyperion*, rod sterp al urâtului în **Domnișoara Hus**”, (Ibid. p. 132 și următ.) primul aflându-se în starea de dor, cealaltă în starea de urât, ambii condamnați la exil de lume. Pentru *Hyperion*, se precizează, *setea ce-l soarbe e setea de Ființă și zborul lui e gând purtat de dor*, în vreme ce la **Domnișoara Hus** ceea ce domină e starea de urât, adică *o plenitudine opresivă a lumii, ceasul rău ce a acoperit lumea, (cheag alb și chip de coabe)*. Zborul (pe care eseistul îl vede ca o „asceză de lume”) fiecăruia este esențial diferit: pentru Luceafăr este „întoarcere spre Ființa absolută, cădere în **Ziua fără început**”. Pentru **Domnișoara Hus** zborul este de liliac, de șoarece sur, „cădere în Noapte, cădere spre Neființă”. *Hyperion* ajunge la **Părintele** celor ce sunt în timp, **Domnișoara Hus** îl întâlnește pe „amăgitorul celor ce se cern prin sita nopții”, **Țiganul Aurar** („expresie populară pentru Neființa, așa cum Țiganul este lucrarea Ne-Fârtatului din Povestea lumii de demult”), într-un („loc transcendent” pe care poetul îl ilustrează în versurile: **Hai în zbor de șoarece sur/ La alt ciur /Des și rar; Clătinat la râul nopții/ De Țiganul aurar/ Ciuruitul prapur sur/ Ce-n azur străvechi întinge/ Îngălatul de Azur :/Rupta lumilor meninge**).

Prin apropierea celor două poeme, *Luceafărul* și *Domnișoara Hus*, comentatorul aduce față în față *starea de dor* la Eminescu și *starea de urât* la Ion Barbu încercând să ilustreze felul cum *frumosul românesc*, destăinuit printr-o aceeași temă (dragostea) apare diferit, după cum limbajul ermetizează respectiva „*starea stăruitoare*”, considerând că „numai înțelegerea rolului pe care îl joacă dorul și urâtul poate da socoteală, cu folos, de geneza *frumosului românesc*.”

Dorul ca și **urâtul** constituie, în înțelegerea eseistului, „*starea afectivă pur românească, revelatoare de Stare metafizică./.../Dorul este...dorință și drum, nostalgie și asceză spre Absolut./.../Sentiment al distanței și înstrăinării*” și ca atare el revelă „*valoarea absolută a obiectului dorit în starea de absență*”. Opusul, exilul, prin starea de urât, „*provine din prezența apăsătoare a lumii ca silnicie istorică*”.

În decursul uneia și aceleiași poezii, **Scrisoarea I**, Eminescu (spune Amăriuței) ar fi exemplificat „*frumosul Ființei prin starea de dor; și frumosul Neființei prin starea de urât*”. Acolo, „*absența de lume (haos originar) nu înseamnă Neființă, deoarece există un punct (un atom primitiv/.../) ce devine Tatăl. Or, prin actul lui - dorință pură de lume - începe existența: De atunci negura eternă se desface în fâșii./ De atunci răsare lumea, lună soare și stihii...De atunci și până astăzi colonii de lumi pierdute/ Vin din sure căi de chaos pe cărări necunoscute/Și în roiuri luminoase isvorând din infinit/ Sunt atrase în viață de un dor nemărginit*.”

Pentru a ilustra opusul, *starea de urât* Amărieuței citează din cuprinsul aceluiaș poem sintagmele ce sugerează moartea, dezagregarea „*ca viață și ca noimă*” a universului când „...*planeții toți îngheață și s-avârl rebeli în spaț/ Ei, din frânele luminii și ai soarelui scăpați*”. Aici, prin *starea de urât* eminesciană se „*descoperă ontologia inversă a Neființei*” și imaginile pline de forță poemului sunt elocvente: „...*Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie,/ Căci nimic nu se întâmplă în întinderea pustie,/ Și în noaptea neființei totul cade, totul tace,/Căci în sine împăcată reîncep - eterna pace.*”

Un aspect asupra căruia Constantin Amărieuței revine - de mai multe ori în tentativa sa exegetică - este acela al *influenței/ non-influenței* culturii occidentale și nu numai: „*S-a spus, de altfel, că refuzul lumii la Eminescu este de factură schopenhaueriană; iar Neființa dorită este propria Neființă budistă. În ciuda influențelor străine, trăirea exilului prin actul somnului este la Eminescu un mod personal de existență. Totdeauna limbajul poetic hermetizează o experiență de exil fundată, nu pe doctrina învățată la curți apusene sau răsăritene, ci pe starea de urât specific românească. Nu plictisul sau spleenul baudelairian îl cuprind pe poetul Țării de la Nistru pân-la Tisa, ci urâtul aprig al lumii în ceea ce are ea mai adânc, mai biologic. Somnul vameș al morții este acel ce permite fuga dincolo de lume, în adâncul ei arhaic. Somnul duce la starea în care, de la origine, pietrele dorm cuprinse de vis și extaz.*”. (v. *Neființa lirică*, p.141 și următ.)

Referitor la semnificații și sensuri în ceea ce privește *somnul eminescian* Amărieuței distinge aici un „*instrument existențial*” călăuzitor către (în) „*împărăția gândirii neînființate*” considerând totodată că „*actul de exil în starea de urât a somnului este, prin excelență act de asceză, în sensul filosofic de reducere a lumii la o anumită față esențială a ei*” și pune un accent aparte asupra „*procesului eminescian al Neființei*”, care (prin somn sau moarte) „*duce de la urâtul lumii la starea de extaz a lumii arhaice, lumea în absență de viață: Tu stingere! Tu, chaos- tu lipsă de viață!/ Tu, care c-o suflare stingi jocul cel feeric.*”

Subliniere esențială, asupra căreia insistă: nici-un poet „...*în afară de Eminescu, nu s-a încumetat să fundeze lumea poetică pe extazul Neființei*”. Dar, mai accentuează și că „*Neființa eminesciană nu-i Neantul dogmatic*” ci „*un Neant al cunoașterii, nu al existenței. El poate fi chaosul originar nevizitat de Spirit, materia neinformată de Gând, starea absolută ne-relevantă în extazul dorului sau urâtului românesc.*” Dincolo de toate, definitorie se impune concluzia: „*Eminescu.../ rămâne mai ales creatorul stărilor de dor, al Absolutului ca Ființă.*”

Concluzii

Dacă - preluând una dintre seducătoarele gândiri ale lui Mikel Dufrenne - am fi înclinați să vorbim despre acel *Ceva ce se pretează a fi nelimitat într-o lume a poeziei* (Dufrenne 1971.108) evident, vom spune că acesta devine identificabil în literatura română abia începând cu Eminescu. Opera lui se vedește în deschiderile vaste către mari orizonturi - inclusiv cele din sfera cunoașterii - configurându-se din acea energie atât de singulară prin care poezia a devenit capabilă să se cuprindă, să se gândească și *să se reflecte în sine pe sine*. În călătoria sa, fascinantă, *de la poezie la metafizică* Constantin Amăriuței operează o situație a *Poeticului* într-un statut ontologic original, capabil să-și analizeze configurațiile, să-și (re)pună în discuție condiția și determinațiile propriului mod de ființare. Evident, numai începând cu Eminescu a devenit posibilă apariția aceluia *joc secund* al energiilor spirituale ce se cuprinde în evanescența sintagmă de *conștiință poetică*. Aceasta și pentru că autorul eseului concluzionează într-un mod care îi este propriu: „**Recea nemîșcare** analizată de critica literară, reprezintă la Eminescu conștiința unei stări în care viața și moartea, ființa și neființa, dorul și urâțul, Ziua și Noaptea lirică, sunt unul și același lucru./.../ **Descrierea Stării d'întîi** solicită din partea gândului ecstasice efortul nemaiîntâlnit în literatura mondială de a trece dincolo de hotarele limbajului poetic. Versurile devin Discurs metafizic, fără să cadă în retorism, sau în didacticism filosofic. **Lucașfărul** reușește să dea în mod lapidar (cuvintele sunt „pietre”) **adâncul** unei stări fără timp și loc. Versurile cu care se încheie Discursul **Stării d'întîi** a **Lucașfărului** național sunt tocmai afirmarea acestei „stări” absolute (înlocuitoare de lumea relativă): *Ci eu în Starea mea mă simt/ Nemuritor și rece*” (Ibid. p. 66-67.)

În *Cuvântul înainte* la volumul ce aduna la un loc textele pe care, de-a lungul vremii, le scrisese despre Mihai Eminescu, Constantin Noica lansa (din amețitoare adâncimi de gând) tulburătoarea afirmație: „...cu un singur volum de versuri - e drept răscolitoare la culme - și cu unul sau două volume de proză neîmplinită, cititorul român crede a ști ce este fenomenul Eminescu și ce ne este el.” (Noica 2014. 7)

În actualitatea noastră pretins post-modernă, nu mai știm cum ecoul dubitativ al aserțiunii lui Noica ne urmărește și e cazul să întrebăm dacă astăzi noi, românii, mai suntem în stare să înțelegem ce ne-a fost, ce ne mai este și, cu atât mai mult, ce ne va mai fi El?

Bibliografie

◆ *ALBU Mihaela, ANGHELESCU Dan* - Presa românească din afara granițelor. București, Editura Fundației România de mâine.(2010)

◆ **GUILLEMOU Alain** - *La genese interieure des poesies d'Eminesco*. Paris, **La nation Roumaine** nr. 221 (1964)

◆ **AMĂRIUȚEI Constantin** - *Frumosul neființei*. Paris, **Caete de dor. Metafizică și poezie**.(1951); *M. Eminesco,ou l'Absolu*. Paris, **La nation Roumaine** nr. 224, juillet. (1964) *Sborul liric din „Luceafărul” și „Domnișoara Hus”*. New York, **România**, nr. 111, iunie-iulie-august.(1970); **Perspective Românești**. Paris, Editura Ioan Cușa (1973); *Metafizica „stării pe loc”*. München, **Revista scriitorilor români** nr. 26.(1989); *Discursul metafizic al poeziei românești*. București, **Jurnalul literar** nr. 1-2 (2000); *Simple amintiri despre începuturile Caetelor de dor*. București, **Jurnalul literar/** 15-18 (2000); *Eminescu sau lumea ca substanță poetică*. București, Editura Jurnalul literar (2000).

◆ **DUFRENNE Mikel** - *Poeticul*. București, Editura Univers. (1971)

◆ **FLORESCU Nicolae** - *Întoarcerea proscrisilor*. București, Editura „Jurnalul Literar”. (1998)

Cele mai frumoase poezii

Grigore Vieru

Mă urăsc fiindcă te iubesc

Ești cea mai frumoasă de pe
Pământ

Ești cea mai dulce fată din lume

Ești cea mai pură ființă

Ești cea mai deșteaptă creație
a Domnului

.....dar eu,

Urăsc frumusețea ta

Urăsc dulceața ta

Urăsc puritatea ta

Urăsc creația Lui

Mă urăsc pe mine,

Mă urăsc pentru că nu văd

fără tine

Mă urăsc pentru că nu simt

fără tine

Mă urăsc pentru că nu înțeleg

fără tine

dar mai presus de toate...

Mă urăsc pentru că te iubesc!

Nu am, moarte, cu tine nimic

Nu am, moarte, cu tine nimic,

Eu nici măcar nu te urăsc

Cum te blestemă unii, vreau să zic,
La fel cum lumina pâărăsc.
Dar ce-ai face tu și cum ai trăi
De-ai avea mamă și-ar muri,
Ce-ai face tu și cum ar fi
De-ai avea copii și-ar muri?!
Nu am, moarte, cu tine nimic,
Eu nici măcar nu te urăsc.
Vei fi mare tu, eu voi fi mic,
Dar numai din propria-mi viață
trăiesc.

Nu frica, nu teamă,
Milă de tine mi-i,
Că n-ai avut niciodată mamă,
Că n-ai avut niciodată copii

Ah, tot mai liniștit mi-e verbul

Ah, tot mai liniștit mi-e verbul
Și dragostea și-a mea viață.
Ca floarea pomului pe apă
Îmi curge somnul lin pe față.
Arată-mi-se-n vis un cântec,
Îl cânt cum cântă numai dorul:
„Ia-mi lacrima, dar ochii lasă-mi,
Ia apa, dar să-mi lași izvorul“.
„Ești trist, te pregătești de iarnă?“
Iubita parcă mă întrebă,
Iar eu, senin, răspundu-i parcă:
„Mă pregătesc de flori și iarbă“.

În 2015 s-au se împlinit 45 de ani de la inaugurarea primei ediții a Taberei de sculptură în aer liber de la Măgura, prilej de reevaluare a rolului pe care l-a jucat „*Barbizonul românesc*” (cum numea tabăra regretatul ziarist buzoian Corneliu Ștefan), în evoluția sculpturii românești, după 1970.

Tabăra a fost amplasată în imediata apropiere a Mănăstirii Ciolanu, pe o suprafață de 21 de hectare ce aparținuseră lăcașului monahal. Cum s-a ajuns la această „stranie” vecinătate pentru epocă? În 1969, **Gheorghe Coman**, președintele U.A.P. Buzău, face o excursie în Iugoslavia, unde vizitează o tabără de sculptură în aer liber. Ideea organizării uneia similare în apropierea municipiului Buzău i se pare foarte potrivită, în perspectiva apropiatei sărbătoriri a 16 secole de la prima atestare documentară a orașului. Proiectul taberei îl discută mai întâi cu ziaristul Paul Lampert, de la „România liberă”, apoi i se adresează lui Brăduț Covaliu, președintele U.A.P. din România, care era și deputat de Buzău în Marea Adunare Națională.

Argumentele pentru alegerea amplasamentului sunt convingătoare: Cioplitorii de la Măgura erau renumiți (cândva, înaintașii lor lucraseră cu marele Brâncuși, la realizarea complexului funerar „Rugăciunea”, din cimitirul „Dumbrava”), iar cei contemporani - **Nicolae Toader, Mihai Radu, Ion Baba, Nicolae Petrescu, Nicolae Spătaru, Gheorghe Petrescu, Mihai Petrescu, Radu Gogu, Radu Matei**) erau meșteri neîntrepuți în zonă și chiar în țară. În plus, în apropiere se aflau două cariere de calcar cochilifer (la Măgura și la Năeni), piatră ideală pentru realizarea lucrărilor de sculptură. Hotărâtoare va fi și deschiderea pe care o manifestă oficialitățile, în special primul secretar al județului, **Ion Sârbu** și **Lazăr Băciucu**, secretarul cu propaganda de la Comitetul Județean Buzău al PCR, ambii mai puțin dogmatici atunci când era vorba despre cultură. Se convine, plecându-se de la cifra sărbătoririi, să se realizeze 16 ediții anuale, la care să participe câte 16 sculptori, la începutul

fiecărei ediții blocurile de piatră urmând să fie trase la sorți.

Așadar, în urmă cu 45 de ani, se desfășoară prima ediție a taberei. În „pisania” de început a tabereie stă scris: *„Această piatră s-a înălțat azi ziua 18, luna August, anul 1970, la hotarul de început al acestei așezări, dăruită sculpturii de județul Buzău”*.

Atmosfera din tabără nu este de loc una rigidă, iar sculptorii aveau deplină libertate în alegerea subiectelor și a modalităților stilistice de exprimare, după cum mărturisesc chiar participanții, majoritatea aflați, pe atunci, la început de carieră. Astfel **Liviu Russu** spunea, într-un interviu: *„Realizarea unei lucrări de dimensiuni mari necesită posibilitatea acoperirii cheltuielilor legate de procurarea materialului, aparatura necesară pentru a o manevra în timpul lucrului și transportul final. O tabără dă fiecărui participant ocazia să poată realiza o lucrare de dimensiuni mari ceea ce pentru un tânăr la început de drum este de mare importanță. (...) Nu exista nici un fel de cenzură, din contră, în tabăra din '76 ne-am făcut de cap față de autoritățile comuniste (...) Am făcut multe nebunii acolo.... Societatea era interesată de literatură, muzică, teatru, arte plastice..., nu banii erau cei care contau. Eram toți săraci în buzunare și încercam să ne îmbogățim în cap. Valorile erau valori și erau recunoscute.”*

Liliana Axinte, într-un text foarte recent, dedicat chiar împlinirii a 45 de ani de la prima ediție a „taberei”, scris în Germania (Bavaria de Nord), unde locuiește acum artista, spune același lucru: *„La vremea aceea, ecourile erau extraordinare, eu mă simțeam ca o divă și chiar eram. (...) La Măgura nu exista cenzură. Cred că o mare importanță avea faptul că la vremea aceea se afla la conducerea județului Buzău un om deosebit, tovarășul Sârbu, pe care acum l-aș saluta cu drag, unul dintre acei rari Oameni în România Socialistă, care ocupând o astfel de poziție politico-socială, reușea totuși să ne dea sentimentul de siguranță și apărare de care un artist are nevoie pentru a se putea dezvolta.”*

Cea mai importantă mărturisire este - credem noi - cea a marelui și regretatului sculptor **Nicăpetre** (pe numele său adevărat Petre Bălănică), emigrat în 1980 în Canada: *„Mă consider norocos - scria el - că l-am întâlnit, aici în Toronto, cu vreo trei ani în urmă pe Adrian Pora, emigrant și el, decepționat și el de cum merge treaba în România după evenimentele din 89. Ne vedem când putem, mă ajută cu entuziasm la tras - împins cu ocazia unor manifestări artistice, vorbim, desigur, despre artă și încercăm, cu greu, să o facem. Și Adrian este absolvent al Academiei de Artă Grigorescu secția sculptură clasa lui Paul Vasilescu despre care nu are păreri prea respectuoase ca și eu despre Boris Caragea profesorul meu cu patruzeci de ani în urmă. Adrian este tânăr, s-a născut în anul când s-a petrecut prima ediție a Taberei de sculptură Măgura pe plaiurile din preajma Mănăstirii Ciolanu din dealurile Buzăului, 1970.*

... Că veni vorba; am văzut anul trecut, la televizor ceva despre Măgura, o emisiune pritică de niște nepricepuți în ale artei, mai ales în ale artei sculpturii și în particular în ale evenimentului Măgura. Nu sculptura era miezul discuției ci faptul că, astăzi, **Parcul de Sculptura Măgura**, cum a fost denumit în acea emisiune, este lăsat în paragină, că nimeni nu se mai îngrijește de el, că unele **pietre** s-au dărâmat, că altele au fost vandalizate, că totul se ruinează, că niște animale domestice pasc libere printre operele de artă, că se pierde un lucru unic în România, un lucru de valoare ce ar trebui păstrat. Da, să zicem că au dreptate televizoriștii noștri dar pentru mine a fost clar că reportajul a fost subțire, iar făcătorii acestuia nepregătiți și superficiali în abordarea lor artistică pentru a prezenta publicului actual, tineretului cam ignorant în ale artei ce este cu sculptura de la Măgura, cum a luat naștere fenomenul, ce a vrut el să fie, cum s-a desfășurat pe timpul celor 16 veri cât a durat lucrul, cum a evoluat, sau mai bine zis, cum s-a ajuns să se vorbească astăzi despre Măgura și despre cei ce au făcut-o. Că istoria este azi așa și că mâine poate fi altfel se știe, dar eu îmi permit acum, aici, să lămuresc unele lucruri deliberat lăsate în ceață în reportajul despre Măgura vizionat la TV, să le aduc ceva mai aproape de ce a fost... Eu, pentru care **Măgura este parte din viața mea și parte din opera mea**. Cei care au fost intervieviați, dintre cei care au mai rămas în viață și dintre cei care mai sunt încă în țară ocolesc miezul chestiunii și îmi permit să adaug că o trag pe turta lor. (...)

Tabara de sculptură Măgura este rezultatul unui lung drum parcurs de Ministerul Culturii de pe vremea aceea, a unei **parșive** acțiuni a secției de estetică a ministerului, în frunte cu tov. Măciucă, a criticului Ion Frunzeti, o acțiune insistentă a conducerii Uniunii Artiștilor Plastici - președinte Brăduț Covaliu, a secției sculptura din U.A.P., a sculptorului Ovidiu Maitec, a Conducerii județului Buzău, tov. Sârbu, a ziarului *Viața Buzăului*, tov. Băciucu și ziaristul Corneliu Ștefan.

Toate acestea datorită faptului că Europa promova astfel de acțiuni și că în Austria, la Santa Margareta pe un câmp sterp și oarecare s-a experimentat ideea cum stă sculptura modernă în aer liber. Cum să stea? Stă bine dacă și ea-i bine făcută; dacă-i o pretenție de sculptură, o făcătură, o aiureală, seamănă atunci cu un gunoi ce ar trebui înlăturat și lăsat locul curat așa cum l-a făcut Dumnezeu. Dar orice piatră, mică sau mare, stă bine în peisaj și te uiți la ea cu plăcere ori de câte ori o întâlnești, darmite o sculptură modernă. Artiștii tineri sunt invitați la această acțiune, să greșească ei, iar acțiunea este trecută sub titlul învăluitor; *experiment plastic*. Nu există juriu, nu trebuie schițe, proiecte pregătitoare aprobate în prealabil. Piatra este adusă din cariera Nifon de alătura, câțiva pietrari din satul Ciuta cu bătaiașul și tiul sub îndrumarea artiștilor ajută la degroșarea blocurilor de piatră brută. Nemaipomenit, nemaiauzit până la data aceea. Exista întradevăr un

*climat liber de creație. Criticii, au mâna liberă să prezinte favorabil tabăra, ziarul local și presa centrală acordă spații generoase pentru a prezenta și lămurii... că despre ce-i vorba în propozițiune. Acțiunea Măgura este deci un succes al partidului, partid care cum bine spunea poetul proletcultist: ...**este în toate**. Dar iată că după treizeci și cinci de ani de la prima ediție multe lucruri s-au uitat ori au vrut să se uite și lucrurile sunt prezentate astăzi după cum bate vântul..."*

Între mărire și decadență Măgura a fost, încă mai este, o grădină în care pietrele, înfiorate de gând, au înflorit. **Gemal Biedici**, președintele unui guvern din fosta Iugoslavia spunea că: „*Măgura este un fenomen artistic tulburător. Am impresia că statuile au ieșit din pământ și-au crescut odată cu nucii, cu plantele, cu iarba, cu pădurea. Toate la un loc formează un ansamblu greu de descris, splendid, fermecător.*”

Ce lipsește, totuși? De unde viscolește atâta uitare, acoperind cu zgura nepăsării unul dintre sanctuarele cele mai autentice ale artei românești? Iată ce scria, în mai 2011, un trecător prin zonă (Bogdan Balaban), sugerând câteva lucruri simple și ușor de realizat, indispensabile totuși în cazul turismului cultural:

*„Locul este curat, însă nu e pus cum trebuie în valoare. Spre exemplu: 1. Nu există un panou, o placă, pe fiecare sculptură să ne spună ce reprezintă. Lângă sculpturi există niște cifre, iar la intrarea în parc un panou explicativ. Citești de exemplu că la numărul 20 se afla o sculptură numită **Înviere**. Dar aceasta se află cam la o sută de metri, la capătul unei pante. Deci greu de reținut. 2. Aici ar fi fost bine de imaginat un traseu marcat discret cu săgeți care să te ducă în fața fiecărei sculpturi, iar lângă fiecare sculptură să se afle câteva explicații sumare. Un astfel de traseu există, de exemplu, la Haga, la celebrul muzeu Madurodam, loc în care sunt reprezentate edificiile celebre ale Olandei în miniatură. 3. Nu m-ar deranja să plătesc 2-3-5-10 lei să văd acest parc dar să îl știu păzit și îngrijit de oameni pasionați. Nu de alta dar accesul fiind liber... e loc de tot felul de năzbâtii. Spre exemplu, când am părăsit tabăra am întâlnit oameni care veniseră aici la picnic. Și nu e frumos că se întâmplă așa ceva.”*

Am adăuga noi că un ghid care să cuprindă un istoric al taberei, scurte referiri la biografiile cioplitorilor în piatră și ale artiștilor, minime referințe critice etc., care odată realizat s-ar putea vinde în tiraje succesive, ani la rând, este și profitabil și relativ ușor de conceput. Ca să nu mai vorbim de utilitatea sa pentru cel care pătrunde, pentru prima dată, într-un univers artistic, unic în felul său, așa cum este

tabăra de sculptură de la Măgura.

Dacă vorbim despre valoarea excepțională a patrimoniului cultural reprezentat de *Tabăra* de la Măgura, nimic nu poate fi mai semnificativ decât prezentarea, fie și succintă, a artiștilor care i-au dat viață, însoțită de minime referințe critice, preluate din **Dicționarului sculptorilor din România secolelor XIX – XX** (coordonator *Ioana Vlasiu*, Editura Academiei Române, București, 2011*, respectiv 2012**) și din alte surse. Prezentăm mai jos doar câțiva dintre participanți, urmând să revenim asupra subiectului.

Cititorul va descoperi o lume fascinantă, cu speranțele, disperările, evadările și tăcerile ei, care - prin extrapolare - devine emblematică pentru întreaga societate românească de la sfârșitul secolului XX. (Participanții au fost trecuți în ordine alfabetică)

Liana Cornelia AXINTE

Născută la Ploiești (23.07.1943), studiază la IAP București cu Ion Lucian Murnu (1962 - 1968). Între 1969 - 1971 obține *Bursa de studiu „Frederic Storck”*. În 1982 emigrează și se stabilește la Deggendorf (Germania).

Liana Axinte „*sculptează în lemn și piatră, trecând de la un figurativism esențializat la expresia abstractă. În anii '80, începe să modeleze analitic portrete ale unor figuri interiorizate. Materialul ales, teracota, trimite prin natura sa primordială la sculptura etruscă sau egipteană, la un arhaism generic de la care modernitatea a avut mereu de învățat. Creează și măști de factură expresionistă pentru spectacole de teatru (Bacantele de Euripide) și pentru spectacole de marionete, fiind remarcate în mod special cele realizate pentru la Festivalul de la Charleville-Mézières în 1979. (...) Perioada germană a Lianeii-Cornelia Axinte a însemnat în primul rând o mare diversificare a mijloacelor și tehnicilor de producere a vizualului. Alături de sculptură sau împreună cu cercetarea spațiului tridimensional, pictează, desenează, compune decorații parietale, face instalații. Lucrează reliefuri în ceramică (1989 - Plattling, Germania, Casa de economii) și medalii de bronz, ilustrează poezii de Rainer Maria Rilke. Revine în 2008 la Teatrul de Comedie (București) cu măști pentru un spectacol regizat de Cătălina Buzoianu.”* * (*Ioana Vlasiu*)

Este realizatoarea bustului lui George Apostu, din fața Centrului de Cultură și Artă din Bacău, care poartă numele marelui sculptor (1989).

George APOSTU

Născut la 20 decembrie 1934 (Stănișești, jud. Bacău). Studiază la IAP București (1953–1959), cu Ion Lucian Murnu, Constantin Baraschi și Boris Caragea. Debutează în 1964, în cadrul unei expoziții personale de sculptură în grădina Casei Scriitorilor din București, având sprijinul și susținerea criticului de artă Petru Comarnescu. Primește Premiul I pentru sculptură al UAP. În 1965 participă la Bienala „La jeune sculpture” (Paris), ocazie cu care este apreciat de André Malraux, care i-a înmănat și un premiu. Acesta este momentul ce marchează orientarea sa categorică spre abstract. În 1966 i se decernează Premiul „Ion Andreescu” al Academiei Române, iar în 1968 „Meritul Cultural” clasa a III-a.

*„Pornind de la lecția brâncușiană, G.A. este creatorul unei opere vaste, în care tradiția - creația populară, mai ales sculptura în lemn, piatră și piesele de etnografie - și gustul pentru arhaic, au constituit o adevărată sursă a inovațiilor stilistice. G.A. a început să se afirme la sfârșitul anilor 1950, mai întâi cu portrete. Va trece rapid la sculptura monumentală, cioplită direct, care va fi o constantă în opera sa. Organizată în jurul unor mari cicluri (**Tată și fiu**, **Laponele**, **Fluturii sau Christii**), lucrările sale prelucrează motive și forme ancestrale, materializate în reprezentări arhetipale. Motivul arborelui vieții, comuniunea dintre vegetal și uman, oscilația între pământ și sacru, dar mai ales arta populară, ritmează opera sa. «Influența populară - declara artistul - înseamnă o mare armonie, o mare înțelegere, un Olimp... în sculpturile mele încerc să găsec calmul grec, calmul balcanic. Căci de acolo ne tragem» (**Apostu, Gânduri despre tainele artei**, 1985). Ciclul **Tată și fiu** a marcat opera sculptorului, tema paternității fiind interpretată în mai mult de o sută de variante”* (**Adriana Șotropa**). Despre acest ciclu, din care face parte și lucrarea realizată în 1970, la Măgura, precum și grup statuar monumental din piatră, realizat de Apostu în fața primăriei orașului Grenoble (realizat cu ocazia Jocurilor Olimpice de Iarnă din 1967) sculptorul spunea: „Am vrut să însemne o transmitere a puterii, a demnității de la tată la fiu, o perpetuare de stări mult mai sobre decât sentimentul pătimăș de maternitate, de dragoste, de acaparare aș putea spune.”*

Dinu Apostu, nepotul sculptorului, declara într-un interviu din 2013: „George Apostu nu a intrat în jocul ideologic, nu a executat nimic la comandă, poate și de aceea nu s-a bucurat de o atenție deosebită din partea criticii din acea vreme. Vedeți, și Sorin Dumitrescu spune că Apostu «este un fel de Brâncuși», el s-a apropiat de spiritul marelui artist de la Hobița, însă și-a descoperit, după îndelungi și chinuitoare căutări, propriul drum. Lemnul și piatra au fost materialele preferate de Apostu, a iubit foarte mult lemnul, căldura și mesajul lui, cum a iubit la fel de mult muzica pietrei”

În 1982 Apostu este numit profesor de sculptură în lemn la Academia Michelangelo din Agrigento, Italia. Profită de ocazie pentru a emigra în Franța și este exclus din UAP. În 1983, Jaques Chirac, primarul Parisului, i-a

dăruit un atelier în centrul Parisului, ca semn al recunoașterii universalității operei lui. S-a stins din viață la Paris, la 13 octombrie 1986, fiind înmormântat în zona de sud a cimitirului Père-Lachaise. Încă o dovadă că geniile românilor nu prea au loc în țara lor nici măcar după moarte.

Gabi Silvia BEJU

Arhitect și sculptor. Născută la 30 mai 1947, în Turnu Măgurele (Teleorman) studiază la IAP cu profesorul Ioan Lucian Murnu. Din 1973 trăiește în Franța unde studiază la Școala specială de desen Cologne și Școala Superioară Națională de Arte Frumoase, Paris (arhitectură și sculptura cu Robert Couturier). Din 1984 este profesoară la Universitatea Paris V și cercetătoare la Centrul de Cercetări ale Mediului și ale Arhitecturii Rurale, Paris.

În 1971 obține Premiul Tineretului UAP; în 1973 Premiul de onoare pentru sculptură la Saar; 1974 Premiul Seneyra, Valencia; în 1975 Prix de la Vocation, Fondation de France.

„Artista practică tăietura directă, atacând blocul de marmură sau de granit, imprimându-le voința, sentimentele și dinamismul ei, ascultând în același timp de gândirea intimă a materiei.” (I. Jianu).

Cristian BREAZU

Născut la 14.02.1943 în localitatea Adâncata (Ilfov). Studiază la IAP București cu Constantin Baraschi (1960 – 1966), îmbogățindu-și experiența profesională în cadrul *Bursei „Dimitrie Paciurea”* (1967 - 1968). A expus pentru prima dată în 1964 și a participat la numeroase expoziții în Europa (Veneția, Budapesta, Atena, Belgrad, Dortmund, Istanbul, Limoges, Milano, Ljubljana, Mannheim, Moscova, Paris, Poitiers, Sofia, Roma, Torino, Varșovia, Praga, Bratislava etc.)

*„Sculptura lui C.B. din anii afirmării sale, mai ales cea cioplită în piatră, reușea performanța de a se afirma ca materie densă și grea, refractară intervenției mâinii omenești, dar și de a fi în același timp vie, sensibilă, vibrantă. Cercetarea formală se desfășura într-un cadru relativ fix, dat de tema corpului uman, temă privilegiată a sculpturii sale într-o primă etapă. Dar mișcarea, varietatea atitudinilor, construcția și ritmul întâlnirii volumelor ofereau un câmp de interpretare nepuizabil. Individualitatea sa artistică se exprimă atât în formă sensibilă, cât și în geometrism, ca decantare a sensibilului, ca descoperire pe cont propriu, cu trimiteri bine asimilate la arhaismul medieval sau la artele orientale” *(Ioana Vlasiu)*

În 1987 emigrează în Franța, unde: *„părăsește antropocentrismul care, pentru un timp, fusese axul de referință al sculpturii sale (...) apropiindu-se de ideea de măsură, de exactitate, de rigoarea pe care o presupune geometria”*. Va expune din nou în România (Galeriile Octav Doicescu - Bu-

curești), după 18 ani (7 – 16 octombrie 2005), 16 sculpturi inedite din ciclul de lucrări, **Cărămizile spațiului**. Cu acea ocazie, Ioana Vlasiu nota („Ziarul financiar”/ 25 noiembrie 2005): „*Când Brâncuși, la începutul secolului trecut, visa o gigantică coloană infinită - bloc de locuințe, se afla în plină utopie modernistă. La fel de actuală, tema întâlnirii sculpturii cu arhitectura se afirmă acum în termenii posibilului.*”

Florin CODRE

Artistul - imprevizibil, incomod și controversat, mărturisea într-un interviu din ziarul „Adevărul”: „*Puteam fi foarte bogat de tânăr – am avut oportunități în acest sens, dar asta ar fi însemnat să mă abat de la «agenda mea de lucru». Pe de altă parte, am crezut despre mine că sunt un mare artist. La fel cred și acum. Între această credință și oportunitățile despre care vorbeam, am ales credința. Și nu regret. Am știut, de tânăr, că trebuie să fac artă și trebuie să mă ocup de cai. Și asta am făcut, asta fac și asta voi face până la capăt. (...) Am fost invitat să realizez o lucrare de mari dimensiuni pentru Palatul Vescovile din Rieti, Italia, am lucrări importante în colecția de artă Trussardi, bronzuri și marmure, care mi-au fost achiziționate la prețuri importante. Am lucrări în colecția Bettino Craxi, am fost foarte bine primit și comentat de mari critici de artă ai Italiei - Achille Bonito Oliva, Giulio Carlo Argan. Am expus împreună cu mari artiști ai lumii, cu Lucio Fontana, cu Arnaldo Pomodoro, cu Umberto Mastroianni. În 1981 am avut o mare expoziție la Giardini di via Palestro, la Milano, cu 30-40 de lucrări... Acestea toate și încă multe altele sunt confirmări ale propriei credințe în pregnanța artei mele.*”

Născut la 18 aprilie 1943, în Brașov, elev al profesorului Boris Caragea, Florin Codre: „*apartine generației de sculptori care valorifică și dezvoltă poetica brâncușiană din perspectivă minimalistă.*” *(Ioana Vlasiu).

Emigrează în Franța, unde - pe lângă sculptură - se dedică creșterii cailor. În 1990 revine în țară, eveniment despre care spune, în interviul menționat mai sus: „*În 1990 eram, cum se spune, «pe cai mari» în Italia și în Franța. Am renunțat la toată lumea asta ca să mă întorc în România. Și românii m-au luat la mișto. M-am întors de parcă aș fi dat curs unei chemări către faliment. Ciubucarii statului român m-au furat cât au putut.*”

În 1991 regizează filmul „Șobolanii Roșii”, primul film românesc realizat din inițiativă particulară după 1989. Se căsătorește cu Dora, ultima soție a lui Nichita Stănescu. În 2010 realizează statuia ecvestră a lui Carol I, amplasată în fața Bibliotecii Universitare din București.

Gheorghe COMAN

Născut la 8 septembrie 1925, la Ploiești, studiază sculptura la IAP

București (1945 – 1950). Din 1951 este președintele Filialei UAP Ploiești, iar din 1968 președinte al Filialei UAP Buzău. În 1976 primește premiul UAP - artă monumentală, (pentru relieful de pe **Fântâna lui Mihai Viteazul** din apropiere de Măgura). Este considerat inițiatorul **taberei** de la Măgura, participând cu lucrări la toate cele 16 ediții. Despre opera sa,

criticul Pavel Șușară scria, în „România literară” nr. 39/2007: *„Realizate, evident, în piatră de Măgura, lucrările sculptorului Gheorghe Coman dovedesc incontestabil că artistul a trăit exclusiv, pe parcursul a peste trei decenii, în spiritul și în spațiul taberei de la Măgura Buzăului.(...) Chiar și aparenta lor sărăcie și monotonia evidentă a repertoriului vin din aceeași direcție a sculpturii de tabără, din același spațiu al expresiei în care intervenția rapidă asupra materialului, decupajul sumar al ansamblului, în detrimentul detaliului mai mult sau mai puțin ornamental, sînt elemente constitutive și modalități ireductibile de gîndire și de acțiune plastică. Întreaga sa operă este, în spirit și în structură, aceea a unui sculptor de exterior, a unui administrator de spații mari, a unui artist al formelor grele și, mai ales, a unui vizionar al universurilor geologice.”*

Gheorghe Coman s-a remarcat, de asemenea, printr-un gest pe care puțini artiști ar fi avut curajul să-l facă în așa-numita „epocă de aur”, refuzând o comanda - evident bine plătită - de a prezenta figura lui Nicolae Ceaușescu, lucrare preluată ulterior de alt sculptor.

Mipodrag Bata MARIANOV

S-a născut la 23 aprilie 1943, în Timișoara. În 1950, tatăl său este arestat pe motive politice, dar și Bata, în vîrstă de 7 ani, împreună cu mama sa Elena, în același timp, au trecut printr-un „arest la domiciliu” de șase luni, cu persecuțiile de rigoare. După liceu, în 1963, a izbutit să treacă examenul de admitere la Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu” din București, secția de sculptură. După numai un an de zile, este exmatriculat și trimis corecțional la mina de plumb de la Ruschița (Banat) împreună cu colegul și prietenul Mihai Mihai. Revine la București după un an, pentru a-și continua studiile artistice, iar în 1970, reușește la examenul de diplomă obținând licența de sculptor.

Între 1970 și 1973, este profesor de desen artistic și sculptură la Liceul de Arte Plastice din Timișoara, din 1971 fiind primit în Uniunea Ar-

țiștilor Plastici din România. În 1984 emigrează în Germania Federală, stabilindu-se ulterior în sudul Franței. După 1990 revine, frecvent, în România. Realizează expoziții personale la: București (1969, 1975), Timișoara (1973, 2009), Milano (1974), Bassano (Italia - 1980), Lugoj (1982), Piran (fosta Iugoslavie - 1984), Mainz (1989) etc.

*„Arta lui B.M. include un evantai larg de forme și mijloace de expresie ivite din reflecția asupra unor teme esențiale referitoare la condiția umană și creație. Realizează o serie de sculpturi care simulează, fără a copia, geometria unor forme existente în natură, ce se doresc a fi gesturi simbolice de recuperare a unității pierdute a lumii” ** (Corina Teacă)*

Nicolae ROȘU

S-a născut la 1 septembrie 1943, în București. Studiază sculptura la IAP București, cu profesorul Ion Lucian Murnu. În perioada 1968 - 1970 a fost profesor de desen la Liceul „Ion Măiorescu” din Giurgiu.

În 1973 emigrează în Germania (va obține cetățenia în 1981), stabilindu-se la Straubing. Își continuă activitatea pedagogică la licee și gimnazii din Germania. Devine membru al Berufsverband Bildender Künstler, Niederbayern/Oberpfalz.

*„A debutat la finele deceniului al șaptelea, odată cu inaugurarea primului simpozion de sculptură în aer liber de la Măgura, într-un moment în care abstracția reprezenta deja o direcție bine afirmată în arta românească. Sculptura sa a evoluat în acest sens cu consecvență, speculând diversitatea materialelor (lemn, piatră, bronz) fără o preferință clar asumată pentru vreunul anume și capacitatea lor de a genera interpretări ale unor tipologii formale consacrate, de pildă coloana de marmură de Carrara, intitulată Endsituation, de la Charlotte, North Carolina.” ** (Ioana Vlasiu).*

Dintre lucrările sale de artă publică amintim: *Costinești*, **Familia**, piatră; *Plattling*, Bavaria, **monumentul lui Conrad Grof von Preysing**; *Charlotte*, North Carolina, SUA, **Endsitution**, marmură de Carrara; *Altotting*, Germania, **Fântână arteziană**, granit; *Mühldorf*, Germania, **Fântână arteziană**, granit.

NICĂPETRE

Pe numele său adevărat Petre Bălănică, viitorul marele sculptor s-a născut la 27 ianuarie 1936 în Brăiți. Viața sa este o aventură - în primul rând intelectuală, începându-și cariera artistică în calitate de... scenograf la Teatrul de Păpuși din orașul natal (1953 - 1956). Din 1958 studiază sculptura, la IAP București, cu profesorii Boris Caragea și Costin Ioanid. După absolvire (1964) obține **Bursa „Cecilia și Friedrich Storck”** (1966 - 1968).

Preocupat de desen și de literatură, încă din perioada studenției pu-

blică grafică în revistele **Luceafărul, România Literară, Săptămâna, Viața Românească** etc. și ilustrează volumele: **Poeme de Theodor Bals, Libertatea de a trage cu pușca de Geo Dumitrescu, Veșmânt și culoare de Cristina Anghelescu, Coloana fără sfârșit de Mircea Eliade.**

În iulie 1980 plecă la **Simpozionul de sculptură în marmură de la Skironio** (Grecia), organizat de soția sculptorului Costas Polichronopoulos, în memoria acestuia. Refuză să se întoarcă în țară, motiv pentru care atelierul său din Bariera Vergului, unde se aflau desenele și sculpturile realizate între 1962 și 1980, este *devastat*. După o scurtă perioadă petrecută în Grecia și în Italia, în iulie 1981 Nicăpetre emigrează în Canada, la Toronto. Deși a fost obligat să lucreze ca dulgher sau vopsitor pentru a supraviețui, în particular a continuat să deseneze (ciclul **Artistul și Natura**), să picteze (ciclul **Livezi înflorite**), să scrie (volumul autobiografic **Brăilița - Downtown - via UAP**) și să cioplească în parcuri, în locuri izolate, trunchiuri de copaci răsturnați de furtună și din ce în ce mai rar, în piatră.

Un moment deosebit în activitatea sa din Canada îl reprezintă colaborarea cu **Centrul Cultural Românesc din Hamilton** (începută în 1986), care deținea un teren de 25 de hectare cumpărat de cea mai veche asociație românească din provincia Ontario. Aici, Nicăpetre a realizat busturile unor scriitori emblematici pentru exilul românesc: „*La doi ani după sosirea mea în Canada, românii din împrejurimile orașului Toronto s-au gândit să facă în Cîmpul Românesc o alee a scriitorilor noștri din diasporă, iar sarcina realizării sculpturilor mi-au incredințat-o mie. Am început cu bustul în bronz al lui Aron Cotruș și am continuat, de-a lungul anilor, cu cele ale lui Mircea Eliade, Horia Vintilă, Horia Stamatu, George Donev, Vasile Posteuca*”, Primul bust de la Hamilton a fost însă cel al lui Eminescu: „*În 1989, când în întreaga lume s-a sărbătorit «Anul Eminescu», mi s-a cerut să-i fac bustul:*

«Ne e dor de el» - mi-au spus conaționali mei din Canada. L-am cioplit chiar acolo, direct, dintr-o bucată de marmură pe care o adusesem din Grecia. Eminescul meu a fost cioplit de un om care citește și iubește ce a dat acest poet lumii. Dar, în primul rînd, eu am sculptat nevoia noastră de Eminescu.»

*„Nicăpetre - scria Ioana Vlasu** - evoluează cu egală ușurință în sculptura realistă ca și în cea abstractă, păstrând, nu odată, o minimă referință la real. Este mai ales cioplitor, încercând să pună în valoare materialul ales”*

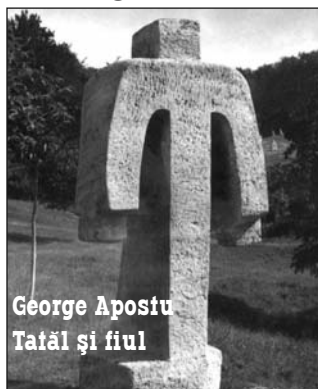
Între timp, artistul devenise un nume de referință în sculptura internațională. În 1985, a deschis expoziția personală de sculptură la Goethe Institute. În 1991 a fost distins cu **Marele Premiu la Concursul Internațional de Sculptură Henri Moore** (Hakone - Japonia). Lucrarea premiată, **Adam**

și **Eva**, sculptată în marmură, a intrat în colecția Muzeului Regal din Tokio.

În 1993 a obținut **Premiul Juriului** la a II-a ediție a **Concursului Internațional de Sculptură organizat de Universitatea din Birmingham** (Alabama, SUA). Lucrarea **Invocație**, sculptată în lemn, a fost cumpărată pentru colecția Universității. În 1995 a participat cu lucrarea în lemn, **Devenire**, la Expoziția Trienală de Sculptură de la Osaka. Alte lucrări monumentale sculptate de Nicăpetre sînt instalate în parcuri culturale și spații publice din lume: **Orgă de liniște** (1988), granit, la *Straubing* (Germania), **Acrotiri** (1993), marmură, la *Krystal - St. Paul* (Austria), **Devenire**, lemn (1994), la *Saint-Jean-Port-Joli* (Quebec), **Păstaie** (1996), lemn, la *Kirkfield* (Ontario) etc.

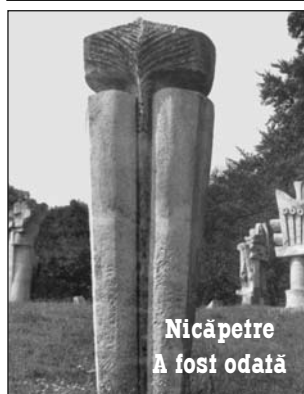
La moartea sa (21 aprilie 2008), criticul de artă **Pavel Șușară** scria (România Literară, nr. 16/ 2008): „*Nicăpetre ... și-a însușit forța generatoare și regeneratoare a naturii și a materiei. A descoperit forțele germinăției, a descoperit forțele htonice, stările de latență ale realului pe care le-a redimensionat, le-a restructurat, le-a reconstruit și le-a adus aproape de partitura muzicală a desprinderii de gravitație, a desprinderii de imperativele materiei grele.*”

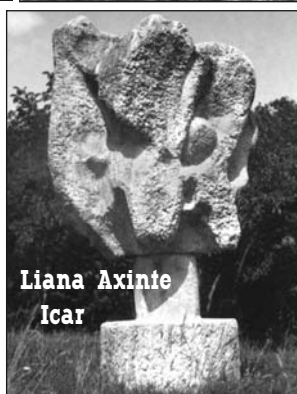
George Apostu
Tatăl și fiul

Florin Codre
Fântânile

Nicăpetre
A fost odată

Liana Axinte
Icar

Gh. Coman
Zbor

Victoria Milescu

Oameni fericiți

I

I-am văzut pe acei oameni fericiți
mergând nepăsători în noapte
fluierau, fredonau, aruncând spre cer
bancnote argintii, mătăsoase
aureolați de jetul șampaniei

vaporoase
duhnind a glorie și a moarte
i-am auzit cosind iarba cerului
coasa lucea ca luna
să tac, ori să le ies în întâmpinare
cu iubire și sare
cu sângele zbatându-se ca un pește
viața strigă, moartea scrâșnește
scriu pe hârtia cu colți de elefant
primăvara înaintea
facându-i să înflorească și mai mult
pe cei înfloritori
deasupra lor umbra se luminează
ei rezolvă ecuația de corecție

a fericii
la viteza absolută
moartea își face provizii,

mereu precaută

i-am văzut pe acei oameni fericiți
lustruindu-și trofeele
prea mari într-o lume prea mică
umplută fără voia ei cu apă, aer,
lumină

cu obiecte conținând timp
ei aprind la roșu ghețurile polare
grăbesc așteptarea zadarnică
libertatea mea, o iubire barbară
nimeni nu e liber, nici soarele
moartea mă iartă, ei nu
unde se termină fericirea

începe lumea
ce cumpără pâine, salam, țigări
veselia ei sinistră negociază
resturile regurgitate

de planete damnate
marea - un monstru în propria-i plasă
i-am văzut pe acei fericiți pe mal
împărțind gloanțe de aur prietenilor
ei au darul de-a sfâșia estetic
cerul cade-n bucăți, fără a fi

pedepsit
precum uraganele
desființând tot fără a pretinde nimic
scriu sub bolta unui cântec

de șobolan
ploaie în purgatoriu peste un înger
și un diavol îmbrățișați sub ploaia
de pietre

căci iubirea e și durere
strigătul de izbândă al celor fericiți
e un gemăt

în ghetoul lor superînstelat
cu semnele luptelor din somnul
demoniac
paloarea cadaverică denunță

sacre autotorturi
heraldica poemului exanghinat
ei împachetează lumea și ne-o trimit
ramburs

izbindu-se de turnurile de încercare

de primărie, de spitale
unde morții își continuă viața de apoi
i-am văzut pe cei fericiți
când îți luau mâna luau totul
cu un ochi de rubin, un altul de cobalt
în asfaltul fierbinte lăsând un blacheu
de copită sacerdotală
pe zid conturul unui schelet

fumegând
noaptea se teme uneori pentru ei
cutreierându-le carnea, oasele

cristaline
luna se ridică pe vârfuri să vadă
parada lunaticilor goi pe un fir

subțire
lumea e un măr în gură de șarpe

scriu la cap de linie
beau ploaia din palma unui cerșetor
ziua intră la semnal
pe un peron soldatul cu raniță
deschide scrisoarea cu lanul

carbonizat
o mamă alăptează un copil

și un câine
dând fiecăruia mai nimic din puțin
cei fericiți ne obligă la replici
alimentându-ne superstițiile

inimile, în vrafuri pe biroul somptuos
sunt aprobate, ștampilate
apoi puse pe foc să încălzească sala
profesorului cu barbison
ținând cursul de spiritologie

cei fericiți nu cer nimic, nu se roagă
primind de la sine orice

fără jertfa zadarnică
fără îndoiala sacrificatorului
al cărui venin din cupă
poate face nemuritor poemul

din tomberon
și ei plâng uneori fericirea

e obositoare
fericirea doare

inspirându-i permanent și profund
aerul cu diamante...

II

I-am văzut pe acei oameni fericiți
aureolați de ceva neînțeles
în veșmintele lor foșnitoare
în neverosimile nopți de vară
când flori de tei cad pe creștet

cu zgomotul
unui mic foc de pistol
scriu pe o coală de apă
ca o gânănie chitinoasă
dacă nu acum, când să se întâmple

potopul
oamenii stau la coadă

să înfigă fiecare
un cui, să dea un pumn, să muște
să vadă dacă tresare, dacă vorbește
viitorul sună disperat
pe tăvi de aur vin anii celor fericiți

la ospățul celest
ei pot să facă să tacă pământul
pentru un vers ce ticăie-n creier
prin fumul de fier, prin aerul calcaros
noaptea arde cartea pe măsură

ce o citesc
implor fiecăruia lucru întâlnit
noaptea poemului e o secundă
din cele șapte zile de ploi
moartea e mai statornică decât noi
calc pe garoafele strivite

de cei fericiți
biciuți-mă dacă sunt lumină

și nu luminez
dacă sunt întuneric și nu vă orbesc
vine ora când intră în scenă
pictorul orb, compozitorul surd,
poetul nebun

cu cheia fericirii de gât
deși ușa e veșnic deschisă
să intre sângele de lângă abator

unde bărbați și femei
în costume strălucitoare
taie și spânzură foamea nemuritoare
cei fericiți înghit
pastile de frumusețe, curaj, noroc
ei stau pe loc și lumea se-nvârte-n
jurul lor
viața și moartea se calcă-n picioare
spre aceeași destinație
cei fericiți nu simt frigul
căci vremea se face după voia lor
ei nu cară saci, canistre, butoaie,
ci doar medalii
la proba de fericire absolută
își procură boli rare, chinuri exotice
pentru plăcerea de-a fi
mai vii în moarte decât în viață
oamenii fericiți sunt invenția
celor ce nu au curaj
să jupoaie, să jumulească, să tranșeze
până la ultima consecință viața
dintre ruinele exorbitante
moartea ridică un fanion
răsfoiesc o pasăre zbor cu zbor
tainele ei au fost odată tainele mele
când nu exista pe pământ
loc pentru a muri
ci doar două inimi ca două imperii
moartea mă privește în ochi și strigă:
intră odată în mine!...

III

În limuzinele întunecate,
prin lentilele fumurii
cei fericiți văd lumea-n crepuscul
ei declanșează ierni gigantice,
crize astrale
cu mâinile înfundate adânc
în alveolele pulmonare
ale socotitorilor de stele căzând
la punct fix
înfiorând chiar moartea
vara își înfig dinții în valul sărat
ling peștii, înghit meduze
sunt înghițiți și ei mai apoi
moartea nu face discriminări
cei fericiți tânjesc să fie
aidoma celorlalți
să îmbrace silabe de cânepă
direct pe pielea gelatinoasă
sărind ca un iepure, ca o broască
sine ira et studio
viața merge cu pași uriași
eu cu pas de furnică
urc treptele de ceară pe care
și-au pus sigiliul
fericiții dinaintea mea
urc fără grabă cu torța olimpică
a morții
i-am văzut pe cei fericiți
captivi în agonia orgasmică
pe ultima turnantă ruleta
se-nțepenește
vântul trece pierzându-și dinții
iertăți fie cei fericiți cu aerul lor
aiurit
punând orice eroare făptuită
pe seama imprudenței de a trăi
din epava putrezită ce sunt
curg perle ciugulite de păsări
femeie și doar atât
pe masă, paharele se îmbată și plâng
luându-mi de la gură bucata otrăvită
pentru care moartea atât a trudit

lacrima cade în farfurie ca un proiectil
fericirea e inuman de scumpă
moartea își taie o porție
din mine, din tine, pofticioasă din fire
în valea plângerii se ridică un munte
cu douăzeci de etaje
cei fericiți nu știu să țină în mână
o cazma, o lopată, o bormașină
mâinile lor glasate doar tastează
veselia inconștientă, baluri

de caritate
în funcție de viteza de propagare
a durerii
ei perforează blindajele cu privirea
pot vitrifica un nesăbuit
ce le-a tăiat calea
în țara ce plânge și când râde
și prinde stelele căzătoare venind din
viitor

trec prin vama tristeții
lumea mă va uita sau va ține minte
când m-am împiedicat
de prima treaptă
a eșafodului spălat
cu lacrimi asigurate de sponsor
cei fericiți sunt mai singuri
decât secunda
născută pentru a muri și a învia
dar cine să le ia locul la excentricele
gale și curse
dintre roți, crose, elice
scot păsări mirosind a divinitate...

IV

Mi-e dor de vremea când
dărâmam copaci cu privirea
când fericirea era la primii pași
și moartea o învăța să meargă copăcel
sunt fericită ca floarea
pe care ești gata să o rupi
din pomul în flăcări stins cu o flacăra
deschid balul celor ce vor muri

mâine
cerul a contribuit
cu un spadasin, cu un arcaș
de lumină
moartea întoarce capul după mine
ca floarea soarelui
nici chiar cei mai fericiți
nu o pot corupe
ea, cea mai dreaptă dintre dreptii
Sodomei și Gomorei dezlegându-i
șarada

noi suntem scopul ei în viață
va fi iar noapte, va fi iar zi
păsările vor veni ciugulind
provizia îngerească din fiecă casă
uriașul în cârje va plânge pe umărul
prostituției desfigurate de pitbull
sub copacii cu limbile despicate
de trilurile de cupru, oțel, wolfram
pământul ne înghite pe toți și îi priește
zilnic dau proba la fericire
nimic nu doare mai mult decât

izbânda ei
trec prin flăcările mulțimii
orașul își deschide larg brațele
cu o crizantemă pe țeava de tun
fericit cel ce s-a lepădat de mine
scriu de la capăt nașterea, dragostea,
moartea
o filă plutește dar pământul
nu o primește

nimeni nu o citește
nici măcar fericiții exasperați
de propria lor fericire
și eu am fost uneori fericită
i-am iubit uneori
fericită între fericiți - o vrabie albă
cu ochi de vultur și gheare de leu
dansând în palatele plutitoare
ale unei lacrimi fierbinți
cu o floare în dinți
și un cuțit înfipt în spinare...

SĂRBĂTOAREA REFUZATĂ

Poetul și pietrele

Generația mea a avut mari poeți, cum s-a spus adeseori că sunt și eu. Dar ne deselăm mult, pentru că eu aparțin clasei mele arhaice dar și înnoitoare, prin nașterea succesivă a lumilor. E clasa de origine, pe care cei mai mulți scriitori au pierdut-o, trecând de partea micii burghezii proletare, a țărâmului «sărăcit», devenit iubitor de manele.

Vremurile pe care le trăim acum? S-a trecut de la minciună la un adevăr odios. Scapă cine poate, dar eu nu vreau să mă salvez. Eu am sindromul Cotiță, un țăran pe care l-a târât vaca și a murit, nu din cauza rănilor ci pentru că a fost umilit. Tocmai de aceea n-o să mă las, niciodată, târât de vaca vieții...

Ion Gheorghe

In urmă cu 10 ani, atunci când Ion Gheorghe împlinea 70 de ani, Claudiu Komartin consemna: „La 70 de ani, marele poet Ion Gheorghe nu numai că nu a fost sărbătorit așa cum pe drept cuvânt ar fi meritat un scriitor atât de viguros și de original, dar opera sa poetică (comparabilă, ca întindere și greutate, doar cu a câtorva poeți români de după Arghezi și Bлага) este în mod constant denigrată sub ridicole pre-

texte ideologice și politice. Prejudicata și lipsa de sinceritate a celor ce fac jocurile istoriei literare în stricta contemporaneitate a acestui creator ce și-a pierdut prestigiul public din urmă cu 25 de ani, prin jocurile de culise abil orchestrate de alții, dar și grație consecvenței sale față de principiile de-o viață, fac din poezia pe care Ion Gheorghe continuă să o scrie (parcă expulzată, și acum, la 49 de ani de la prima sa carte, dintr-un vulcan noroios în plină erupție), o raritate de mare preț pentru cititorii, câți or fi ei, de poezie românească, la începutul acestui nou mileniu.

Că Ion Gheorghe și-a păstrat crezul politic și încrederea nețărmurită în limbaj, că tabletele dacice pe care susține că le-a descifrat nu sunt acceptate «științific» (dar nici măcar de o cercetare care să confirme sau să infirme pentru totdeauna adevărul spuselor poetului nu pot fi în stare arheologii și istoricii Academiei?) nu mai are nicio importanță când avem de-a face cu astfel de poeme splendide, adânc înrădăcinate în tradiția și în mitologia românească, atât de scumpe și lui Eminescu, astăzi refuzate cu suficiență de postmodernii «cosmopoliți» ca niște semne rușinoase, aparținând unei lumi dispărute. În definitiv, poate că lumea din care coboară Ion Gheorghe

nu a fost de tot îngropată – este un gând, acesta, pe care ar fi bine să nu-l alungăm în clipele de adâncă reflecție și cumpănă.”

În august 2010, la 75 de ani, sărbătorirea poetului a fost marcată de o întâlnire în aula (o, nu, nu a Academiei Române!) Bibliotecii Județene „Vasile Voiculescu” din Buzău. Au fost prezenți, atunci, câțiva prieteni buzoieni ai poetului și... atât. Nici măcar oficialitățile locale, chiar dacă Poetul tocmai publicase două cărți de poezie cum puține se vor fi scris în literatura română (**Sutrel țăranului Iancu Arsene și Concluziile senectuții**). Dar nu este asta singura nedreptate ce i s-a făcut și i se face lui Ion Gheorghe, căruia i s-a refuzat, cu obstinație, Premiul Eminescu, pe care Opera sa l-ar fi justificat cu prisosință.

Acum, în 2015, când Ion Gheorghe a împlinit - tăcut și singur - 80 de ani, ei râd și spun că Poetul vorbește cu pietrele. Sărmanii, foști și mereu actuali activiști culturali, nu au habar că secunda unei pietre durează milenii și că doar cei ce știu limba primordială a ființelor litice pot înțelege timpul și eternitatea.

Ei nu mai au memoria sărbătorilor spirituale; numai focuri de artificio le cine știe ce festival al berii, numai bufonerie fără noimă și cântece molfăite între gingiile întâmplărilor electurale. Dacă lenea lor indolentă ar avea curajul să deschidă filele **Sutrelor!**... Citiți, domnilor-tovarăși!

Elixirul uitării

De-ar avea țăranii pîine
cît alcool fabrică
Rafinăriile lor artisanale;
ceaunele de aramă
Pline ochi de prune putrede; zoburi
de rîncede
Fructe viermuind, drojdii
ale strugurilor
Cei pătați, și vinuri bolnave, lături
În care zeul și-a vopsit
odăjdii lepădate.
Asemenea tipografiilor clandestine,
Cu prese și mașini, tipărind
manifeste, broșuri,
Lucrează pe tăcute distilăriile
țăărănești
Prin pivniți și prin șuri, butiile de fag
În care șerpuiesc serpentinele de

alamă
În multă apă rece poartă aburii
Și-apoi urinează ulei tare,
cu miresme arzînd –
Sunt împinși cu scop să se piardă,
simulînd
Supraveghere, reaua întocmeală
a legii instigă
La nedreptate și rău neoprit.
Ascunse fumulile și-nclăcite prin
poduri,

În finării, cu tot soiul de vicleşuguri
Alcătuite, cu tîlc lucrînd,
Aburind cu multă fereală prin tot
Soiul de coşuri şi jgheaburi, de
Agenţilor care pîrăsc, şi-a
De bir.
Însă miresmele de boască fiartă,
De rachiuri nu se lasă pusă
Nici de lătratul cîinilor, nici de fum
De tractor, motorinele maşinilor
Curgînd leneş ca picurii de clei, o
Vine din capătul de sus al lumii,
Prunii friguri turbate; atinse
De coacerea bolnavă, de viermele
Grăbite, fructele se-mbujorează
Aţîţătoare mirosuri: cad singure
Sau cu de-a sila scuturate,
La pomi şi-i apucă de umeri şi-i
Într-o parte şi-ntr-alta,
Că nu-şi plătesc dajdia: de la
Deprins-au ştiinţa bruftuluielilor şi
De-a scutura omul de ultima

împotrivire...
Ce rămîne necăzut, nescuturat,
Cu prăjinile de alun, precum în
Antice argintiile livezi de măslini
Îi duce mintea, cunosc şi ei
Pomii bătuţi şi scuturaţi, cu ţăranii
La tot felul de impozite şi dări către
Stat: astfel culese-n coşuri şi-n
Cu praful de jos bine sărate,
Cerului de vară-ndulcite la cenuşile
Stelelor, fructele seamănă oamenilor,
Oamenii seamănă fructelor,
Largi de lemn, lăstate-un timp să zacă
În fierbinţeala bolii, învelite blînd
Cu un strat de pămînt şi nisip –
Asemenea locului de folosinţă tras
Ca pînza de cort peste toată viaţa
De la ţară: o săptămînă nu umblă
La ele: forfota destrăbălaţilor curenţi,
Foiala-n tot mai ridicată febră,
De bolnav fără scăpare, zvîrcoleala
Femelă fătînd şi ruptă de făt, scaldată
În crîncena-i sudoare; lehuză
De fructe, cu coapsele înflăcărare
Bosumflat, latră şi scheaună
Să zămislească: Pomona este

Forța conducătoare nu se-ndură
de ei; lancu
Arsene să taie cu sapa căița
De pământ ars de căldura
din adâncurile
Fructelor: suflecându-și mîncele
cămășii
De fibră de tei, cenușie, să afunde
brațele
Printre șoldurile de juncă ale puținii
De borhot, să tragă-n găleți,
cu smalțul
Spart, nămolul de fructe: măsură
De-un vițel greutate, de-un mînzat
mulțumire.
Boasca estimată cu greul de carne
de șapte vite –
Încît orînduirea scăpat-a din brațe
Boul de jertfă al țărănimii: l-a sleit
De toate puterile și n-are unde să-i
ascundă
Hoitul. Bîntuie duhoarea uriașului
Și n-o mai țin puterile să-l îngroape!
La foc mult și ne-nterupt
se coace terciul
De poame opărite în propriile-i ape,
bine moarte,
Stoarse-n călduri; de ultimul picur
de must
Și zeamă; sîmburii sunt strînși
în coșuri
De răchită, epuizați de cel din urmă
strop
De sudoare, de cea mai slabă
moleculă
De mireasmă: pînă noaptea se aude
scrîșnetul
Hîrlețului în pămînt; sub grămezile
De sîmburi sapă gropi, fintîni
fără apă
Ascunzînd boștinile fierte,
semințele –

De parcă au făcut moarte de om.
Seamănă cu cei ce-au dat
fărădelegea drept lege:
Să repare și mai rău strică
năpăstuiților;
Să nu se afle fapta lor necuvenită:
de prigoana
Judecății nu se tem: o ambiție-i
înlăcăreză;
Se știu mai puternici decît
judecătorii
Pe care-i cumpără cu o canistră
de rachiu.
Însăși dreptatea se uită-n oglindă,
își dă
Cu alifie roșie pe buze, părul
și-l leagă;
Beau laolaltă, jefuitorii cu cei jefuiți
Încearcă o împăcare: iertînd unul
altuia
Opresorii se îmblînzesc, năpăstuiții
uită.
Se-nseninează țărani, glasurile
li se schimbă,
O mulțumire nepăsătoare dinspre
treburile
Țării: îi stăpînește veselie trecătoare
Pe cei bătrîni; cei în putere
se pătrund
Încet de harță, dar nemulțumirea
Lor de vremuri și de lipsuri,
pînă seara
Se stinge: oboseală istorică
Și-o lăuntrică sfîrșire a speranțelor
toate;
Își dau seama că dreptatea s-a-ntors
Cu spatele la ei: elixirul frăției
Omului către om s-a stricat,
Basamacul luptei de clasă
a pus drojdii
De-un lat de palmă în potirul de

care i l-au dat comuniștii. După Revoluție, vârsta înaintată l-a împiedicat să se implice mai mult, dar a crezut cu adevărat în spiritul talentat și inspirațional al românului. Era ferm convins că de tot ce are nevoie acest spirit românesc e doar o direcție bună și o speranță reală pentru a se materializa singur.

Ei bine, după numeroase încercări în ultima decadă, am reușit în final să organizăm o primă ediție a **Festivalului Internațional Sergiu Celibidache**, în vara anului 2012. Evenimentul s-a bucurat de un succes atât de mare, încât am crezut din toată inima că politicienii vor realiza, în sfârșit, și probabil vor înțelege, cu adevărat, importanța unei asemenea manifestări culturale și necesitatea continuității ei. Însă, în afară de laude generoase, oferite punctual, și promisiuni de prisos, nimic nu s-a concretizat mai departe.

Din aceste considerente, **Festivalul Internațional Sergiu Celibidache**, ediția a-II-a, în cadrul căruia era prevăzut și *Concursul Internațional de Dirijat „Sergiu Celibidache”* nu va mai avea loc. Motivul principal îl reprezintă indiferența Statului român, atunci când vine vorba de onorarea valorilor României. De aceea, pentru cea de a doua ediție am luat decizia de a nu mai sta cu mâna întinsă la Stat și de a opri acest eveniment.

Ne-am adresat tuturor miniștrilor pe care i-am avut, chiar și domnului Prim-Ministru. Este clar că tot ce înseamnă cultura în România nu este o prioritate pentru țară și cu atât mai puțin pentru cei care o conduc.

Și parcă nici timpul nu mai are răbdare cu România. Evenimente culturale cu vechime sunt susținute de către Ministerul Culturii, însă evenimentele tinere probabil trebuie omorâte din fașă, pentru că nu servesc interesele unor oameni care își păstrează scaunele de zeci de ani în poziții cheie ale Statului.

Miniștrii de Cultură care s-au perindat pe la conducerea instituției, ministrul Educației cu care am fost în discuții, miniștrii de la turism, cabinetul Primului Ministru, nu au înțeles sau nu vor să înțeleagă ce au reprezentat Celibidache sau Brâncuși, Eliade și multe alte figuri internaționale, pentru România și români. Cu un mic exercițiu de imaginație sau cu puțin suflet, orice politician ar putea să realizeze cum pot fi folosite aceste mari valori dăruite lumii, pentru a reda românilor sentimentul de mândrie națională și pentru a îmbunătăți imaginea lovită a României. Ei nu înțeleg și sunt de neînțeles... Dacă națiunea noastră dorește să fie respectată și să își recâștige influența pe care a avut-o în trecut, trebuie să înceapă prin a-și reclădi identitatea sa culturală.

Avem atât de multe oportunități minunate de a crește în acest sens și de a oferi rezonanță internațională, la cel mai înalt nivel posibil. Imaginați-vă, pentru o secundă, studenți veniți din toate colțurile lumii pentru a studia Fenomenologia muzicii, a lui Celibidache, la București. Numai la București! Din Tokyo, New York sau Berlin.... toți aceștia la București! Noi am reușit

ESEISTUL ANULUI ÎN REVISTA FEREASTRA

Mihaela Bacali

Polemica Lucian Blaga - Dan Botta sau povestea hilară a unui proiectat duel

Polemica Lucian Blaga - Dan Botta rămâne un episod puțin onorant din biografia celor doi scriitori români. Disputa, desfășurată parțial în paginile **Gândirii**, se țese în jurul termenilor de: „unduire” (Botta), „ondulat” (Blaga) și de „teorie mioritică” („spațiu mioritic”).

Ambii și-au disputat primatul ideii. Deși cel care începe polemica este Botta, și era normal ca Blaga să răspundă, tonul pe care îl folosește acesta din urmă nu este întotdeauna, așa cum ar fi putut să fie, marcat de distincție. Avem în față, cu alte cuvinte, o dovadă despre ce este și cum funcționează orgoliul în lumea literară, despre faptul că o idee trebuie să aibă neapărat o paternitate și ne întrebăm de ce niciunul din preopinenți nu-și imaginează că ar fi putut gândi „în paralel”, fără ca vreunul din ei să-l fi plagiat pe celălalt, sau că însuși conținutul foclorului nostru este cel care le-a permis această „consonanță” de idei. Ambii însă o dezvoltă la fel de frumos, iar Blaga reușește acea realizare magistrală numită **Spațiul mioritic**.

Petru Comarnescu, care pledează și el pentru „împăciuire”, rezumă, într-un articol apărut în epocă, argumentele celor doi, concluzionând că ambii „sunt onest tributari atâtor înaintași români și atâtori străini și români contemporani”, din opera cărora Lucian Blaga „și-a construit aproape un monumental sistem”, iar Dan Botta „și-a orânduit și limpezit anumite intuiții majore.”¹

Din punctul de vedere al lui Blaga, „istoricul” desfășurării evenimentelor, prezentat foarte succint în articolul ***O gravă tentativă de expropriere literară***, apărut în revista **Gândirea**, ar fi fost acesta: în anul 1930, luna mai, el publică în revista clujeană **Darul vremii**, un mic studiu intitulat ***Simboluri spațiale*** în care pune în evidență „o viziune spațială specific românească și funcția creatoare de stil a acesteia. E vorba despre spațiul ondulat ca orizont particular al culturii românești.”. Articolul este reluat, în același an, în ziarul **Rampa** din București.

Blaga remarcă faptul că această constantă stilistică se regăsește și în alte creații populare: în cântecul popular, mai ales în doină, dar și în dans. Acel „plai”, relieful specific românesc („Sufletul românesc, acasă la el, numai pe plai are un mers care-i aparține și-l diferențiază. Mersul acesta este

ritmic: suiş şi coborâş”) există însă şi ca un spaţiu sufletesc, este „spaţiul ritmic împărţit în plan înalt şi vale”, care se concretizează în dansul de la ţară. „Dansul nostru e dansul lent al unui om care suie şi coboară, chiar atunci când stă pe loc, sau al unui om cu sufletul definitiv legat de infinitul ritmic alcătuit din deal şi vale, de infinitul ondulat”.²

Aceste idei, schiţate în articolul citat, vor fi aprofundate în studiul *Spaţiul mioritic*, publicat de Blaga mai întâi în revista **Gândirea**, în mai 1935, studiu în care dezvoltă ideea „infinitului ondulat ca orizont specific al culturii româneşti”³.

În acelaşi an, 1935, dar în octombrie, Dan Botta publică, tot în revista **Gândirea**, un articol intitulat *Frumosul românesc*, în care are şi el intuiţia „unduirii”, ca element specific spiritualităţii româneşti. La sfârşitul textului, Botta afirmă, într-o notiţă, că ideile expuse au făcut obiectul a două conferinţe, ţinute la radio, la începutul anului 1934: *Frumosul românesc* şi *Ideea destinului în poezia populară*, şi că „le-aş fi lăsat, poate, uitării dacă magistralul essay al domnului Lucian Blaga, Spaţiul mioritic, relevând ritmul ondulatoriu al spaţiului românesc şi punând în lumină funcţia lui creatoare de stil, nu ar fi adus indirect o confirmare palidei mele intuiţii”⁴.

Această notiţă, de care nu a avut cunoştinţa pentru că pe atunci se afla în străinătate, şi de existenţa căreia a aflat mult mai târziu, prin „bună-voinţa” cuiva, este considerată de Blaga întâia tentativă de expropriere. Dar, susţine el, conferinţele lui Botta au fost rostite la radio la începutul anului 1934, iar el publicase cel dintâi articol despre această chestiune în 1930, deci nu putea fi „o confirmare” a unei intuiţii, care era şi „palidă”, adaugă Blaga sarcastic.

Stilul lui Blaga capătă accente de ironie muşcătoare, ca în viitoarele pamflete. Tot în articolul citat (*O gravă tentativă de expropriere literară*), el îl numeşte pe Botta „recidivistul domn Botta”. „Mă întreb cum şi de unde şi-a însuşit recidivistul domn Botta acest obicei foarte balcanic, dar prea puţin mediteranean. Poate tot din apele materne ale Thraciei, călăuzele sterilităţii sale. Stranie floră produc aceste ape”.

Dacă întâia încercare de plagiat se consumase, afirmă Blaga, sub masca falsei modestii, cea de a doua, apărută în revista **Dacia**, era deja de o mare insolenţă. Articolul la care făcea referire Lucian Blaga fusese publicat de Dan Botta la 15 aprilie 1941, în primul număr al revistei **Dacia** şi era intitulat *România, poporul tradiţiei imperiale*. Într-o notă, ca şi prima oară, el îşi revendica ideea „viziunii mistice a frumuseţii româneşti”, dar şi pe cea a „teoriei mioritice”. „Viziunea mistică a frumuseţii româneşti - spuneam - delegată de noi din apele materne ale Thraciei, a cunoscut pe lângă marele public, sub numele bizar de „teoria mioritică”, de la frumosul cuvânt *mioriţă*, *mioară*, o favoare excepţională.

Istoricii literari vor avea să dezbată fenomenul acestei teorii, înfă-

țșate lumii sub forma unor *opuri de dificilă doxă germanică* (subl. nstr.) și pe care literatorii care i-au făcut faimă au impus-o cu argumente extrase tot din modestele noastre lucrări”⁵. Aluziile erau cu totul transparente. În articolul intitulat **Hazul țărănesc al imperialului Dan Botta**, publicat în revistele **Țara** din Sibiu și **Timpul** din București (26 aprilie) și mai apoi în **Porunca-Vremii** (5 mai 1941), Blaga reafirmă faptul că ideea „spațiului mioritic” o dezvoltase încă din anul 1930, când publicase studiul **Simboluri spațiale**, dar o avusese chiar dintr-o epocă mult mai veche, încă din volumele **Ferestre colorate**, **Fețele unui veac**, **Filosofia stilului**. De data aceasta, Blaga face haz de atitudinea lui Botta: „Dl. Dan Botta a intrat în ograda mea, a mușcat puțintel din mărul cel mai îmbujorat al grădinii, a sărit apoi iarăși gardul, și acum, nu fără haz țărănesc, aleargă și țipă pe ulițele satului: «Prindeți hoțul! Prindeți hoțul!»”⁶⁷.

Cele trei articole publicate de Blaga sunt deci: primul, **Hazul țărănesc al imperialului Dan Botta**, articol publicat concomitent la **Timpul**, (26 aprilie 1941), **Țara**, din Sibiu, și **Porunca-Vremii**, al doilea, **O gravă tentativă de expropriere literară**, în **Țara** și în **Gândirea**, la 30 aprilie 1941, și al treilea, **Alte încercări de expropriere literară** care va apare în **Țara** și **Sfarmă-Piatră**.⁷, în 1941. Peste tot ironia însoțește sarcasmul, iar tonul este persiflant. De pe poziția lui Dan Botta, „evenimentele” s-ar fi desfășurat astfel: ele ar fi debutat cu cele două conferințe ținute la radio în 1934, ar fi continuat cu publicarea celor două articole ale sale în **Gândirea**: primul, **Frumosul românesc** apărut în nr. 3, 1935, în care dezvoltă ideea tragică, credința morții nuptiale în **Miorița**, a panteismului în **Toma Alimoș**, a cosmosului dionisian și a unduirii în **Scrisoarea I** de Eminescu⁸ și al doilea, **Unduire și moarte**, publicat în noiembrie 1935⁹, în care prezenta originea tragică a unor motive din poezia noastră populară. Următorul moment ar fi constituit de apariția articolului **Despre alte încercări de mistificare literară**, publicat parțial în **Sfarmă-Piatră**, nr. 194 și 195, din 21 respectiv 28 iunie 1941¹⁰. Finalul „duelului verbal” a fost constituit de publicarea, pe cheltuială proprie, a broșurii **Cazul Blaga**,¹¹ în care susține că ideea orizonturilor stilistice este în întregime copiată din Frobenius, Spengler, Riegl, Wörringer, cea a „perspectivei sofianice” de la Florenski și Bulgakov, iar că cei doi termeni: „mioritic” și „unduire” sunt preluați de Blaga de la el. Ca și Motru mai târziu, deplânge influența lui Blaga asupra tineretului. „Un tineret întreg e atras în mrejele unor pseudo-probleme, unor patetice deșertăciuni doctorale, lăsat pradă unui idiom barbar bulgaro-ugro-franțuz, în care e pierdut definitiv patrimoniul nostru de nobile consonanțe, de severe silabe latine, pentru care au luptat marii filologi ai Transilvaniei”. Opera lui Blaga devine în ochii lui Botta „un instrument de corupție publică, un pericol social”.¹² Probabil că era o idee care „plutea” în aerul epocii, altfel nu ne imaginăm cum toți cei care intrau în polemică cu Blaga vedeau în el un „corupător” al tinerei generații.

Dan Botta nu se oprește însă la acest duel verbal, ci îl provoacă pe Blaga la un duel veritabil. Pan Vizirescu, prietenul său, gândirist, ca și el, relatează episoadele acestei polemici¹³: „Dan Botta îl atacă pe Blaga spunând că el a ținut o conferință la radio și că Blaga, care se afla la Berna, ar fi ascultat-o, și ascultând-o i-ar fi luat ideile. Adevărat, aducea și Botta o noutate, dar ca să meargă cu bănuiala, mai mult, cu acuzarea directă asupra lui Blaga, era o îndrăzneală, chiar o insultă! El și-a publicat aceste acuzații și Blaga s-a simțit foarte jenat, pomenindu-se așa, atacat pe neașteptate. A dat un răspuns puternic, just și clar”.

Momentul următor este deci cel în care Botta îl provoacă pe Blaga la duel. „Dan Botta avea prin originea lui ceva cavaleresc, iar acumă căuta să se folosească de un prilej zgomotos pentru a-și evidenția blazonul legendar.” El îi cere lui Pan Vizirescu să-i devină martor. Răspunsul acestuia este ferm: „Eu să merg la Blaga și să-i spun că l-ai provocat la duel?! Nu fac eu treaba aceasta!” Botta îl acuză că nu îi este prieten adevărat, la care Vizirescu ripostează: „Pân' aici! Eu am pentru Blaga, nu o stimă, asta ar fi puțin, poate chiar o venerație și ca scriitor, și ca om!”

Dan Botta i-a cerut atunci lui Herescu, președintele Societății Scriitorilor Români să-i devină martor. Acesta a acceptat „ca spirit împăciuitor”. Duelul însă nu a avut loc pentru că „Blaga nici nu a vrut să stea de vorba”, iar Botta „l-a declarat descalificat după legile duelului, ceea ce nimeni și nici Blaga nu a luat în seamă”. Pan Vizirescu comentează atitudinea lui Blaga: „Cred că Blaga a avut o tulburare, o mâhnire care l-o fi costat ceva”.

Volumul **Cazul Blaga** relatează și el desfășurarea „ostilităților”: în mai 1941, Dan Botta declanșează preparativele provocării la duel a lui Blaga, ca ultima formă de a-și apăra onoarea. Printr-o scrisoare, în care reamintește „injurile” lui Blaga, Botta îi roagă pe N. I. Herescu și dr. Ion Cantacuzino să-i fie martori: „țin la o reparație integrală a tuturor acestor injurii și vă rog, prietenește, să-mi fiți martori în acest incident atât de trist”¹⁴. Cei doi acceptă, și-i răspund printr-o scrisoare (anexele la **Cazul Blaga**, p. 60) despre felul în care au acționat: la 19 mai 1941 i-au cerut lui Blaga să-și desemneze martorii. Acesta a refuzat provocarea, conform art. 75 din **Codul de Onoare** întocmit de maior Drăghici Iosef, „deoarece au trecut mai mult de 48 de ore de la apariția articolelor mele până la trimiterea scrisoarei dvs”¹⁵. Martorii lui Dan Botta îi aduc la cunoștință faptul că și în **Les lois du duel** de Bruneau de Laborie, se precizează că „cererea de reparație trebuie făcută *«quarante-huit heures après l'instant où le demandeur a subi ou a connu l'offense»*”, dar că „pentru articole de presă este firesc ca termenul să nu curgă decât din momentul când d-ta ai cunoscut ofensa”. Constatând, la 15 iunie 1941, că „dl. Blaga refuză să-ți dea satisfacție pe căile **Codului de Onoare**”, martorii își depun mandatul, recomandându-i lui Dan Botta să caute „a obține satisfacție pe căile ce vei crede de cuviință”.

În scrisoarea din 16 iunie 1941, cel ofensat le mulțumește prietenilor pentru „sarcina ingrătă” și formulează o concluzie amară: „Cineva care-mi aruncă cele mai grave injurii și se sustrage apoi, fără motiv, de la orice responsabilitate, se așează singur foarte jos pe scara însușirilor morale.”¹⁶

Într-o scrisoare adresată lui Blaga, Domnița Gherghinescu-Vania rezumă, foarte hazliu episodul duelului: „Pe-un picior de plai/ Pe-o gură de rai/ A... pușcat în van/ Căpitanul Dan. Te felicit călduros pentru contra-atac”, (Brașov, 5 mai 1941, Domnița)¹⁷

Polemica Blaga-Botta a avut un mare răsunet în epocă. După 1944 au venit însă anii de tăcere, când, în contextul ideologiei comuniste, Lucian Blaga a fost marginalizat, iar disputa de idei a fost voit uitată. După 1989, ea revine în actualitate și este readusă în discuție într-o serie de studii. Printre criticii care se apleacă, în ultimii ani, asupra ei, sunt¹⁸: *Ion Bălu*, în **Viața lui Lucian Blaga**, *Ionel Popa*, în **Glose blagiene**, *Eugen Nistor*, în **Polemica Blaga-Botta**, *Mircea Popa*, în **Blaga și contemporanii săi**, *George Achim*, în **Răsfățuri și melancolii**, *Florin Roatiș*, în **Confluente filosofico-literare**, *Ion Simuț*, în **Dan Botta și Lucian Blaga – idei în litigiu**.

Deși bine documentate, studiile suferă însă, de multe ori, de o atitudine părtinitoare, dictată de simpatiile sau antipatiile literare și înclinând să acorde dreptate fie lui Blaga, fie lui Botta. George Achim, de pildă, incriminează îndeosebi atitudinea și tonul lui Blaga, vorbind despre „o incisivitate împinsă până la violență, mai ales din partea autorului **Trilogiei culturii**”, despre „răspunsul vehement al lui Blaga, cu accente de pamflet vitriolant”, care capătă uneori forme xenofobe.

„Felul în care Blaga înțelegea să poarte o polemică nu era tocmai model de eleganță. Se lăsa pradă temperamentului, ispitit de tentația de a-și desființa adversarii prin tușa stilistică groasă care viza caricaturizarea și ridiculizarea acestora. Procedase astfel în disputa cu remarcabilul Constantin Rădulescu-Motru (șarjând în calambururi îndoielnic facile de tipul: Rădulescu - Mortu) ori în cea cu părintele Stăniloae, din care, deși aflată pe tărâmul dogmei creștine, vehemențele nu lipsesc”. Și de această dată „un potop de ironii și insinuări nu tocmai elegante se vor abate asupra adversarului. (...) Blaga uzează surprinzător și întristător, de argumente vecine cu invectiva, desprinse din arsenalul propagandistic al dreptei extreme, de certă sorginte fascistă, antisemită și xenofobă, legănată păgubos de iluzia purității entice”.

Dând dovadă de „etnocentrism agresiv și discriminator”, Blaga îl numește pe Botta „corsar” și pune la îndoială românismul acestuia: „«Sângele meu – scrie el cu înflăcărare semeață – refuză să stea de vorbă cu semi-români în chestiuni de românism! (...) Un fapt trist, dar vrednic de semnalat: sângele mixt începe să ridice glasul! Noi Ardelenii nu obișnuim să acceptăm lecții «de românism» din partea nimănui, cu atât mai puțin din partea unor oameni cu ascendență amestecată. Despre dl Dan Botta citesc în **Antologia**

poetilor tineri că este «corsican prin mamă». Nu pun la îndoială această origină, numai cât corsican este un termen pur geografic. Ar fi de dorit să se știe odată precis și cu documente ce înseamnă acest cuvânt și din punct de vedere etnic. Oricare ar fi rezultatul unui atare examen, rămâne ascendența amestecată care vrea să ne dea lecții de românism!»”.

Exprimarea atât de lipsită de menajamente este datorată, consideră criticul, „temperamentului impetuos și orgoliului nemăsurat” care „îl împing pe polemist la excese (Grigore Popa vorbește de o furie atât de totală la Blaga încât „aveai impresia că se descompune”). Tonul lui Blaga rămâne la fel de acid și în final: «Manifestările și ieșirile atât de penibile ale dlui Botta nu mi le explic decât prin aceea că dsa a auzit probabil de noile legi cu privire la exproprierea bunurilor evreiești și și-a închipuit că pe moșiile mele ar fi rost de vreun chilipir. Că nu sunt evreu - e desigur un nenoroc pentru domnul Botta». Un trist derapaj blagian cu care, desigur, am fi preferat să nu ne întâlnim”, comentează George Achim.¹⁹

Ionel Popa se situează pe o altă poziție, el tinde să îi acorde circumstanțe atenuante lui Blaga și să incrimineze mai mult atitudinea lui Botta: „În vremea lor, Blaga și Botta au fost recunoscuți ca doi redutabili polemisti”: „duelul dintre cei doi preopinenți începe cu un schimb de atingeri cu floreta și trece apoi pe nesimțite la atacuri cu sabia, pentru a sfârși cu lovituri de spadă”. Cei doi au stiluri polemice diferite: „Blaga preferă floreta, dar când e nevoie, apelează și la celelalte arme; Botta preferă spada”. Blaga e „mai elegant și mai subtil în atacuri”, în timp ce „Botta e de-a dreptul dur, acuzator, cu exagerări peste măsură, îndepărtându-se de polemica de idei”. Trăsătura comună în modul de abordare a polemicii este „scenariul citatelor”: „Botta preferă din extrase - cuvinte, expresii, propoziții - din textul opozanțului, să construiască un „scenariu argument” pe care să-l întoarcă împotriva celui citat(...) în vreme ce „Blaga, și atunci când e ironic, «atacă» cu afirmații care au acoperire «în operă» sau în realități controlabile, nu cu simple afirmații. Pe măsură ce Botta devine de-a dreptul nervos, atacul lui depășește sfera ideilor, și tonul lui Blaga crește în accentul său polemic, ajungând și el, în câteva exprimări, la granița dintre polemica de idei și atacul la persoană.”²⁰

Un portret foarte veridic al lui Botta aflăm la Gheorghe Grigurcu: „Descendent, pe linie paternă, dintr-o familie nobiliară transilvană, iar pe linie maternă dintr-una corsicană”, Botta a avut „o impetuozitate greu stăpânită, o sangvinitate pe care a zăgăzuit-o nu fără eforturi”. „Absolvent a trei facultăți (Litere, cu specialitatea greaca și latina, Dreptul și Institutul de Educație Fizică), a năzuit la un ideal de cultură umanistă, ca la un instrument de disciplinare prin sine.” Poetul nu a fost însă ferit de excese, afirmă Grigurcu. „Unul este, desigur, limbajul migălos lucrat, pedant, înțesat de referințe livrești rare, sub care a încercat a-și ascunde psihia năvalnică, ilustrând mari

avânturi dionisiace. Aidoma înaintașilor săi, cărturarii latiniști (unul dintre ei, înaintaș chiar în înțelesul familial, episcopul Ioan Bob, autor al celebrului memoriu **Supplex Libellus Valachorum**), a încercat o conciliere a pornirilor existențiale cu artificii doct, învecinat cu utopia expresiei”. Mare susținător al tracismului, Botta a emis idei originale: „Dionysos, fiu al Thraciei, ar fi stat la temelia templului filosofiei lui Platon, Eschil și Sofocle ar fi așșderea, îndatorați spiritului thracic, Alexandru Macedon, ca și alți conducători de oști și de stat, ar fi ieși din același neam «fecund în eroi», căruia i s-ar fi datorat și biruința creștinismului”.

Portretul lui Grigurcu aduce o lumină nouă asupra temperamentului lui Botta, situându-l pe acesta într-o „linie” a înaintașilor săi, iar conduita sa „impetuoasă” devine, în acest sens, oarecum scuzabilă. El găsește la Botta „un amestec de orgoliu imens, impersonal, și de modestie personală, de luciditate clamată și de extaz.(...) Ceva colțuros, primar coexista într-însul cu o simptomatcă năzuință calofilă și cu o perspectivă fantasmagorică. Niciodată factorii antitetici n-au putut ajunge la un echilibru temperamental sau intelectual.(...). Viața sa scurtă și agitată, dramatic convulsionată, aparține unui tipar militant, cu o latură de pragmatism istoric și cu o alta himerică.”²¹

Deși e greu să rămâi indiferent, sau să nu fii subiectiv, în judecarea evenimentelor care au dus la această „încrucișare” de „spade literare”, în ce ne privește, pledăm pentru o atitudine cât mai obiectivă. Suntem tentați, e adevărat, să-l idealizăm pe creator, să-l așezăm pe un soclu, sau să-l considerăm auto-exilat în turnul său de fildeș. În realitate, el rămâne până la urmă un om, cu calitățile, dar și cu defectele sale. De altfel, timpul, care pe toate le îmblânzește, aduce de cele mai multe ori topirea asperităților. Așa s-a întâmplat, se pare, și în cazul disputei Blaga-Botta. O mărturie în acest sens aflăm tot la Gherghie Grigurcu: „Autorul Spațiului mioritic nu i-a păstrat «o amintire rea» vechiului său adversar.” Criticul își amintește unele mărturisiri ale poetului, în ultimii săi ani de viață, făcute în cursul unor lungi plimbări pe străzile Clujului: „și-l reamintea în convorbirile ce le aveam cu el, drept un om de talent. Ajungea chiar să regrete unele asprimi polemice care i-au scăpat împotriva-i, tributare unui «limbaj al vremii»²²”. Contrar a ceea ce am fi putut crede, deci, aflând despre celebrele sale mâini, Blaga apare acum într-o altă lumină, mult „îmblânzită”, iar disputele sale literare pot fi văzute și ca un rezultat al unor vremuri extrem de tulburi, pe care le-a traversat și care nu au rămas fără ecou în conștiințele epocii.

Note

1. *Petru Comarnescu, O polemică în jurul spațiului mioritic*, Revista Fundațiilor Regale, an. VIII, nr. 5, mai 1941, p. 470.

2. *Lucian Blaga, O gravă tentativă de expropriere literară*, Gândirea, an XX, nr. 5, mai 1941, p. 266-268

3. **Lucian Blaga**, **Spațiul mioritic**, *Gândirea*, an XIV, nr.5, mai 1935, p. 225-234
4. **Dan Botta**, **Frumosul românesc**, *Gândirea*, an XIV, nr. 8, oct. 1935, p. 393-397
5. **Dan Botta**, **Românii, poporul tradiției imperiale**, *Dacia*, nr.1, 15 aprilie 1941
6. **Lucian Blaga**, **Hazul țărănesc al imperialului Dan Botta**, articol publicat concomitent în *Timpul* (26 aprilie, București) și *Țara* (Sibiu), la 26 aprilie, și preluat de *Porunca-Vremii*, la 5 mai 1941
7. **Lucian Blaga**, **Alte încercări de expropriere literară**, *Țara*, I, 1941, nr. 47, 8 ianuarie, p. 2
8. **Dan Botta**, **Frumosul românesc**, *Gândirea*, anul XIV, nr. 8, oct. 1935, p. 393-398
9. **Dan Botta**, **Unduire și moarte**, *Gândirea*, nr. 9, nov. 1935, p. 457- 464
10. **Dan Botta**, **Alte încercări de mistificare literară**, publicat parțial în *Sfarmă-Piatră*, VIII, nr. 194 și 195, din 21 și 28 iunie 1941
11. **Dan Botta**, **Cazul Blaga**, Editura Bucovina-I.E.Torouțiu, București, 1941, p. 32-33
12. idem
13. **I. Opreșan**, **Lucian Blaga printre contemporani-Dialoguri adnotate**, Ediția a II-a, revizuită, augmentată, necenzurată, Editura Saeculum, Editura Vestala, București, 1995, p. 570
14. **Dan Botta**, p. 59, **Cazul Blaga**, scrisoare adresată de Botta „domnilor: profesor N.I.Herescu și dr. Ion Cantacuzino, 18 mai 1941
15. ibidem, p.60, scrisoare adresată lui Dan Botta de N.I.Herescu și dr.Ion Cantacuzino, datată 15 iunie 1941
16. ibidem, p. 61, scrisoare adresată „domnilor: profesor N.I.Herescu și dr. Ion Cantacuzino, 16 iunie 1941
17. **Lucian Blaga**, **Domnița Gherghinescu-Vania, Domnița nebănuitelor trepte, epistolar**, ed. îngrijită, prefață și note de Simona Cioculescu, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 1995, p.16
18. **Ion Bălu**, **Viața lui Lucian Blaga**, volumul II, aprilie 1935-martie 1944, Editura Libra, București, 1996, p. 357-365, **Ionel Popa**, **Glose blagiene**, **Eugen Nistor**, **Polemica Blaga-Botta**, Editura Ardealului, Târgu Mureș, 1992, **Mircea Popa**, în **Blaga și contemporanii săi**, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, **George Achim**, în **Răsfățuri și melancolii, Scriitori români din secolul XX**, Cluj-Napoca, 2007, **Florin Roatiș**, în **Confluente filosofico-literare**, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2008, **Ion Simuț**, **Dan Botta și Lucian Blaga – idei în litigiu**, *România literară*, 10-11.
19. **George Achim**, **Răsfățuri și melancolii. Scriitori români din secolul XX**, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007, p.39-40
20. **Ionel Popa**, **Glose blagiene**, Editura Ardealului, 2003, p. 145- 146
21. **Gheorghe Grigurcu**, **Un clasic eretic: Dan Botta**, în *De la Mihai Eminescu la Nicolae Labiș*, Editura Minerva, București, 1989, p. 283-284
22. ibidem, p.284-285

Mihaela-Alexandra Rașcu

EXPERIMENT DE BURLAC

Să ne înțelegem! Sunt un comod al marelui oraș și, chiar dacă unii ar fi înclinați să mă considere boem datorită nonconformismului meu, am o oarecare ordine în viață. Acum, depinde ce înțelege fiecare prin ordine. Pentru mine, noțiunea definește o dimineață care începe pe la ora zece cu o cană uriașă de cafea și toată presa întinsă pe masa din bucătărie. Bine, e drept că, de multe ori ziarele se mai încurcă și ajung să le citesc pe cele vechi de câteva zile înainte de cele din ziua curentă, dar asta nu e vina mea! Toate seamănă unul cu altul, ce să le fac? Și se mototolesc de îndată ce le desfăci, pe bune! Lasă, că, Tanți, care face curat prin apartamentul meu vinerea, se bucură când are cu ce șterge geamurile, acesta fiind destinul final al oricărei publicații, nu-i așa? Apoi, sincer să fiu, îmi iubesc mașina până la divinizare! Nu fac un pas fără ea, fie că e vorba de barul din colțul străzii, fie că e vorba de kilometrii fără număr. Normal că folosesc liftul! Etajul unu, se numește etaj și nu parter sau subsol! Cât despre femeile din viața mea... Dragii mei, ele nu au lipsit și nu vor lipsi niciodată! Problema este că, de curând, mi-a căzut cu tronc o anumită „căprioară” și am decis să ies la „vânat”. Ochii? Culoarea dolarului! Părul? Culoarea cafelei! Trupul? Forma celei mai neasemuite sticle de coniac! Ei? Fiind din anturajul verișoarei mele Simona, am elaborat cel mai sofisticat plan de atac și m-am avântat în „luptă”, plin de încrederea tuturor reușitelor mele anterioare.

– Nu pot să cred! Atât a avut de zis vară-mea, când i-am expus o parte din intențiile mele.

– Crede! Crede! Am dat din cap conștient că am filosofia vieții în degetul mic.

– Ai să te frigi rău, îți zic de pe acuma! Mara e altfel!

– Altfel decât cine?

– Știi bine ce vreau să spun!

Și zău că a avut dreptate! După tatonările inițiale, firești, care ar fi fost suficiente să-mi exprime intenția, am scos „armele”. Florile, mesajele, bomboanele de ciocolată, au smuls un mic zâmbet de pe buzele numai bune de smotocit, dar atât! Hello-o!? Eu sunt Cezar! Numai numele și ar trebui să vă spună ceva! Am hotărât să o aștept la ieșirea instituției în care lucra. Cine nu s-ar fi simțit măgulită? Mașina mea e ultimul răcnet în materie de dotare, de model și de tot ce vreți. Iar posesorul... nu mai spun! Mi-am scos la înaintare cele mai bune țoale, m-am tuns la un hair-stilist, mai că nu luceam ca un inel de aur fluturat în fața ei. Dar cum credeți că a primit ea toate aceste

gesturi? N-ați ghicit! Nu s-a aruncat de gâtul meu! Pur și simplu a zâmbit cu gura ei criminal de apetisantă, mi-a mulțumit și... m-a refuzat. Bine, cică avea alt program, ceva voluntariat, pe undeva, n-am reținut! Dar m-a refuzat! Pe mine! Marele Cezar!

Am mai încercat câteva tehnici de învăluire, dar, pur și simplu, nu a mers cu nici una dintre metodele mele faimoase. Salvarea a venit tot de la vară-mea. Mă sună într-o zi, taman când degustam o halbă gulerată, cu bere:

– Auzi? Cât de tare ești pe poziție cu Mara?

– De ce?

– Uite, plec împreună cu ea și încă vreo câțiva prieteni la Durău pe trei zile. Îți surăde ideea?

Am sărit ca leul nemâncat zece zile pe o ciosvârtă de carne. Simona m-a domolit, m-a școlit, m-a înțolit corespunzător, mi-a pregătit un bagaj din ce-a găsit prin dulapurile mele îndesate cu haine de firmă, strâmbând din nas.

– Vedea-te-aș cu papuci din ăștia la Dochia!

– Pardon?

Dădu din mână, ca și când traducerea frazei în sine, nu avea cine știe ce importanță! M-a asigurat că, fără ajutorul ei, nu aș fi în stare să supraviețuiesc experimentului la care mă supuneam în mod voit. Ciudat, nu? Doar era vorba de trei zile la munte! Dă-o-ncolo! Am mai fost în stațiuni, nu sunt un puștan ignorant! Ideea de bază era să fiu atât de aproape de Mara încât să-mi pot etala calitățile și, cine știe, poate cadrul natural să mă ajute să o aduc acolo unde vreau, nu trebuie să precizez unde, pentru că e clar! Simona m-a convins chiar să îmi las mașina în garaj și să fac întreg drumul, înghesuit într-un microbus. Sper să merite efortul! Oare chiar atât de mult îmi doresc să fiu cu Mara încât să accept un astfel de tratament? Ajunse, însă, să arunc o privire ochilor aceia bogați în promisiuni, ca să ignor cu totul hurducăiala și mirosul de benzină care îmi pătrunsese în haine, probabil până la indispen-sabili.

O, nu! O! Nu! Mie să nu-mi spuneți că nu există un chioșc de ziare și televizor în pensiune, că trebuie să-l suport pe hippiotul de Geo, pe care abia ce l-am cunoscut, cu mine în cutia de chibrituri care se numește cameră! Mara îmi atinse brațul cu palma ei diafană, într-un gest care-mi porni stoluri întregi de păsări în stomac.

– Sper că e în regulă și pentru tine! Geo este fratele meu și un împătimit al muntelui, sunt convinsă că vă veți înțelege!

– A... Da! Da! E grozav!

Fratele ei! Cum nu se poate mai bine. Cred că încep să îmi placă hippiotii! Sunt așa de pașnici și motivați în ceea ce fac! Chiar o să fie grozav! Poate pune o vorbă bună pentru mine! Of, Maică Precistă, cât de mult a trecut de când nu Te-am mai pomenit! Focul de tabără din acea seară, cina cu slăni-nă, caș și pâine de casă, melodiile cântate de Geo la chitară și privile- duiosae

pe care mi le aruncă Mara, reușesc într-o oarecare măsură să-mi calmeze nervii care ajunseseră să zbârnâie mai ceva ca firele de telegraf. De mâine, mă pun pe treabă! Știu exact cum am iau taurul de coarne!

Adormisem cumva în patul îngust, pe salteaua numai ghemotoace, datorită, în cea mai mare parte lui Geo, care, cocoțat în vârful patului său, cântase până după miezul nopții niște melodii divine, în care era vorba despre iubiri neîmpărtașite și disperări deprimante. Am și visat, cred... Cel puțin cu acea stare de moleșală m-am trezit scuturat zdravăn de colegul meu de cameră.

– Trezește-te, frate! E deja ora șapte!

– De ce, pentru Dumnezeu, m-aș trezi la șapte? Mormăiala mea l-a făcut să mă scuture mai aprig.

– Trebuie să plecăm imediat, altfel nu ne ajunge timpul!

Plecare! Imediat! Timp! Am reușit să deschid un ochi. A naibii ținută de camuflaj avea Geo! Bocancii înalți și butucănoși păreau să aibă fiecare cel puțin trei kilograme. Am ridicat ambele mâini în sus:

– Pace! Mă ridic imediat!

– Imediat e prea târziu, frate!

Chiar dacă îmi plăcea la nebunie cum suna “frate”, nu eram dispus să las de la mine prea ușor treaba cu trezitul și plecatul cine știe pe unde. Chiar în acel moment se auzi vocea suavă a Marei:

– Băieți! Sunteți gata?

Am sărit din sacul de dormit făcându-i semn lui Geo să iasă că vin și eu, cât de repede pot. N-a fost cine știe ce repede, n-a fost nici plăcut să mă zgribulesc în aerul atât de rece că-mi tăia maul, în timp ce eram anunțat că putem servi o cafea la Fântânele, ce-o mai fi fost și aia, și eram încărcat cu un rucsac care putea să mă bage în pământ până la genunchi de greu ce era. Numi îngăduiră nici să trag o țigară. Și dacă aș fi fost condamnat la moarte mi s-ar fi permis o atât de mică plăcere! Îi auzeam ca prin somn pe ceilalți discutând despre trasee, despre ore, despre Salvamont. Limbă străină, frate! Iată că începeam să vorbesc ca un adevărat Geo. M-am târât în urma grupului, până când am intrat într-o pădure cu teren atât de înclinat, încât ți-ar fi trebuit un lift să îl poți urca.

– Unde mergem? Îndrăzneala mea nu făcu decât să atragă toate privirile spre mine. Mara purta un hanorac verde, care se asorta cu ochii de culoarea dolarilor. M-am pierdut efectiv în ei și nu am procesat pe moment informația pe care mi-o aruncă în vârful buzelor:

– La Duruitoarea, bineînțeleș.

– Bineînțeleș, am suspinat.

Din doi pași făcuți în urma lor, au început să curgă pe mine toate nădușelile. Pantofii de sport originali și minunați pe care îi purtam, s-au acoperit de noroiul cleios din pădure și am început să alunec, mai ceva ca pe patine.

Făcându-i-se milă de mine, vară-mea îmi întinse mâna și mă remorcă întocmai ca pe un copil mic.

– Auzi, ce e aia Duruitoarea?

– Of, Doamne! Cascada! Pe ce lume trăiești? N-ai auzit de Ceahlău? Acum urcăm pe traseul Fântânele-Dochia-Duruitoarea. Două ore la urcare, patru la coborâre, doar de aceea ne-am trezit la șase!

– Ai milă de mine! N-am urcat în viața mea alfel decât cu liftul și nu m-am plimbat niciodată altfel decât cu mașina. De ce să vrea cineva să facă asta?

– Din pasiune!

– Îmi vin în minte câteva lucruri pe care le-aș face din pasiune, dar urcatul pe munți nu e unul dintre ele! N-aș putea să vă aștept la pensiune? Mai beau o bere, ceva...

– Dacă crezi că vrei să-i spui asta Marei, n-ai decât! Ea a ales traseul!

Jur că am să o omor pe Simona... mai târziu. Acum am o stringentă nevoie de ea. Mara se apropie de mine, surâzătoare și luminoasă, cu obrazii îmujorați de efort.

– Ești bine?

– N-aș putea să nu fiu când mă privești așa! Mă simt cu capul în nori!

– Vei fii, la propriu, când vom ajunge la Dochia! Ai nevoie de ajutor?

O, da! Da, din partea ei! Se oferi să mă învețe cum să respir. Ritmat, pe măsura pașilor, moment în care m-am simțit tentat să îi explic cum ar putea ea să respire dacă i-aș acoperi gura cu a mea. Of, Cezare, grele vremuri te pasc! Dus cu zăhărelul. Așa am fost până am ajuns, de-a dreptul leșinat, la Cabana Fântânele. M-am aruncat pe unica bancă liberă, încercând să-mi reiau suflul și privind prostit cum Geo strângea mâini în stânga și dreapta și pălăvrăgea despre alte posibile trasee, unele de șase ore, altele de opt ore. Fe-rească sfinții din ceruri! Nu erau de ajuns două la urcare și patru la coborâre? M-am lins pe bot și de cafea! Mara, în schimb, mi-a întins, surâzătoare, sticla ei în care licărea o nuanță de coniac. Am pus însetat gura pe ea. Pfuai! Abia m-am abținut să nu scuip în fața ei.

– Poți să bei liniștit! E ceai de sunătoare!

Am înghițit cu noduri câteva guri și i-am înapoiat ceaiul, ocazie cu care i-am prins degetele într-o strânsoare ușoară, foarte grăitoare, ținându-o cu privirea. Trebuia să înțeleagă mesajul!

– Putem pleca! Strigătul ei se sparse în ecouri de-a lungul pădurii de sub noi. Abia atunci mi-am dat seama cât urcasem și ce imagine fabuloasă ratasem tot drumul. Am rămas cu adevărat cu gura căscată. Simona mă înghionti ușor.

– Trezește-te, nu e vreme de pierdut!

Oameni buni! Nu știu cât am umblat! Dacă nu am bășici pe tălpi să nu-mi spuneți mie Cezar! La un moment dat, pur și simplu am capitulat. Eu, Marele Cezar m-am trântit pe o buturugă și am cerșit o bucată de orice cu care să-miucid foamea chinuitoare care-mi contorsiona stomacul.

– Ridică-te, frate, strigă Geo, sunt vipere pe aici!

Motor să fi avut și nu aș fi pornit-o atât de repede în sus, ajungând chiar lângă Mara.

– Nu te întrista, în curând vom face un popas!

Acel curând se nimeri abia după mai bine de o jumătate de oră, la un popas, cum ar veni amenajat. Noțiunea de amenajat presupune anumite îmbunătățiri aduse în spiritul confortului. Sau, nu? O masă din lemn înnegrit, plină de așchii și două bănci cu picioare șubrede, de-o parte și de alta. Ah, dar stau lângă Mara, pe care o privesc fix în timp ce ea îmi decojește un ou. Decoiji-m-ar și pe mine de haine, așa cum decojește oul! Cu coada ochiului o văd pe Simona cocoțată pe genunchii lui Geo. Aha! Ceilalți doi membrii ai echipajului au pornit-o în față, anunțând că nu le e foame și că se tem că se lasă ceața. Mara îmi zâmbește, strecurându-și în gură o felie de măr. Nu pot să-mi imaginez cum o biată felie de măr mă face să mă trecă toate căldurile. Păcat că nu ne puteam permite să stăm ceva mai mult, ca să încerc o manevră de-a mea. Geo se ridică brusc, strângând la repezeală pachetele de pe masă:

– Se lasă ceața și, începând de aici, marcajul nu mai e pe pomi, frate!

Ce însemna asta, am înțeles abia când, o perdea lăptoasă ne înghiți cu totul. Hristoase! Nu vedeam la un pas! Dacă până atunci urmasem o cărare, după o porțiune de drum, mușchii alunecoși pe care călcam și arbuștii pitici care abia se mai vedeau ca niște umbre, nu mai puteau oferi semnele după care se orientau noii mei prieteni. O angoasă rece, mă paraliză de-a dreptul, din creștet până în tălpi.

– Vedeți ceva?

– Nu mai striga, îmi șopti Mara lângă umărul drept, glasurile sunt propagate în mod înșelător de ceață și nu vreau să riscăm să ajungem în vreo prăpastie!

Prăpastie? Am prins-o de mână, chipurile să o ajut la drum. O, vai! Dacă scap din asta, jur că merg la biserică să aprind o lumânare! Prin negura deasă, păreau să se audă glasuri din mai multe direcții. Îmi priveam atent picioarele. Atâta și vedeam! Un pas greșit și... Dar ea era lângă mine! Geo și Simona nu se vedeau.

– Acum ne oprim, mă anunță Mara.

– De ce, Doamne iartă-mă?

– Pentru că nu mai văd chiar nimic și nu vreau să ne pun în pericol.

– Acum mă sperii!

– Nu te speria, ești cu mine!

Și ea ce era? Capră neagră în stare să sară peste prăpăstii? Îmi venea să urlu! Cine m-o fi pus să umblu pe munți, prin ceață, după fuste? Doar are balta pește destul, nu e nevoie să mergi până în Honolulu după el! Umezeala și frigul începură să mă irite mai mult chiar decât situația în sine. Mara părea calmă. Abia peste câteva momente am înțeles de ce. Un sunet cumplit izbucni desupra noastră, aproape de a-mi sparge nu numai timpanele, ci și creierii.

– Bine!

– Bine, ce?

– E alarma de ceață de la Cabana Dochia. Acest zgomot acoperă alte zgomote și ne călăuzește.

– Slavă cerului!

Chipul Simonei, surâzător și plin de încântare fu primul pe care l-am văzut, odată intrat în aburul delicios de cald al unei încăperi mobilate cu o singură masă lungă și câteva bănci. Aș fi sugrumat-o pe loc, însă ea, mă întâmpină cu o cafea. În momentul în care am dus cana de tablă la gură și am gustat aroma, i-am iertat toate păcatele, cu toate că lichidul era la ani lumină depărtare de a fi numit cafea. Băieții grupului comandaseră o ciorbă de burtă. Poate că nu avea gustul pe care îl are ciorba de burtă servită în restaurantul meu preferat, dar jur că m-am simțit ca în rai, savurând-o încet. Problema a apărut în momentul în care Mara a dat semnalul de plecare.

– N-am putea rămâne aici?

– Pentru totdeauna? Ar fi frumos, îmi surâse Mara ca o zână a munților ce era.

Ce-am putut debita? Doar nu era să stau înțepenit la Cabana Dochia, în vârful Ceahlăului, cufundat în ceață!

– Dacă vrem să ajungem la Duruitoarea, e timpul să plecăm, e deja trecut de amiază!

Geo își ridicase rucsacul în spate. Ce șanse aveam să îi conving să ne întoarcem pe același drum? Măcar era un traseu cunoscut!

– Norii sunt cam închiși la culoare. Poate va ploua!

Mara mă studie binevoitoare și îmi explică:

– Pe munte, timpul se poate schimba de la un minut la altul! E un risc asumat.

Mi-aș fi dorit să-și asume și ea niște riscuri cu mine, cel puțin tot atât de ușor pe cât mi-am asumat și eu riscul de a trăi un astfel de experiment pe pielea mea, pentru ea. Vremea confirmă spusele ei. După nici jumătate de oră de la regretabila noastră plecare din căldura cabanei Dochia, un soare strălucitor ridică pătura de ceață, dezvelind o imagine atât de impresionantă, încât m-am simțit pe loc mai entuziasmat decât ar fi fost normal să mă simt pe traseul care îmi solicita să mă agăț cu disperare de cordelinelor fixate în peretele stâncos. Sfinți din ceruri! Spectacolul adevărat abia urma! Ajunși la cascada Duruitoarea, am înlemnit, cu trupul cuprins de spasmele unei emoții

unice. N-am văzut în viața mea așa ceva! O cădere masivă de apă, în două trepte, se spărgea la picioarele noastre și arunca bubuituri în toată pădurea, așa încât trebuia să răcnești de-a binelea dacă aveai ceva de spus. Nimeni nu avea nimic de spus! Timpul se scurgea și nu ne înduram nici unul să propunem plecarea. Stăteam umăr lângă umăr pe banca îngustă tăiată lângă trunchiul unui copac imens, priveam dansul apei și mâncam din sandvișurile înghesuite în rucsaci. Simona îmi spusese la un moment dat, la cabana Fântânele ceva de genul „Pe munte toți suntem prieteni, indiferent dacă ne cunoaștem sau nu!” Mă lovi înțelesul acelei propoziții abia atunci, împărțășind cu tovarășii mei de drum minunata măreție a cascadei Duruitoarea. Mara își strecurase palma într-a mea și își rezemase umărul de pieptul meu. În alte condiții aș fi strigat de să răsună pădurea „Da!!!”. Acum, mi-am lipit doar buzele de părul ei semănând izbitor cu trunchiurile copacilor, am privit în ochii ei de culoarea frunzelor, am îmbrățișat trupul ei asemănător unei sălcii în bătaia vântului, înțelegând că eu fusesem în cele din urmă vântul.

Minuni

Trei venerabili slujitori ai bisericii discutau despre minuni: „Eram pe o corabie, când a izbucnit un uragan - povestește preotul creștin. M-am rugat lui Dumnezeu, și ce credeți? Pe o distanță de zece metri în jur, între valurile ucigătoare s-a creat un culoar liniștit care ne-a tras corabia la mal. Dumnezeu e atotputernic!”

Imamul: „Eram în deșert, când s-a iscat, din senin, o furtună de nisip îngrozitoare, care m-a acoperit aproape, și pe mine și cămilele. Dar, după ce m-am rugat lui Alah, pe o distanță de zece metri, în dreapta și în stânga, a început să cadă o ploaie mărunță, pe un culoar ce ne-a condus către oază. Alah e mare!”

Rabinul: „Sâmbătă mă plimbam pe străzile Ierusalimului. La un moment dat, în fața mea, pe jos, un portofel doldora de dolari. Dar, după cum știți, sâmbăta nu am voie să ating

bani. Așa că m-am rugat fierbinte lui Iahve și, dintr-o dată, în jurul meu, pe o distanță de 10 metri, s-a făcut vineri

Proprietarul unei firme vorbește cu primarul orașului:

– Am la firmă un Mercedes nou, de care nimeni nu se folosește mă gândeam să vi-l fac cadou.

– Nu, nici într-un caz!!!... Eu nu pot primi cadouri...

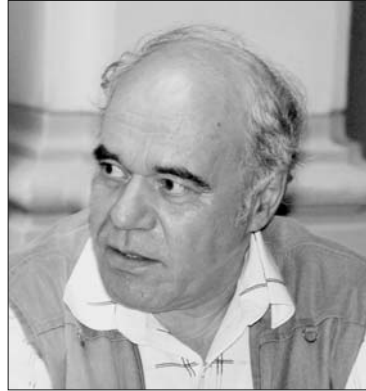
– În cazul acesta, aș putea să vi-l vând cu 100 de euro.

– Eeee.. atunci aș vrea să cumpăr două.

Florentin Popescu 70

La 3 aprilie 2015, Florentin Popescu a împlinit 70 de ani. Poate că ziaristul pătimaș și însetat de real a mai îmbătrânit puțin, poate istoricul literar și cercetătorul a obosit o secundă, în foșnetul paginilor lui V. Voiculescu, poate readactorul atâtor reviste de cultură visează, din strălăcirea tipografiei digitale, mâna mângâind șirurile de litere de la linotip, cu mirosul lor inconfundabil de plumb topit în cuivinte... Un lucru însă e sigur: Poetul e la fel de tânăr ca atunci când a inventat zborul, ca o obsesie a păsărilor care suntem.

La clopote

trag de clopot limba într-o parte
mâinile mă dor și-am obosit demult
greu e clopotul și în balans mă saltă
și lovesc cu furie de parcă
inima oprită după lege
ar continua-n metal să bată;
sunt bolnav că pleacă unul dintre noi
plâng și sălciile și-i cerul ud
și eu trag cu disperare lanțul
țipetele satului să nu aud
și când cade-n groapă lutul pe vecie
peste clopot disperat mă-ndoi
inima plecatului prin sunet
s-o mai țin o vreme lângă noi.

Înainte plecării

gârlele-au spart azi noapte pământul
răcnindu-și apele sub rădăcini
de vânt
spre casa mea ascunsă într-o salcie
cu o ureche-ascult cum boncăie
pereții
un taur furios de dincolo de timp
și-n față cum îmi zgârie și-mi latră
la toate ușile, un câine, prin cealaltă

de sub clopotnițe apar copii robuști
cu umerii în soare jumătate
și inimile-n drumuri lungi înfășurate
le cresc copaci albaștri peste umeri
și-mprăștie atâtea ramuri pe pământ
că de albastru a murit și noaptea.
și numai mutul de la scrânciobul
din sat
a fugit într-o noapte în lume
și n-a mai știut nimeni de el.

Întoarcerea lui Don Quijote

vorbele lui se loveau nesfârșit
rosogolite din copaci și din temple
din străzi de unde gânduri lipseau,
el venea cum numai părinții
puri și blagosloviți și așteptați,
dau anii-ntr-o parte
și ne coboară noaptea-n somn
și oamenii în vorbe rele și-n blesteme
îl zăvoreau cu-njurături
ne-nțelegându-l...
copiii i-au luat calul
și-au început să se joace
de-a v-ați ascunselea
se ascundeau cei mici în cei mari
și mergeau cu calul

până uitau că îl mai au în sânge
 și-atunci calul începea să necheze
 ieșea din ei și se-ntorcea-n copii;
 dincolo de umbră joacă vorbe rele
 un dans nebun ne-mbătrânește
 mersul
 și nu mai știm cât e până la moarte

Fântânile pe cumpene plecate

fântânile pe cumpene plecate
 la un capăt o inimă la altul o alta
 pământul la mijloc
 și umerii mei în rotitor balans
 țin cumpăna pe ceruri aplecată;
 într-o parte anii se duc în pământ
 cu un copil în ierburi zăîvorât
 într-o alta se leagănă-o lume de aripi
 și pe când alerg să m-apropii
 între cerul ce cade și cerul ce suie
 murmur sunt și izvor și pădure
 și steaua care-o caut poate că nu e

acolo gândurile cad ca zăpezile

acolo gândurile cad ca zăpezile,
 ninge liniștit pe prispe o noapte
 iepurii-adorm cu dinții-n rădăcini
 prunii fierb în alambice dansul
 de-o vară
 acolo spune basme pe sub ierburi
 un râu
 clopotul bisericii s-a aburit de lună
 și boii-adorm în grajduri pe resteie
 visând fânețele verii ucise;
 acolo-n fiecare noapte, târziu un om
 își dezgroapă trupul și fuge cu el

Elegia cailor pierduți (I)

și se face c-ascultăm în vise
 trist și dureros și muștrător
 cum e goana mânărilor ucisă,
 cum ne ceartă caii-n graiul lor

fii de iarbă, singuri în cetate
 pustiiți, prin vis, ne-ntoarcem
 în copii
 și se face că-i gonim pe înserate
 și se face că sunt caii vii
 sunet lung ne lunecă prin sânge
 - trototul și coamele-n alai
 și se face că pământul plânge
 într-un dor nepotolit de cai
 și se face, se mai face că-n cetate
 adăstând câmpiile cât zarea
 dau năvală-n noi ca o dreptate
 caii dăruindu-ne iertarea.

știi tu, știi tu din care râuri vin?

știi tu, știi tu din care râuri vin
 și care viscole mă știu din nord
 pe când eu sub zăpezi aprind cuvinte
 și drumuri năvălesc nemaiștiute-n
 oameni?
 dar noaptea voi vă-ntoarceți
 în minciună
 și nu mai sunteți decât umbre seci
 scheletu-n mine zăngănindu-l trist
 și-atunci sunt sufletele voastre piatră
 și lut neputincios și apă
 înspre păcate-ntoarse ca trupul
 spre țărână
 și-atunci doar eu prin voi
 mai rătăcesc
 c-un gest un cântec în stejari aprind,
 c-un altul sui pământul peste lună
 și mă desprind din lemn în nopți
 nebune
 și vin cu ursitoarele la casele de fete
 ferestrele s-aprind în dor și casa
 cetatea s-o lovească cu-o stea
 și-o vorbă
 și codri-n străzi să vină coperind
 minciuna;
 știi tu, știi tu din care râuri vin?

și tăcere și vis și-așteptare e totul

și tăcere și vis și-așteptare e totul
peste arbori misterul pus-a hainele
albe

de zăpezi, de-ntrebări, de iubire
și e-atâta vis în odaie și-n suflet
că se-aude cum trece în goană
din culoare-n culoare ora mea

de copil
ca și cum zece mii de ani deodată
mi-ar fi dat într-o albă quadrigă
să trec

și e-atâta ninsoare prin inima mea
că se-aude cum cade-n balans
peste lume

fiecare fulg de zăpadă
ca o albă planetă de frig
ca și cum, nevăzută, o mână
s-ar juca-n univers cu materia
de vis, de lumină, de gheață;
crește poemul în noapte

ca o flacăra mare
luminând pe comori în pustiri
trupul lui - șarpe, trupul lui

un balaur se face
picioarele, trunchiul, brațele mele
strângând
și tăcere și vis și-așteptare e totul....

Testamentul imaginar al ostașului

Din propria-mi armură ca dintr-o
carapace de broască țestoasă
și din gândul și rostul și datoria mea
ca dintr-o mare, pentru veci voi ieși
fără durere – cum iese din pâlnia

de corn sunetul
ori albă, dintre nouri, luna
și fără să-mi pese că-ncet vor veni
pedepsitorii trupu-mi să-l deie la zei
ori focului ori spânzurătorii să-l deie!
O fără de seamă pasăre albă

se va face sufletul meu
și-i veți simți lumina bătând
în ferestre
pe când veți fi îndurerăți și singuri,
pe când veți pleca la-ntâlnirea

cu moartea
ori poate la-ntâlnirea cu gloria
totuna fiindu-vă care din ele
vă va fi mai aproape de inimă.

Așa-mi vorbi, însingurat, soldatul
și-așa-mi vorbiră într-o noapte-n
taină

arcurile și săgețile lui
pe când se-auzeau revoltându-se
în fierul dinlăuntru al acelor unelte
atomii-nlănțuiți ca niște bărbați
la galere

și fără putere eram
fără de alții eram
să poată martori mai târziu să-mi fie
când povestind m-ar fi crezut nebun
cu mințile plecate pe pustie.

Așa-mi vorbiră și se-ntâmplă așa.
La răsăritul soarelui, în zori
o pasăre se rezema de stela

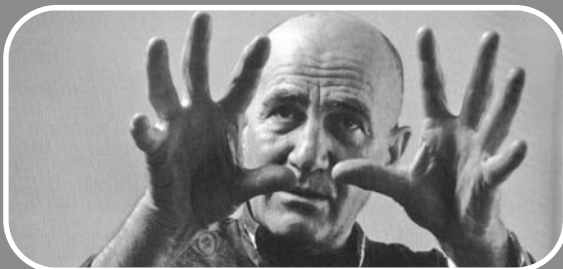
soldatului
acolo rămânând, când el nu mai era;
după veacul din veac, până azi
pasărea cântă în inima mea

ECRAN LITERAR

Alexandru Jurcan

Muntele sacru și satira

René Daumal, scriitor francez, a trăit puțin, (între 1908 - 1944). A scris poezii, dar și romanele **Paradis des perroquets**, **L'Enfant du Jeudi soir**, **Albina et les hommes chiens**.

În anul 1952 a publicat un roman de aventuri alpine, la persoana întâi, cu titlul **Mont Analogue**. De la acest roman a pornit regizorul **Alejandro Jodorowski** să realizeze în 1973 filmul **The Holy Mountain** (*Muntele sfânt*).

Jodorowsky s-a născut în Chile, în 1929, iar în 1953 a plecat la Paris. Filmele sale sunt suprarrealiste, esoterice, încărcate de metafore și simboluri. În romanul său, Daumal povestește cum opt prieteni vor să descopere un munte misterios, inaccesibil, la baza căruia guvernează o societate cosmopolită, dominată de ghizi. Jodorowski se îndepărtează enorm de roman, până spre final, când se hotărăsc niște oameni să afle secretul nemuririi, pe care îl dețin nouă oameni ascunși pe munte. Pentru aceasta, trebuie începută o inițiere totală. E necesară distrugerea de sine, renunțarea la bani, la propriul trecut, chiar la trupul efemer. În fond, „neantul e singura realitate”. Personajele vor înțelege că „dacă nu suntem nemuritori, cel puțin suntem imagini, fotografii”.

În Film Menu din aprilie 2011, Andreea Borțun amintește filmul lui Jodorowski în raport cu mișcarea hippie și nașterea unei noi ere a libertății sexuale. Filmul a fost finanțat de John Lennon și reprezintă „o oglindă aproape perfectă a credințelor și valorilor propovăduite în anii 60-70”. Filmul e șocant, greu de privit. Nu e vorba de fariseism sau pudibonderie, doar că estetica urâtului e dusă la extrem. Broaște îmbrăcate în... conchistadori, Cristoși de vânzare, cascade de sânge, organe smulse, fecale... - tot tacâmul. Multe referiri la mitologii, credințe, misticism. Satiră apăsată la adresa violenței societății de consum. Dacă trebuie salvată situația financiară a statului, atunci președintele din film ordonă gazarea a patru milioane de cetățeni: „Începeți cu muzee cu gaz, biblioteci cu gaz...!” Cadavre pe care mișună insecte, păsări ce ies din cadavre, mașina de făcut amor mecanic, cu avalanșă de spume erotice. Malefic, oniric, scabros. Uneori, sătul de imagini șocante, îmi ziceam: *cui prodest?* Mai apoi continuam, fericit că înțeleg trimiterile.

Satisfăcut de replica finală: „Prin iubire atinge eternitatea”.

O întâlnire benefică

Normal că există diferențe între domino și puzzle. Sau între filmele **Babel** și **21 de game**. Ambele sunt scrise de *Arriaga* și regizate de *Inarritu*. Recitesc romanul lui Arriaga **Un dulce miros de moarte** și regăsesc ceva din Cronica unei morți anunțate de Marquez. Un adevăr ce se dezvoltă în spirale misterioase. O anchetă pe cont propriu, în timp ce duhoarea de moarte persistă, iar forța vulgului denaturează, falsifică, impune.

Arriaga s-a născut în Mexic în 1958. E actor, regizor, scenarist, scriitor. În 2005 a fost recompensat la Cannes cu premiul pentru cel mai bun scenariu. A crescut în cel mai violent cartier popular. La 13 ani și-a pierdut simțul mirosului. A urmat marea întâlnire cu Inarritu în 1999, când au realizat filmul **Amores perros**, încununat cu premii multiple: „*Eu am putut părăsi strada, dar ea - strada - nu m-a părăsit*”. Regizorul mexican Inarritu s-a născut în 1963. Pe lângă filmele menționate, a mai regizat și **Biutiful**.

Am revăzut **21 de game**. La prima vizionare am notat „excelent”. Dar acum? Era atunci vreo urmă de snobism? Ori în prezent nu aveam forța unui puzzle? Am obosit puțin cu disiparea temporală. Trebuia să-mi pun mintea la contribuție, să-mi ordonez acele flash-forward acute, insinuante, incoerente. În film joacă **Sean Penn, Benicio Del Toro, Naomi Watts**. Poate că **Babel** e mai ordonat. E mai aproape de domino, cred. În distribuție: **Brad Pitt, Cate Blanchett, Gael Garcia Bernal, Adriana Barraza**.

Se pot înțelege oamenii între ei? Turnul Babel persistă? Filmul prezintă situații-limită, kafkiene. Coșmarul pare fără sfârșit. Maroc, Japonia, Mexic. Mereu dispersarea care converge spre unitate. Inarritu vede în spații adânci, întunecate. Totul are sens și direcție spre un catharsis profund. De

neuitat prestația actriței **Barraza**. Mai ales disperarea din deșert, nepuțința, copiii extenuați de care răspunde ea, mersul nesigur pe nisipuri mișcătoare - la propriu și la figurat. E atât de aproape tragedia de banalul cotidian. Alunecarea e rapidă și ține de fragilitatea umană.

Arriaga și Inarritu iubesc poveștile multiple, disperate doar în aparență. Totul se va lega la un moment dat, deoarece nimic nu e întâmplător, nici măcar întâlnirea lor benefică.

Vanitatea și fericirea

În 1782 *Chaderlos de Laclos* publică romanul **Legături primej-**

dioase sau scrisori culese într-o societate și publicate pentru instruirea altor societăți. În 1824 romanul este condamnat la distrugere prin sentința tribunalului corecțional al Senei, confirmată de Curtea Regală. Laclos a fost matematician și ofițer de artilerie. La patruzeci și unu de ani, în câteva luni, a scris acest roman în timp ce veghea, într-o garnizoană izolată, la construirea unei importante fortărețe.

Editura pentru Literatură din București a publicat în 1969 traducerea semnată de Al. Philippide și Grigore Sturdza. Întregul roman poate fi citit ca o dezbateră despre bine și rău, despre orgoliu, egocentrism, iubire, răzbunare, dezastru.

Marchiza de Merteuil și vicontele de Valmont sunt ipostazele orgoliului, provocând în jurul lor răul și ipocrizia. Laclos ne oferă un roman epistolar care creează un suspens inedit. Merteuil manevrează oameni, îi transformă în marionete, cu cruzime și (din) răzbunare. Personajele scriu mereu, de parcă scriitura ar fi purtătoare de destin! Exact: vanitatea și fericirea sunt incompatibile, iar „durerea ca și rușinea doare o singură dată”.

Dacă doamna Merteuil l-a iubit pe Valmont, acum îl folosește ca „personaj”. Scenă și culise, cam așa sugerează Laclos. Cel ce iubește e nefericit, iar sfaturile devin inutile. Valmont cade în plasă și se îndrăgostește de M-me *Tourvel*, însă o părăsește, Merteuil și Valmont sunt între două uși, au o figură chinuită (cum ar fi chipul adevărat al unui actor în culise). Câteva minute de suferință, apoi masca socială trebuie purtată din nou.

În 1959 *Roger Vadim* a ecranizat, într-o adaptare liberă, romanul, distribuindu-i în rolurile principale pe *Jeanne Moreau* și *Gérard Philippe*.

În 1988 *Stephen Frears* realizează altă ecranizare, cu *Glenn Close* (Merteuil), *John Malkovich* (Valmont), *Michelle Pfeiffer* (Madame de Tourvel), *Keanu Reeves* (Danceney), *Uma Thurman* (Cécile).

În 2003 *Josée Dayan* mai realizează o variantă cu *Catherine Deneuve* și *Rupert Everett*, de unde transpare, o dată în plus, apetența regizorilor pentru acest roman de analiză psihologică. „De ce alergăm mereu spre cei ce nu ne doresc?” se întreabă un personaj. E limpede că „femeile trăiesc altfel sentimentul, se gândesc la plăcerea ce o oferă; bărbatul trăiește plăcerea în sine”.

Am revăzut filmul lui Stephen Frears. Glenn Close adună o lume în privirea ei ironic-diabolică. Totul e de vânzare, atunci când nu mai ești iubit. În final, Glenn Close intră în sala Operei. Acolo e confruntarea socială, verdictul. E huiduită, ceea ce înseamnă sfârșitul. Se întoarce acasă și, în fața oglinzii, își șterge fardurile. Final. Ieșirea de pe scena socială, ca o învinsă. Jocul s-a dovedit perfid, diabolic.

Uneori actrița-personaj pozează în dură, iar între două uși afișează suferința. Masca socială! Nevoia de oglinda celorlalți. În final, „oglindea” cade, iar Merteuil își șterge fardul, dacă a fost scoasă din „scenă”. Glenn Close

e fenomenală, iese demnă, dar distrusă. Jocul ei a provocat moartea. Nu poți jongla la infinit cu sufletele oamenilor. Valmont moare în duel, Tourvel e grav bolnavă. Doar Cécile și-a însușit lecția de infidelitate erotică. Scrisori furate, scrisori dăruite cu limbă de moarte, scrisori...

Traveling în lumea lui Cehov

Pariul lui Mihalkov

Nikita Mihalkov a început să ecranizeze piesa **Platonov** de *Cehov* și - deodată - s-a trezit într-un teritoriu prea limitat, de aceea a urcat pe „planeta” Cehov, plonjând în întreaga dramaturgie a autorului, iar din complexa aventură s-a născut în 1977 filmul **Piesă neterminată pentru pianina mecanică** cu *Elena Solovei, Alexandre Kaliaghin, Oleg Tabakov* etc.

După succesul cu **Soare înșelător**, regizorul a declarat că nu își propune să creeze cinema: „*ceea ce fac e mai degrabă un compromis între cinema și mine, iar rezultatul este un film*”. În universul cehovian, dorința personajelor de a face ceva, se împotmolește în examen de conștiință, în proiecte derizorii.

B. Amenguel compara **Piesă neterminată** cu **Nunta** lui *Wajda*, în sensul că în ambele filme „*o lume uită că moare visând că se apără*”.

Răsfoiesc mereu una din cărțile mele de căpătăi - **Pescărușul** de Cehov. Cartea reunește întreaga dramaturgie a autorului, iar traducerea aparține lui *Mihail Sorbul, Moni Ghelester* etc. (B.P.T., București, 1967). Ciudat cum alcoolul scoate personajele din mușenie. Fiecărui îi vine rândul la „spectacol”, fiecare are partitura lui, monologul, criza... Unul spune : „*Când bei, mai seamănă puțin a viață*”. Chiar dacă *Astrov* e conștient că „*la om totul trebuie să fie frumos : și fața și îmbrăcămintea și sufletul și gândurile*”, el conchide, totuși, că „*starea normală a omului e să fie caraghios*”.

În filmul lui *Mihalkov* vorbesc chiar și perdelele, dușumeaua, pălăriile, scaunele. O vază cu flori lângă o pălărie uitată. Cineva adoarme într-o lume care are mereu răbdare. *Elena Solovei* joacă magistral cu nuanțe de pleoape mișcate, în vârtejul unui spleen filtrat prin sentimente înăbușite. Frustrările se maschează cu priviri furtive. Un copil rătăcitor (mai târziu va dormi cu spatele spre noi, ca o revoltă) amintește de Călăuza lui *Tarkovski*. Iluziile seamănă cu paloarea lămpilor și cu micile lumini ale trenului. Dezabuzarea plutește în plecări și reveniri. Ei se duc împreună, ca într-o expediție ridicolă. O ceată de oameni cu umbreluțe de soare, fără percutări sociale de tip *Bunuel*. Într-o natură darnică, în acorduri de muzică de operă, copilul se desparte de adulți. Ceilalți se ascund după vorbe, până când , deodată, izbucnește criza. Cineva încearcă să se salveze, să rupă cu trecutul. Strigă în gura mare că e un ratat, că nu e bun de nimic. Ar vrea altceva decât bavardajul ieftin, târârea cotidiană ; ar dori chiar „*să-mi iau zborul de lângă voi toți*” - care, iată, se tre-

zesc din apatie, ascultă și se sperie. Și atât!! Planeta Cehov nu are limite, de aceea Mihalkov a preferat titlul **Piesă neterminată**... Crizele se vor relua periodic, letargia cuprinde din nou saloanele indifferente, unii vegetează, în timp ce Elena Solovei își mușcă lasciv buzele... Mihalkov a câștigat pariul : filmul său egalează cu evlavie suflul inimitabil cehovian.

Caruselul anxios din Salonul nr. 6

Întotdeauna mi s-a părut foarte dostoevskiană nuvela **Salonul nr 6** de Cehov. Nebunii din salon îl vor primi între ei chiar pe doctorul Efimici, care se va împrieteni cu Ivan. Andrei își confruntă stilul de viață conformist cu ideile lucide ale lui Ivan, care urăște societatea perimată, letargică. În discuții, ei se plâng de lipsa spiritului, convinși că scrisul nu poate înlocui contactul cu semenii. Dintr-un fel de maieutică, se conturează mai apoi criza doctorului și astfel ajunge și el în salonul pe care-l ignorase adesea, aflând suferințele celor privați de o viață normală. Andrei susține că adevărata fericire n-o află omul decât în singurătate și că îngerul căzut l-a trădat pe Dumnezeu pentru că a vrut să guste din fericirea singurătății, fericire pe care îngerii n-o cunosc.

Regizorul **Şahnazarov** a ecranizat în 2009 nuvela lui Cehov, modificând structura, schimbând numele, dar lăsând intacte ideile cehoviene. Pintilie al nostru a făcut prin 1978 filmul **Salonul 6** tocmai în Iugoslavia, deoarece mesajul nu convenea totalitarismului de la noi. În filmul rusesc joacă **Alexei Vertkov, Vladimir Ilin, Viktor Soloviov**.

Un medic conduce o echipă care realizează un documentar despre azilul psihiatric. De multe ori se adresează intervievaților astfel: „*Ce credeți că s-a întâmplat cu doctorul...? De ce este acum pacient în azil?*” Da, rolurile se pot inversa... Andrei are revelația slăbiciunii sale, a fragilității și lașității, după discuțiile cu Ivan, care îl acuză pentru viața monotonă și călduță, fiind un catalizator ideal. Filmul a fost propunerea Rusiei pentru Oscar în 2010. Există în film scene de adevărat documentar, cu figuri deconcertate, cu interioare schizofrenice, credibile. De ce rîd înăbușit cele două fetițe în final? Ca o eliberare cathartică după caruselul anxios? Poate că e fața speranței umane, a unui viitor fără fețe oripilate.

Farinelli și mătasea albă

Devenind egalul zeilor, Carlo își pierde umanitatea. E vorba despre Carlo Broschi, zis Farinelli, cel mai mare cântăreț din vremea sa. Un castrat cu voce fabuloasă, un monstru sacru, trăind alături de fratele Riccardo, compozitorul ce-i oferă ariile visate.

Totuși, el caută o melodie care-i scapă. Doar Haendel i-ar putea-o oferi, iar Carlo nu îndrăznește să rupă acel pact fratern, presărat cu umbre.

Se fac scenarii după cărți. De data aceasta, **Andrée Corbiau** scrie romanul **II Castrato** după scenariul original al filmului **Farinelli** regizat de **Gérard Corbiau**. Un roman ce trasează pasiunile, iubirile, tribulațiile unui bărbat ce a fost în secolul său ceea ce azi înseamnă starurile rock.

Gérard Corbiau - belgian - s-a născut în 1941 și a realizat **Maestrul de muzică** (1987), **Regele dansează** (2000), **Farinelli** (1994) - pentru care primește *Golden Globe* (filmul a fost nominalizat și la Oscar pentru cel mai bun film străin). În rolurile principale: **Stefano Dionisi**, **Enrico La Verso**, **Elsa Zylberstein**, **Caroline**

Cellier etc.

Regizorul Corbiau reconstituie vocea lui Farinelli (interpretat de Stefano Dionisi). S-a recurs la o tehnică sofisticată, pentru a asocia vocea unui contretenor (Derek Lee Ragin) și a unei soprane (Ewa Malas-Godlowska). Sigur că în film e multă... ficțiune, mai ales în ceea ce privește raporturile între frați, dar și cele dintre Carlo și Haendel.

Cântărețul s-a născut în 1705. S-a format la Napoli încă de mic. Deja debutase la 15 ani cu succes considerabil, rivalizând cu marele castrat Antonio Bernacchi. Stăpânește tehnica virtuoză, cântând într-un registru ușor patetic. După ce cântă și la Londra, se retrage la Bologna, unde își construiește o vilă somptuoasă.

De ce s-a castrat? m-a întrebat o vecină. Ce cap poate avea un bărbat să pună mai presus?... Ce să pună? ARTA! Manole și zidul, Faust și cunoașterea...

Zece ani în șir Gérard Corbiau s-a gândit să facă un film despre caștrați. Alături de Andrée Corbiau a început să citească tot ce găsea despre secolul al XVIII-lea și despre muzica sa. Cu cât citeau, cu atât mai mult își dădeau seama de misterul ce învăluia acei bărbați mutilați, răniți în suflet, care păreau că nu doresc să dezvăluie nimic posterității. Un anumit Charles Burney l-a întâlnit pe Farinelli în 1770. Ne spune despre modestia lui, despre refuzul cântărețului de a detalia episoade ale vieții. Scenariștii filmului se întrebau mereu cât trebuie să fie fideli poveștii și care erau limitele „trădării”. De fapt, orice operă artistică recrează, inventează. Realitatea trebuie să fie doar o simplă bază de creație. După trei ani, scenariștii au elaborat șapte versiuni, din care au eliminat, modificat, reconsiderat...

Paginile romanului rețin și scene care nu și-au mai găsit locul în film. Citim în carte despre mulțimea avidă, care atinge hainele lui Farinelli.

Mătasea albă nu ceda. Carlo se refugia în vârful scârilor, iar Riccardo îl proteja. Uneori, câte un fan leșina la picioarele cântărețului. Idolatria era la culme. Farinelli cânta cu un fel de agresivitate. În film, el are o față de înger, mascată de o înfățișare de pasăre de pradă, de fluid căzut din înălțimi. Reținem vișiniul vălurilor, cortinelor, dar și oglinzile, machiajul, costumele filtrate prin reverberațiile epocii. Scenele de dragoste sunt construite din gradații artistice, găselnițe sugestive (vezi trupul fetei ascuns sub cearșaful alb). Momentul eclipsei va fi exploatat în alt registru imagistic. Riccardo va purta mereu acel halat roșu peste corpul gol, iar candelabrele vor stârni lumini mișcătoare. Noaptea și ceața cad peste Londra, în timp ce Farinelli, cu o volență glacială, reproduce cu aceeași înverșunare o notă lungă și. ascuțită.

O impresionantă reconstituire de epocă (Curtea, regele, regina, interioarele, teatrul, costumele), o muzică ireală, un suflu visceral, un portret inimitabil al unui cântăreț genial - iată un film rotund, care nu dezamăgește nicio clipă.

Interviu la 105 ani

Gata, am energie, nu mă mai lamentez!! Ce mai pot spune după interviul lui *Manoel de Oliveira*, regizorul portughez, atât de longeviv fizic și spiritual?

La cei 105 ani face filme coerente, marcate de o simplitate profundă. Oliveira îi admiră necondiționat pe greci, care nu au făcut rabat acelei uluitoare simplități, capabilă de un catharsis total - afirmă el în interviul de la premiura ultimului film.

Văd abia acum filmul său din 2009 - **Singularidas de uma rapariga loura**, adică secretele acelei tinere blonde, locuind într-o casă burgheză, vorbind puțin, privind pe fereastra de la etaj, răsucind un evantai chinezesc.

Oliveira a realizat filmul după povestea familiei Eça de Queiroz. Să spui unui străin ceea ce nu poți mărturisii unui prieten! Într-un tren, Macario povestește unei necunoscute cum s-a îndrăgostit de blonda ce privea zilnic pe geam, exact în dreptul biroului său. Oliveira utilizează detaliile, sugestia.

Zgomotele străzii, imaginea orașului etajat, clopotele, trenul, perdelele, respirația Lisabonei, ducându-mă cu gândul la Pessoa, umilul funcționar ce nu își bănuia gloria postumă, scările opulente pe care cobora fata... O cameră simplă de hotel, un pat, un dulap, disperarea, trădarea unui prieten, înverșunarea unchiului - toate acestea într-o orchestrație coerentă, de adevărat maestru.

Joacă în film *Catarina Wallenstein*, *Ricardo Trepa*, *Diogo Doria*.

Margareta Labiș

Istoria unui manuscris

MOARTEA CĂPRIOAREI

de Nicolae Labiș

Fratele meu poetul Nicolae Labiș (2 decembrie 1935 - 22 decembrie 1956) ocupă un loc distinct în evoluția poeziei românești, fiind considerat încă din primul an de liceu un talent autentic și o mare speranță. „*Copil minune al poeziei*” (Nicolae Manolescu), „*buzdugan al unei generații*” (Eugen Simion), poetul din Mălini în scurta lui viață a luminat meteoric cerul întunecat al timpului său „*a ars scurt și orbitor răscolind mireasma pământului*” (Tudor Vianu).

În acel deceniu obsedant de după 1950 a reușit să spargă dogmele proletcultismului, să se înscrie cu demnitate în marea tradiție culturală a țării, să întindă punți de iubire către marea poezie a lumii. Deși a trăit 21 de ani, a scris mult. Scrierile lui, cu precădere poezii, însumează peste 1500 pag. (vezi vol. **Opera magna**, Editura Lidana 2013 și Adenda Poezii Inedite - 2015 la aceeași editură, ambele volume apărute sub îngrijirea Domnului Nicolae Cârlan, cercetător împătimit al univesului labișian).

Privită integral, opera poetică a fratelui meu demonstrează o capacitate extraordinară de creație izvorată din neliniștea creatoare, din „*frământare intimă*”, din dorința de a „*lupta cu inerția*” în acea epocă tulbură. „*A fost nu numai un poet, a fost o conștiință*” (Tudor Vianu).

Cu toate limitele și frământările juvenile, poeziile lui ne încântă prin puritatea și sinceritatea sentimentelor prin maturitatea și cutezanța ideilor, prin lirismul cuceritor.

Aș vrea să mă refer la câteva poezii mai cunoscute, la care el ținea în mod deosebit și care pun în lumină o trăsătură specifică a personalității sale poetice: modul în care a preluat teme și motive de circulație universală, le-a recompus într-o viziune tragică tulburătoare împletindu-le cu straniul pre-sentiment al morții.

Citez poeziile „**Meșterul**” cu care se deschide volumul **Primele Iubiri**, „**Miorița**”, „**Albatrosul Ucis**”, „**Biografie**”, „**Psalm Păgân**” și mai ales „**Moartea Căprioarei**” a cărui geneză vreau să o relatez (De observat și semnificația titlurilor).

În timpul secetei din anul 1946. într-o zi toridă de august, un copil din vecini ne-a adus cumplita veste. „A secat Suha!” Era de necrezut. Pârâul, care străjuia satul cu un bogat debit de apă, să sece? Fratele meu m-a prins în grabă de mână și m-a scos din casă să vedem grozăvia. Eram doi copii speriați, desculți, alergând prin colbul fierbinte al drumului către marginea dinspre munte a satului. Acolo, în locul bulboanei adânci, unde ne scăldam cu ceilalți copii toată vara, am văzut o mocirlă neagră, pământie în care agonizau cițiva peștișori alburii, zvâcnind din codițe. N-am să uit privirile înfometate ale copiilor care încercau să-i prindă. Aruncându-se pâna la brâu în nămol, fratele meu a reușit să pescuiască doar 4 raci pe care mi i-a aruncat cu dibăcie în poală. Pâna acasă, cleștii lor ascuțiți mi-au însângerat pulpele, dar i-am ținut strâns în poala rochiței răbdând usturimea. În seara aceea am mâncat doar raci fierți. Eu m-am îmbolnăvit. A doua zi tata a hotărât să ne caute hrană în pădure. L-a luat pe fratele meu la acea tainică vânatoare, înduplecat de rugămințile lui insistente. S-au întors seara pe întuneric ducând cu greu prada. Dormitam slăbită de febră când fratele meu m-a prins de mână șoptindu-mi să-l urmez. Ajunși în bucătăria de vară, am văzut la lumina lunii într-o coșarcă mare capul căpriorului ucis. Avea ochii deschiși, sticloși, înțepeniți în sus ca într-o rugăciune. Fratele meu a încercat fără succes să-i închidă apoi mi-a șoptit cu vocea gătuită de plâns: *Ai să te faci bine, vezi? Avem carne!*

După opt ani, copilul din Poiana Mărului, devenit un tânăr poet încrezător în talentul său, era chemat de forțele tainice ale destinului să scrie o poezie emblematică de un dramatism tulburător.

În vara anului 1954 a sosit acasă pe neașteptate. Plecase din București cu Fănuș Neagu, amândoi având delegații de documentare, după uzanțele ziaristice ale timpului. Fănuș urma să rămână o seară la Cornu Luncii (sat limitrof comunei Mălini) la sora lui, Marcela, profesoară la școala din sat.

A intrat pe poartă în timpul amiezii și după îmbrățișari, după scurte explicații și-a răcorit fața cu apă proaspătă din fântână, apoi ne-a oferit darurile pregătite cu grijă. Cele mai multe erau pentru Teodora-Dorinuța, sora mai mică. I le arăta pe rand, ținând-o pe genunchi, improvizând versuri adecvate fiecărei jucării: „Cuțunache, jigăritul,/ Pe Bogheta a gonit-o,/ Pâna când de frică, biata,/ A scăpat oul și gata./ Cuțunache, șugubăț,/ L-a păpat cu coada băț” (A folosit nume reale, din ograda casei după un vădit model argezian).

La masă a gustat câte puțin din bucatele preparate cu grijă de mama, apoi, peste puțin timp putea fi văzut călărind pe malul pârâului Suha Mare, spre munte. Împrumutase un cal de la un vecin pădurar ca să ajungă mai repede în Poiana Mărului, satul natal. De ce galopa pe malul apei și nu pe drumul mare? Ce amintiri îl chemau?

În dreptul bisericii din Poiana Mărului s-a oprit pe peluza spațioasă a șanțului, a descălecat și a legat calul de un plop înalt. Acolo se înșirau *fară*

soț plopilor plantați de tata și de flacăii din sat cu ocazia construirii bisericii. Așezat pe iarba șantului înalt, cu coatele pe genunchi și cu capul în palme privea gânditor spre dealul împădurit, învaluit de umbrele înserării.

Un flacău din vecini, care venea de la pădure cu o căruță de lemne, văzându-l, a crezut că, poate, este bolnav și a anunțat-o pe mama. Alarma fusese falsă. Fratele meu s-a întors teafar, dar tăcut și îngândurat. Se înserase.

A mâncat puțin și s-a închis în camera unde urma să se culce, motivând că are ceva de scris. Era o noapte senină de august, cu lună plină. Speram să iasă din camera și să stăm de vorbă ca altădată. Tata s-a întors obosit de la o ședință și s-a retras lângă surioara mea, să o adoarmă. M-am culcat și eu lângă ei. Pe la miezul nopții fratele meu a intrat în vârful picioarelor în bucătărie, unde mama încă mai trebăluia. A rugat-o în șoaptă să-l asculte: „Seceta a ucis orice boare de vânt./ Soarele s-a topit și a curs pe pământ...”

La prima audiție nocturnă, prima apreciere - elogioasă - a mamei. Emoționat și puțin jenat a decis să plece a doua zi la București cu gândul de a publica poezia. Vara, când șefii de la reviste erau în concediu, se putea obține mai ușor acordul pentru tipar.

A plecat dis de dimineată, când eu dormeam. În rapidul de București s-a întâlnit cu Fănuș Neagu, care s-a arătat surprins de graba întoarcerii lui în capitală, dar a aflat că motivul era dorința de a publica cât mai repede poezia deosebită scrisă în noaptea precedentă la Mălini. Solocitat de Fănuș să i-o arate, a constatat că cele două foi transcrise cu grijă nu erau nici în servieta cu manuscrise, nici prin buzunare. Înțelegându-i supărarea, Fănuș a încercat să-l liniștească în glumă: „N-ai scris-o tu, mai scrie-o odată!”

Nici în tren și nici la București fratele meu nu a putut reface integral textul inițial al poeziei (după cum mi-a mărturisit ulterior și după cum reiese din ciornele rămase în manuscris).

În dimineața plecării lui la București, am găsit textul poeziei și curioasă l-am citit cu emoție. Pentru prima oară am realizat că fratele meu este un mare poet. În aceeași zi am expediat manuscrisul prin poștă și astfel poezia „Moartea Căprioarei” a fost publicată în revista „Viața Românească” din luna octombrie 1954. Autorul, Nicolae Labiș, nu împlinise 19 ani.

La puțin timp după apariție, în preajma zilei mele de naștere, am primit un colet „cu valoare” de mărimea a două cutii de chibrituri. Am recunoscut scrisul fratelui meu și am bănuit ca este un dar aparte. În cutioară albastră se afla un strat bine presat de bombonele. Dezamăgită, am aruncat darul: ce glumă. Dar, din interior s-a rostogolit un ceas micuț, cu brățară de argint și cadran aurit. Fusese înfășurat într-o mică scrisoare de mulțumire încheiată cu urarea tradițională: La mulți ani! Primul meu ceas era cu totul aparte. L-am purtat cu drag mult timp, chiar și după ce s-a defectat. Îmi amintea de el.

Amintirea revine tulburător și astăzi 2 Decembrie 2015, când fratele meu ar fi împlinit 80 de ani.

Laurențiu Belizan

karaoke

stâlpii de pe dig sunt ace înfipite
 într-o epidermă de elefant
 nu pot să-mi închipui că ar putea
 tămădui cotul râului
 nici că podul este un deget
 al orașului
 pe care apa să-l muște când are
 o criză de epilepsie
 un lucru este sigur realitatea
 respiră altfel în tentaculele ficțiunii
 ventuzele ei intră adânc
 scormonesc umorile
 și îmi amintesc brusc
 dulapul așezat pe ușa lipsă
 dintre camere
 spatele lui dezmembrat prin care
 intram și ieșeam
 dintr-o lume în alta
 apoi busculada de pe scări și vioara
 unui lăutar
 gata să se facă arșice
 ceata lui Kusturița prin oraș
 ca o coadă ruptă de salamandă
 nu vreau să mă creadă cineva așa
 ar fi cel mai bine
 așa arbustul meu de goji

ar putea crește liniștit
 și nimeni nu va ști că am desenat
 odată un pom cu tot cu rădăcini
 a urmat goana spre râu cu mașina
 de gunoi
 în spate pianul legat fedeleș zornăia
 din el sărind prin hârtoape sunete
 ca monedele aruncate peste umăr
 morților
 pe dig a fost mai greu
 frânghiile scrâșneau lăsând
 ghemotoace în betonul zgrunțuros
 când l-am scăpat pe marginea râului
 în el a vibrat scurt vocea lui

Armstrong

și cerul părea un club de karaoke
 de undeva din pereții de piatră
 prinși în plasă
 au început să iasă rădăcini
 apendice articulate sensibile
 apropiindu-se de noi
 căutându-și fructele

oniromahie

vine o vreme când te gândești
 la viitor
 ca și cum ai mânca boabe de struguri
 pe întuneric
 soarele îți răsare dintr-o rotulă
 și apune în alta
 începi să semeni cu desenele copiilor
 pe asfalt
 te așezi pe margine / fumul de țigară
 devine un laț
 de care se împiedică trecătorii
 vine o vreme când nu mai încapi
 între noapte și zi
 umbra caută alt trup
 ajunge la tine ca un melc
 traversând o autostradă

Florin Menzopol

INSEMNAȚILE UNUI PICTOR

Cum am devenit Mizilean

M-am născut la 28 martie 1943, la Reni, în Republica Moldova (azi Ucraina). În 1944 am reușit să fugim de acolo, cu doar o oră înainte de intrarea rușilor. Un unchi al meu, posesor de motocicletă și pistol, puțin mai optimist decât ar fi fost cazul, a întârziat puțin și nu l-am mai văzut niciodată... La Reni ne-au rămas două rânduri de case și tot rostul nostru s-a risipit prin lume. Eu și bunica, Maria Catană, ardeleancă de fel, am fost deportați, prin ordin de front, la Săliștea, în apropiere de Sibiu, părinții rămânând la Galați, unde tatăl meu, pictorul Mihail Menzopol, era mobilizat în serviciul de cartografie al armatei.

Știu, mai mult din poveștile bunicii decât din amintiri, că în Ardeal nu am fost primiți cu brațele deschise, eram refugiați basarabeni, niște venetici vinovați de toate relele războiului, niște guri în plus, ceea ce în vremuri de restriște are consecințe nu tocmai fericite; refuzau să ne vândă mâncare și stăteam cu chirie într-o cameră sărăcăcioasă.

De acolo, tot împreună cu bunica, am ajuns la Mizil, cred că în 1946. Locuiam la un anume Persu și mi-o amintesc cum îmi ascuțea creioanele colorate, la care se rupeau mereu vârfurile. Prima mea ieșire în mediul exterior a fost într-o mică plombă a casei, unde crescuseră câteva păpădii, care îmi stărneau uimirea și nedumerită. A fost, într-un fel, o lecție despre zbor...

La demobilizare, tata a primit un post de profesor la Liceul Comercial „Tase Dumitrescu” și am devenit... mizileni. Aveam, pe atunci, 3 ani, deci vârsta la care începi să „vezi” lumea. Locuiam cu chirie, într-o casă modestă, având curte comună inclusiv cu o familie de romi. Cu toate astea ai mei nu considerau întoarcerea în Moldova rusificată o idee bună. Ne înțelegeam bine cu vecinii, iar tata își crease o anumită aură de celebritate și chiar îi plăcea boema târgului, despre care scriseseră Caragiale, Geo Bogza, Brunea Fox sau George Ranetti. Era un fel de refugiu pentru tot ce pierduse artistul din el...

Absolvise Academia de Belle Arte din București în 1933, avându-l profesor pe Camil Ressu și visase o carieră artistică, întreruptă brutal de război și de tot ce a urmat. Uneori însă muzica lăutărească și întâlnirile cu prietenii nu-i mai erau suficiente pentru a uita. Picta, cu disperare aproape, dar nu era niciodată mulțumit... Și pe urmă unde ar fi reușit să expună sau să se afirme? Mai ales că i se refuzase, ostentativ, primirea în U.A.P., din vina

lui cred: fusese un student strălucit și asta era, oricum, suspect! Apoi se stabilise într-un orașel, dar a refuzat sfaturile binevoitorilor să se înscrie în sindicatul... cismarilor, frizerilor și croitorilor, pentru a-și demonstra implicarea socială. Șeful de atunci al U.A.P. Ploiești i-a trimis o înștiințare să dea examen cu două probe (desen și pictură) în fața unei comisii alcătuită din membri ai filialei UAP, despre care a aflat că sunt pictori... de firme și benere festive. Toate cererile și memoriile ulterioare au rămas fără răspuns. Probabil cazul lui a fost pasat, la nesfârșit, de la Coman la Chirnoagă și invers. O bătaie de joc... tovărășească. Asta se numește soartă!

Vremuri grele

Erau vremuri grele! Pe timpul foametei, nu reușeam să înțeleg de ce bărbatul acela slab, care venea acasă cu un maldăr de bani, se plânge că nu-i ajung să cumpere aproape nimic. Pe urmă mi-o amintesc pe educatoarea cu părul roșu și ochelari, care nu mă lăsa să mă joc cu jucăriile ciudate, primite ca ajutoare de la americani. Se spunea că se primesc și conserve, ciocolată sau alte minunății, dar că acestea erau redirectionate către armata rusă. Molipsit de vânzoleala din jur desenam șiruri de soldați și trenuri lungi, nesfârșite, dintr-un manierism infantil ce prelua mișcarea browniană a lumii și eram... fericit.

Acum realizez că, în fața inocenței copilăriei, istoria nu are nici o putere! După ce am început școala s-a întâmplat să văd la cinematograful domnului Lupan două filme ale genialului cineast rus Serghei Eiseinstein: **Cruceaștorul Potemkin** și **Cavalerii Teutoni**. A fost momentul în care „soldații” mei au „dezertat” într-un univers paralel cu realitatea, transformându-se în fantomatice umbre încorsetate în armuri, cu fețele ascunse sub viziera coifurilor...

Într-o zi din primăvara anului 1953, tovarășa învățătoarea, înlăcrimată, ne-a trimis acasă, spunându-ne că a murit tovarășul Stalin, părințele tuturor popoarelor și că, a doua zi, trebuie să îi cinstim memoria. Tata a pufnit în pumni când i-am povestit scena. Și i-a spus mamei: „Ai ceva de băut, dragă? Astăzi vreau să mă îmbăt... De necaz bineînțeles!”

Să nu uit: Tata l-a pictat pe Stalin, în mărime naturală, ca de altminteri și pe Lenin, pe Miciurin sau pe grecul Manolis Glezos, cel care a înălțat steagul roșu pe Acropole. Erau comenzi care nu se puteau refuza... *Canalul* era aproape!

Între timp și lumea mea se schimbase. Am început să hoinăresc prin împrejurimi, atras de croncanii care mai trăiau, pe vremea aceea, la marginea orașului. Construiam bărci cu reacție, vapoare, corăbii cu pânze pe care le lansam pe apa Istăului, sau desenam, cu degetul în nisip, cercuri perfecte și fel de fel de siluete închipuite.

În 1958, după un an de pregătire la matematică, cu dl. profesor Ioniță, tata m-a dus să dau examen la Liceul de Arte Plastice din București, aflat, pe atunci, lângă Catedrala Sfântul Iosif. Cred că a făcut-o și din teama de a nu mă pierde cu corăbiile mele în largul cine știe cărei profesii tehnice, ceea ce ar fi însemnat să nu-i duc mai departe visul artistic, rămas neîmplinit. Spre satisfacția sa, după un examen exigent, la desen, acuarelă, limba română și matematică, lui am reușit, al doilea pe listă.

Arta supraviețuirii

Așadar, adio Mizil, cu răsul lui oacheș și deșucheat, cu farmecul patriarhal savurat de belferul Ioachim Botez, cu grădina Mavrului și cunoștii lăutari Mamaia, Vasile Panait și Ghinea. După vacanță, tatăl meu, profesor de desen, sport și limba rusă (în completarea catedrei) mi-a făcut băgăjelul și am plecat la București, urmând să locuiesc la căminul liceului, împreună cu elevi din toată țara, plus nord coreeni, care urau pur și simplu tot ce era occidental dar și câțiva greci. În acele vremuri tulburi singura artă aflată, totuși, la mare căutare era cea a... supraviețuirii.

Toate instituțiile „burgheze” îi enervau pe „tovarăși” și le vroiau desființate. Liceul nostru a fost salvat, poate, și de prezența elevilor străni de care aminteam, mascându-și profilul sub o formulă acceptabilă **Școala Medie Tehnică de Desen**. Din fericire rămăseseră „pe baricade” mulți dascăli de școală veche, ale căror eforturi vizau formarea unei culturi solide, fără nici o legătură cu doctrina lui Marx. De exemplu, datorită profesorului de matematică, Groper Elias, am descoperit muzica simfonică. Distinsul profesor a organizat, pentru noi, o audiție cu Simfonia a II-a (Eroica) de Beethoven, urmată de o adevărată prelegere de inițiere în domeniu. Tot dânsul făcea efortul să obțină, pentru cei interesați, bilete la concerele orhestrei radiodifuziunii, iar ulterior am început să mergem, câțiva dintre noi, la marile concerte de la Ateneu, pentru a-i asculta pe Ștefan Ruha, Daniel Podlovschi sau George Georgescu.

Desenul l-am început cu profesorul Mircea, un *căpcăun* care ne punea să exersăm aceeași natură statică de zeci de ori, la diferite ore ale zilei, pentru a înțelege atmosfera pe care o crează intensitatea luminii și umbrele. Corectarea se făcea cu zgâlțâirea elevului și cu plânsul nostru, al celor mici, amendat și acesta de replica rece a profesorului: „Mai târziu o să-mi mulțumiți!...”.

Printre profesorii de specialitate trebuie să-i amintesc pe Gheorghe

Tofan, Alexandru Cumpătă și Nicolae Pascu. Educația culturală era, încă, bogată, amplă și (de ce să n-o recunoaștem?) aproape gratuită. Elevii și studenții se puteau duce fără bilet la spectacolele de teatru, având locuri rezervate, în picioare, la ultimul stal. Tot în liceu am avut prima revelație legată de artele plastice, la vernisajul expoziției de gravură și litografie cu lucrările pictorului norvegian Edvard Munch. Efervescenta creatoare venea ca un ecou, amplificat de expozițiile organizate cu lucrările elevilor, nu doar într-un cadru oficial, dar și în concursuri/expoziții, organizate la cămin sau la nivel de clasă. Începeam să înțeleg un lucru pe care l-am transformat în deviză: faptul că *munca intelectuală și cu atât mai mult cea artistică, nu are pauze*.

Simțeam că majoritatea profesorilor ne iubeau și ne îmboldeau să realizăm mai mult decât realizaseră ei: desen, pictură, modelaj, gravură în metal, chiar și... legătorie de carte sau coperti în piele. În toată această minunăție a școlii trebuia să fie și un personaj din alt film - profesor de desen și secretar UTC pe liceu, care povestea cu mândrie cum a dormit el în brazdă, pe șantierul Bumbesti-Livezeni. Era unul dintre acei demolatori feroce ai așa-zisei burghezii putrede, uneori fiind suficient doar... numele, pentru a fi exmatriculat. Așa cum s-a întâmplat cu Ana - Maria Brătianu, Mezincescu sau Țepelea. Mi se pare bizar că astfel de personaje nu au dispărut, încă mai sunt printre noi și dau din coate să ajungă cât mai în față, să dicteze, să comande, să disprețuiască!...

Când a fost vorba de admiterea la facultate, tata a acceptat doar două variante: „Sau intri din prima la arte plastice, sau arhitectura te mănâncă!...” Așa că, în 1962, împreună cu un coleg de liceu, am optat pentru secția de Artă monumentală de la „Grigorescu”. Și am intrat... Au urmat 6 ani cu ade-vărat unici.

Acei oameni minunați

Dintre dascăli pe care i-am avut la institut trebuie să o amintesc pe Simona Vasiliu Chintilă, care, în paralel cu Institutul Nicolae Grigorescu studiasse muzica, scria poezii, cred că a avut chiar un volum publicat, iar în pictură era un nume. Tablourile sale, din care lipsește figura umană, dominate de nuanțe albastre, au fost apreciate de la București până la Paris, Washington sau Tokio. Apoi pe Gheorghe (Ghiță) Popescu, cel care avea să realizeze o lucrare în mozaic pentru clădirea UNESCO de la Geneva și pe eseistul, traducătorul și criticul de artă Eugen Schileru, pe care l-am avut profesor la istoria esteticii...

Iar dintre colegi... Ce ciudată e viața? Sunt oameni pe care ești sigur că n-ai să-i uiți niciodată. Iar anii trec și, într-o bună zi, constăți că s-au neantizat, că nu le mai știi nici măcar numele, atunci când memoria stârnește în-tâmplări și chipuri.

Primul meu prieten, în liceu, a fost Nuță I. Dumitru, din Băicoi, Prahova. Plin de talent la pictură și formidabil la matematică, părea neatent și împrăștiat dar nu era așa; găsea, pe loc, soluții la cele mai grele probleme, iar acordurile și armoniile lui cromatice erau uimitoare.

Pe simezele memoriei se află câțiva dintre colegii claselor mai mari, care au fost primele noastre modele profesionale: Gheorghe Firică, care va realiza - printre altele - decorațiile murale la Cazinoul din Constanța și la Teatrul „Maria Flilotti”, din Brăila; pictorul Constantin Albani, discipol al Maestrului Corneliu Baba; pictorul Eugen Târâlă sau sculptorul Nicăpetre (pe numele său adevărat Petre Bălănică), pe care l-am reîntâlnit la edițiile taberei de sculptură de la Măgura, în 1971.

Dintre toate aceste umbre două sunt unice, și am să le port cu mine toată viața, până la reîntâlnirea din ceruri. Despre una dintre ele, cea a minunatului flautist Valerică Stan, nu pot încă spune mai mult decât o face portretul pe care i l-am dedicat. Cealaltă este a lui Ovejă Nicolae, un uriaș rebel, cu o inteligență scilipitoare, care, mai mare fiind, m-a luat în liceu sub aripa sa ocrotitoare. Pe urmă am devenit colegi la Artă monumentală, acolo unde l-am văzut contrazicându-se cu Petru Comarnescu, într-o discuție despre compoziție. Uneori încrâncenarea lui în astfel de discuții, inclusiv cu profesorii, era foarte apropiată de obrăznicie, ceea ce, de câteva ori, era să-i determine exmatricularea. Dar desenul lui se apropia, prin talent și tehnică, de perfecțiune. Își făcea proiectele și schițele în memorie, iar când le transpunea pe hârtie sau pe pânză, o făcea fără să șteargă, niciodată, nimic, cu o siguranță neverosimilă. Era un original în tot ce făcea: La un portret avea drept model un bărbat în vârstă cu o față prelungă și mâini noduroase. Mi-a spus că tabloul trebuie realizat numai din triunghiuri, cercuri, conuri și tușe drepte. I-a reușit atunci o lucrare impresionantă, cu aliură cubistă, care... l-a enervat pe șeful de catedră, Gheorghe Labin.

În 1968, după terminarea institutului, ne-am hotărât să participăm, împreună, la concursul pentru decorarea Teatrului Național. Am realizat proiectul (mozaic cu gresie naturală), fiind, de fapt, singurii care am respectat regulamentul și normele de concurs. Ce naivi eram! Cum să câștige concursul doi golânași ai picturii, când participau toate nume grele ale artei plastice din acel moment?

După 1990, atunci când eram sigur că își va pune în valoare extraordinarul talent, în locul veștilor de la el am primit telefonul unui prieten comun: „S-a întâmplat o nenorocire, Florine! Pe Ovejă l-au omorât niște țigani...”

Era toamnă, târziu și frunzele copacilor cădeau în cer.

Valeria Manta Țăicuțu

vânătoare de îngeri și crini

aici

aici este ploaia care mă desparte
de lucruri;
cerul se face rotund când curge
înlăuntrul pupilei,
când devine una cu plânsul
- nu-l mai văd.

îngeri trădători

în dimineața aceasta orașul se vede
printr-un parbriz nespălat:
au scris păsările pe el, cu ciocul
și cu ghearele,
un poem obscur ca noi toți;
merg iarăși spre școală, alunec
pe versurile poemului ca pe
frunzele ude;
e o toamnă de păslă, care ține în frig
oasele cenușii, ochii adânciți
în orbite
cine mai cântă în ploaie? - gura e
plină
de rugină, de-atâta metal respirat,
tu te faci că mă cauți, că mă strigi,
că mă vezi,
eu mă fac că sunt vie,
dar e toamnă bătrână, a văzut,
ca și mine,
multe mii de cețuri și îngeri trădători.

și mă întreb

noaptea se uită adânc în mine,
mă scormonește ca pe un maldăr
de frunze uscate;
pierdut e somnul, cernită căderea,
în privirea cea neagră
umplu un corp care nu-mi aparține,
o identitate de împrumut,

ca a visului

prin ceața de toamnă.
mai are preț poemul cu noaptea în el?

jertfă

în sfârșit, uite zăpada, cu fulgii ei
legați
ca literele într-un cuvânt prea lung.
uneori uit să citesc,
paginile căderii sunt greoaie
în orașul cu inimi în sicrie de plastic.
am murit cu toții acum un secol,
secerăți de ciurma roșie.
aici, sub fulgii care cad ca niște litere,
se mișcă doar umbrele noastre,
scoase la aer din temelia
bibliotecilor și-a bisericilor
cu geamuri sparte.
trec prin ele sutane purtate de vânt,
cronică a viscol;
nu-i nimeni sub cerul curgând

sub formă de cruce,
crengi-răvașe de sticlă le mână
galopul
dintr-o parte într-alta.

somn

liliacul doarme, visând că i-au
crescut bulgări
de zăpadă pe crengi,
bulgări alb-argintii, betea
pentru Crăciunul
cu umbre de sănii pe umbre de drum.
n-am mai simțit, cum nici el,
mireasma
acrișoară a sărbătorilor dospite
în târg,
ieșind pe ferestrele oferite
valurilor de ceață și manelelor;
ne strângem rădăcinile, eu
și tufa de liliac,
le înfășurăm în cernoziomul
de Bărăgan, sperând
că vom mai prinde o primăvară, că
vom rezista celor ce zac în pământ
ori se pregătesc să crească
din văzduhul
prea plin de ritmuri, păsări negre și
chemări cenușii,
să dormi, să visezi, să strângi,
să sperii, să reziziți;
verbe golite de sens în anotimpul
ca o pedeapsă nemeritată.

invocație

devoratorii de lumini amână răsăritul
stai, soare, îndesat în sacul de oase
de sub linia orizontului, par a spune
cele trei cucuvele care înghit,
noapte de noapte,
crucile de lemn de pe alea săracilor;
mamaia se strânge sub nodul

basmalei,
toată geamăt, toată rugăciune
la sfinți,
cu ochii lor în vopsea și
lipiți pe față cu abțibilduri pentru
copiii autiști.
stai, soare, în sacul de oase și
lasă-ne ceața
cea de toate zilele, singura noastră
realitate!
mamaia face mătâanii în lutul cleios,
cu gumarii ei de la magazinul
de solduri și
ceața intră în ea ca o părere de rău.

confesiune

scot moartea din mine scriind
poeme-rugăciune pentru iertarea
păcatelor,
genunchii sunt de ceață, trec prin
piatra spălată din fața atâtor altare –
martore ale penitențelor mele;
nicăieri nu găsesc acea lumină
într-adevăr curată, numai ipocrizie
și calcul, numai joacă de linii
și butoane;
n-am cum găsi drumul înapoi,
nici un semnal nu pătrunde
prin ceața cu îngerii a morții.

fără luntraș

visul venea cu miros de lavandă,
atomizându-se
pe fila în așteptare
desenez litere goale, în alfabetul
amintit de levănțiță și de ierburi
uscate de vânt;
într-un târziu, îmi voi aminti
și cuvintele,
acele cuvinte care închipuie
o rugăciune,

un plânsset, un crez,
când va veni îngerul cu ceața în el
îmi va vedea ochii, și cearcănele
și mâna
dreaptă acoperită de litere
ca un pește de solzi
și are să-mi spună: „învăță să-noți,
râul cel negru nu mai are luntraș”.

act de căință

ne-am născut de partea greșită
a cortinei de fier
ne-o spune crivățul mirosind a vodcă
și-a kalașnikov, crivățul
care mătură străzile noastre
fără lumină
degeaba ne-am scos din uniforme,
cusăturile lor au rămas în carne
și supurează.
nu ne vindem țara, strigăm
ca apucații, dar
importăm pe valută păduchi
din barba lui Lenin,
îi lăsăm să se-ngrășe din noi, fac bine
la creier, îl spală de tot: tratament
naturist garantat,
ți-o spune orice vânzător de biblii
alternative;
dincolo, la curtea aceluiși stăpân,
poloniul
ți-l servesc decent, pe tartine
cu mult caviar și șampanie,
dezbrăcatele lor, învățate de mici
cu tarife, asalturi și străpungerea
încercuirii.
nașa strana are grijă maternă
de balalaica lor,
toate sunt albe și grase
cândva; dezbrăcatele noastre
se ascund sub farduri ca vechii
haiduci
în codrii Vlăsiei, până dispar,

măcinate
de sida și silicon;
puietul lor se exportă pentru inima
slăbită,
ce bate în toate punctele cardinale,
pentru proprietarii de stele
cu diamante în loc de ochi.
știm, ne-am născut pe partea greșită
a cortinei de fier,
toți cu două inimi și cu două fețe,
una la vest, una la est,
spre est ne-nchinăm, de-acolo,
orice-ar fi,
vin și lumina și gazul, și matahalele
cu mâna pe robinet,
și poveștile despre vagoane cu aur,
cu istoria noastră ruptă-n bucăți,
și cu fluturii-frați, ieșiți pe jumătate
din coconul de piatră:
da, ne-am născut pe partea greșită
a cortinei de fier.

celălalt țărnm

ceața îngHITE luminile din oraș,
intră în oase, încălzindu-le mersul,
nu-i perdea, nici cortină, nici cernere,
doar o prezență săcâitoare
la căpătâiul
muribunzilor care suntem;
vâslim anevoie spre celălalt țărnm
nici mai bun, nici mai rău, doar altul,
așteptând schimbarea cu ochii
deja albi.
cresc în noi șopârle și pești,
plevușcă roind
în ghiolul de ceață de sub suflet.

O LUCRARE ASUPRA MEA

Interviu cu poetul George Vulturescu

Lucian Mănăilescu: *Stimate domnule George Vulturescu, vă propun să începem acest interviu cu o secvență în care ați fost ispitit de imensitatea mării. Cum s-a simțit „ultimul costoboc”, coborât de pe pietrele memoriei ancestrale, la granița dintre nesfârșirea cerului și cea a apei?*

George Vulturescu: Să-mi amintesc, sau să nu-mi amintesc?... „Secvența” mării în viața mea a început la Cluj în fața unui panou unde era afișat tabelul cu cei admiși la Facultatea de filologie a anului 1970: nu eram printre ei, (dar îmi jurasem să nu mă mai întorc în sat). M-am urcat pe tren și dus am fost - cu opriri la mina de la Bălan, în București (taxator pe autobuze), și, în final, la Constanța. Aflasem că erau locuri de muncă în port bine remunerate. Am lucrat la Navrom, descărcat-încărcat vapoare și eram cazat la căminul de nefamiliști din port: o „spumă” din zgura societății, haimanale și neadaptați din toate colțurile țării. A fost o experiență teribilă, romanescă, o coborâre în *maelstrom*-ul comunist. Era cât pe ce să fiu selectat „operator chimist” la Uzinele din Năvodari - denumite de localnici „uzinele morții”, din cauza deselor accidente cu acid sulfuric. Am cunoscut satele de pescari din zona Năvodari (de lângă Lacul Tașaul, Palazu Mic...), am rătăcit prin cartierele cu dughene obscure din Constanța, pe esplanade: eram fascinat de întinderea mării, zile întregi stăteam singur pe pietrele de lângă Cazinou și priveam valurile, vapoarele. Copilul dintr-un sat de codreni cioplitori în lemn își descoperea peștele din zodie (sunt născut pe 1 martie). Tot atunci, undeva, pe linia orizontului, mi se părea că marea este la fel ca unduirea neliniștită a ierbii sub vântul de pustă nesfârșită din Nord... Această „viziune” am purtat-o până într-o temă de doctorat despre „poetica orizontalității” la Șt. Aug. Doinaș susținut în 2009...

L.M.: *Povesteți că întoarcerea fiului risipitor se datorează unui bărbat care v-a spus: „Dragă băiatule, acum că nu mai ai decât hainele de pe tine, du-te acasă, ai un grăunte de aur în tine, nu ai ce să cauți aici!”. Totuși, viața v-a obligat la un popas de suflet, la Cluj, acolo unde ați absolvit mai târziu Facultatea de Litere a Universității „Babes-Bolyai”. Ce a însemnat și ce înseamnă Clujul pentru dumneavoastră ?*

G.V.: „Bărbatul” era un fost pușcăriaș (director de școală, profesor de istorie, care a eliberat o diplomă contrafăcută. După executarea pedepsei și-a găsit soția recăsătorită și nu și-a mai putut relua rostul în satul său) care mi-a vândut obiectele mele din camera de la căminul din port silindu-mă să plec de acolo... Îi sunt recunoscător și azi pentru grija cu care m-a protejat... Pentru un ardelean Clujul e... Roma, în mic. N-am vrut să-l cuceresc (cum a

încercat Ion Vădan - poet sătmărean, decedat prematur, 1949-2012 - care a cumpărat editura „Dacia” și, din păcate, a dat faliment...) și nici să mă las cucerit de oraș. Partea lui de „templu” (umbra protectoare a lui Lucian Blaga, universitatea - cu „efectul” Ioana Em. Petrescu asupra formării mele) este pentru mine, în jurul sediului Filialei Uniunii Scriitorilor și a sălilor Bibliotecii „Lucian Blaga”. Aici e inima „Clujului meu”, printre cafenele-ateliere, dulgherii în care „lemnul” trupului dă în frunze fremătătoare...

L.M.: *În ianuarie 1973, ați debutat în revista Familia, fiind prezentat de Ștefan Augustin Doinaș drept „Un voluptos al imaginii”. Cât de exact vă cuprinde acest generic și care, dintre criticii literari, v-a descifrat cel mai bine ființa poetică?*

G.V.: Desigur că Șt. Aug. Doinaș a intuit clar harta energetică a „voluptăților imaginarii” unui ochi orb. Sunt purtător de ochi smintit, cum sunt purtător de cuțit din copilărie, în satul meu codrean. Sunt neo-expressionist, nu mă străduiesc să îmi tocmesc un critic care să mă legitimize. Criticii care m-au „legitimă” au murit: N. Steinhardt, Romul Munteanu, Marin Mincu, C. Ciopraga... Criticii de azi nu te citesc decât dacă apari la editura de unde sunt plătiți, sau dacă ești în „cercul” revistei pe care o patronează, dacă ești în programele I.C.R.-ului/ proiectelor a căror gestionare de fonduri o coordonează... Cât e de rar (și de gratuit) un gest al unui critic, precum Ioan Holban, care pe la ora 9 dimineața te sună (pe tine, cel din provincie): „Mă, Vulturescu, tu ești un «smintit» de pe Pietrele Nordului, știu, dar de ce dracu m-am «smintit» și eu azi noapte și am scris despre «Negurile» tale...?” Am mai spus-o: în provincie nici un premiu nu valorează mai mult decât o simplă vorbă de „binețe...”

L.M.: *Poezia v-a ajutat, într-un fel, să vă împliniți visul de a fi cioplitor în piatră sau fântânar, la fel ca tatăl dumneavoastră. Spuneți, în acest sens: „Toată mitopoetica «Nordului» din poemele mele (Nord, și dincolo de Nord, Stânci nuptiale, Monograme pe Pietrele Nordului, Alte poeme din Nord), leitmotivele lor (Pietrele Nordului, apele, vraja stihiilor vegetale, cuțitul costobocilor din care mă trag, lupii din sihle) au fost «hotărâte» de această sarcină energetică a locului natal - cătunul Tireac, rămășiță a vechilor codri ai Chioarului și Sălajului”. Așadar, ați refăcut satul-sanctuar din lespezile cuvintelor, asemănător, într-un fel, cu cel al lui Ion Gheorghe. Când ați înțeles că ați fost ursit, precum bradul fulgerat din amintirile copilăriei, să ardeți în munții înalți ai poeziei?*

G.V.: Ce a „citat” Ion Gheorghe în pietrele cercetate de el - este blestemul lui. Dacă nu citești corect runele ești blestemat. În cazul meu lucrurile erau decise: când ai un ochi orb poți citi corect... Abia când am înțeles că sunt purtătorul unui ochi orb am știut că pot „vedea”/descifra secretul literelor...

L.M.: *De aici, această imagine definitorie pentru lirica dumneav-*

oastră; cea a ochiului care vede homeric, coborând în sine până la limpezimea izvoarelor din adâncuri. Sunteți, așadar, așa cum remarca poetul belgiano-francez **M. Moreau**, în timpul unei vizite la Satu Mare, nu un văzător al lucrurilor din jur, ci unul care vede în hăurile ființei. Această metafizică nu este, cumva, un infern personal, o ispășire...?

G.V.: Cui îi este frică de „infernul” său nu dorește să se cunoască pe sine, nu s-a privit niciodată într-o oglindă, mai ales în cele care nu deformează realitatea - ochii celorlalți de lângă noi... Bunicul meu, Dumitru, „stăvar”, (cel care avea grijă de caii satului), mă ducea, în vreme de furtună, pe un deal stâncos să vedem cum cad fulgerele pe pietre. Veneam leorcă acasă și bunica bodogănea: „*Toată lumea merge la biserică și voi pe coclaurii Nicoreștilor...*”. Bunicul îmi trăgea cu ochiul și râdea în hohote: „*Voi l-ați văzut pe popa Nicoară cadelnițând, dar noi l-am văzut pe Dumnezeu cum se cobora pe stânci și aprindea brazii ca pe niște lumânări...*”

L.M.: *Editorial ați debutat în 1998, la editura „Litera”, cu volumul Frontiera dintre cuvinte. Asta dacă nu luăm în calcul Caietele debutanților editate la Albatros în 1979 și 1981. Au urmat volumele de poezie: Poeme din Ev-Mediul odăii - 1991; Orașul de sub varul pereților - 1994; Tratat despre Ochiul Orb - 1996; antologia Femeia din Ev-Mediul odăii - 1996; Gheara literei - 1998; antologia Scrisul agonie - 1999; Nord. Și dincolo de Nord - 2001; Stânci nupțiale - 2003; Monograme pe Pietrele Nordului - 2005; Alte poeme din Nord - 2007; Grota și literele - 2013; Negură și caligrafie - 2014. O biografie auctorială interesantă și densă, definind evoluția dumneavoastră poetică. Cu toate acestea aveți viziunea unui punct fix, fără de care nu credeți posibilă devenirea, scriind în Poesis (2014): „Așadar în acea dimineață postmodernă eu voi fi fiind tot în același loc: pe Pietrele Nordului așteptând fulgerele”. În ce măsură credeți că așteptarea dumneavoastră va fi înțeleasă de generația tânără și... neliniștită sau de promotorii diferitelor curente înnobrate cu particula post...?*

G.V.: Să fim înțeleși: cred că nu generațiile ne citesc (sau nu), ci vremelnicii „observatori culturali” care se cred îndreptățiți să se considere reprezentanții lor... Nu-mi fac iluzii: cărțile mele sunt, în primul rând, o lucrare asupra mea... Vă amintiți că sunt săbii pe care numai o mână anume le poate smulge din piatră? Astfel și cărțile: sunt săbii care își așteaptă mâna aleasă, predestinată să le poată ridica paginile...

L.M.: *Ați fost și sunteți un om de carte, în multiplele ipostaze de scriitor, animator de proiecte culturale, editor etc. Cum vedeți, așadar, de pe poziția unui om aflat pe toate aceste baricade, disputele legate de timbrul literar?*

G.V.: Din păcate și viața literară este infestată de murdăria politicienilor corupți până la „putrejune”, cum zicea Mihai Eminescu. Discuția despre timbrul literar a ieșit „din context” și a fost înșfăcată de editori, de

angrenajul economic. Este, în acest caz, bun exemplul meu: am predat revista **Poesis** la tipografie și m-am trezit că proprietarul tipografiei se credea și proprietarul revistei pentru care primise comandă s-o editeze... Nu m-a apărut nimeni - nici oficialitățile instituționale, nici scriitorii. Fiecare e ocupat cu propria efigie de plastilină. Deși fuseseră de 25 de ani - unii an de an - la mine la Satu Mare și au văzut cine i-a primit la gară, cine face paginile revistei... Dar - atenție! - precum a apărut o lipitură (jenant pentru inspirația pe care se presupune, o au și poeții) pe lângă numele **POESIS** - „**POESIS Internațional**” - așa poate apărea mâine: România literară Internațional, Viața Românească Internațional, Vatra Internațional... Toți acești martori care tac, mâine pot fi în locul meu...

L.M.: *Revista Poesis, pe care a-ți fondat-o în 1990, la Satu Mare, s-a impus în scurt timp drept cea mai bună publicație de poezie de la noi, dobândind și un binemeritat prestigiu european, așadar nu mai era nevoie de „lipitura” de care vorbeai. În ce măsură ai fost sprijinit, de-a lungul timpului de oficialitățile culturale. Pentru că, să o recunoaștem, sărăcia în care se află cultura nu este, totuși, chiar atât de... săracă, dacă ne gândim la tonele de maculatură subvenționate pe meleagurile mioritice, sau la serbările câmpenești ce îmbogățesc „copiii minune” ai manelelor de succes?*

G.V.: Dacă vă așteptați la instituții oficiale (Ministerul Culturii, Consiliul Județean Satu Mare...) răspunsul e clar: nu m-au sprijinit. M-au sprijinit doar pentru „evenimente culturale”... Lucrez din 1995 într-un sector al Ministerului Culturii - **Direcția Județeană pentru Cultură Satu Mare**, dar nu am avut finanțat nici un număr de la acest minister în cei 25 de ani... Am primit sprijin al unor firme private, primari din județ, colegi ai mei și prietenii lor... În Satu Mare, în oraș, nu s-a născut nici un poet român, au venit doar - din alte locuri - să-și aducă partea de aur a muncii lor și să moară aici, sau să plece repede să moară în altă parte... Vedeți poemul meu **Poeți prin mîzgă: fiecare spre moartea lui** (din vol. **Negură și Caligrafie**), care i-a supărat pe oficialii din Turnul Palatului administrativ...

L.M.: *De revistă au fost legate și Colocviile de Poezie de la Satu Mare, decernarea premiilor anuale „Poesis” (pentru Opera omnia, cartea de poezie a anului, debut-poezie, critică, traduceri - poezie, reviste literare care promovează poezia), Salonul Editurilor de Poezie În ce măsură supraviețuiesc toate aceste superbe deschideri spre lume și ce șanse de însănătoșire spirituală are România?*

G.V.: Nu supraviețuiesc... Nu văd nici o „șansă” pentru viitorul revistelor de cultură în România. În instituțiile care ar putea rezolva această problemă (Guvern, Ministerul Culturii, Consiliul Județean) sunt oameni „nevolnici”, cum zice cronicarul, „subt vremi” - sunt așezați fără har cultural doar la plăcinta politică. Iar scriitorii, egoiști și disperăți (doar după premii și burse), se sfășie între ei cum n-am văzut că fac, niciodată, lupii din codrii

mei de Nord....

L.M.: *Mulțumindu-vă pentru interviu, dați-ne voie să iubim nisipul urmelor pe care le invocați în superbele versuri: „La vârsta de șase ani, în curtea părintească/ un par de lemn mi-a străpuns ochiul stâng/ nu plâng cu el/ nu râd cu el// Acum știu:/ Ochiul meu e scobit cât lemnul/ unui căuc din Muzeul Țării Oașului// Cui vrei să-i duc apă cu el, Doamne?! Pot să-l cufund în neant și să-l/ ridic plin de nisipul urmelor tale?...// Cine le vede să vină după mine...”* (Căuc pentru nisipul urmelor).

MARI EPIGRAMIȘTI ROMÂNI

Nicolae Ghițescu (8 martie 1919 – 5 iunie 2002)

De Sfântul Nicolae

În noaptea asta șprițuri n-am,
Mă simt sărac peste măsură;
Mi-aș pune ghetele la geam,
Dar ce mă fac de mi le fură?

La doctor

Bătându-i inima prea tare,
S-a dus la clinică îndată;
Iar doctorul i-a spus: „Răbdare,
O facem noi să nu mai bată!”

Concluzie

A fost în viață cumpătat:
Nici n-a băut, nici n-a mâncat,
Nici n-a făcut din noapte zi
Și a trecut de sută!... Și?

În goana vieții

Din zori în noapte tot o apă
Și-n șirul zilelor la fel,
Aleargă omul către groapă
De iese sufletul din el.

Femeia fatală

Are cap de păpușică,
Trup de fildeș, sâni bogăți

Și trăiește singurică...
C-o mulțime de bărbați.

La vârsta a treia

Dimineața pe răcoare
Când te scoli fără efort
Și nimica nu te doare,
Să fii sigur că ești mort.

Vacile nebune

Vacile din țări străine
Au înnebunit de bine,
Ale noastre, hămesite,
Viețuiesc... ca niște vite.

De la fereastră

Popeasca strigă la vecină:
- Zozo, la noi când mai poftiți?
Apoi, cu glasul în surdină:
Fir-ați ai dracului să fiți!...

Bișnițarii

Azi prin târguri vezi o droaie
De afaceriști țigani
Ce mai ieri dormeau pe paie
Și acuma dorm pe... bani.

Pălăriei mele

Când voi porni în veșnicie,
Aș vrea, iubită pălărie,
Solemnă să rămâi în cui,
Să spună toți: „A fost a lui!”

REMEBER Mariana Ionescu

Mariana Ionescu (pseudonime literare: *Ioana Papina*, *Diamanta Ștefanide*, *Benedict Ionescu*, *Vicenția Vara* - acest ultim pseudonim fiind cel cu care își semnează poeziile) s-a născută la 26 august 1947, în comuna Amaru, județul Buzău, fiind fiica lui Ion Ionescu, preot, și al Marianeii (n. Ștefănescu).

Își începe învățătura în satul Amaru, după care urmează cursurile Liceului „I. L. Caragiale” din Ploiești (1959-1961) și Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București (1965-1970).

În anul 1974 obține o bursă de specializare la Paris. După obținerea licenței (1970), lucrează neîntrerupt, până în 2003, ca redactor (1970-1998) și redactor-șef la Editura Eminescu.

Devine doctor în Filologie a Universității București, cu teza „Proza lui Tudor Arghezi” (1981). În anul 2000, este primită în PEN-Clubul Român, iar în 2001 este numită redactor-șef la revista „Universul cărții”.

A debutat în „Ramuri” (1971), cu un articol despre „Cartea nunții” de G. Călinescu; debut în proză cu „Tu, cel pașnic oștean...”, în revista „Luceafărul” (1983). A colaborat la publicațiile: „Luceafărul”, „România literară”, „Steaua”, „Ateneu”, „Orizont”, „Viața românească”, „Amphitryon”, „Carnet literar”, „Cahiers roumains d'études littéraires”, „Universul cărții” și, în ultima perioadă a vieții, la revista „Fereastră”, devenind un prețios colaborator și mentor, nu doar prin textele domniei sale ci și prin sfaturile legate de conținutul și ținuta grafică a revistei.

Dintre volumele de eseuri, critică literară, proză și poezie publicate amintim: **Artă și inspirație** (eseuri - 1977); **Două părți cal și una vizitiu** (nuvele - 1991); **Exerciții de fidelitate** (roman - 1978); **Interviu cu înger și maimuță** (eseuri - 2001); **Umărul de argint** (versuri - 2002).

Editează din opera lui Tudor Arghezi, I. Al. Brătescu- Voinești, Liviu Rebreanu, Zaharia Stancu.

A fost membră a Uniunii Scriitorilor din România.

A încetat din viață în ziua de 3 iulie 2015, lăsând o pagină albă pentru amintirile noastre, pe care va trebui să le scriem după ce ne vom reaminti cuvintele. Deocamdată atât: în curtea casei din Amaru se află o fântână cu cumpănă, o fantastică antenă parabolică ce face legătura dintre cer și pământ; *acolo șezum și plânsem!*

(L.M.)

Vicenția Vara

POEME

Clopoțelul lui Dumnezeu

Se apropie noaptea cea mai lungă
punând pași de felină
sub o mie de văluri
și-mi numără oasele
și-mi numără zilele
pe când lumina tâmpelor mele
orbește lumea.

Se apropie îngerul de zestre
cu o mie de aripi gălbui
plutind printre stele
și-mi numără nopțile
și-mi numără visele –
coastele dimineții tăioase se înfig
în carnea întunericului
albită de lună.

Pe nesimțite
se apropie cucuveaua numită
clopoțelul lui Dumnezeu
și-mi ciugulește fără grabă
sufletul înfrigorat căzut
în prăpastia nopții.
Îngerul tace, eu abia mai murmur :
amin, amin...

Beți vinul acesta

Miroase a dulce carne de om,
strigă zmeul scuturându-și
solzii lui groși
la trei poștii depărtare de casă,
miroase a dulce carne de om,
urlă foamea zmeului pofcioasă.
Dar eu vă spun vouă, prieteni dragi -
nu mâncați mărunțelul fiindcă el
miroase a dulce carne de om mai ales
când pielea-i verde a sorbit
cu lăcomie
căldura mâinii albe care l-a cules.

Dar eu vă spun vouă, prieteni dragi -
nu beți apa aceasta rece și clară,
miroase a dulce carne de om fiindcă
într-o târzie și vicleană primăvară
râul va fi îmbrățișat cu veșnicie
fragede trupuri de copii.

Dar eu vă spun vouă, prieteni dragi -
mai bine beți vinul acesta care
e sângele meu înpumat,
beți vinul acesta ce inundă viața
rostogolită între noi,
grăbiți-vă, trageți mai iute sorții și
beți vinul sângelui fierbinte când
se limpezește în marginea nopții.
Dar eu vă spun vouă, prieteni dragi -
dacă schimbați în pământ dulce
văpaia visului, cuvintele și viața,
gustați vinul sălcu din sângele meu
fiindcă doar astfel veți sorbi
cu lăcomie setea în care
se spală de tristețe dimineața.

Închipuirea veșniciei

Mamei mele in memoriam

O pasăre mi-a atins umărul
cu zborul ei de argint
și, topindu-se în creștetul cerului,
mi-a strigat:
promite că n-ai să mori niciodată!
Strigătul ei a căzut peste frunzișul
tulburat
și acesta a prins să foșnească
în trupul vântului :
promite că n-ai să mori niciodată!
Privește în oglinda mea
și promite că n-ai să mori niciodată! -
a unduit lacul, sorbindu-mi imaginea
ca s-o scufunde, printre nuferi,
în adânc.
Apoi, glasul subțire al florilor a suit
fâlfâind din petale fragile,
împrejurul meu :

promite că n-ai să mori niciodată!
 Mireazma lor a curs peste
 pietrele drumului și le-a înviat
 iar lucrurile, toate, s-au trezit
 privindu-mă
 cu pupilele ascunse în solzii materiei
 și au murmurat:

promite că n-ai să mori niciodată!
 A izbucnit din pământuri lujerul
 luminii
 și a îmbrățișat întreaga lume cântând:
promite că n-ai să mori niciodată!
 Când am pornit peste îngălbenitele
 văi,

rămași în urmă pe spinarea vremii –
 pașii mei îngânau, îngânau :
promite că n-ai să mori niciodată!
 Dar m-am oprit pe țărnel mării

de argint
 și am desenat pe nisipurile albe
 magicul semn al inimii
 și atunci nisipul fermecat a început
 să silabisească în păsări, ape, pietre,
 în flori și lumini:
promite că n-ai să mori niciodată!

Și dacă floarea...

Și dacă floarea albă de cais
 se zbate sub mireasma pe care
 o dezbracă,
 te rog, Stăpâne bun, mai dă-mi încă
 un trup...
 Pe lângă trupul zilelor de lucru,
 acesta ars mereu de trudă,
 cu oase de aramă și carne de pământ,
 mai dă-mi și trupul zvelt,
 de sărbătoare,
 acela știutor să zboare
 și bun să poarte păsările gândurilor
 călătoare
 în cele de pe urmă depărtări.

Și dacă între florile de iasomie
 și de oleandru,
 chemarea nopții alunecă
 în strigăt de cocoși prelins pe stâncile
 sărate,
 ce le sărută înfrigorat trupul
 de piatră,
 mai dă-mi un trup în viața asta,
 Doamne,
 un trup iertat de oboseala serii
 și ocolit de suferința lașă,
 dar pățimăș îmbrățișat de raiul verii,
 un trup de iasomie biruită
 în arșița mireasmelor de oleandru.

Confesiune către Hadrianus

Cântarea mea îngenunchind
 pe țărnel nopții
 așteaptă ca să fie întrupată
 precum o pasăre de lut,
 o jucărie aflată
 între tăcuții paznici ai singurătății...
 Când însă vremea răscolită prinde
 în fereastră
 chipul subțire și înfrigorat
 al dimineții,
 lumina se prelinge temătoare
 și albastră
 pe cioburile unei jucării de lut, -
 o pasăre de lut, dar cântătoare,
 uitată de copilul Iisus care
 pășește uneori cu tălpi de argint
 în inimile doar sub soare jucăușe.
 La marginea pădurilor de tei,
 o lume îmbujorată de lumină
 se roagă pentru însuflețirea
 cântecului ei...
 Și eu rămân umilă prizonieră
 în așteptare,
 născută ca o jucărie de pământ
 a îngerului preschimbat în toamnă

de anii care au trecut alunecând
într-o melodioasă suspinare.
Rămân o jucărie de pământ.

Cuvinte trase la sorți

Cuvinte trase la sorți
precum cămașa lui Crist
îți spun neîncetat că există
și luminoasă neliniște ești,
o coajă a unui destin în
cuvinte trase la sorții tăriei,
o rază amară precum
veșmântul de pe urmă al lui Crist
agonizând în gheara veșniciei,
lovită mereu cu vise de pământ.

Psalm târziu

Doamne, răstignit stă
sufletul meu în rugăciune,
abia respirând văzduhul sfânt:
în cuvintele luminate de Tine,
floarea vieții mele se scrie
ca o minune călătoare –
și-mi pare că-i târziu în lume.
Dumnezeule mare, coboară semnele
ascunse ale cerului
în grădina pământului
cu ierburi crude
și voi putea zări cărarea de sare
pornită spre marea drumetie
de la soare-apune către soare-răsare.
Doamne, sufletul meu în rugăciune
se face pasăre albă fără nume,
se face mireazmă, se face cântare
pe care pășești Tu, Dumnezeul meu,
ca pe o punte de zare albastră...
Osândit de zile și nopți la mahnire
sufletul meu stă răstignit
în înserare, în țărână, în rugăciune,
abia respirând văzduhul sfânt
abia zărind oceanul veșniciei.

Rugăciunea mea de pământ
urcă spre înalt și aprinde cu lacrimi
strălucitoare cuvintele :
Întru smerenie, iubi-Te-voi, Doamne,
taina speranței și a desăvârșirii.

Revelație târzie

Într-o dimineață m-am trezit
cu trupul de argint,
totul strălucea și n-am mai zărit
soarele,
am strigat, dar nimeni n-a venit
ca să-mi ajute să port prin iarba înaltă
minunea ochilor și oscioarele...
Apoi a început să cadă ninsoarea
luminii
și văzduhul clănțănea ușor,
mă chemau în grădină crinii,
păsări albe își aprinseseră în ceruri
zborul lor,
toate orologiile căzuseră,
prin fântâna trupului meu,
în vraja încremenirii -
se oprise o secundă de argint,
rătăcită în marginea firii.

Sentimente lizibile II

Scăpase plânsul din cușcă și
inundase cărările și drumurile,
se prelingea peste lucruri și case;
ca o leșie groasă,
încercuise chiar și grădina cu vise,
unde se zbăteau sub
chipuri de lei turbați
toate speranțele zilei ucise.
De pe creanga unui gutui
mă striga o pasăre.
Vremea adormise.

Emil Proșcan

Anotimpuri

◆ Undeva, într-o scorbură a univesului, timpul așteaptă îngrijorat de soarta Pământului. Trei anotimpuri îi stau împrejur. Se repetă secvențe ime-moriale. Albumul cu amintiri prăfuite celest sunt singurul material didactic. Fumul rugăciunilor mistifică spectacolul. Jos, al patrulea anotimp se copilă-rește printre oameni. Scena vieții e Pământul. Acolo departe. O poiană a universului.

◆ Viața mea se derulează între două drumuri. Al plecării și al întoarcerii. Cu resemnare, dezinteres sau ambiții, dimineața îmi părăsesc camera și merg. Merg spre partea învățată din tot ce există. Exersez cu patimă linia orizontului. Merg. Prospectez zările. Întreb în stânga. În dreapta. Cerul. Pământul. Copacii. Totul e tăcere. Eu întreb. În șoaptă. Țipat. Cu pumnii încleștați. Și oamenii tac. Pe ei nu-i întreb. Și ei, probabil, întreabă în jurul lor și nu au nevoie de mine. Iau cât pot din tăcerile întâlnite și încerc să învăț. Despre viață. Apoi mă întorc. Acasă. În camera mea liniștea se sparge în pereți, apoi ricoșează în mine... Prin frunte, prin coșul pieptului... Respirația mi-o duce în sânge. Sângele ajunge peste tot.

◆ Dincolo de fereastră există totdeauna un anotimp ce-mi supraveghează respirația gândurilor și frica. Și liniștea. Gândurile mele se tem de libertate. În libertate poți învăța zborul, adică desprinderea de Pământ. Dar sunt aici atâtea lucruri și nu vreau să le părăsesc. Nu vreau să zbor.

Tatăl meu, când îmi vorbea despre plecare, îmi vorbea și despre drumul pe care să mă întorc. Acasă. Îmi vorbea ca într-o rugăciune despre întoarcere, iar eu desenam în gând acel drum râvnit de tata și zâmbeam a mirare. Cum să nu mă întorc? Venea de departe. Drumul. Și ajungea în grădină. În grădina noastră cu pomii niciodată numărați. Casa noastră avea puține odăi, de aceea se termina în grădină. Poarta de la grădină avea un zăvor. Făcut de tata, într-o dimineață. Zăvorul se deschidea pe ambele părți. Am întrebat de multe ori: „De ce tată?” Am întrebat în gând.

◆ „Sigur că am să mă întorc...”, îmi spuneam. În gând. „Toți ne întorcem într-o zi” zicea și tata. „Și bunicul tău s-a întors într-o zi. Sunt atâtea lucruri de făcut la o casă”, spunea tata cu vocea gândului său care se lăsa auzită. Și totuși... nu știu dacă m-am întors vreodată acasă din drumurile mele. Tata cu siguranță știe, dar nu mi-a spus... Acum nu îl mai pot întreba. Nu-i mai pot întreba nimic pe părinții mei. A trecut timpul. Ce repede a trecut tot acest timp... Zăvorul porții de la grădină e tot acolo. Îi privesc dechiderea de pe ambele părți. Poate pentru zgomot l-a pus tata. Să audă când mă întorc acasă.

Maria Nitu

PROZĂ SCURTĂ

Snowman și Grandpa sau Ochii de cărbune ai bunicului

Bunicul se afundase în pernele fotoliului, în fața televizorului și părea să nu se lase dus de acolo prea curând. De fapt, picioarele-i, care au străbătut Europa de la Prut până în Crimeea și-napoi, nu mai vor să stea în poziția „Drepti „soldat!” și consideră că trebuie să preia ele conducerea și să nu-l mai asculte. Iar el, aprigul caporal de pe frontul lui Antonescu, își ascultă cuminte nu doar picioarele, ci tot corpul, lăsat la vatră prea devreme, doldora de dorințe. A învățat în ultimul timp - care nu mai e al lui- să fie cât mai ascultător. Se uită copilărește la televizor, cu ochii scânteind jucăuș, de la un program la altul, trăindu-se într-o lume parcă paralelă celei știute până acum.

Nepotul trece indiferent pe lângă televizor (doar bătrânii ca *grandpa* al lui se mai pot entuziasma în fața conservei ăleia enervant de gălăgioase) și se așează cu nerăbdare la calculator. Când privirile i se obosesc împăienjenite, bunicul stinge televizorul și plonjează cu ochii închiși într-o mare învăluitoare, cu țărături prelinse prin ochetii năvoadelor de amintiri. Își inspectează militărește copilăria, cu multe, multe jucării, dar, catastrofal se pare, cu lipsuri la raport: fără televizor ori smartphone, nici măcar în scenariu SF. Nu știuse să viseze ori să imagineze, cum ar fi spus baba lui, cai verzi pe pereți.

Întinde mâna să atingă creștetul copilului (semn de contact cu auditoriul), să-i developeze sonor imaginile de sub pleoape, dar degetele îi rămân pipăind aerul în gol. Copilul e mai departe, la mini-biroul său, se joacă pe computer - unde nu are nevoie de partener.

Înciudat pe televizor și pe calculator - gelozie sau ranchiună, nu știe prea bine ce i-ar fi permis medicul psiholog la vârsta lui, bunicul e tot mai trist, se gârbovește în picioare ca o floare transplantată, care nu-și găsește locul după regulile *feng shui*.

Își privește nepotul tronând pe scaunul ergonomic și constată că atunci când se rotește cu el, nu are în preajmă nimic de împrăștiat ori de răsturnat de-a valma. Totul e acolo pe ecran: 1001 *new games!* În juru-i e gol, doar el singur și PC-ul - Olimpul său de *hard și soft ware*.

Grandpa se vede pe sine prunc neastâmpărat, când se făcea prea târziu în seară și maică-sa îl soma exasperată și autoritar din pragul ușii: „să-ți

strângi imediat jucăriile în ordine, că altfel nu-ți mai cumpăr niciuna!”

Acum e liniște, prea liniște și prea mult gol cu lipsă de dezordine în acea cameră a copilăriei. Vrea să-i spună nepotului despre vraința lui de jucării - chiar să i le deseneze (doar schițase în război atâtea hărți, cu obiective strategice bine marcate), ori despre jocurile din copilăria lui - chiar să-l învețe câteva, poate lapte gros și arșice, sigur că nu avea cum să le știe. Doar că pe nepot nu-l interesau. Era prea „om mare” ca să-l mai înflăcăreze copilăria. Bătrânul își face cruce cu limba-n cerul gurii a iertare, dacă o fi să păcătuiască, mințind ori falsificând, când își tot chinuie mintea căutând un joc cât mai interesant, ori cum să-l reinventeze, ca să-și recâștige nepotul...

Când îl scosese în curte, la joacă, stătuse timid între copiii gălăgioși, mai mici ca el, dezorientat. Își ferea ochii de lumină, așa cum bătrânul văzuse în tinerețea sa caii din galeriile de mină, împiedicându-se în razele soarelui, când erau scoși la suprafață, după încheierea șutului de-o viață, îmbătrâniți și fără vlagă, fără să mai știe să pască ori să recunoască gustul ierbii.

Nepotul tocmai sare-n sus, jubilând: „*Uite că am câștigat! Încearcă și mata, să văd, mă bați?!*” Bunicul se uită cu ochi licărind de curiozitate, butonează să învețe, dar parcă ar avea două mâini stângi, butoanele se aprind repede roșu, scoțându-l din joc, *game is over*.

„*E Santa Claus, grandpa!*”. Nepotul se născuse-n Australia și în ani de zile era prima dată când se afla la bunici în luna decembrie. Uite că abia cum putea scrie o compunere „*cum mi-am petrecut vacanța de iarnă la bunici*”, nu?! Un subiect de temă de casă, *homework*, universal valabil în timp și spațiu, o globalizare *avant la lettre*, din copilăria bunicilor.

Cu „elan și voie bună”, intră ca-n brânză în calupul de jocuri de Moș Crăciun: împodobește brazi și caută cadouri, se dă cu săniuța pe derdelușuri din Alpi până-n Himalaya, face un om de zăpadă, îl îmbracă și dezbracă cât mai haios, mai *funny*... „*Grandpa, hai să ne jucăm împreună!*” Nu mai îndrăznește bunicul. „*Nu știi!*” Nepotul îl privește uimit: „*Cuum, nu știi să joci build și dress snowman?!*” „*Nu te-ai jucat cu snowcat?!*” Bunicul tace, retras cuminte în colțul lui.

Știe să facă fulgi de nea din hârtie, om de zăpadă din pahare albe de plastic... Nepotul se uită pe fereastră să vadă *snowcat*-ul, mașina de zăpadă, cu care, în decembrie, primarul lui își făcea datoria de edil, și bucura copiii că a venit iarna, împrăștiind pulbere albă peste străzi, case, copaci, bănci, căciulițe, ca niște confetti.

Privește și bunicul printre jaluzele. Nu ninge și-și amintește că mai știe să facă totuși oameni de zăpadă. Dar uite că nu poate să-i arate nepotului priceperea sa, prea e secetă de zăpadă. „*O să ningă anul viitor, ori în alt an!*” Dar bunicul nu are trecut în agendă, sau nu mai vede să citească unde va mai fi anul viitor sau în alt an, poate va fi clopoțel la gâtul lui Rudolph, renul cu

nasul roșu, ori într-un timp fără bunici și fără o ninsoare din senin, nu din tunuri de zăpadă...

Pe fereastră nici nu vede vreun loc liber unde să-l campeze pe omul de zăpadă. Parcările sunt subterane, nu mai sunt nici parcuri, să folosească vreo bancă drept suport, pe care să-l cațere, cum e soclul busturilor de pe alea personalităților urbei, blocurile sunt prea înghesuite, iar la semafoare s-ar topi înainte de termen la culoarea galben. Nici cărbuni nu mai sunt, pentru ochi ori pentru nasturi, acele brichete de huilă, nici mătură n-ar mai găsi să-i pună în mână...Întrezărește un om de zăpadă cu un aspirator Philips la subraț, cu fular din coadă de viezure și în cap cu o tigaie Dry Cooker Ceramica Delimano cu Mâner Detașabil...

Deodată a început să ningă, „*ca-n Andersen*”, spune bunicul. „... *Ca-n Harry Potter sau Spyderman*”, exclamă nepotul. „*A trecut snowcat fără s-o vedem*”. Ies bucuroși afară, trăgându-se de mână, să se joace de-a *build snowman*.

Copilul întinde palma, ia fulgii pe limbă și-i degustă voluptuos. După un timp prelung de nedumerire, se uită dezamăgit în ochii bunicului, care s-au făcut mici, precum ochii de cărbune ai omului de zăpadă desenat în copilărie: „*Dar, grandpa, are alt gust, asta nu-i zăpadă adevărată!*”

Elena Hanganu

Spațiul din mijloc

Deprimant! Lehamite! Tăcerea și-a julit genunchii. Hei amice, ce ai la mână? Mamaie, ai pe cineva care tot încearcă să-ți manipuleze pensia! Oooo, *nice scar!* Hei, mă aude careva?! Cineva?! Domniță, de unde-ai cumpărat sticla de apă că tare aș gusta și eu un strop?

Trebăluia curajos printre cămăruțele spitalului. Deși pășea apăsător pe dușumeaua frecvent spălată de o negresă durdulie i se părea că nu o atinge. Atâta disperare și tristețe icnea din pereții grunțoși cât să aprovizioneze un Vezuviu de suferință. Din când în când câte o targă intrată pe fugă alarmează tot personalul. Asistente și medici se confruntă cu acordarea îngrijirilor de rigoare. Unul urlă, altul *repede perfuziile*, câțiva asistenți împing targa către urgențe. „Doamne păzește!” șoptește o băbuță în sala de așteptare. Cufundată în scaunul tare învârte pe degete niște metanii privind din când în când holul de la reanimare. Nepotul de 17 ani fusese adus în spital de către un șofer ce-l găsisse prăbușit în stradă. Probabil a fost victima unui accident rutier...

El continua să meargă. Realitatea lui se izbise cu o alta. Își simțea slăbiciunea în fața ochilor alungindu-i cearcănele. Un fel de nădușeală îmbâcsită hrănea partea lui interioară. Îi pocneau tâmpile în pulsații. Trecea de la un hol la altul, de la o ușă la alta în căutarea unui ceva sau cineva. Timpul i se scurgea printre degete.

Mioara Bahna

**Din Neuilly-Sur-Seine
la Saranza, în marginea stepei ruse –**

Andreï Makine: Testamentul francez

Unul dintre cei mai mari scriitori contemporani, Andreï Makine (n. 1957, Krasnoiarsk, Siberia), absolvent și doctor al Universității din Moscova, cu studii filologice, stabilit în Franța, din 1987, are, în spațiul francez, după propriile-i mărturisiri, un debut literar destul de anevoios, pentru că scrisese *direct în franceză*, iar cărțile sale fuseseră refuzate de editori, autorul fiind considerat *un rus ciudat care se apucase să scrie în franceză*. Consecința unui asemenea refuz este că, *într-un gest de disperare, inventasem atunci un traducător și trimisesem manuscrisul ca tradus din rusă. Fusesse acceptat, publicat și salutat pentru calitatea traducerii*.

Sunt mărturisiri pe care le face scriitorul spre finalul romanului său **Testamentul francez**.

Andreï Makine este autorul unor creații literare importante, în care valorifică experiența lui de viață întinsă în spațiul a două lumi, diferite prin multe aspecte, dar, îndeosebi, prin regimurile politice sub care trăiesc, dintre care, amintim: **La Fille d'un héros de l'Union soviétique**, 1990 (*Fiica unui erou al Uniunii Sovietice*), **Confession d'un porte-drapeau déchu**, 1992 (*Confesiunile unui stegar destituit*), **Au temps du fleuve Amour**, 1994 (*Pe vremea fluviului Amur*), **Le Crime d'Olga Arbelina**, 1998 (*Crima Olgăi Arbelina*), **Requiem pour l'Est**, 2000 (*Requiem pentru Est*), **La Musique d'une vie**, 2001 (*Muzica unei vieți*), **La Terre et le ciel de Jacques Dorme**, 2003 (*Pământul și cerul lui Jacques Dorme*), **La Femme qui attendait**, 2004 (*Femeia care aștepta*), **L'Amour humain**, 2006 (*Iubirea omenească*), **Le Monde selon Gabriel**, 2007 (*Lumea după Gabriel*), **La Vie d'un homme inconnu**, 2009 (*Viața unui om necunoscut*), **Cette France qu'on oublie d'aimer**, 2010 (*Franța pe care uităm s-o iubim*), **Le Livre des brèves amours éternelles**, 2011 (*Cartea scurtelor iubiri eterne*), **Une Femme Aimée**, 2013 (*O femeie iubită*) etc.

Cărțile sale i-au adus lui Andreï Makine premii prestigioase, între care se numără: **Prix Goncourt**, **Prix Medicis**, **Prix Goncourt des Lyceens**, **Premiul Prințul de Monaco** etc.

Valoarea uneia dintre cele mai cunoscute cărți ale lui Andreï Makine, **Le Testament français** (1995) – *Testamentul francez*, Editura Polirom,

Iași, 2002, traducere și postfață de *Virginia Baciu* – s-a bucurat, încă de la apariție, de recunoaștere, prin premiile pe care le-a primit și prin traducerile în numeroase limbi.

Este, ca, de fapt, toate romanele lui Andrei Makine, o carte tulburătoare, care mărturisește sinuozitățile unor destine, urmate, de cei cărora li s-au dat, cu tenacitate, cu eforturi adesea dincolo de limita suportabilității, dar, mereu, și cu o nemărturisită speranță că, odată și odată, trebuie să vină și o izbăvire de vreun fel.

În această narațiune subiectivă, unde scriitorul pune în evidență, pe larg, date ale propriei biografii, lumea romanului se constituie din ampla confesiune a foarte rar (o dată sau de două ori) numitului Alioșa, un personaj care, din momentul conștientizării amestecului etnic, social, cultural din viața sa, trăiește o constantă oscilație identitară, simțindu-și, pe rând, latura franceză, mai întâi, apoi, pe cea rusă, a ființei, ca pe o *grefă* – susținută prin limba franceză pe care o *consideram mai degrabă graiul nostru familial* –, căreia, cu sau fără voie, ceilalți din preajmă (din Rusia sau din Franța) caută să-i demonstreze incompatibilitatea cu întregul.

Totuși, după cum constată naratorul, forța celor din jur este atât de mare, încât grefa franceză *nu ne împiedica nici pe sora mea, nici pe mine, să ducem o existență asemănătoare cu a colegilor noștri: rusa devenea pentru noi limba curentă, școala ne forma după tiparul tinerilor sovietici model, jocurile paramilitare ne obișnuiau cu mirosul puștii, cu exploziile grenadelor de manevră, cu ideea dușmanului din Apus, împotriva căruia va trebui să lupțăm într-o bună zi.*

În prim-planul romanului, se impune, în amintirile naratorului, dar și în preocupările multora dintre apropiații sau cunoscuții lui, de-a lungul timpului, figura fascinantă a lui Charlotte Lemonnier, franțuzoaica născută la Neuilly-Sur-Seine și adusă de valurile unei existențe aproape neverosimile, în ținuturile copleșitoare ale stepei rusești, unde, într-un orășel în care i s-a scurs cea mai mare parte a vieții, la Saranza, se stinge, chiar în momentele când nepotul făcea, în Franța ei natală, tot ce îi stătea în puteri spre a o aduce înapoi, acasă.

Din datele adunate de nepot, Charlotte Lemonnier plecase din Franța în 1921 – în realitate, ca să-și caute mama, sosită în Rusia de nouă ani, de care nu mai știa nimic –, oficial, cu o misiune a Crucii Roșii, pentru a ajuta la salvarea vieții rușilor care treceau printr-o foamete cumplită. Și chiar păstra, de atunci, o fotografie cu participanții la un act de canibalism.

Reîntorcându-se în această țară, tânăra (pe atunci) franțuzoaică se lăsase cucerită, pentru totdeauna, de așezarea *încremenită la marginea stepei, într-o adâncă mirare în fața nemărginirii care începea la porțile ei. Străzi cotite, prăfoase care urcau întruna pe dealuri, garduri vii înecate în verdeața grădinilor. Soare, priveliști somnoroase. Și trecători care, când se iveau la ca-*

pătul unei străzi, păreau că înaintează veșnic fără să ajungă vreodată în dreptul tău.

Urmărind destinele personajelor, romanul lui Andrei Makine aduce imagini, care, uneori, se suprapun, ale lumii rusești și ale celei franceze, reținute de copilul și de adolescentul crescut la confluența dintre două culturi, pe care o face posibilă bunica maternă. Grație acestei femei – fiică de medic, cu o educație solidă și cu o cultură pe măsură, care venise, mai întâi pentru scurt timp, împreună cu mama ei, Albertine, în Rusia, în locurile unde, în timpul războiului, Primul Război Mondial, se stinsese tatăl –, copilul (viitor scriitor) și sora lui, cu câțiva ani mai mare, învață, de mici, două limbi. Totodată, sunt familiarizați, prin nesfârșitele povestiri ale bunicii, cu lumea Franței, cu literatura, cu istoria acesteia de pe la începutul veacului al XX-lea, cu viața dusă de familia franceză acasă, dar sunt firesc atașați și de Rusia lor natală.

Abia în adolescență însă, cel care își asumă sarcina de a păstra în scris mărturia unui destin de excepție percepe prezența celor două influențe în lăuntru său ca pe o povară, câtă vreme *Franțuzul* – cum îi spun, mai mult ironic, dar poate și cu o umbră de invidie ori admirație, colegii de generație – este oarecum altfel decât cei mai mulți, cu toate că vrea să fie ca ei, să le câștige simpatia...

În mod sugestiv, cartea începe și se sfârșește cu gestul contemplării unor fotografii, în care timpul s-a oprit, păstrând în clipa pe care au captat-o, asemenea insectei dintr-un fragment de chihlimbar, imagini răscolitoare prin amestecul frumuseții cu durerea nestatorniciei.

Incursiunea în trecut – constituind cea mai mare parte a romanului –, de care este legată cu toată ființa ei bunica, devine, puțin câte puțin, o formă frecventă de evadare nu numai pentru ea, ci și pentru tânărul pentru care lumea contemporană, Rusia sovietică, este resimțită dureros ca un spațiu al privațiunilor de tot felul. În același timp însă, el este împins spre trecut și de dorința irepresibilă de a cunoaște în totalitate lumea franceză unde știe că își are o parte din rădăcini.

De aceea, odată cu trecerea timpului, în liceu, adolescentul – care trăise sărbătoarea, spectacolul trecutului francez de fiecare dată când, în vacanțe, împreună cu sora lui mergeau la Saranza – ajunge să devoreze zeci de tomuri, tot ce găsește în biblioteca școlii, despre Franța, consecința imediată fiind o anume detașare de bucuriile de altădată, pricinuite de relațiile bunicii, transformându-se, în felul acesta, într-un *maniac al erudiției, un arhivar ce spicuia cu înverșunare orice informație* despre țara bunicii lui, fiindcă *discontinuității istorisirilor impresioniste ale Charlottei voiam să-i opun un studiu sistematic, înaintând de la un secol la altul, de la un Ludovic la următorul, de la un romancier, la conștrații săi, discipoli sau epigoni.*

În ceea ce o privește pe *femeia aceea rătăcită în imensitatea înzăpezi-*

tă a Rusiei, care se născuse în Franța, la începutul secolului, în familia lui Norbert și a Albertinei Lemonnier, de la care învățase limba strămaternă și cu care putuse să pătrundă în *preistoria familiei*, făcându-și primele impresii despre acele *suflete rătăcite* – în rândul cărora va ajunge el însuși, Alioșa, să se înscrie, în unele momente ale existenței sale –, aceasta manifestă o extraordinară adaptabilitate, care, coroborată cu dragostea față de soțul dispărut demult, la un an după întoarcerea de pe front, de unde primise de două ori înștiințare că a murit, dar și cu devotamentul față de familie, constituie secretul unei vieți lungi, trăite fără să se lamenteze, fără să acuze, cu o resemnare senină, dar și cu o nemărturisită dorință ca tezaurul de amintiri din care se poate recompune lumea ei, ceea ce face mai târziu nepotul, să fie transferat cu totul către urmași.

Făcând din ea aproape obiect de studiu, naratorul notează că *bunica lui avea avantajul de a concentra în existența ei momentele cruciale ale istoriei țării noastre. Trăise pe vremea țarului, supraviețuise epurărilor staliniste, traversase războiul și asistase la căderea atâtor idoli. Viața ei, profilată pe secolul cel mai sângeros al imperiului, dobânda în ochii lor o dimensiune epică.*

Pe de altă parte, așa cum remarcă naratorul, tipic pentru regimurile comuniste, în ochii autorităților, *Charlotte purta în ea două defecte grave, imputate cel mai adesea „dușmanilor poporului”: originea ei „burgheză” și legătura cu străinătatea, care grevează asupra vieții soțului și a copiilor.* De aceea, nu degeaba, așa cum afirmă naratorul, privind retrospectiv spre acest cel mai important personaj al copilăriei și adolescenței lui, *ea era în ochii noștri un fel de divinitate dreaptă și binevoitoare, mereu stăpână pe sine și extraordinar de senină.*

În privința datelor pe care le transmite Charlotte nepoților, acestea fac parte mai ales dintr-o istorie informală pe care o derulează sub ochii atenți ai minții celor doi copii. În aceasta sunt cuprinse atât informații despre lumea franceză, în general, consemnate în documente sau doar anecdotice (de pildă, despre întâlnirea dintre țarul Nicolae al II-lea și președintele francez Félix Faure, despre popasurile pe care le făcea tânărul și elegantul Marcel Proust la Neuilly-Sur-Seine etc., etc.), cât și despre familia lor, începând cu părinții ei, copiii reținând, de pildă, că *străbunicul lor avea cu douăzeci și șase de ani mai mult decât Albertine*, străbunica, mama lui Charlotte, ceea ce n-a împiedicat-o pe femeie să-l iubească și să i se dedice total, chiar și dincolo de moartea lui, când le striga groparilor, la înmormântare, *Aruncați-mă și pe mine! Aruncați-mă!* Moartea lui devine apoi cauza rămânerii ei în Rusia, spre a fi mereu aproape de mormântul lui.

Amintirile pe care le deapănă Charlotte continuă cu propriile experiențe, devastatoare pentru orice om obișnuit, prin care a trecut părăsind Franța natală și venind, așa cum credea, la început, doar temporar, într-o lume în-

tinsă într-un spațiu parcă fără sfârșit, cu o climă ostilă, cu oameni care o privesc mai mereu, cei mai mulți, ca pe o intrusă, în pofida trecerii timpului și, îndeosebi, cu epoci traversate de evenimente cumplite, războaie mondiale, comunism, cu tot alaiul lor de atrocități pe care le-a simțit direct și din plin...

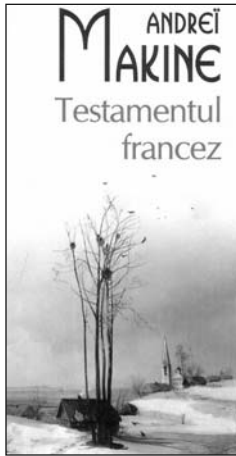
Dacă pentru bunică trecutul este parte a existenței și a sufletului ei, pentru nepoți, lumea de altădată este, întâi de toate, o poveste despre o Atlantidă (comparație pe care naratorul o face de câteva ori pe parcursul romanului), de ale cărei mistere nu încetează să se lase fascinați: *Franța bunicii noastre, asemenea unei Atlantide cețoase, ieșea din valuri*, context în care, *Charlotte s-a prefăcut (...) într-un sol al Atlantidei înghițite de timp*, aducându-i, în fața ochilor minții lor, pe rând, pe lângă străbunici, dar și pe alți și alți apropiați care i-au marcat parcursul existențial, de pildă pe unchiul Vincent, fotoreporterul de la **Excelsior**, de la care Charlotte mai păstrează, în cufărul cu documente cu care a traversat lumea și timpul, fotografiile, cum sunt cele de la inundațiile care au cuprins Parisul pe la începutul secolului trecut, *reflexe efemere ale realității*.

Idilismul dominant al Franței de altădată este sporit în imaginația copiilor de absurdul tot mai pregnant al comunismului contemporan, pe care aceștia îl trăiesc, fără să-i perceapă, totuși, dimensiunile dramatice, în întâmplări cotidiene, simple fapte diverse în epoca pe care o traversează, așa cum este episodul excluderii celor doi frați din rândul unde așteptau să cumpere portocale, când, după ce fuseseră împinși în afară de gloata ca o haită inconștientă, dar feroce, *stăteam la capătul cozii, hipnotizați de puterea anonimă a mulțimii*.

Nepotul-narator observă că, separate mulți ani de **cortina de fier**, cele două lumi ale bunicii lui se regăsesc îngemănate în sufletul femeii pe care cei doi copii de altădată o adoră, rămânând mereu fermecați de ea, deși *Charlotte se ivea sub cerul rusesc ca o extraterestră. Ea nu avea nimic comun cu istoria crudă a acestui imens imperiu, cu foametea, cu revoluțiile, cu războaiele civile...* Cu toate acestea, personajul ajunsese să iubească lumea în care se stabilise și să creadă că țara asta e prea mare ca să poată fi învinsă de nenorocirile care se abat în valuri asupra ei.

Atitudinea față de bunica franceză nu se caracterizează, totuși, printr-o admirație constantă, pentru că, firească, adolescentul își caută, la un moment dat, propriul fâgaș pe care să-și deruleze viața, iar prima încercare de a se detașa de universul în care l-au purtat povestirile lui Charlotte se petrece la moartea mamei lui, care pare a-l face să se *dezmeticească*, simțind că fusese *încătușat în trecutul acela visat, din care aruncam priviri distrase spre viața reală*.

În aceste circumstanțe emoționale, moartea părinților este resimțită de adolescent ca o imensă nedreptate, de care o consideră oarecum vinovată inclusiv pe bunică, în primul rând prin simplul fapt de a le fi supraviețuit, a-

poi pentru că, străină fiind, a fost, în contextul comunist în care au trăit, un stigmat pentru ei, ceea ce a dus, de pildă, la exmatricularea fiicei ei din universitate pentru *crima* de a fi încercat să ascundă originea maternă străină și burgheză.

Momentul pierderii părinților aduce, pe de altă parte, în viața adolescentului contactul mai puternic decât până atunci cu o altă față a Rusiei, fiindcă la ei în apartament se mută sora tatălui: *Mătușa era un personaj descins din epoca stalinistă. Stalin murise de douăzeci de ani, dar ea nu se schimbase.*

De la aceasta află tânărul, din întâmplare și fără menajamente, lucruri năucitoare, care îi schimbă perspectiva asupra lumii lui, spre exemplu, că Beria sălta, discreționar, femeile de pe stradă, le viola, iar apoi acestea dispăreau. Și, în ce o privește pe bunica lui, mai află că fusese violată de mai mulți inși, în deșert, și împușcată, dar că scăpase, totuși, ca prin minune, cu viață, pentru a se căsători, apoi, cu bunicul.

Pentru adolescent, informațiile pe care le află sunt devastatoare. Constată că, până atunci, viața lui a fost artificială, pentru că *înainte trăiam din cărți*, și începe să-și dea seamă că *dacă Rusia mă subjugă e pentru că nu cunoaște limite, nici în bine, nici în rău. Mai ales în rău.*

Acest contact cu lumea rusă reală îl face să simtă cum se estompează ceea ce numește mereu *grafa franceză*, în același timp cu încercările de a se impune atenției colegilor de generație, eforturi pe fundalul cărora debutează și viața lui sexuală, considerată un eșec, din pricina complexității sufletești, eșec pe care-l pune tot pe seama moștenirii franceze ce este resimțită de el ca o condamnare, venită prin intermediul bunicii, *căci ea îmi transmisese sensibilitatea franțuzească – a sa –, condamnându-mă să trăiesc dureros între două lumi.*

Revolta pe care o trăiește, determinată de multe cauze – de vârstă, de descoperirea unor adevăruri pe care nu le știa sau care îi fuseseră parțial ocultate sau nuanțate etc. –, direcționată, concret, spre Charlotte, îi schimbă perspectiva asupra a tot ce forma universul lui lăuntric, făcându-l să vorbească despre *realitatea sfâșiată*, despre *iluzia mea franceză* ori despre un *miraj înșelător de viu...*

Consecința acestor schimbări spectaculoase pe care le trăiește în sine este vizita pe care o face intempestiv la bunica lui, înarmat cu toate argumentele distrugătoare, care însă pălesc total în fața calmului ei imperturbabil cu care îi detaliază tot ce aflase, succint și în trecere de la mătușa paternă. Mai mult, această ultimă ședere la ea îi aduce împăcarea cu sine: *Nu mai trebuia să mă zbat între identitatea mea rusă și cea franceză. M-am acceptat.*

Ultima parte a romanului îl aduce pe tânăr în noua lui patrie, Franța, unde se află mai întâi ca refugiat politic și trăiește alte senzații, sentimente, frustrări, neliniști, dar și împliniri.

Acum relatează despre primele încercări de a se impune în viața literară franceză, despre refuzul de a fi tipărit, pentru că scrisese direct în această limbă și doar era rus și despre minciuna nevinovată pe care le-o servește francezilor care îi respinseseră, inițial, scrisul, dându-și cărțile, aceleași, drept traduceri din rusă, încât, în această ipostază, sunt primite cu brațele deschise și chiar apreciate.

Complexitatea vieții interioare a personajului se acutizează, apelul la introspecție este tot mai frecvent, tema identitară continuă să-l preocupe – simte că face o *călătorie dinspre nicăieri înspre un altundeva* –, condițiile în care trăiește sunt precare („locuiește”, o vreme, chiar într-un cavou, în cimitirul Père-Lachaise), dar, când situația economică i se îmbunătățește, hotărăște să facă tot posibilul să o aducă pe Charlotte înapoi la Paris, în țara ei, numai că demersurile îi sunt respinse și află că atunci când a început el pregătirile spre a o repatria, ea deja părăsise lumea acesta, nu înainte de a-i transmite ceea ce el numește *testamentul francez*, o amplă scrisoare care-i rezumă viața și din care află, în același timp, că el a fost un copil salvat, un copil a cărui mamă a murit în închisoare, iar ea și-a asumat responsabilitatea de a-l crește.

Romanul lui Andrei Makine panoramează, în concluzie, cu nostalgie și încrâncenare, un spațiu întins pe două continente, de-a lungul unui veac, în care omenirea a trăit de toate, glorie, decădere, suferință, catastrofe, dar, mai ales, speranțe, așa cum s-au imprimat în mintea și în sufletul unui personaj excepțional care, îmbinând, fragilitatea feminină cu forța, perseverând în dragostea pentru viață, pentru semeni, indiferent de tratamentul primit în schimb, a lăsat, prin copilul care a crescut modelat de amintirile adunate de ea și a învățat să discearnă complexitatea lumii, mărturii ale trecerii prin timp.

Oana Pop

movie time

îmi îngrop fața în palme
și pândesc printre degetele
ușor răsfirate
umbrele întunericului.
în colțul camerei se duc
războaie închipuite,
se-aud bubuituri tot mai puternice
și singura mină ce stă să explodeze

e plasată strategic în pieptul meu.
secundele au învățat și ele
zgomotul sfârșitului
ascuțindu-și în cădere țipetele
de trupurile noilor născuți
înainte de a se transforma în cenușă.
nu râde!
întunericul se joacă cu mintea mea
în cel mai sadic mod
derulând înainte și înapoi,
over and over again
insomnia!

Zenovia Apostol - Țicalo

Comoara din Dealul Mutului

De sute de ani era doar un deal și atât: fără nume, îmblănit cu falnici copaci, iar pe jos, picioarele ți se afundau în bugeag verde-închis. Era culmea cea mai lungă ce urca domol, apoi, tot mai pieptiș pe spinarea muntelui înalt. Înainte de a ajunge sub munte, deasupra Bolătăului de pe Slatina, te odihnești pe un platou neted. Aici se deschide priveliștea pitorească a Pleșului ce apare în toată splendoarea și măreția lui, prin perdeaua trasă a unei păduri de brazi. Apoi, pe o potecă plină de bolovăniș, după ce-ai lăsat în dreapta, cărarea ce vine de jos, de la Stânci, ajungi, cu puțin efort, pe culmea ce unduiește ușor, până la Toacă, la Scăunele. Binecuvântat loc de popas!

Ajuns acolo bați în fereastra muntelui ca un oaspete așteptat de o gazdă iubită. Toaca anunță spiritele protectoare de sosirea ta, apoi, cu toată oboseala, privești încântat până departe, în largul zării, satele albe, răsărite pe dealuri golașe. Dacă ești călător spre mănăstiri, te ospătezi, ca să poți coborî priporul spre Neamț, unde ajungi mult mai repede decât la urcuș.

Dar Bădița nu cobora decât o dată pe an: la Hramul Înălțării de la Mănăstirea Neamț, când intra în lungul șir de pelerini care se revărsau ca apele spre și de la mănăstirile nemțene, înflorind cărările cu frumoasele lor costume populare.

Se așezase în poiana Romanului, înjghebându-și o stână gospodărească unde trebăluia harnic, luându-și doi ciobani de ajutor. Doar toamna târziu, când frunzele se tânguiau cu foșnet de aramă, cobora la casa lui de sub deal, și atunci cu părere de rău, de unde vedea muntele atât de aproape!

Mare meșter în ale oieritului era Bădița... Îmbrăcat în cămașă de cânepă ghilită, în zilele de lucru, cu pieptar negru și chimir lat, era mereu curat de nu ziceai că-i la ciobănie. Când mulgea oile sau închea brânza la foc, înfășura după el o bucată mare de pânză de în ce stătea frumos împăturită pe o poliță, dar mai întâi, își spăla mâinile. Îndeplinea totul de parcă l-ar fi privit dintr-un colț nevăzut, bunicul său de la care deprinsese această învățătură a oieritului.

În stână erau toate în bună rânduială arătând un om priceput, gospodar și curat. Cașuri galbene, mari și mici, se odihneau dolofane pe lese cu mirosoare de cetină, în strecurători albe, urda dulce se zvânta încet. Vasele și cazanele străluceau. Era locul unde intra numai el, mângâind parcă, acei bulzi de lapte încheșat, după care boieri mari își trimiteau slugile, căci i se dusesse vestea în satele din jur, iar alții veneau chiar ei să-l vadă pe baciul cel frumos care parcă îndeplinea un ritual în încăperea cu arome de brad și împodobită cu crengi de vâsc înflorit.

Bădița era tot flăcău. Deși trecuse de 35 de ani, și era tot frumos și curat la suflet și la trup, cum îl făcuse mă-sa.

– Însoară-te, Bădiță, îl îndemneau unii, dar, privind, în jur, vedeau că n-ar fi nevoie de mână de băciță, iar Bădița zâmbea sfios, fără să răspundă. Însă nici babele care însoară holteii tomnatici nu îndrăzneau să bleștească ceva în fața lui.

Odată stătea rezemat în bota lui și privea spre munte. Oile pășteau lângă el, cumiți. La picioare dormea un mieluț mai slab, pe care-l luase cu el să-i poarte de grijă. Tocmai atunci boierii de la conacul din vale poposiră pe malul apei unde Moişa se uneşte cu Țiganca. Acolo ajunsese Bădița cu oile, la marginea satului, pe un tăpșan înalt. De jos, tăpșanul se profila uriaș pe cerul albastru dintre stejari.

– Ce grup statuar, domnilor! strigă entuziasmat tânărul Alecu, pictorul familiei, sosit în ajun de la Paris, unde urma „Belle-Arte”.

– Da, completă prietenul său, „Bădița cu oile lui”.

Dar Bădița era mai mult decât un grup statuar, era cu familia lui, și cum sta așa, într-o clipă de contemplație, părea fiul munților.

– Îl voi urmări și-i voi face un crochiu...

Scoase din geanta de voiaj cele necesare, așezându-se după un dâmb și privind cu luare-aminte mișcările baciului. Bădița, cum sta pe tăpșan, la marginea potecii largi, văzu, sub rădăcinile dezgolite de ploi ale bătrânului stejar, ceva strălucind sub razele piezișe ale soarelui. Curios, se apropie și văzu mai bine: era ceva strălucitor pe ici, pe colo, un vas cu pereți înverziți pe alocuri. Apa luase pământul cu mușchi uriași, locul rămânând ca o perniță crâmpoțită. Râcăi cu bota, lovi ușurel și se dezgoli un căzănel de aramă cu capac.

– Măi, măi! se minună el. Dealul îmi face un dar. Sigur e o comoară, continuă în gând. De asta oamenii tot vedeau jucând flăcări albastrui de sărbători!

Deschise cu greu capacul și ochii lui se măriră rotunzi ca monezile pe care le zornăia în clinchet, vânturându-le în palmă. Galbeni mai văzuse destui, că aveau strânși în odaia bunicului, dar aceștia aveau ceva ce semăna cu stema Moldovei, văzută de el la biserica din sat.

– Am să-i îngrop mai bine și mâine vin să-i duc bunicului comoara, șopti el pentru sine.

Potrivi, apoi, capacul, adânci groapa și ascunse căzănelul acoperindu-l cu brazdele de mușchi căzute în șanțul dezgolit. Aproape nu se cunoștea, așa de bine potrivise rădăcinile, privi cu liniște în jur și porni după oile păzite de dulăi, ridicând, pe umăr, traista cu mielul fraged. Se afunda tot mai mult în pădurea mare, veche de sute de ani, cu copaci ciudați, cu bugeagul acela verde-buratec sau închis, catifelat și ca o pernă întinsă.

Nici nu bănuia Bădița că-n tot acest timp, de după un trunchi uriaș, îl fulgerau lacomi, ochii conașului Alecu. Îi căzuse blocul, creioanele se ri-

sipiră prin frunziș, lunecând din mâinile lui tremurânde. Tălângile turmei se auzeau tot mai depărtat. Alecu țâșni din ascunzătoarea lui și se repezi în malul dealului.

– O comoară..., o comoară..., cotrobăi el înfrigorat, și în câteva clipe ținea în brațe căzanelul pântecos și zornăitor. Băgă mâna și strânse cu putere galbenii, puse unul în sân, apoi păși cu înfrigurare printre copaci să caute o ascunzătoare potrivită.

– ... aici, la fagul ăsta...! Nu, dincoace, la rădăcina bradului, scormoni el ca ieșit din minți. „Bon voyage au Paris! Parisul ne-așteaptă să-l cuccerim”, gândi el aprins la față...

La conac toți încremeniră, când îl văzură, în sfârșit.

– Dumnezeule! exclamă Coana mare, bunică-sa. Te-a urmărit vreun urs?

– Nuuu! Un braconier... l-am urmărit și...

– Putea să te omoare, Alecule, îi reproșă bunicul.

– Eu mă duc să mă... schimb. Trebuie să ajung la vecinii noștri, unde sunt invitat.

Și ieși privit cu compătimire de oaspeți și cu îngrijorare de cei ai casei. Nu i-a trebuit nici de mâncare. A zăcut așa până seara iar noaptea s-a cioșmolit în așternut. Ardea, se sufoca, ochii nu se lipeau de somn. Sub pleoape se rostogoleau banii cu străluciri halucinante. Pe la miezul nopții se furișă spre deal, pregătit să-și ia comoara.

... Fulgere sfâșiau perdeaua norilor grei și până în zori apele vuiiau. Bădița adăposti oile și coborî la malul dealului să ia comoara. Nu se gândise nici o clipă ce va face cu ea. Părinții îi muriseră în timpul războiului, iar bunicul, gospodar de frunte, adunase din truda amândurora destulă avere.

Copacul era acolo. Dar, din rădăcinile lui dezgolite, se arăta o gaură neagră, scormonită cu nesăț de un prădător. Căzanelul, nicăieri! Bădița mângăie rădăcinile, adunând în groapă brazdele și încercă să murmure.

– „Commoara”... Dar nu-i ieșeau din gâtlej decât „mmmoa”, „mmmoa”. A încercat să strige. Zadarnic. Atunci a înțeles: de uimire, muțise, de spaimă că cineva îl urmărise tot timpul și-i furase comoara. Urcă în fugă dealul și ajunsese la stână. Cei doi ciobani înțeleseseră din semnele lui că ceva grav se întâmplase. Le arătă oile și stâna, își schimbă hainele ude, lua topoarișca și coborî în grabă.

Apele creșteau vuind și năpustindu-se spre malul dealului, de unde se vedea urgia: cioate și copaci întregi se izbeau de maluri săpând tot mai adânc și mai lat, albia. Fânării și cotețe pluteau ca bărcuțe într-un ocean tălăzuind.

Casa lor era acolo cu toate acareturile întregi, căci apele nu ajunseseră la ele. Bunicul se uita cu grijă spre deal, unde norii negri învăluiseră pădurile. „Săracu’ bunicu’...”, îi trecu prin minte, dar n-apucă să-și termine gândul, că auzi răcnete din tihăraia cea mare de la Bursucărie. Alergă și-l vă-

zu pe conașul Alecu până la brâu în apă, luptându-se să nu-l ia șuvoiul în larg, unde putea fi strivit de trunchiuri. Cu o mână se ținea de niște rădăcini groase din mal, iar în cealaltă ținea un sac.

Bădița tăie o creangă zdravănă de stejar, cu noduri și făcu un cârlig puternic, coborându-l repede în râpă. Alecu se prinse zdravăn de creangă, agățând de cârlig sacul. Dar picioarele i se agățaseră în rugii de mure și mâinile i se desprinseră de pe drughineața udă. Se prăvăli răcnind în hău, iar valurile îl și luară la vale, ieșind din pădure și vărsându-l în urgia apelor uriașe, strivindu-l de trunchiuri.

Flăcăul rămase sus, cu cârligul în mână, mâhnit de ce se petrecuse într-o clipă. Desprinse sacul și-l dezlegă: era comoara lui! Când ajunse la stejarul unde-i găsisese, dezveli mușchii mai jos și mai în adânc, săpă o groapă, și așeză cu grijă căzânelul. Îl mai deschise odată, luă zece galbeni și-i puse în chimir, apoi îngropă vasul, potrivit bine de tot bugeagul, și aduse rugii cu rădăcini și vreascuri.

Brădui smulși zăceau cu vârful în mâl. Ici-colo străluceau îngropate în nămol, spinări cenușii-albicioase cu pete roșii de păstrăvi luați de puhoai și alte vietăți moarte. Oamenii curățau albia râului, puneau la loc punțile.

Într-una din zile, oamenii din Boroaia învecinată au găsit între copacii înnămolii, trupul strivit al boierului Alecu. Ai lui îl căutaseră pe la alte conace crezând că s-a dus pe la prietenii săi, după cum anunțase el că avea de gând. Mare jale coborî la conac, văzând lumea sfârșitul lui tragic.

– Îl vom duce la Tâmpeschi, la cavoul familiei, anunță tatăl.

Și mult s-au mirat ai casei, când, scâldându-l după obicei, au desco-perit în dreptul inimii, îngropat adânc în carne, un galben cu stema Moldovei.

Mulți ani nu s-au mai arătat boierii la conac. Mergeau pe la sihăstria și făceau dani și parastase. Într-o zi, de Sfintele Paști, au poposit la o mănăstire retrasă în munți ca să se reculeagă în liniștea netulburată a bisericuței. Și, închinându-se cu evlavie, au tresărit cu toții când au văzut la icoana Maicii Domnului o salbă de zece galbeni ferecată la gâtul Fecioarei, cu aceeași stemă a Moldovei precum cea de pe galbenul de pe pieptul feciorului lor, Alecu. Dar nimeni n-a știut să le spună cine adusese salba și taina va rămâne până la sfârșitul sfârșiturilor.

Bădița mut a rămas până la capătul vieții și n-a mai plecat din poiană, după ce bunicul s-a călătorit din lumea asta. Cobora cu oile până la marginea pădurii ce-i zice azi „La Baltag”; de pe culme vedea tot satul. Adesea mângâia un stejar falnic, înfășurat la rădăcini de rugărie și urca senin: întorsese comoara dealului său.

Poeți de limbă engleză

TRADUCERI ȘI
PREZENTARE

Ioana Săbău

MTTLC

Masteratul pentru
Traducerea Textului
Literar Contemporan

mttlc.ro

Aceste poeme sunt traduse
în cadrul Proiectului
Internațional coordonat de
Prof. Dr. *Lidia Vianu*,
Director al Masteratului
pentru
Traducerea Textului Literar
Contemporan -
Universitatea București

Dannie Abse (1923-2014) - poet, dramaturg și romancier britanic născut în Cardiff. Cariera lui de scriitor s-a întins pe durata a jumătate de secol, iar creația sa reflectă puternic cea de-a doua pasiune a sa, medicina. Poetul doctor a devenit unul dintre cei mai cunoscuți scriitori datorită viziunii sale unice, în care sângele rece al unui doctor se îmbină cu o compasiune față de suferințele celor bolnavi, într-o poezie în care limbajul medical este însoțit de o puternică notă personală. Prima dintre cele paisprezece antologii de poezie publicate de către Dannie Abse datează din 1948, **After Every Green Thing** (*După fiecare lucru verde*), iar ultima, din 2003. Printre cele mai importante antologii ale sale se numără **Selected Poems** (*Poezii alese* - 1970), **Pythagoras** (1979), **Way Out in the Centre** (*Calea de scăpare la centru* - 1981), iar dintre creațiile mai noi se remarcă **Arcadia** (1998), **New and Collected Poems** (*Noua colecție de poezii* - 2003), **Running Late** (*Întârzierea* - 2006), precum și volumul **Speak, Old Parrot** (*Vorbește, bătrâne papagal* - 2013)

Minuni

Azi-noapte-n vis, preotul
și-a lepădat credința
în miez de noapte, și-apoi a zărit
aieva
un curcubeu pe cerul negru.
Zi de zi, spusei, se ivesc
coincidențe la fel de curioase - treaz
și lucid, fiind -
ca o mandarină în zăpadă, să zicem.
Astfel de lucruri sunt la fel de
incredibile
ca Dumnezeu.
Astfel de lucruri, zise preotul,
nu pot distruge-un om,
dar un curcubeu zărit pe cerul nopții

- treaz și lucid, fiind - o, doctore,
e ca o-mpușcătură ce-ar putea
distruge-un om.
Nu i-ar mai permite să mai creadă
în nimic,
nici să mai slăvească ori
să osândească.
Un doctor trebuie să creadă
în minuni, dar eu, preot, nu cutez.
Apoi pacientul meu, preotul,
având cancer incurabil,
s-a ridicat în pat, a privit
pe fereastră,
și și-a curățat mandarina, liniștit.

Ruth Fainlight (n. 2 mai 1931) este o scriitoare americană stabilită în Anglia de la 15 ani, ale cărei creații includ poezii, proză scurtă și librete.

În poezie a debutat cu volumul **Cages** (*Temnițe* - 1966). Printre volumele publicate se numără și **To See the Matter Clearly** (*Pentru a înțelege clar chestiunea* - 1968), **Sybils and Others** (*Profete și altele* - 1980), **The Knot** (*Nodul* - 1990), **Selected Poems** (*Poezii alese* - 1995) și **Sugar-**

Paper Blue (*Hârtia cerată albastră* - 1997).

Două rochii albastre

trecătoare.

Ce să mai port eu întrece
Orice fel de-nchipuire,
De parcă hainele-ar ascunde.
Un mod de-a scăpa de-alte
Incertitudini, dar totuși
Detaliile unei ținute
Laolaltă mi-amintesc
De evenimentele trecute.
Vremea acelei rochii albastre

de mătase

În întregime diferită de
Anul în care m-am îndrăgostit,
mi-a amintit
De vechiul cașmir albastru
al mătușii.

Croiala lui pe bie și dantela,
Catarama de argint
În jos pe șold, m-au încântat,
Chiar de erau demodate pe-atunci.
Poate chiar de aceea.
Precum o eroină din poveste -
Și foarte bine! Primele săptămâni
Ale primei, nefericitei mele iubiri

Frumoasa rochiță,
Primită cadou la unsprezece ani,
Plină toată de volane, cu fusta și
mânecele bufante.
Parcă mă văd și-acum
Stând să mă admir în oglindă
Fermecată, puțin speriată
Să nu se-oglindească în ochii mei
Cumva
Singurătatea, și mai ales dorința
De a trece odată toate.
Am recunoscut destinul
La care încă încerc să ajung.
Mi-am adunat forțele ca să-l pot
înfrunta.

Mândră și gătită, clipa
Mi-a înfierat amintirea
Mai profund decât lacrimile
De cașmir, de disperare -
Sfârșitul și momentul cel dintâi
Al adolescenței mele, două
Manechine din vitrină
Ce par a fi vii, aproape.

Revista ©
TRANSLATION CAFÉ
ISSN 1842-9149

Translation
Café

Alan Brownjohn (n. 28 iulie 1931) este un poet și prozator contemporan născut la Londra. Printre volumele sale de poezie se numără **The Lions' Mouths** (*În gura leilor* - 1967), **Brownjohn's Beasts** (*Fiarele lui Brownjohn* - 1970), **Warrior's Career** (*Cariera războinicului* - 1972), **A Night in the Gazebo** (*O noapte în foisor* - 1980), **The Observation Car** (*Vagonul de observare* - 1990), **The Cat Without E-Mail** (*Pisica fără poștă electronică* - 2001) și **Ludbrooke and Others** (*Ludbrook și alții* - 2010). Poetul a fost premiat în România la cea de-a cincea gală „Om între Oameni”, pentru contribuția lui la dezvoltarea culturii române.

În acest oraș...

În acest oraș, probabil o stradă.
Pe această stradă, probabil o casă.
În această casă, poate o odaie
Iar în această odaie stă o femeie,

Stă în întuneric, stă și plânge
După cineva care tocmai
a ieșit pe ușă
Și care tocmai a stins lumina
Fiindcă a uitat că ea e acolo.

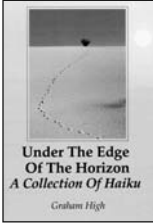
Peter Ackroyd (născut la 5 Octombrie 1949) - scriitor britanic născut la Londra, a cărui creație conține atât romane și poezii, cât și biografii, articole jurnalistice și cărți pentru copii.

Volumele de poezie pe care le-a publicat sunt **Ouch!**, **London Lickpenny** și **The Diversions of Purley and Other Poems**.

cele mai bune lucruri...

cele mai bune lucruri le faci
în tăcere
învărtindu-te dimineața de parcă
ai dormi încă
mișcându-ți brațele în somn
lumina te întâmpină precum un trop
care-și măsoară tăcerea cu a ta
o imagine a copilăriei
desprinsă din versiunea
pantomimică a Lacului lebedelor
tinerețea ta va fi liberă și deschisă
vei compune poezii scrise de mână
onorând sentimentele tale adevărate
printre copacii mărunți care

te adăpostesc:
aceasta este strada pe care
m-am născut
și iată oamenii, într-o continuă mișcare,
schimbarea transformându-se
în ciudățenie
viața mea este viața lor în miniatură
fiecare se împrăștie
se-ndepărtează de un centru
ce nu a existat niciodată,
mergând spre o zonă
cu lumină verzuie
ca în Mașina timpului a lui Wells
fericirea ne este definită de necazuri
voci omenești amestecându-se
în depărtare

Graham High este un poet a cărui creație este larg răspândită în diverse reviste, iar numărul de volume publicate de către acesta este, de asemenea, impresionant. Opt dintre aceste volume conțin poezii haiku și haibun, fiind publicate atât în Marea Britanie, cât și în America. Printre aceste volume se numără **Where Two Streams Meet**, **Between The Heartbeats** și **Under the Edge of the Horizon**.

O țară de demult

Când se lasă răcoarea serii
pășesc pe o cale ferată pe care
nu am mai străbătut-o până acum
cu mintea trează.

Amintirea a devenit un bazin
de înot
cu suprafața apei întunecată
de musculițe ce se fâșâie
precum picăturile unei ploii
invizibile.

Același zbor al lilicecilor
iar și iar, îmbrățișând asfaltul,
ultimele lui rămășițe de căldură,
de parc-ar străbate o greșeală
de demult care n-a fost uitată
cu totul,
întorcându-se și reîntorcându-se.

Un vânt uscat ia pe sus
coșul pieptului
și scuipă inima cu totu-ntr-o explozie
de sunete. – Apoi vine noaptea.

Nor

Să te concentrezi, să fii atent,
să asculți când propria-ți inimă
se oprește
deși sîngele încă îți pulsează
în ureche,
auzul sa-ți fie mereu încordat
până când

marea surzenie va umple golul,
Marea privire fără de viziune.

Să ții seama timpului până când
timpul se sfârșește
Să zbieri secundele cu putere
și voioșie
până la ultima adiere a vântului,
cînd un nor într-o veșnică
nemișcare îți va fi
piatră la căpătâi,
peste tot și nicăieri.

Obloane

Un om și-a închis obloanele
în fața luminii.
Sub micul soare din camera lui
a deschis o carte și a dispărut
între paginile sale.
Dincolo de obloane, întreaga
densitate a zilei
apăsa pe geam de parc-ar fi fost
atrasă
de golul făurit în mintea lui.

Un om și-a deschis mintea
în puterea nopții.
Pe reflexiile obloanelor lui deschise
se sprijineau blocurile-turn
înălțându-se între mâinile lui.
Griul deschis al paginilor lor,
luminat de ferestre de cuvinte,
rostea, sub chipul lui, câte-o altă
poveste în fiecare seară.

Ionel Necula

Georgeta Mircea Cancicov într-o monografie secvențială

Locul care n-a furnizat comunității nici o valoare sau personalitate nu există. Dacă din interiorul ei n-a descins nici un erou, nici un martir, nici un artist, nici un om de știință sau sportiv de performanță recunoscută în plan universal figurează degeaba pe harta țării. Valoarea unei localități, știe oricine, este direct proporțională cu numărul și importanța personalităților pe care le-a generat. Dacă și comunitatea știe să-și respecte valorile descinse din interiorul ei, e o altă problemă asupra căreia ar trebui, cred, să medităm mai aplicat și cu mai multă recunoștință.

Viața

Georgeta Mircea Cancicov s-a născut în satul Poeni, din fostul județ Tecuci și harnicul cercetător al geografiei spirituale a Tecuciului, **G.G. Ursu**, în prețiosul său studiu *Tecuciul literar din 1943* a subliniat apăsător acest lucru și-a integrat-o arealului tecucean. Numai că după scriitorul bârlădean nu i-a mai continuat nimeni cercetările de geografie culturală și Georgeta Mircea Cancicov a rămas o ilustră necunoscută pentru generațiile mai noi. Drept este că nici granițele fostului județ Tecuci n-au fost înghețate de-a lungul istoriei și satul Poeni a intrat, uneori, sub autoritatea județului Bacău, de unde și recuperarea ei ca aparținând spațiului băcăuan.

Așa se explică faptul că tot de la Bacău provine și prima lucrare monografică secvențială, consacrată scriitoarei din Poeni fostului județ Tecuci. Este vorba de **Georgeta Mircea Cancicov - spațiile imaginarului** (Rovimed Publishers, Bacău, 2013) semnată de profesorul **Ion Ilieș**.

Scriitoarea s-a născut la 29 mai 1899 în satul Poeni, din componența fostei comune Godinești, din părinții Petru Jurgea și Elena Crăescu. Aici, în satul Poeni își avea conacul familia Jurgea, îmbogățită între timp cu patru fete, din care cea mai mare va deveni viitoarea scriitoare. După ce s-a pronunțat divorțul părinților, fetele au rămas în grija mamei lor - femeie cultă, cu dragoste de oameni și locuri (p.15), deși nu se poate spune că tatăl lor, fire aprigă și autoritară, a rămas indiferent la felul cum cresc și sunt educate fetele. Au fost înscrise la liceul internat din mănăstirea Sacre-Coeur din Paris, unde Georgeta studiază vioara cu George Enescu și cu alți violoniști de renume.

Venind în țară pentru a susține Războiul Reîntregirii și pentru a alina

suferințele răniților din Spitale, George Enescu locuia adesea în casa Elenei Crăescu din Bacău, unde a compus și o mare parte din opera sa **Oedip**.

În 1926, Georgeta se căsătorește cu avocatul Mircea Cancicov din Bacău, fost coleg la liceul *Principele Ferdinand* cu poetul George Bacovia. Era o prezență publică recunoscută - profesor la Facultatea de Drept din București, deputat liberal și ministru de finanțe. Multă vreme, în casele lor din București se legau și se dezlegau firele încurcate ale politicii românești, era locul de întâlnire și de punere la cale a combinațiilor și a guvernelor, apoi, istoria s-a bulversat, cei din urmă au devenit cei dintâi iar cei dintâi au aglomerat lagărele comuniste. Mircea Cancicov va fi și el inclus în lotul vinovaților de dezastrul țării și trecut prin toate formele de prigoană și de teroare. Inițial a fost depus la Arsenal, unde s-au desfășurat anchetele apoi a fost transferat la închisoarea de la Rm. Sărat, unde a și murit, în anul 1953, în urma regimului de exterminare la care a fost supus. Avea 69 de ani. Rămasă singură, Georgeta Mircea Cancicov va supraviețui încă 29 de ani, până la 16 aprilie 1984, când, cu o lună înainte de a împlini 85 de ani, a fost chemată la cer.

Aceasta i-a fost viața, o viață bogată în evenimente politice și spirituale, pe care scriitoarea a traversat-o cu siguranța omului care se știa mereu în atenția publică.

Opera

A început să scrie târziu, după însoțirea cu Mircea Cancicov. Cel care a încurajat-o în direcția literară a fost Liviu Rebreanu, care i-a făcut chiar o vizită acasă. A debutat cu un poem în proză, *Un vis*, publicat în 1936 la Editura Cartea Românească cu ilustrații semnate de sora ei, *Ioana Jurgea*. Doi ani mai târziu, în 1938, a publicat cartea **Poeni**, având subtitlul *Din viața satului meu* - o suită de secvențe decupate din viața petrecută în satul obârșiei sale. Regăsim în această carte vechiul sat românesc, încremenit în noime de viață ancestrale, cu țăranii lui pitorești și cu tot cortegiul de tradiții și obiceiuri. Revine cu aceeași temă în același an cu volumul **Moldovenii** alcătuită din observații pertinente despre specificul moldovenesc, componentă a specificului național. Va fi reeditat în 1972 la Editura Minerva.

În 1942 a publicat, la Editura Prometeu, într-un tiraj de 50 de exemplare, povestirea **Pustiuri**, care va fi reeditat în 1969 la Editura pentru literatură, după ce în 1967 publicase, tot la Editura pentru literatură, romanul **Amurg**.

În atenția criticii literare a fost din totdeauna. George Călinescu, în is-

toria sa, o asocia cu Creangă și Damian Stănoiu și sublinia apăsător că *îndemânarea la scris a autoarei este învederată și impresia generală de ceva care depășește cu mult realitatea*. Asta înseamnă că scriitoarea a înțeles esențialul, că literatura se hrănește cu fabulație și ficțiune, doar că imaginația sa nu este în incompatibilitate cu realul. Îl complinrește, dar nu-l substituie. Faptul literar nu trebuie să fie decupat din real, ceea ce ar însemna memori- alistică, dar n-ar strica să posibilizeze realul.

Aici, în acest interval ambiguu se inserează proza Georgetei Mircea Cancicov, la granița dintre real și imaginar, dintre autentic și ficțiune, dintre mitic și adevăr. *În tot ce a scris Georgeta Mircea Cancicov*, spune și autorul, *pleacă de la o experiență proprie din viață, de la lumea copilăriei și tinereții, probând o extraordinară memorie afectivă. Creația sa se dezvoltă în jurul unui motiv central: satul Poeni, cu țărani și domni săi, cu obiceiurile, mentalitățile, durerile și bucuriile sale. Poeni e un fel de domeniu mitic al conștiinței, un fel de fântână mirifică din care scriitoarea își soarbe substanța operei* (p.29). Avea vocația povestirii și-a redat, din condiția ei de boieroaică *atmosfera atât de simplă în aparență a satului moldovenesc, dar atât de diferită de la o zi la alta* (p.83).

Am aflat târziu de existența acestei cărți, care nu este o monografie, una articulată și structurată, dar asupra căreia sper că autorul va reveni, va re- lua trivaliul și-i va conferi statutul de lucru bine conceput și bine finalizat. Prea se arată legat de idee și de opera scriitoarei ca să se mulțumească cu aceste secvențe - vibrante și scrupuloase - dar secvențe, care nu epuizează domeniul cercetat. Prea s-a aplecat cu toată luarea-aminte asupra operei sale, ca să nu-i extragă toate înțelesurile subcutanate. Știu că nu este un lucru sim- plu, dar și satisfacția finală va compensa trudnicia, vorba poetului, cu asupra de măsură.

ANUNȚURI

Caut femeie rezistentă la frig, foame și bătaie. Rog seriozitate!

Nimfomană de etnie maghiară vreau să cunosc tânăr român înalt, dotat, cu cunoștințe de istorie, dornic de răzbu- narea neamului.

Tânără drăguță, blondă sexy, fără o- bligații, 90-60-90, 1.70 m, plină de viață, pătimașă, exotică, misterioasă, amatoare de senzații tari,
vând camion.

România

Șaptezeci la sută dintre români tră- iesc în stres. Restul de 30 la sută tră- iesc în Italia, Franța, Germania, Spa- nia, Anglia etc.

De Paște am fost pe litoralul bul- găresc. Aproape ca la noi: drumuri proaste, mașini vechi, majoritatea în- matriculate în Bulgaria...

Părintele Ion a strans cinci ani bani pentru o nouă clopotniță, dar nu i-au ajuns decât pentru un Audi Q7.

Gina Zaharia

PROMISIUNEA DE JOI

(Fragment de roman polițist)

Mihai ajunsese la Sibiu înaintea lui Dan Simionescu. Îl sună pe comisar, însă acesta nu-i răspunse. Speriat, luă legătura cu scriitorul:

– Ștefan, știi ceva de comisar?

– E pe drum, spre Sibiu. Am vorbit cu el acum câteva clipe... Urmează să vă întâlniți. Mi-a spus și ce-ai găsit la Brașov...

„Of, comisar-gură-spartă!” scrâșni Mihai la adresa polițistului.

– ...Descopăr că în perioada în care am lipsit s-au întâmplat lucruri teribile! continuă pilotul cu voce tare.

– Îți vom fi alături, Mihai. Am aflat că soția ta ar fi într-un sanatoriu de la marginea Sibiului...

– Am aflat adresa...

– Și fiica voastră, Adela, e dispărută... E clar că sunt lucruri încurcate aici... Apelează-mă când ai vreo noutate. Și eu te voi ține la curent. La revedere!

Telefonul sună îndată ce sfârșise convorbirea cu scriitorul. Era Dan Simionescu. Urma să se întâlnească undeva în apropierea Muzeului Brukenthal și s-o viziteze împreună pe Ilona.

Sanatoriul era înconjurat cu un gard înalt, de beton, peste care nu vedeai decât acoperișurile unor clădiri amplasate în mijlocul unei păduri de rășinoase, tronând acolo de multe decenii. Încă de la intrare te întâmpina un aer tonic, contrastând cu ambianța ușor cazonă. Multe alei, multă verdeață, o fântână arteziană și cântecul păsărelelor. Printre copaci se plimbau câțiva pacienți, abia târându-și pasul. Un bărbat moțâia pe o bancă. Pe o altă bancă, o femeie. Arătau ca un cuplu care nu-și mai vorbeau de ani. Păreau plictisiți, oboșiți, descurajați. Probabil așa era și Ilona...

Comisarul se legitimă și ceru permisiunea să meargă la Ilona Romanescu. Află că era într-o rezervă, la etajul trei. Mihai își adună toate forțele și urcă împreună cu comisarul. O ceată agresivă de întrebări își „făcea rondul” prin sufletul lui. Era ca și cum înălțimile cărora le fusese deunăzi pradă i-ar fi oferit un front pe care să lupte pentru regăsire. Străbătu un hol lung, cu vreo zece încăperi. Penultima, pe dreapta, se afla camera cu numărul șase. Dan deschise ușa. Înăuntru nu era nimeni. Unul dintre paturi era răvășit, semn că cineva ar putea fi prin preajmă. Pe noptieră, o vază cu flori proaspete, de pădure, și o carte deschisă, lăsată cu fața în jos. Alături, un ceas de damă și o cană de cafea cu urme de ruj. Fereastra era deschisă iar vântul umfla per-

deaua. Dan o închise, aruncând câteva priviri în curtea imobilului. Se făcuse șapte seara dar nu se auzeau decât niște uși trântite de vânt și o voce de femeie care invita bolnavii în saloane, pentru tratament. O tânără intră în cameră și dădu cu ochii de cei doi bărbați. Era longilină și avea privirea speriată. Dădu să se retragă însă comisarul ceru explicații despre pacienta la care veniseră.

– Nu știi... se bâlbâi aceasta, ce vină am eu că nu este aici? O fi prin parc, obișnuiește să se plimbe când se simte mai bine.

„În comparație cu fizicul, vocea îi este destul de puternică.” gândi comisarul:

– Când ai văzut-o ultima oară?

– Azi pe la prânz. Era neliniștită. I-am dat un calmant.

– Tu știi mai multe! Uită-te la mine! Sunt comisar de investigații criminale.

În prag apăru un medic cu barbă și privirea întunecată. Ținea mâinile în buzunar și își rotea privirile de-a lungul și de-a latul, căutând parcă ceva când dădu ochii cu cei doi străini:

– Ce se întâmplă aici? ridică medicul tonul, aruncând priviri tăioase asistentei.

– Domnule doctor... sunt de la poliție și... au venit pentru Ilona! Se bâlbâi fata.

Medicul tuși de câteva ori sec, pentru a-și potoli vocea:

– Cu ce vă putem ajuta, domnilor?

– Comisarul Simionescu, se prezentă acesta, întinzând mâna. Iar dumnealui este Mihai Romanescu, soțul doamnei Romanescu.

Un cutremur de-ar fi avut loc în acel timp și n-ar fi zdruncinat atât de tare starea medicului. Făcu fețe-fețe, apoi își netezi barba, ca și când ar fi rugat câteva amintiri să părăsească „scena”:

– Era pe aici... Alexia, du-te și adu-o pe Ilona!

– Dar nu este, domnule doctor! Ilona a dispărut de pe la prânz! Am tot sperat s-o gădesc, am crezut că măcar acum pe seară să se întoarcă, dar nu apare de nicăieri, zise, parcă prinzând curaj.

– Incompetență! Cum se poate una ca asta?! Doar ți-am dat-o sub su-praveghere, știai bine că e nebună!

Pronunțase cel din urmă cuvânt pe un ton aspru, care sfredelea bine auzul celui ce-l asculta. În câteva clipe s-a dat alarma. Din rezerva șase, de la etajul trei, dispăruse pacienta cu numele de Ilona Romanescu. Nu prezenta un pericol așa cum nu prezenta nici garanția că se va mai întoarce. Mihai recunoscu ceasul pe care-l făcuse, soției sale, cadou. Ar fi dorit să-l roage pe comisar să-i dea voie să-l păstreze, să fie mai aproape de cea care îi fusese alături mai bine de douăzeci și cinci de ani, însă realizează că nu acesta era scopul său aici. Liniștea din urmă cu câteva ore se transformase într-un iureș.

Holul se umpluse de agitație. Bolnavii priveau curioși unii spre alții, neînțelegând exact ce se întâmplă. Comisarul ceru fișa pacientei Romanescu. Nu înțelegea foarte bine dacă medicația prescrisă era una dintre cele mai potrivite. Asistenta se agitase și ea, în rând cu colegii săi. Găsi momentul să se apropie de comisar și îi șopti:

– Eu am ajutat-o să fugă, domnule polițist. De luni bune mă tot imploră să fac asta, iar astăzi nu m-a mai răbdat sufletul...

Mihai tresări și o bucurie amestecată cu durere îi invadă chipul.

– Ți-a spus unde se va duce?

– A mai evadat o dată, și mi-a zis că a fost undeva într-un sat... Nu își amintea numele, însă mereu mă convingea că-i este familiară zona... Probabil că s-a dus iarăși acolo... Nu știu dacă am făcut bine, dar sunt sigură că aici era în pericol...

– Îți mulțumesc, i se adresă Mihai, pe un ton plin de recunoștință.

Cei doi bărbați se depărtaseră de sanatoriu cu gândul să ajungă la vila din Zăvoaia.

– Sper să ajungem pe lumină. S-o chemăm și pe Maria.

Într-adevăr, când au ajuns la Zăvoaia, Maria era în mașină, cu Bogdan, la poartă. Nu coborâseră, parcă să nu spargă o vrajă:

– Șșșșt! zise aceasta, ducând mâna la buze, către noii-veniți. Să nu tulburăm clipele acelei femei!

Pe fundalul superbeii cascade, Ilona îngenunchease într-un tablou blestemat. Stătea acolo, în pârâul cu pietre amare și plângea. Umbrele stejarului dansau hipnotic în lumina amurgului. Treceau peste trupul ei, iar și iar, ca pânda unui păianjen peste prada lui. Era ca o pasăre pe rugul fricii de a nu pieri sub tăișul neîncrederii în sine, de a nu se dezorienta la răscrucea din suflet. Mihai se apropie. Un dor sfâșietor îi zbuciuma pieptul. Dori s-o prindă pe după umeri, să-i inspire încredere, să-i promită că nu va mai lăsa niciodată viața să-i lovească, însă femeia din fața lui părea că nu auzea nimic. Își stropea tâmplele cu apă din pârâu, apoi își împreuna palmele ca-ntr-o rugă târzie:

– Dă-mi, Doamne, puterea să știu ce-i cu mine! Ajută-mă, Doamne, să mă regăsesc, chiar dacă aș fi o criminală!

Auzi, într-un târziu, foșnetul pașilor și se ridică brusc, speriată. Nu știa ce să facă.

– Nu te teme, sunt eu, Mihai, soțul tău. Coșmarul s-a sfârșit.

Străfulgerată de amintirile care se închegau năucitor de iute, femeia făcu un pas și căzu în brațele soțului său. Începu să-și plimbe mâinile, cu neșă, pe umerii, pe gâtul, pe pieptul bărbatului. Era momentul în care sălbăticia îndoielii concura cu dorința de a se agăța de cineva de încredere, care s-o ajute să-și găsească drumul spre liman.

– Nu cred că l-am omorât eu pe omul acesta, Mihai...

– Eu sunt sigur că nu l-ai omorât tu, draga mea, deși te-am văzut

aici în noaptea crimei.

În locul unde pictorul își dăduse ultimele clipe de viață, unde un nebun rătăcise prin negura destinului, unde întâmplările se succedau cu irelevantă aparentă și unde se zbătuse să înțeleagă de ce pașii îi erau dezorientați, ca ai unui animal flămând, pilotul și-a îmbrățișat soția cu dor, cu mulțumire, cu dragoste:

– Domnilor, pentru aceste momente, spațiul e prea strâmt... Pe un-deva prin apropiere am avut un hotel de cinci stele, glumi acesta. Noi doi vom înnopta acolo. De mâine vom începe o nouă viață, vom fi la dispoziția societății...

Ilona nu înțelegea.

– Din păcate, mă văd nevoit să-ți zădăresc pornirea! interveni ferm comisarul. Polițistul din sat ți-a găsit câinii morți lângă adăpostul tău! Doamnelor și domnilor, avem un criminal în libertate! Vă rog să nu uitați asta!

– Așa e, Mihai! întări Maria avertismentul comisarului. Mergem mâine împreună.

– Ilona, reluă comisarul chestiunile oficiale, de cât timp ești internată la sanatoriu?

– Probabil din a doua zi în care am fost anunțată că Mihai a avut un accident aviatic. Întâi mi s-a spus, la telefon, că e în comă, pentru ca a doua zi, doi bărbați să mă sune la ușă și să-mi dea cumplita veste. Știu că am leșinat, mi-au administrat un medicament, iar de atunci n-am mai fost lucidă. M-am trezit în sanatoriu. Mai târziu mi-au fluturat, pe sub nas, un certificat de deces pe numele lui Mihai. L-am văzut mai pe îndelete când au venit să semnez niște acte, în schimbul îngrijirii mele... Nu mi-am dat seama că era un fals... Nici nu știam bine ce fac... De câteva ori am refuzat să iau medicamentele, simțeam că mă tulbură, mi-era bine când nu le luam, însă o asistentă mă supraveghea mereu și nu reușeam să evit acest lucru. Într-o zi am implorat-o să le arunce, i-am dat în schimb un inel de aur. A acceptat. A doua zi la fel. După alte câteva zile a venit la mine și am început să-i vorbesc despre serviciul meu, despre căminul meu... Atunci a realizat că aveam dreptate, că puteam face față oricărei probleme, cu responsabilitate. Mi-a înapoiat inelul și mi-a spus să am încredere în ea.

– Mâine va trebui să ne întâlnim. Vom merge la o clinică să aflăm adevăratul diagnostic. Voi deschide alte dosare pentru sechestrare și înșelăciune. Vom merge și la Brașov.

– Oriunde doriți, domnule comisar, dar voi veni doar în compania soțului meu.

Dan Simionescu zâmbi:

– Și el este o piesă principală în dosarul pictorului. Și spune-mi, te rog, ce sens au avut primele voastre replici după revedere?

– Suntem doi foști nebuni, Dane! Îmi amintesc faptul că în noaptea

crimei stăteam pe deal. Era pe la trei. S-a auzit o mașină. Din ea au coborât un bărbat și o femeie. L-am recunoscut pe Tudor. Mergea împleticindu-se. S-au îndreptat direct spre cascadă. Femeia era îmbrăcată în pantalon și bluză de culoare închisă. Îl ducea de mijloc și se opreau des. Au ajuns în apropierea cascadei. Mai jos, Tudor a rămas pe loc. Femeia a țipat la el. Bătrânul a încercat să se împotrivească. Cel puțin, așa mi s-a părut. Păreau niște umbre bătute de vânt care se aplecau în stânga și în dreapta. Lumina lunii le contura vag siluetele și chipurile. Pe mine, scena mă intrigă, dar nu eram capabil să reacționez. Câinii începuseră să latre. I-am potolit, mângâindu-i. Mă ascultau, sărmanii... Apoi l-am văzut pe pictor prăbușindu-se. Femeia a plecat cu mașina, dar s-a întors după un timp, ducând la braț altă femeie... Habar n-aveam ce se petrece. Asistam la un spectacol care nu se agăța de vreun reper din mintea mea. Abandonată, femeia s-a așezat pe niște pietre, lângă Tudor și a încremenit ca o statuie. Mănat totuși de curiozitate, într-un târziu m-am apropiat de gard, atât cât să nu mă simtă. Am recunoscut-o pe Ilona, dar nu știam ce reprezintă acea ființă pentru mine. M-a cuprins un fel de teamă și am fugit. Începuse să se lumineze. Nu știu dacă m-a auzit. Cu siguranță că n-o interesa nimic, n-a întors capul nici măcar când crengile uscate pe care călcam în grabă trosneau sub pașii mei. De pe coama dealului am văzut-o ieșind în stradă și urcându-se într-o mașină. Eu am rămas doar cu imaginea acelei femei care l-a adus pe Tudor Cristache. Însă n-aș recunoaște-o.

– Poate că eu l-am omorât, Mihai. Dar de ce? se tângui Ilona, ghemuindu-se la pieptul lui.

– Vom afla care este adevărul, oricât ar fi de crud! asigură comisarul. Mergeți să vă odihniți...

– Nu vom dormi, Dane... Vom grupa crâmpoșele din ceea ce ne-a fost sortit să ducem. Vom fi liberi, aici, departe de ura lumii, aproape de tot ceea ce ne-a despărțit până acum. Draga mea, tresări pilotul, dar ce știi de Adela noastră?

– E în America, m-a sunat o dată de acolo.

– Știa că eu am murit?

– Da. Când am vorbit cu ea, la spital, nu i-am recunoscut vocea.

– Telefonul tău unde este?

– Nu știu, nu m-a sunat pe telefonul meu, ci pe un telefon din cabinetul medical. Eu nu-l mai am de mult.

– Ce de căi umbroase!... se mâhni Mihai. Avem mult de lucru!

– Adevărat! confirmă comisarul. Vom face o ierarhie a priorităților. Ilona, trebuie să aflăm dacă într-adevăr ai fost în noaptea aceea aici, la cascadă. Ce căutai și dacă pictorul era mort când ai ajuns aici. Apoi vom vedea cine ți-a furat identitatea și locuința, Mihai!

Comisarul își trecu mâna prin păr și înșiră în gând mai toate personajele cuprinse în acel dosar. Nu prea se lega mare lucru. Fiecare avea o scenă

pe care-și juca rolul, se întâlneau în pauză ori în diverse locuri ca apoi să devină pur și simplu niște insule nelocuite într-un ocean de întrebări. Dar știa că lucrurile ce par simple la o primă vedere nu se dovedesc a fi mereu lesnicioase. Luptase cu misterul până în cele mai tainice cotloane. Îl încătușase de fiecare dată fără milă, pentru ca mai târziu să-i facă o reverență meritată de orice învins tenace...

Se despărți de soții Romanescu pe la zece seara, convins că aceștia aveau nevoie de intimitate mai mult ca oricând.

– Noi rămânem la vilă, parcă se scuză Maria față de comisar. Mai am câte ceva de luat. Vom începe, împreună cu mama, formalitățile de moștenire în care o vom include și pe Tania. Apoi se adresa celor doi soți.

Poeme

de *Nicolai Tăicuțu*

geolog pe râu

piatra e precum patria
cu nostalgiile și
prezicerile ei
și patria precum
piatra

iar eu un saltimbanc
sărind din piatră-n piatră
când în cap când pe călcâie
dintr-una într-alta
întru sorții de izbândă
ai poeziei

joc târziu

și mă întreb
de ce cred că
umbra aceea sunt eu
?!
ambiguu
de mâini mă ține mama
de picioare mă ține tata
și mă leagă deasupra gropii:
uța, uța
pân' la baba măriuța -

despre oblonul tras și preschimbare

... și nici măcar nu știu
dacă se anunțase furtună –
oamenii aveau
o nesiguranță-n privire
animalele râcăiau cu copita
pământul tare al izlazului
iarba căuta să ascundă
trilul bezmetic al păsării
peștele se trăgea spre afund
astfel câmpia împăcată cu sine
se trăgea după nor, iar
cel chemat ioanid
nu mai avea motiv
să răspundă la numele meu
...tuna, Doamne, fără ecou
...ploua, Doamne, fără ropot

secvență

în cartier
din când în când noaptea
se aude scâncetul
unui cățel
semn
că nici de astă dată
cățeaua lui esenin
nu a venit să alăpteze

Codrina Bran

ISTORIE MICĂ

În cămăruța pe care o ocupam noi, „fetele”, o chichineață de vreo doisprezece metri pătrați, lumina lămpii de petrol împărătea aninată de grindă toată gospodăria noastră. Sub lampă, masa multifuncțională o împărțeam cu bunica: ea alegea fasole pentru mâncarea de a doua zi pe un colț al ei, iar eu ocupam locul central, cel mai luminat, pe care stătea desfăcut caietul cu liniatură savantă sub formă de grilaje pe care penița mea de la capătul tocului zgâria și scuipa stropi mărunți dintr-o cerneală cu miros acru, usturător. Gaura neagră a călimării în care dispărea la intervale penița emana, evident, același miros. Degetul mijlociu avea la încheietura de jos întotdeauna o pată veche din aceeași cerneală care nu prea ieșea la spălat, rămânând de obicei până la vacanță ca un semn distinctiv al truditorului cu alfabetul. Dintre toate simțurile, mirosul era acela care-mi crea cea mai mare suferință, provocându-mi stări ciudate, inexprimabile chiar și acum. Preferam creionul, deși aveam și cu acesta ne cazuri: cât era proaspăt ascuțit făceam cu el exhibiții alpiniste ținându-l la nouăzeci de grade cu grijă să nu se rupă vârful, apoi după ce se „îmblânzea” îndulceam și eu unghiul, scrisul căpătând o oarecare armonie, dar în curând totul se îngroșa, creionul tocit derapând la margine de foaie penibil. Schimbarea paginii îmi producea întotdeauna o mare ușurare și nașterea unor speranțe noi în deprinderea scrisului. Acum îl caligrafiam pe „i” din „i”, după ce îl învățasem cu sârg pe „â” din „a” cu doar câțva timp înainte. Din punct de vedere al scribului neîndemânatic „i” era mai simplu de scris chiar dacă vânturi vrăjmașe îl îndoiau mai ușor decât pe mai echilibratul și exersatul „a”. Alături se aliniau cumiți boabe de fasole împărțite în două tabere de mâinile gânditoare ale bunicii: armata boabelor albe numeroasă și hotărâtă din care fusese extrasă o mică bandă infiltrată de boabe pestrițe. Mă gândeam că bunica vorbește cu ele pe tăcute pentru că din când în când buzele ei se mișcau. Serile acelea aveau ceva senin și echilibrat, cu sobița cu plită alături, în care din vreme în vreme se mai băga câte un lemn pe foc. Prezența bunicii dădea echilibrul aceluia colț de lume. Cu amintirile copilăriei care înregistrează mai degrabă ticăitul ceasului bătrân decât cine știe ce evenimente istorice importante, liniștea bunicii care alegea fasolea a rămas în sertărașul cel mai tainic al inimii mele ca un punct cardinal nord, la care se raportează și astăzi copilul din mine. Cele două paturi așezate în prelungire și dulapul vechi, mobilier adus din vechea gospodărie a bunicii, completau micuța încăpere pe care o

ocupam cu chirie într-o casă de unguri de treabă. Janos-baci terminase de mulș bivolița și îl auzeam cum calcă apăsător prin târnaț cu șistarul plin de lapte; acum avea să bată la ușă și să-i umple bunicii un vas pentru „doktor-no”. Oamenii harnici și gospodari. În odaia lor cea mare aveau lavițe de-a lungul pereților, lavițe care adăposteau hainele lor de duminică, iar pe perete alături de calendarul catolic de pe care învățam să citesc ungurește, la mare cinste sta un Franz Jozsef îngălbenit. Din lavițele acelea se scoteau niște haine femeiești vii colorate, cu fuste bogate, plisate mărunț, bordate cu pasmanterie și o cunună înaltă din mărgele cu funde lungi la spate. Din când în când o rugam pe Mari-neni să-mi mai arate rochia ei de nuntă și coroana de mărgele. Într-adevăr îmi stătea la dispoziție întreaga gospodărie unde aveam o libertate neîngrădită.

Migăleala zilnică de sub lampa cu fitil și sticlă afumată s-ar fi așternut sub nisipul fin al uitării dacă nu s-ar fi asociat cu un eveniment mai important care, pentru o zi, ne-a scos din monotonia timpului la sat. Într-o dimineață de martie, ajunși la școală - o unică încăpere pentru clasele primare unde învățam cu toții înainte de masă - „tovarășa” ne întâmpină în picioare în ținută de doliu, cu o batistă albă în mână și, cu o gravitate în glas care ne amuți pe loc, ne anunță moartea lui Stalin, „tătucul” nostru al tuturor. Pentru cei care aveau un tată acasă, mai era cum era, dar pentru mine care nu aveam un tată ar fi trebuit să fie și mai tragic, dar nu, pe ambii tați îi știam doar din fotografii. După câteva cuvinte ale învățătoarei, bine simțite, însoțite de exemplul personal al plânsului în batistă, ne trezirăm plângând cu toții în cor ca niște miei. Acum când rememorez acea zi, îmi dau seama că ceea ce m-a impresionat cel mai mult era, de fapt, gulerul alb al bluzei și muchiile batistei bine călcate a învățătoarei, asta dând solemnitate momentului și nu cuvintele: tată, moarte, Stalin. Pentru mine erau doar niște cuvinte. Asocierea celor două elemente, bluza albă și batista, îmi inducea ceva măreț și grav totodată și care plutea apăsător deasupra capetelor noastre.

Am fost trimiși acasă, omițând obligațiile noastre școlare în acea zi mare, dându-ni-se în grijă ca a doua zi să venim la școală cu brasardă neagră. Am ajuns acasă scâldată în lacrimi - școala era doar peste pârâu - și cu cererea de a mi se coase semnul de doliu pe mânecă. Fără comentarii bunica s-a conformat. Era bizar că eu plângeam după „tătucul”, în timp ce tatăl meu era închis politic de vre-o cinci ani fără să fi fost judecat încă; s-a văzut că nu era nici o grabă întrucât avea să mai stea zece.

Nu știu care a fost reacția mamei când s-a reîntors acasă cu șareta de pe coclaurii celor șase - șapte sate, ca în fiecare seară, de la nașteri, morți sau vaccinări văzând-o pe bunica pregătindu-mă de doliu. Eu dormeam cu lacrimile uscate și necazul uitat. Oricum nimeni nu comenta de față cu mine chestiuni politice, știindu-se că mulți părinți și-au pierdut libertatea din cauza sincerității copiilor.

Jon Roșioru

Tămăduit de vanitate

Poetului L.M.

Plângea biserica albastră
în cimitirul ei modest:
Cu morții din mătasea ierbii
formam un tainic palimpsest!
Deasupra Gurii Teghii norii
se buluceau să-și între-n rost:
Eternele chilii din stâncă
ne îmbiau la adăpost!
Un ciot de lumânare-n nișa
din est ardea izbăvitor:
Privindu-l mă-mbăta lumina
din tot trecutul viitor!
Ploua și-n jur plutea o stare
intransitivă de târziu:
Tămăduit de vanitate
m-am hotărât
să nu mai scriu!

Întruchipai cândva norocul

Ce-ar fi putut de fapt să fie
când absolut nimic n-a fost?
Trăim de-a pururi într-o lume
în care ne ieșim din rost!
Oricărui drum pornit spre stele
îi iese-n față-un țintirim:
A fost prea mare amăgirea
încât în praf să n-o strivim!
De-a latul dorului albastră

e-o zare fără de acum,
Silfida mea cu ochi de șarpe,
undina mea cu trup de fum!

Se prăbușește zilnic cerul
învârtoșat de noapte grea:
Întruchipai cândva norocul
ce zi de zi mă sorcovea!

O s-o pornesc prin stepă

Se declanșează iarăși
un cod de vreme rea:
De-o să rămân la tine,
mă voi gândi la ea!

Devoră corbii stârvul
de cal căzut de mal:
La han voi vinde șaua,
mă voi gândi la cal!

Cocorii se perindă
spre sudul lor duium:
Îmi voi răpune somnul,
mă voi gândi la drum!

De cerul lor de smoală
zăpezile se rup:
O să mă pierd prin stepa
totemicului lup!

Ai promis că vii la nuntă

Prima vrabie-și ia zborul.
Portativu-i fără do:
Întru mântuirea clipei
n-ai mișcat un deget s-o!

Bate vântul în rafale.
Musulmanca-i fără vâl:
Spre a stăvili blestemul
n-ai rostit o rugă să-l!

Calul s-a pierdut în lună.
De arat era sătul:

Să-l aduc la vechea iesle
ai făcut orice să nu-l!

Urlă lupii. Cad fantome
în viroaga de pe plai:
Ai promis că vii la nuntă
cu rădvanul tău și n-ai!

Pantum

Din când în când ne-ntoarcem la
vechile iubiri;
Toamna-n grădina moare cu fiecare
floare;
Te înspăimîntă timpul când uiți
să te mai miri;
Privirea ta din gara cu ceas stricat
mă doare!

Toamna-n grădină moare
cu fiecare floare;
Doar în tabloul galben bunicii-s
încă miri;
Privirea ta din gara cu ceas stricat
mă doare;
Am tîmple brumate, ai gleznel
subțiri!

Doar în tabloul galben bunicii-s
încă miri;
La schit răsună toaca din ce în ce
mai tare;
Am tîmplele brumate, ai gleznel
subțiri;
Copiii-și duc sicriul de aer
în spinare!

La schit răsună toaca din ce în ce
mai tare;
Pe banca de mesteacăn stau
două amintiri;
Copiii-și duc sicriul de aer în spinare;
Zăpezile uitării se-aștern peste
martiri!

Pe banca de mesteacăn stau
două amintiri;
Moartea-mi reclamă, tandră,
o ultimă favoare;
Zăpezile uitării se-aștern
peste martiri;
Brâncuși învață piatra spre sinea ei
să zboare!

Moartea-mi reclamă, tandră, o ultimă
favoare;
M-aventurez prin somnul
bătrînilor fachiri;
Brâncuși învață piatra spre sinea ei
să zboare;
La a-ți urca destinul în steaua mea
aspiri!

M-aventurez prin somnul bătrînilor
fachiri;
Umbre de lupi albaștri îmi sar
de sub picioare;
La a-ți urca destinul în steaua mea
aspiri;
C-o raită prin nirvana te socotesc
datoare!

Umbre de lupi albaștri îmi sar
de sub picioare;
Mă obosește basmul eternei
răstigniri;
C-o raită prin nirvana te socotesc
datoare;
Din când în când ne-ntoarcem
la vechile iubiri!

Călin Augusta Cristina

CONSILIERE MATRIMONIALĂ

Bumbeștii din Deal e un sat de oameni simpli, gospodari. Cârciuma, locul de popas al călătorului obosit și de relaxare al omului muncit, se află chiar la răscrucea din mijlocul satului să poată fi ajunsă cu ușurință și de unul și de celălalt. Aici se adună bărbații duminica sau în zilele de sărbătoare să mai schimbe o vorbă, să joace table...

Într-o duminică, bărbații care erau în cârciumă, se plictisiseră de joc, dar nici nu le venea să plece acasă. Tot flencănind, au început să discute despre cum se ceartă fiecare cu nevasta. Dacă cititorul s-ar fi aflat la acea oră în cârciumă, ar fi crezut de bună seamă că se află la o conferință despre cum să începi o ceartă în căsătorie și unde distinși specialiști în domeniu își țineau prelegerile.

– Io când intru pe poartă, ia cuvântul Lilă al lui Dudu frământându-și căciula în mâini, arunc o privire să văd unde e Mița și când m-a văzut, dau cu căciula în pământ și intru în casă. Ea vine după mine și mă întreabă ce am. Îi zic că am auzit ceva în sat. Mai mult ca sigur a vorbit ea ceva cu cineva și se apără, iar dacă n-a făcut-o tot ne luăm la ceartă.

– Eu am altă metodă, se ridică să expună Fane al lui Vili. Dau cu pumnul în ce nimeresc și zic: 'tu-i mama mășii, unde e că l-am cautat peste tot!

– Ce să fie? Se auzi vocea lui Costică - încă flacău cu mintea în formare.

– Ce? Se întoarce spre el Fane.

– Păi ce cauți bre? Ce spui matale că nu găsești?

– Bă, tu ia și bagă la cap, să știi când o fi vremea. Ce-o fi bă, nu contează: un ciocan, un clește. E imposibil să nu fi adunat ea ceva de prin curte să le pună „la locu' lor”.

– La mine e altfel, veni rândul lui Petre Giumbuc. E suficient să întreb: numărași fa orătăniile alea? Păi ce se pornește și ce mă bodogănește. Ea zice una, eu alta, ba mă și pedepsește, vreo două zile nu scoate nicio vorbă. Am o liniște în casă, nu se aude nici musca.

Ion stătea liniștit și privea fundul paharului prin lichidul transparent. Era însurat de trei ani și nu se certase cu Sofia niciodată. În gospodărie, fiecare își făcea treaba, femeia nu-l cicălea și nici nu umbla cu vorba în sat, era mulțumit.

Când au văzut că Ion nu zice nimic, au sărit toți pe el.

– Ia zi Ioane, la tine cum e? întreabă Fane.

– La mine nu e în niciun fel, răspunde Ion.

– Adică vrei să spui că nu te-ai certat niciodată cu nevasta? zice Petre Giumbuc.

– Bă da' prost ești! Toată lumea se ceartă cu nevasta cel puțin o dată pe săptămână, îi ținu isonul Lilă.

– Da, întări Nicu Porumbaru, femeia trebuie s-o ții în tensiune bă, în suspans. Dădea din cap mulțumit de cuvântul pe care îl învățase de la televizor.

– Păi și ce să fac dacă nu m-am certat? Ia mai lăsați-mă în pace!

– Bă prostule bă, tună Fane dând cu pumnul în masă, în casă nu e decât un singur șef și ăla ești tu! Îl împunse în umăr cu degetul arătător, gros și bătătorit. Dacă nu îi arăți asta, ea de unde să știe? Și mâine, poimâine te trezești că preia comanda.

– Tre' să-ncepi d'acu' dacă vrei să-ți fie bine mai târziu, își dădu, iar, cu părerea Nicu Porumbaru.

– Ascultă încoa' la nenea, zice Petre Ghiumbuc, te duci acasă și ceri de mâncare. Iei o înghițitură și începi să te răstești că e mâncarea nesărată. E cel mai simplu!

– Da, bă Ioane, are dreptate ăsta. Dacă mai dai și un pumn în masă cearta e la sigur, adaugă Fane.

*

Întors de la cârciumă, Ion cere de mâncare. Sofia sare sprintenă și pune masa. Întinde șervetul alb, imaculat, brodat chiar de ea astă iarnă. Rânduiește pâinea, paharul, sticla de vin, lingura, ardeiul iute, sarea și aduce farfuria mare, plină cu ciorbă nu prea fierbinte, așa cum îi placea lui. Ion ia o lingură din ciorbă și cu vocea nesigură își face curaj:

– Ciorba asta n-are sare!

– Ce ziseși Ionele?

– Ciorba asta n-are sare și mie nu-mi priește, se răsti dând și cu pumnul în masă, așa cum îl învățase pe el Fane. Strânse cu cealaltă mână marginea farfuriei sperând să facă față la cearta ce o să urmeze.

Sofia nu era femeia care să se sperie cu una cu două. Se uita la el cu mâna în șold. Ochii i se îngustară până deveniră două lame albastre. „Iete, ce are ăsta?” gândi. Asta nu venea de la Ion al ei, că doar știa cu cine se măritase. Cineva își băgase coada și nu era Necuratu' pentru că primenise și stropise cu aghiasmă toata casa. Își aminti cu ce podoabe își petrece Ion timpul la cârciumă. Dacă vrea să se ia după ăia, n-are decât, a căutat-o cu lumânarea. Apucă de coadă mătura ce stătea sprijinită de perete și când Ion se aplecă să mai ia o lingură din ciorbă, îi plesni una peste scăfârlie cât să-l bage cu nasul în ciorba nu foarte fierbinte, dar potrivit de sărată.

– Acuma sper că-ți priește ciorba, Ioane!

Ion, tăcu chitic înțelegând că unde e liniște, nu este înțelept să provoci o ceartă...

Gela Enea

POEME

cum am venit/ sau nu pe lume

m-am născut odată cu frigul
 a intrat în scâncetul meu
 și-n țipătul mamei
 desfăcându-i privirea
 din copci de-ntuneric și gheață
 căuta vânătorii lunatici...
 vrabia sufletului temătoare
 sta pe-o creangă de sorcovă ninsă
 boboci creponați înfloreau
 în grădini suspendate...
 mama țipa cu ghemul de foc
 cuprins între sâni
 prin claviaturi de oase
 frigul ieșea vinețiu
 încrețindu-i pe trup
 o piele străină...
 căutam în sfârcuri uscate
 colastra
 și-n frigul acela un leagăn ...

steag alb într-un cântec negru

din scobitura ferestrei false
 statuia libertății privește spre
 cealaltă fereastră unde bănuțul
 din sîdef
 al unui nasture unește cu fire
 invizibile
 de aer rece geamul crăpat...
 nasturele-o relicvă rămasă
 din cămașa

purtată de bunica în noaptea nunții
 singura dată când borangicul
 s-a înfiorat
 pe trupul său ca mugurii
 ce prind gust de soare...
 apoi întunericul a intrat în mănua
 fiecărei zile
 bunica și-a-nchis inima într-o urnă
 de spaime

boabă de strugure roșu
 peliță-ncrețită și semințe tari
 s-a stafidit inima ei...
 la noi femeile moștenesc
 de la născătoarele lor
 ce rămâne și mama a-mbrăcat
 cămașa de zestre
 ca să treacă astfel prundișul
 altor spaime...
 prin pânza subțire a cămășii însă
 treceau nestingerite falii de ger
 până când mama s-a așezat cuminte
 lângă bunica
 în țara celor mai albe zăpezi...

născută cu alt cod sufletesc
 am sfâșiat cămașa
 și-am înnodat de gâtul crucii
 femeilor ce m-au născut pe rând
 un steag alb într-un cântec negru.

patriotism

la 1 decembrie soldații trec
 pe sub arcul de triumf
 el se pregătește din timp
 pentru ziua aceasta...
 își lustruiește arma
 cu mișcări atente și lungi
 până ce aude cum picură
 din gâtlejul metalic
 lacrimile ultimului camarad
 ținut în brațe...
 cere băiatului de la teighea

50 de tărie
înmoaie cuvintele
le degustă înțelesurile
și povestește despre front
despre caporalul pițurcă
acela care împărțea bomboane
și tutun

după grade dispoziție
sau supușenie patriotică...
își amintește cum rația lui
de fericire săptămânală
s-a tot micșorat
până a ajuns la o singură bomboană
care deși mentolată
nu-l mai răcorea pe dinăuntru
nici când o spărgea în bucăți
foarte mici...
din această cauză fusese lăsat la vatră
dar nu și-a mai găsit nevasta...
atunci a adus în casă altă femeie
una care năștea în fiecare dimineață
câte-un pui de-ntuneric...
pâna i-a umplut ograda
casa și sufletul...

post festum

acesta nu este poemul zilei ci strada
care peste câțiva ani îți va purta
numele
scris pe o plăcuță metalică de unde
începe identitatea omagiată
porintr-un plasture subțire
de memorie colectivă
nu este poemul zilei doar locul
de unde vei privi neputincios
printre grilajele literelor
cum trec oamenii
cum își intersectează pașii gândurile
fără să se-ntrebe dacă strada
pe care tocmai calcă
e măcelărie de tranșat urmele

fațetă din geometria culturii
sturm und Drang
ori pur și simplu viață trucată cu har
de un edil sânguincios

peste câțiva ani
aici vor fi niște case în plus
niște poeți în minus
poate și niște nebuni frumoși în stare
să plimbe letica stăpânului mort

această poezie nu este despre mama

de câte ori cădea din cer câte o stea,
tata o prindea din zbor
și-o decupa în chip de femeie,
de aceea, tata ținea
în bagajele sale de mână
femei inventate și o foarfecă de tablă,
ai cărei clești îngustau unghiul,
până prindeau în el
lumina de pe chipul fiecăreia...

tata avea fericirea la purtător,
iar când a-ntâlnit o stea cu coadă,
a urcat pe fuiorul ei de lumină
și dus a fost...

între el și mama aerul s-a umplut
de păsări cernite, iar noi, copii
am învățat un joc nou, le prindeam
în laț...

după un timp
tata s-a-ntors acasă rănit,
dar cu multe medalii prinse
de inimă...
era pe vremea când îmi schimbam
dinții de lapte, îngropându-i
la rădăcina pomului
și-l pândeam pe tata care se
credea singur,
își desfăcea pe rând medaliile,
le ștergea cu colțul tunicii, le săruta

ca să prindă strălucirea dintâi...
asta pâna când mama a coborât
de pe continentul ei de tăceri
și i-a pus tatei tunica pe foc
sub coroana pomului meu,
medaliile n-a putut...

trăiri clasificate

pe un câmp din irak
celui mai bun prieten al meu
i-a explodat o mină-n față
mâna lui stângă mi s-a prins de umăr
cu ea scriu versuri lungi
înclinate pe buza prăpastiei
căci vocația poetică e fantoșă
vieții personale.

scriu în memoria prietenului meu
și-a stelei

la ora 7 era gata cafeaua
cămașa apretată pe spătar
și casa aburind de dragoste
până-ntr-o dimineață
când stela a pus ceasul să sune

de cu seara
'tu-ți aia mă-tii s-a făcut 7 unde
e cafeaua... cămașa
și-n casă miroase a mort
nu mai e cale de-ntoarcere
mi-a răspuns și-a-nchis

am hoinărit o vreme pe străzi
întrebând de stela
trezește-te lunaticule care stela
pe-aici sunt toate stele
așa m-am apucat de scris să-mi fac
din cuvinte o femeie pe comandă
una care să mă țină-n brațe
pe-ntunerice să-mi dea curaj
când îmi este frig să mă-nvelescă-n
sensuri
iar dacă mi se întâmplă o regresivune

să-mi schimbe pampersii
fără repulsie

nici cafea nu mai beau și mă-nbrac
în tricouri electorale
votați-vă omul să trăiți mine (mersi)
casa am dat-o unui negustor evreu
s-o declare el memorială
căci vocația de poet e fantoșă
vieții personale

îți fixezi drept țintă viața alegi
arma calibru muniția
tragi dar pe țevă iese un mare sictir
apeși încă o dată pe trăgaci
observi cum se răsucesce-n aer
un alt sictir mai mic
și tot așa până vezi cum iese
doar fumul

stările din arhivă trec la trăiri
clasificate
alunecând toate pe gâtul istoriei.

alcatraz

nu mai miroase a om
în liniștea din care cresc
plante carnivore
miroase a lanțuri uitate pe gleznă
fiecare verigă își zdrăngănește hip-
noza
vulturii scufundă cuiburile
apoi le caută în puii vii
ai altor neamuri
spaima urcă treptele inimii
sub ventuze de-ntunerice
pământul fierbinte se umflă
calci
și-ți rămâne pielea aici
pergament pentru copitele iostoriei

Marina Popescu

LA LUZ DE LEON

Ită că a sosit și vremea să îți spun povestea lui. Nu știi dacă asta te va impresiona în vreun fel sau dacă va schimba cursul lucrurilor. O să te rog ca înainte să pregătești totuși niște cafea (cu foarte puțin zahăr) și să îmi dai o scrumieră. A, da, poți să deschizi și geamul. E foarte bine așa.

Ei bine, bărbatul ăsta nu a fost dintotdeauna așa cum l-au cunoscut ele. Trecutul său nu a fost foarte frumos sau fericit, dar despre asta se vorbește foarte puțin. Se știe doar că era un tip relativ banal, până în momentul în care lucrul ăla s-a întâmplat și asta l-a transformat complet. Îi vom spune Leon, un nume de care sigur s-ar simți mândru. Leon. Ce rezonanță!

Nu știm cu exactitate când s-a petrecut evenimentul care l-a schimbat pe Leon. Cert e că din ziua aceea toate femeile au început să-l privească altfel. Și nu doar pe el îl priveau altfel, ci și pe soții, logodnicii sau pe amanții lor. Cu cât le plăcea mai mult Leon, cu cât îl vedeau pe acesta cu ochi mai buni și mai drăgăstoși, cu atât le păreau mai proști, mai urâți și mai neînsemnați bărbații alături de care trăiau. Doar Leon, dragul de el, era frumos, era inteligent, era suprinzător și excitant. Peste tot pe unde trecea, chipul lui aducea bucurie, exaltare și totul căpăta o strălucire aparte. O lumină magică inunda încăperile cele mai anoste și mai prăfuite, aceeași lumină magică aprindea și simțurile frumoaselor, ale urâtelor, ale tinerelor și mai puțin tinerelor, ale isetețelor și ale prostănelor, deopotrivă. Leon trecea ca un semizeu pe coridoarele institutului și femeile în halate albe apăreau imediat și își făceau de lucru în preajma lui - preotese devotate care veghează în permanență focul de la altar.

La început Leon se simțise descumpănit, nu înțelegea ce se întâmplă, așa cum ți-am spus, dusese până atunci existența unui tip cu care lumea nu prea își bătea capul. Era, ca mulți alții, un nume într-o condică de prezență, o sumă pe ștatele de plată, un ins în plus pe listele cu diverse comisii de certificare, de inventariere, iată toată marea lui însemnătate. Odată aruncat în centrul atenției datorită acelor misterioase întâmplări, pe Leon îl încercase un sentiment de panică, un conflict interior, apoi veniseră întrebările cum?, de ce eu?, de ce acum?, dar cum o să mă descurc?, iar în final acea întrebare care, practic, decisese totul: dar, la o adică, de ce nu? Întrebarea asta și-o adresase la oglindă dimineața, după ce se bărbierise; arăta bine, încă tânăr (totul se întâmplase undeva în jurul vârstei de 30 de ani, din câte am înțeles), figura

lui proaspăt maturizată avea prestanță, zâmbetul îi devenise mult mai strălucitor, trupul bine proporționat, parcă se mai și înălțase cu câțiva centimetri (deși pantalonii nu păreau să-i fi rămas cumva scurți), era inteligent, deci iată că merita toate astea. Avea să accepte să devină Leon cel iubit de femei.

Prima care a profitat de toate calitățile lui (vezi descrierea de mai sus) a fost directoarea institutului. L-a chemat pe Leon în birou, a încuiat ușa, i-a spus să se dezbrace și el, ascultător, și-a scos hainele cu aceeași pasiune cu care ar fi făcut-o la o vizită medicală. Directoarea era o femeie trecută de prima tinerețe și nu foarte cochetă, mai degrabă genul de gospodină despre care îți imaginezi că miroase a cartofi prăjiți și tocăniță și poartă chiloți stil boxer care-i acoperă posteriorul cam desumflat și cele două rânduri de burți. Dar Leon nu a lăsat să se întrevadă micul său dezgust, el a strălucit ca întotdeauna, a zâmbit seducător și a făcut față onorabil acestei directoare care s-a dovedit a nu fi o gospodină plictisitoare, ci mai degrabă o femeie avidă de sex și bună cunoscătoare în materie. Peste o săptămână Leon trecea strălucitor și mândru pe coridoarele institutului, iar admiratoarele lui aveau un motiv în plus să fie fermecate pentru că uite era acum șef de departament și autoritatea, nu-i așa, le atrage pe femei, le aprinde dorința.

Leon se obișnuise destul de repede cu noua viață. E drept, printre colege erau și unele tinere, frumușele cu care îi făcea plăcere să facă tot ceea ce făcea. Leon cel iubit de femei avusese o prietenă cu care locuise în mansarda înghesuită, închiriată într-o veche vilă din centrul orașului. Spun „avusese” pentru că la câteva săptămâni după numirea lui ca șef, Leon întrerupsese orice legătură cu fata aceea modestă, bibliotecară la un liceu și, ca să nu piardă timpul cu explicații, scene, lacrimi, își luase toate bunurile (câteva haine, mașina de bărbierit, o rachetă de tenis și câteva cărți) și închiriasse o garsonieră spațioasă într-un bloc nou, la ultimul etaj. Din salariul de șef își permitea să facă asta. De-acum Leon sfida orașul de la etajul 15, cu ochi strălucitori și lacomi, înfierbântat, nările i se dilatau și o cută i se adâncea între sprâncene. Așa privea Leon orașul său, hotărât să-l cucerească.

Bibliotecara venise într-o zi la institut și întrebuse de Leon, avea și ea dreptatea ei, vroia să știe ce s-a întâmplat, de ce a părăsit-o cel cu care trăise mai mult de doi ani într-o veche mansardă din centru. Îl găsisese ușor, dar cu greu putea fi zărit, într-un birou, înconjurat de femei care îi cereau sfaturi, expuneau probleme, îi zâmbeau cu subînțeles și îi spuneau că îl așteaptă, da îl așteptau în birourile lor și îl numeau „șefu” și totul emana o promiscuitate nu tocmai potrivită pentru acel loc. Bibliotecara nici nu mai așteptase să se elibereze el de toate acele solicitante, nu mai avea rost. Înțelesese rapid totul, fusese de ajuns o singură privire a ochilor ei verzi, puțin oblici; plecase fără să-i mai vorbească fostului ei prieten. Leon o văzuse și chiar o strigase, se simțise jignit că ea întorsese spatele cu o mutră decepționată, însă demnă și disprețuitoare și plecase. Fusese convins că va rămâne acolo, cu pri-

virea înfiptă în mocheta cam tocită, așteptându-l să termine ce avea de vorbit cu alaiul lui de fluturi nocturni și va veni apoi să-i ceară socoteală, să-l implore. Dar nu se știe de ce, se înșelase cu privire la ființa alături de care stătuse ultimii doi ani și ceva. Când oare fusese asta? Parcă trecuse o viață întreagă de când el, eliberase mansarda în grabă, fugise spre noua lui viață. Poate că ea înțelesese că Leon avea acum un alt statut și nu ar fi fost corect și nici posibil să rămână acolo, să doarmă cu ea noaptea și să se culce cu alte femei ziua. Prin sufletul lui Leon, pentru o secundă, trecuse speranța că ea îl mai iubea încă. Dar secunda aia a fost ștearsă de secretara care venise să-l anunțe despre fata care vroia să obțină un post de contabilă. Da, ajunsese și Leon trebuia să discute cu ea, să-i testeze aptitudinile profesionale. Șeful Leon era un tip destul de exigent, cu toate astea contabilă a reușit să-l impresioneze: foarte bine pregătită, privire ageră, drăguță și cu o fire deschisă și plăcută. Așa că, sfătuindu-se și cu directoarea, Leon i-a spus fetei că postul era de acum al ei și putea să vină a doua zi la ora 9 cu toate actele necesare angajării. Luz, așa o chema și fusese născută și crescută până la vremea adolescenței într-un orașel din Argentina. Mai păstra ceva din accent, iar asta o făcea interesantă.

Leon continua să fie idolul femeilor și la două luni de la transformarea lui rămăseseră în institut doar trei femei cu care nu făcuse sex: cele două femei de serviciu (niște mexicance grase, bătrâne și cam murdare) și nou-angajata contabilă Luz. În privința mexicancelor lucrurile erau cât se poate de clare din punctul lui de vedere, deși ele îi zâmbeau gales uneori și una dintre ele încercase să-l mângâie într-o seară, la plecare, lucru care-i produsese lui Leon o senzație tare neplăcută și fusese atunci la un pas să o concedieze. Apoi i se făcuse milă de bătrână, de urâtenia ei, de sărăcia și lipsa de perspective. Gestul ăla deplasat nu-l puna pe seama ei, ci pe seama lui, pentru că el devenise, nu se știe cum, atât de irezistibil pentru femei. Fața lui strălucea la fel de atrăgător pentru toate categoriile socio-profesionale și uite că din punctul ăsta de vedere oamenii chiar sunt egali, iubirea pentru ceea ce este frumos îi uniformizează. Și Leon surâdea cu o mare încântare de sine. Cu toată încrederea și aroganța care i se cuibăriseră în ultima vreme sub stratul cel mai profund al pielii, Leon fusese convins că va fi de ajuns un zâmbet și Luz va fi la picioarele lui, sau mai bine spus între picioarele lui și își imagina chiar că ea ar putea deveni un fel de iubită a lui, sau în orice caz, preferata între toate celealte. Cu paharul de whiskey în mână, în fața imensului geam de la etajul 15, plănuia ca după ce Luz va fi cucerită, să treacă mai departe, la cucerirea orașului. Și ochii i se împăienjneau din cauza distanței atât de mari și de ambițioase la care încercau să privească. Ochii arzători ai lui Leon.

Doar că planul nu avansa deloc, victoria nu era de găsit și Leon, de altfel un tip calm, un fel de rege binevoitor față de supușii săi, începuse să de-

vină agitat. Alerga de colo-colo, ținea ședințe, semna documente, lumina coridoarele institutului cu chipul său frumos, se întâlnea cu femeile prin diverse birouri, dar ceva se schimbase. Pe obrazul stâng îi apăruse o umbră. Firavă, destul de greu de observat, așa că lucrurile continuau ca și până atunci, colegile își vorbeau de rău soții, amanții, prietenii și aprindeau sâr-guincioase focul de la altarul zeului favorit. Singura care nu făcea asta era Luz. Ea își vedea de treburile ei, nu își făcea niciodată de lucru prin preajma bărbatului nostru fatal, nu-i zâmbea cu subînțeles, nu purta fuste scurte și blu-ze cu decolteuri adânci, așa cum obișnuiau celelalte, dornice de a-i atrage atenția.

Leon se posomora de fiecare dată când o întâlnea pe Luz. I se părea că e tot mai frumoasă, dar dincolo de asta avea ceva inexplicabil care îl atră-gea. Văzuse cum chipul ei strălucea tot mai puternic pe coridoarele lungi și întunecate ca ale unei închisori. Și cu cât îi părea Luz mai frumoasă, cu cât se gândea mai mult la ea, cu atât umbra de pe obrazul stâng al lui Leon se accentua și se alungea cumva spre frunte. Începuse să meargă tot mai des în biroul frumoasei Luz care, adâncită în cifre și rapoarte, de cele mai multe ori nici nu-l observa. Sau îi arunca o privire rapidă, neutră, părea că o între-rupe din munca ei. Leon trântise odată ușa, cu ciudă, când ieșise din biroul ei și toată lumea fusese străbătută de un fior neplăcut. Asta nu se mai întâm-plate până atunci și colegii o priviseră cu reproș pe Luz, zburaseră prin aer câteva săgeți de ură către ea; străina care, iată, le tulbura ordinea și echilibrul și începea să-l nemulțumească pe șef. Unele femei o porecliseră chiar „Vir-gina” din cauză că era singura care nu se culcase cu Leon (cele două bătrâne mexicane nu puteau fi puse la socoteală, desigur).

Într-o seară Leon se hotărâse să își ducă planul la bun sfârșit, pentru că deja observase cum umbra aceea de pe obraz creștea și cobora spre gât, tot mai aproape de piept. Atunci când o privea în oglindă simțea o durere di-fuză și corpul îi era cuprins de o moleșeală neplăcută. Începuse să se teamă. Nu mai putea să aștepte, așa că o rugase pe Luz să rămână până mai târziu în seara aceea pentru că, uite domnișoară Luz, a apărut o urgență, trebuie să facem repede un plan de reducere a cheltuielilor institutului pentru anul ur-mător, chiar ministerul ne solicită asta. Luz îi răspunsese simplu că nu e nicio problemă și că da, va rămâne și totul o să se rezolve, stați liniștit domnule Leon și zâmbise, iar bărbatul simțise atunci umbra trecându-i mai jos de clavi-culă și plecase repede în biroul său, câteva guri de whiskey și umbra avea să se retragă, observase el că așa se întâmpla.

Seara venise cu o ninsoare frumoasă, era ca o seară din copilăria în-depărtată, pe când lucrurile erau simple, oamenii erau simpli și aveau proble-me simple care se puteau rezolva cu glas scăzut în camera de alături și di-mineața următoare găsea întreaga casă învăluită în liniștea albă a zăpezii. Leon își amintea cu greu de zilele alea, i se părea că pe atunci nu fusese cu

adevărat copil, ci doar un personaj în povestea cuiva. Privea ninsoarea cu ochii lui arzători, o privea ca pe un semn că lucrurile se vor putea araja și acum în mod firesc, în biroul lui, atunci când Luz va veni să dicute despre planul de reducere a cheltuielilor. Nu știa cum va face, își frământa mâinile, mai lua o gură de whiskey, Leon era un copil care știa că va face o năzbâtie și totuși nu putea să se abțină de la asta.

În biroul său, așezat parcă provizoriu pe scaunul rotativ, Leon privea peste umărul fetei la calculele și formulele complicate. Privea era impropriu spus, pentru că nu era deloc atent la ceea ce se întâmpla. Părul lui Luz mirosea a ceva...da, da, a gutui coapte, așa cum mama lui Leon făcea în unele duminici, în urmă cu mulți ani. Erau în general duminici însorite, duminici în care familia mergea dimineața în uriașa catedrală și asista la slujbă. De fiecare dată băiatul Leon (să fi avut pe atunci vreo 6-7 ani) privea foarte atent chipul imensei statui a Fecioarei Maria și aștepta să vadă ceva schimbat. Nu știa nici el de ce, dar aștepta să vadă un semn că acea statuie poate prinde viață, că minunile despre care vorbea preotul în predicile sale chiar există. Asta i-ar fi putut schimba viața pentru totdeauna. Pe la 10 ani ajunsese la concluzia că statuia va rămâne mereu așa, cu aceeași expresie ușor tristă dar binevoitoare. Nu-i rămânea decât să o revopsească sau să-și ia gândul de la minuni.

Și iată-l acum pe Leon așezându-se în fața lui Luz, așteptând ca dincolo de ochelarii ei ceva să se schimbe. Leon așteptând ca într-o catedrală minunea. Atunci când și-a apropiat buzele de gura ei, Luz a oftat și a zvâcnit de pe scaun, atingând zidul cu părul ei mirosind a gutui. Nu a schițat niciun alt gest. Din spatele lentilelor ochii ei erau ațintiți asupra lui Leon. Părea că atunci îl vedea pentru prima oară. Maska îi căzuse. Era Leon cel adevărat, Leon cel fără de strălucire. Umbra acoperea chipul lui și cobora spre piept. Mâinile lui Leon atingând-o brutal pe Luz, gura lui apăsând gâtul subțire din care izbucnise un țipăt neașteptat de strident. Ochelarii căzuseră pe dușumeaua de lemn, stârnind un norișor de praf ca o nălucă. Întunericul o înghițise pe Luz apoi dispăruse grăbit pe holurile lungi și pustii ca de închisoare.

Maricica, dispărută vreme de cinci ani, se întoarce, într-o zi, acasă. Dar n-apucă să treacă pragul, că taică-su se răstește la ea:

– Unde ai fost tot timpul ăsta? De ce nu ne-ai scris, de ce nu ai dat un telefon?

– Tată, eu am devenit prostituată...

– Cum? Pleacă de aici păcătoaso!

Ești o rușine pentru familia noastră catolică! Te reneg!

– Cum crezi tu, tata. Eu am trecut numai să-i las mamei o blană de nură și să vă dau un milion de euro. De asemenea vroiam să vă invit să petreceți sărbătorile pe iahtul meu...

Tatăl întrebă, surprins:

– Ce ziceai că ai devenit?

– Prostituată, tată...

– O, Doamne, ce m-ai speriat! Înțelesesem protestantă!...

Șerban Georgescu

Către „Colectiv”

O inimă cu mâini se arată
 ca două vrejuri răsărite
 dintr-un cartof neumbrit
 cu palmele întinse
 sub ninsoarea de oameni
 ninge cu nemiluita cu oameni
 structuri cristaline hexagonale
 octogonale poligonale monogonale
 oameni buni nebuni proști neproști
 eroi zeroi lucizi abulici arși nearși
 copiii inconștienți
 și adulți responsabili
 implicați politicieni ignifugi
 bine unși poziționați impecabil
 pe partea fructiferă a naturii umane
 - Frica
 și fructele ei moi și dulci -
 trăgători de elită țintind
 cu acuitate profesionistă
 și împușcând savarine
 care împoașcă toți pereții
 cu frișcă proaspătă bătută cu azot
 cu toții se topesc pe palmele calde
 ale acestor mâini
 care vroiau să îmbrățișeze
 ceva care de fapt
 nu poate decât să ningă.

Două mâini
 ca două antene ascuțite
 înfipte în această inimă căzătoare.

*„Fuck all your wicked corruption
 It's been there since our inception,
 but we couldn't see
 All the times we've felt so hollow
 As our hopes were hanged in gallows
 All this time we've been locked away
 And there was nothing left to say
 Until today
 We're not numbers we're free,
 we're so alive
 And the day we give in is
 the day we die”*

Vis de dimineață

Atenție! - îmi strigă în vis
 domnul Nicolae Iorga
 invadându-mi visul de dimineață
 cu barba lui monumentală -
 Libertatea se taie (uneori)
 ca maioneza! ...
 ... Plecare din vis, trezire, tânjire
 către dezmeticire, întrebare:
 Dar maioneza, ce este
 de fapt maioneza?
 „Verde crud verde crud”?
 „Vis de-albastru și de-azur”?
 „Te mai văd te mai aud”?
 Nu, asta, acestea - cu siguranță nu.

Și totuși:
 avem noi dezlegare să căutăm în ea
 urmele începutului de sânge
 ale puiului care ar fi putut zbura
 din ou?
 Din gălbenușul acela galben crud
 galben crud
 nu te văd nu te aud
 pe care am găsit de cuviință

să-l amestecăm frenetic
cu ulei, muștar și cu puțină sare,
pătrunși de febra creației?

Ciorap de mamă trei sferturi
pe jumătate alunecat
către glezna bătrână
stăruind în fața chiuvetei în lupta
cu vasele murdare de sânge...

„Ce albastru tragic!” - strigă de-odată
din sufragerie Mănăstirea Voroneț
savorându-și picior peste picior
cafeaua și țigara de foi...

Verde crud, verde crud
spune-mi tu
cine ne-a legat pe noi așa de vârtos
de nu ne mai putem tăia
defel defel defel?

Libertate te iubim
ori învingem, ori...
Altă cale nu e.
Aia
e!

Despre repere

Am încercat să judec din punctul
de vedere al pietrei,
Dar piatra se rostogolea.

Am încercat să judec din punctul
de vedere al copacului,
Dar el - singurătatea singurătății -
curgea leneș spre cer.

Am încercat să judec din punctul
de vedere al câmpului,
Dar el era în rotire și în rodire.

Am încercat să judec din punctul
de vedere al lunii,
Dar luna alerga după soare

și după celelalte stele.

Am încercat să judec din punctul
de vedere al stelelor,
Dar ele, dragele noastre,
se îndepărtau de mine.

Și, mai mult decât atât,

Am încercat să judec din punctul
de vedere al Universului,
Dar, fatalitate, și el, până și el, era
ocupat cu îndelunga sa expansiune

Mi-am zis: oare când ar fi trebuit
să mă nasc
Ca să pot găsi pe cineva acasă?

Înger gri

Când suntem îndrăgostiți,
frații noștri mai mari sunt îngerii
și frații noștri mai mici sunt oamenii.
Dar oricât i-am iubi
și pe unii și pe alții

Noi nu mai suntem...

nici una
nici alta!

Înger gri, înger gri,
nu credeam c-ai să mai vii!

Uț

În ziua aceea împlinisem 3000 de ani
de vârstă
eram atât de ramolit încât
nu-mi mai aminteam decât că
veneam din țara Uț,
țara cu nume ca o săgeată
străbătând memoria.
Tocmai atunci, de ziua mea,
ea mi-a arătat niște icoane pe care
își scrisese sufletul

și-atunci, vai, mi-am amintit
că mă născusem
și că eram născut
și desfăcut

Ah, de-aș fi rămas ghemuit
chircit în mine
cu capul înfipt în inimă
să nu mai văd culorile astea -
niciodată verde,
să nu mai simt saliva asta râncedă
pe limbă
să nu mai aud acest interminabil
scâncet de copil răgușit de milenii
să dau dracului toate simțurile astea
care mă împiedică să înțeleg

Fato!

Femeie, privește-ți bărbatul!
Iată-mă gol
gol de sensuri
gol de înțeleșuri
o umbră cu buze murmurând dece...

Cine ne-a desfăcut pe noi așa de goi
așa de înalți
așa de impunător de frumoși
și DE CE?

Me, Tarzan. You?

umbli prin mine ca o Tarzană
sari de pe un os pe altul
agățată de venele mele
de artere de nervi
ca de niște liane
uneori îți place balansul și pendulezi
așa, atârnată deasupra hăului
alteori te oprești pe câte o cracă
ronțăind o globulă roșie
stafidită un axon una alta
privești fulgerător în stânga
și-n dreapta

scuipi semințele asteptând
răsăritul unei inimi care nu mai vine
noaptea te cațeri pe coloana
vertebrală și-ți faci un fel de culcuș
unde va în ceafă
uneori îți chemi animalele
cu strigătul acela
călărești un elefant și pornești
un război
cu toate ființele care mă locuiesc
în cealaltă emisferă
alteori te scalzi în cascadele
sângelui meu transparent
apoi stai și te usuci pe piatra
unui rinichi
te ridici brusc
te lovești cu capul de un panou:

„Nu faceți focul în pădure, nu
aruncați chibrituri sau țigări aprinse;
Ocroțiți flora, fauna, peșterile,
monumentele naturii, apele;
La plecarea dintr-un loc de popas
lăsați curat în urma voastră”

Și pleci.

Un element

invoc un element un singur element
dintre elementele care ne separă
îl iau de guler îl iau la rost

„ce cauți băi tâmpitule aici
nu vezi că stai în drum?”

în spatele orbitoarei reclame
Coca Cola
Elohim băjbâie și acum
pe deasupra apelor

Claudiu Nicolae Șimonați

DUȘMANII

Diana a fost socotită totdeauna o femeie la locul ei, o ființă modestă, o personalitate ștearsă, un om care nu merită să aibă dușmani, un om căruia nu-i dă nimeni nici o atenție.

„Ce să fac?! Așa sunt eu, o insignifiantă!” îi plăcea ei să-i spună celui care avea chef s-o asculte. „Sunt una din puținele secretare insipide, n-am frumos decât numele. O secretară pe care, vizual, nu și-ar alege-o nici un director. Totuși, soțul meu m-a apreciat ca fiind foarte drăgălașă, iar directorul, ca foarte utilă!”

Pe ea nu o deranja deloc să rămână pe soclul ei ca aurea mediocritas, ignorată de dușmani, pe care, de fapt, nu i-a căutat niciodată. Din nefericire însă au găsit-o ei! Zic „ei” pentru că sunt doi. Dintr-o salariată fără importanță, căreia îi răspunzi la salut din obișnuință, fără să știi cum o cheamă, a ajuns în postura de uriaș, pe care cei doi dușmani ai ei trebuie să-l doboare cu muștrări, avertismente, referate, încondeieri, șoapte, vorbe, telefoane, scrisori. Tare îmi este teamă că, în curând, îi vor crește aripi și va zbura din întreprindere, bineînțeles ajutată de câteva cuvinte... spuse sau scrise!

Dar să vă povestesc cum a reușit să iasă din dulcele ei anonim și să-și atragă dușmănia a doi oameni redutabili. În întreprinderea noastră se lucrează bine, calitativ și rentabil. Oamenii sunt ca peste tot, buni și destoinici. Singura notă discordantă intervenită în bunele relații existente era animozitatea dintre directorul ei, Ioan Văleanu, și inginerul proiectant, Danciu.

Să intrăm însă în amănunte: Văleanu era un bărbat impozant, deși crescuse și în înălțime, iar de curând lucra la construirea celei de a treia gușe. Poate, de aceea, subalternii lui l-au poreclit, conspirativ „Gușă”. Danciu era uscat, dar vânos. Cu fața lui smeadă părea un hrean deshidratat, deși n-a fost întotdeauna așa. Avea însă cheltuieli mari cu întreținerea mașinii, care, trecută bine de maturitate, pierdea când apă, când ulei, iar motorul clănțănea mai rău decât proteza bunicii. Așa că Danciu a trecut la economii și s-a reprofilat pe lactate. Atunci când uita și își adjudeca vreun păhărel mai mult, din altfel de băuturi, abdomenul i se umfla precum gușa broaștei. Evenimentul se petrecea însă foarte rar.

În rest, era un bărbat puternic, plin de energie și priceput în câte vrei și nu vrei, de la pompatul cauciucurilor la aruncatul undiței, în care era de altfel imbatabil. Zâmbetul său era lipit parcă de buze și nu dispărea niciodată, nici chiar când îl dureau măselele. Era un zâmbet permanent și profesional,

pe care îl au de obicei, clovnii. Știa două mii o sută și cinci de glume și era prieten cu toată lumea, în afară de director. Bineînțeles, nu fără motive. Văleanu avea în prezența lui Danciu un fel de inapetență cronică : nu putea să-l înghită ! Când îl vedea, îi piera pofta de viață !

– Nu știi de ce, dar mi-e antipatic profund ! își manifesta el, față de toată lumea, aversiunea pentru Danciu. Mai degrabă aș da mâna cu o broască, decât cu el!

Diana îl compătimea pe inginer, așa cum îl compătiseau toți salariații și, de câte ori avea ocazia, îi lua febril apărarea. Numai că vorbele ei erau recepționate doar de lampa de birou !

Odată, Diana l-a văzut pe inginerul Danciu ieșind din biroul directorului, vânat de indignare.

– Ce s-a mai întâmplat, domnule inginer ?

– Mi-a „trasat ca sarcină” să-i repar mașina! a clocotit Danciu. Da ce sunt eu să-mi risipesc orele mele libere „Auto service” ?

– Faceți și dumneavoastră un sacrificiu pentru domnul director. Fiți mai maleabil și lăsați dușmănia de o parte !

– Asta e nerușinare curată, să-i repar mașina „boierului” !

Altădată, Văleanu l-a criticat în ședință pentru lipsă de seriozitate în relațiile cu colegii, atitudine incompatibilă, de neiertat, față de poziția pe care o ocupă. „Se ține de glume, ca și când înțepinderea ar fi o emisiune de varietăți, cu glume la fel de anemice !”

– Mereu mă bubuie ! a oftat Danciu, după ședință. Ce-o avea cu mine, de-mi tot caută nod în papură ?!

– La ce te poți aștepta de la un viitor client al Spitalului nr.9? l-a consolat, cu delicatețe, contabilă Olaru.

– Mai bine și-ar vedea de problemele înțepinderii, care șchioapătă! a intervenit Marcu de la tehnologie.

Într-una din zile, Diana l-a văzut pe Danciu ieșind din biroul lui Văleanu, albastru, cu figura omului îmbrățișat cu afecțiune de un arici.

– Ce comedie mai e și asta ? l-a întrebat secretara.

– „Gușă” asta nu mă iartă cu nimic. Auzi dumneata ce-i trece prin ce n-are: m-a propus să fiu investit cu titlul de pompier voluntar?! De-asta îmi arde mie acum, când nu-mi văd capul de treburi! Colegii, bi-ne-înțeles că n-au rămas indiferenți când au văzut cât de mult „ține” directorul la el.

– Se ține scai de tine, măi Dăncele! l-a deplâns un proiectant. Există ac de cojocul lui. Fă și tu ce-am făcut eu, o anonimă la minister !

În ziua următoare, fiind duminică, zi de odihnă, Diana a plecat cu soțul ei, pe malul Mureșului. S-a așezat la umbra unei liziere de salcâmi, inspirând aerul umed și răcoros, în timp ce soțul ei, pescar microbist, se îndeletnicea cu păcălirea somnilor.

– Ai avut o idee bună că m-ai luat și pe mine! îl flată Diana. E atât

de plăcut aici!

– Din cauza ta am întârziat. La ora asta peștii s-au cam rărit. E plin malul de pescari, veniți din zori. Pescarul care se scoală de dimineață, cu tolba plină ajunge acasă! parafrazează el proverbul.

Înmiresmată de parfumul salcâmlor, Diana ațipise, sprijinită de tulpina groasă a unui copac și probabil că ar fi adormit de-a binelea, dacă n-ar fi trezit-o stridența unor secvențe sonore, împletite cu râs. Apoi, adierea vântului i-a adus ecoul unor glasuri pline de veselie.

Curios?! Glasurile i se păreau cunoscute! S-a ridicat, a făcut câțiva pași și... la vreo zece metri mai încolo... stupoare. A căscat o gură, față de care Valea Oltului nu este decât o gaură într-un șvaițar! În fața ei se afla într-o intimidare amicală, siderantă cei doi dușmani notorii: Văleanu și Danciu! Lângă ei, în letargie, zăceau în poziții indecente, goale, doisprezece sticle de bere. La câțiva metri, erau prionite două undițe, care își legănuu firul în apă.

– Te-am făcut paranoic, te-am trimis la Spitalul nr.9 și ți-am găsit o poreclă nouă : „Boul Apis ”! hohotea Danciu, cu mâna pe burtă.

– Mersi, Dăncelule! Ești un adevărat prieten! Vino să te pup!

Ochii Dianei se uimeau cu treizeci de clipiri pe secundă (nou record mondial!), iar trompele lui Eustache se transformaseră în radio - receptoare!

– Sper că nici cu mine nu ți-e rușine, continua Văleanu. Ți-a plăcut propunerea cu pompierul voluntar ?

– Da, a fost isteată ! Ionică, am adus și eu două sticle din vinul ăla de la văru-miu din Focșani, din care ai băut la mine miercuri.

– Și așa, Vasile este ăla care mi-a făcut anonima la minister. Poate să spună adio Parisului! Norocosule, tot pe tine te trimit în străinătate. Aplic ca de obicei: „trebuie să-l trimit pe domnul inginer Danciu la Paris! N-am ce face. Mă doare-n suflet, îmi e tare antipatic, dar profesional e bun!!

Și au început din nou să râdă zgomotos.

– Prietene, hai să mai prindem ceva pește, că ne-așteaptă nevestele cu tigăile pregătite. Sub pașii Dianei a trosnit o ramură uscată. S-a întors repede și a dispărut.

Nu era sigură că a fost văzută. Dar s-a convins atunci când au început să curgă muștrările și avertismentele. Astfel și-a câștigat doi „dușmani forte”! Ce era să facă biata femeie cu doi dușmani de-odată? Cum să scape de ei? Și-a adus aminte de principiul lui Machiavelli: divide et impera ! Să-i învrăjbească unul contra celuilalt! Dar, nu-i stătea în caracter. Pentru asta trebuia să aibă sânge gangsteresc. Atunci s-a gândit că, poate ar fi mai bine să-i demaște!!

Dar, cine ar crede? Cine s-ar uita la gura ei? Ar intra mai mult la apă! S-ar spune despre ea că este o bârfitoare abjectă care „se leagă” de oameni ! Ce să facă ? Mai bine pleacă singură din instituție, decât să plece „la cerere”...

La drum cu soarele care-și uită
umbra în noi
Poate cineva știe totul în dimineața
atroce

Poate cel care trece deține secretul
Un abur ne ține de mână
ne strânge de beregată
Și țipătul întârzie ca un cocor rănit
Câte coline apun câte cuvinte
Doar râsul celor care privesc
de pe malul celălalt
Trupuri străine într-o iarnă
fără sfârșit
Spații în care clădim singurătăți
necesare

Cândva vom fi

Cândva vom fi în întâmplările acelea
Despre care nu vorbește nimeni
Un prag nevindecat
În calea călătorului
O iarnă care uimește carnea
Spațiul dintre tâmplă și regnul
amnezic
Copilăria oglinzii într-o intransigență
prosperă

Cândva vom fi în întâmplările acelea
Capcana care înobilează somnul

Visul rămâne
Arma secretă a dimineții

Spune-mi

Veșnic cu vinovăția în piept
Amiază după amiază

Respirația mea
O abdicare în fața morții

Merg pe stradă
Pe urmele mecanismului perfect

Spune-mi cine duce

Singurătatea de mână

Cine mângâie
Păpădia de pe deal

Salopeta de duminică

Stai în banca ta
Mi s-a spus

De la o respirație la alta
E un continent imperceptibil

Cine vorbește
Ce i se cuvine fructului sonor
al trădării

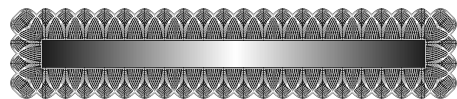
Ca și când m-aș da într-un scrânciob
De ceață
Sfidând gravitația bunelor maniere

Stai în banca ta
Mi s-a spus

Salopeta de duminică
Oricum nu ți se potrivește

Glasul celui ce trece

M-ați învins
Iată trupul iată ordinea
Care ține lumea în loc
Niciun cuvânt în găurile
unde îngenunchează
Ființele întunericului
Doar nori în asupra lumină
Doar aripa taciturnă
a altui înțeles
M-ați învins
Imaginile fug vântul se-ascunde
Ascultă glasul celui ce trece
Prin umbra vinovată a serii.
Mai aproape de tine

PARALELE INEGALE

MĂRUL MUȘCAT DE LA APPLE

Alan Mathison Turing (1912 - 1954), matematician britanic genial, a avut o viață tulburătoare și tristă, care reliefează nerecunoștința și ipocrizia umană. Turing era un ciudat. Îi plăceau Albă-ca-Zăpada, matematica și... băieții. Îi plăcea, de asemenea, să vorbească la telefon, ore întregi, cu mama sa și să alerge la maraton.

În anul 1940, Turing se trezește într-o neobișnuită *tabără de luptă*, un laborator al celebrului MI5 britanic, unde contribuie decisiv la descifrarea mecanismelor mașinii de cifrat germane ENIGMA. Alan Turing era pe cale să devină, astfel, un erou al celui de al doilea război mondial.

După război, Turing intră la National Physical Laboratory, unde construiește, în paralel cu americanii, primul calculator din lume. Din păcate, poliția îl arestează pentru homosexualitate și, deoarece aceasta reprezenta un delict, pledează vinovat și acceptă, în locul închisorii, un tratament chimic pe bază de estrogeni. Nu rezistă psihic și, într-o zi a anului 1954, unge un măr cu cianură și se sinucide.

Laurent Joffrin, autorul cărții **Istoria codurilor secrete** scrie: „Când, în anii eroici ai informaticii, în California, câțiva puști creează într-un garaj o firmă de producție de calculatoare, o numesc Apple și îi dau ca emblemă un măr în culorile curcubeului - culorile mișcării homosexuale - din care cineva mușcase o dată.” Mușcase și murise. Se numea Turing.

MAI PRESUS DE GUVINTE...

Lawrence Anthony, o legendă în Africa de Sud, a apărut, din toate puterile sale, fauna continentului negru contra atrocităților sălbatice ale omului, implicându-se în operațiunile curajoase de salvare a animalelor, în mod special a elefanților și devenind un prieten al acestora.

În martie 2012, la câteva zile după moartea sa, 31 de elefanți sălbatici, veniți de la câteva zeci de kilometri, au ajuns la casa lui în Africa de Sud. Martori la acest spectacol, oamenii au fost surprinși nu doar de exactitatea momentului în care elefanții au presimțit moartea lui Lawrence, dar, mai ales, de manifestările acestora: un mars lent în șir indian, prin care și-au omagiat prietenul. Apoi au rămas în fața casei, timp de două zile și două nopți fără să mănânce nimic. A treia zi, dimineața, au plecat...

Dan Norea

Cine oare dintre noi...?

Era o zi frumoasă de toamnă, atât cât poate fi ea de frumoasă într-un oraș de beton și sticlă. Soarele se oglindea în fațadele blocurilor și te orbea pentru o clipă, obligându-te să întorci capul. Pereții de beton încă păstrau urme din dogoarea verii, în așteptarea unei ploii care nu mai venise demult. Mă întorceam pe jos de la serviciu, bucurându-mă de ultimele zile ale toamnei. De când fusesem transferat la centrală, un efect secundar, neurmărit în mod special dar la fel de plăcut ca mărirea de salariu, era acela că aveam biroul la zece minute de casă. Mașina devenise inutilă, aș fi pierdut mai multă vreme cu scosul ei din garaj și căutatul unui loc de parcare.

După amiază, în drum spre casă, mă simțeam uneori obosit, așa că lungeam plimbarea până aveam impresia că mi-am revenit, pentru a mă prezenta suficient de proaspăt în ochii soției și ai copiilor. Într-unul din traseele alternative spre casă am descoperit o cârciumioară cocheta. Am intrat să beau o vodcă mică de la gheață. De multe ori, în cantități mici tăria are darul să mă revigoreze. Localul asimetric, în formă de L, afișa o eleganță lipsită de ostentație. Cele cinci mese aveau fețele de masă curate, iar în atmosferă pluteau în surdina melodii ce fuseseră la modă cu douăzeci de ani în urmă. Destul de repede obiceiul a devenit tradiție, ospătarii începuseră să mă salute cu un zâmbet larg, ca pe o cunoștință veche.

Încă din prima zi am observat într-un colț un bărbat singur, neras, îmbrăcat ponosit, care stătea îndelung cu o bere în față fără să bea din ea. Ca o paranteză, totdeauna m-am întrebat cum pot unii oameni să arate tot timpul nerași. Dacă tot neglijează să se radă, normal ar fi să le crească barba. Deși personajul mă intriga, nu doream să-l tulbur. Dar într-o zi, localul era plin și i-am cerut permisiunea să mă așez la masa lui. Părea un tip singuratic și aveam intenția să-mi beau vodca în liniște, dar omul abia aștepta să intre în vorbă cu cineva.

– Văd că aveți verighetă, sunteți însurat demult?

– Da, de șaptesprezece ani, am răspuns eu mirat.

– Presupun că vă iubiți soția, altfel nu ați fi rămas împreună atâta vreme.

– Așa e, am confirmat eu, total surprins că a intrat atât de brusc în detalii intime.

– V-ați gândit vreodată că, la un moment dat, unul dintre voi va muri și celălalt va rămâne singur și va suferi?

– Nu! mă scuturai eu, cuprins brusc de un frison. Prefer să evit gânduri atât de macabre. Când va fi, va fi și cu asta basta.

Omul căzu pe gânduri câteva momente, apoi se hotărî.

– Soția mea și cu mine ne-am întrebat de multe ori: cine dintre noi va muri primul? Pe fiecare ne-a înfiorat ideea că poate rămâne singur într-o casă plină de amintiri. Știți, am constatat că unii oameni trec foarte ușor peste momentele neplăcute, le uită repede, parcă le șterg din memorie cu o radieră. Noi doi nu eram așa, rememoram aproape cu voluptate toate traumele din copilărie, toate dezamăgirile din adolescență, toate eșecurile din tinerețe. Era o ocazie perfectă de a ne plânge de soarta ingrată, de a ne consola unul pe celălalt, de a ne manifesta afecțiunea. Cred că într-un fel, în plus față de dragoste, asta a fost ceea ce ne-a apropiat și ne-a făcut să rămânem împreună. Tocmai din acest motiv, al memoriei noastre perfecte, era de presupus că, după dispariția unuia dintre noi, supraviețuitorul își va trăi ultimii ani într-o suferință teribilă. Fiecare moment al zilei cu tabieturile lui, fiecare obiect din casă urma să devină motiv de durere.

Tăcurăm amândoi câteva minute, timp în care optimismul meu natural se revolta de-a dreptul auzind niște idei atât de morbide. Dar revolta rămânea interioară, consideram că un om tolerant trebuie să-și pună în permanență întrebarea: cine sunt eu să-i judec pe ceilalți?

Totuși, ceva mă sâcâia.

– Văd că vorbiți la trecut.

– Da, pentru că...

Omul mai tăcu trei secunde, după care continuă.

– Ați auzit de accidentul navei de croazieră de acum trei luni?

– Sigur că da, șoptii eu, începând să bănuiesc adevărul.

– Eram amândoi îmbarcați, soția mea dorea demult să vadă Istanbulul. Când nava a început să se încline, ne-am luat de mână și am sărit împreună în apă. Am găsit plutind o bucată de lemn, prea mică pentru a ne susține pe amândoi. Am lăsat-o pe ea să se sprijine, eu știam să înot. Dar apa era rece, mușchii mei neobișnuiți cu efortul și, după un sfert de oră, simțeam că mă duc la fund. În ultimele clipe i-am văzut ochii îndurați și mi-am imaginat viața ei viitoare, încărcată de suferință. Și atunci i-am desprins cu grijă mâinile, una după alta și am apucat eu scândura. S-a scufundat încet, fără să se zbată și ultimul lucru pe care mi-l amintesc sunt ochii ei mari, plini de lacrimi și de durere, la gândul că voi rămâne singur.

După o pauză, omul preciză, ca să fie sigur că s-a făcut înțeles.

– Pentru ea am făcut-o, am preferat să fiu eu cel care suferă.

După care își ridică spre mine ochii încercânați, cerșind compătimire. Dar toleranța mea avea niște limite. Am dat vodca pe gât, am lăsat banii pe masă și am părăsit localul fără a privi în urmă. E inutil să spun că, de atunci, m-am întors de la serviciu pe un cu totul alt traseu. Iar păhărelul de vodcă aburindă, scoasă din congelator, am început să îl beau acasă, unde mă așteaptă zâmbitoare soția.

E o religie de stat.

La treburile serioase
Noi nu ne concentrăm destul
Avem o somnolență-n oase
Și-o zeflema de prost fudul.

Ceac-pac! Dar la reluări de faze
Parcă ne mai trezim puțin
N-avem profil de kamikaze
Tiparul nostru-i byzantin.

Apocalipsa furtunoasă
Îi sperie pe pămînteni...
Pe noi nu ne-o găsi acasă –
Vom fi la meci, sau la pomeni.

Aceasta, poate, ne e soarta
S-o tragem și pe ea în piepți
N-aveți decît să-nchideți poarta
Dacă tot face ea pe moarta...
Hai, că românii e destepti.....

Sadi Rudeanu*

La căpătâiul lui Brejnev**

Sărmanul Brejnev e pe moarte.
La căpătâiul său, la pat
Din lume cei mai mari profesori
Spre a-l salva, s-au adunat

E fără nici o îndoială...
Ei au făcut tot ce-au putut,
Dar diagnosticul e sigur:
Bolnavul clar, este pierdut.

Deci marii medici ies afară
Și cheamă-ndată la spital

***Sadi Rudeanu (Ozias Rubin)** umorist roman emigrat în Israel. S-a născut la Focșani în 1924, a emigrat în 1973 și a decedat în 1993.

****Leonid Brejnev** - Secretar General al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și președinte al Prezidiului Sovietului Suprem (șef al statului) în perioada 1977 - 1982

Pe cei opt-nouă șefi de vază
Din Comitetul lor Central

Sosește printre ei și-acela
Care va fi urmașul său
Și care-ntr-una își exprimă
Teribile păreri de rău...

Deci intră ei la bietul Brejnev
Și mai pe urmă, lăcrimînd
Vin toți către bolnavu-n comă
Și îl sărută cald, pe rînd.

Apoi șoptește-ncet urmașul-
Cel ce va fi șef în partid,
Privind duios la cel ce moare:
- Ah, prea iubite Leonid.

Sunt ultimile tale clipe...
Desigur, vei pleca în rai.
Dar vreau să știu, poate-mi vei spune
Ce ultime dorințe ai?

Oftează Leonid, sărmanul
Deschide ochii și clipește.
A înțeles ce i se cere
Și iată în sfârșit, șoptește:

- Doresc întâi, dacă se poate
Și vreau să știți, la asta țin:
Să mi se pună o statuie
În holul mare, în Kremlin.

Toți cei prezenți discută-n șoaptă
Strânși într-un colț, analizează,
Dacă dorința exprimată
E justă și nu deranjează.

În fine, toți și-au dat acordul
Iar viitorul șef, rapid
Se-apropie de pat și spune
- Ai aprobarea, Leonid !

Acesta fericit zâmbește
- Dar știți, aș mai dori ceva:
Să-mi poarte numele o stradă

Sau cartier din Moscova

Din nou se-adună cei de față,
Discută cu înfrigurare...
Și iată că dorința-doua
Primește și ea aprobare.

Dar înainte de a trece
Brejnevul rus în neființă,
Îl cheamă pe urmaș și-i spune:
- Mai am o ultimă dorință.

- În fine, spune succesorul
Hai spune-ne, să te auzim.
- Să mă-ngropați, oftează Brejnev
- Ei unde ???... LaIerusalim!

Rămâne uluit urmașul
De-aceasta ultimă dorință...
Și-n fine, cei prezenți acolo
Se-adună iarăși în ședință.

Discuția acum durează
Mai mult și e înfierbântată,
Căci unii-s pro și alții contra.
Problema e mai complicată!

Trec două ore, trei și patru
Nici un detaliu nu-i omis,
Și după circa zece ceasuri
În fine, iată au decis.

S-apropie de pat urmașul,
El fiind însărcinat să-i spună:
- Ah, Leonid, de data asta
Nu pot să-ți dau o veste bună...

Te îngropăm oriunde-n țară
Într-un cavou ca din povești,
Chiar și-un mausoleu îți facem,
Te îngropăm oricum dorești...

Dar la Ierusalim, nu merge
Și nu c-o fac eu pe nebulul...
Dar știi, pe-acolo se întâmplă

Sămai învie câte unul ...

SCURTISIME

Un american își amintește cum a devenit el miliardar:

- Când am fost copil, am venit în America. În buzunar nu aveam decât doi cenți. Am cumpărat două mere murdare, le-am spălat, și le-am vândut cu patru cenți fiecare. Apoi am cumpărat cu acești bani patru mere, și le-am vândut cu opt cenți fiecare... După asta a murit mătușa mea și mi-a lăsat o avere de un miliard de dolari.

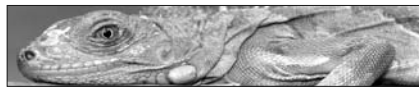
Sunt curios, când o să moară Stela și Arșinel, cine o să mai aibă încredere în Catena?

Cum se justifică un preot: „Să nu te simți niciodată aiurea dacă te zgâiești la sânii unei tipe ce poartă un maieu când plouă. Ploaia e de la Dumnezeu”

– Domnișoară, vă place peștele?

– Nu, că mă bate!

Când completați fișa de venituri fiscale, nu uitați să treceți, la rubrica „Persoane în întreținere”: 508 senatori și deputați, 32 de parlamentari europeni, 25 de miniștrii, 2000 de funcționari guvernamentali, un milion de funcționari, 50 000 de șomeri, 31 000 de pușcări-ași, 100 000 de ajutați social...

Mariana Răileanu

MONSTRUL DE SUB PAT

Copilăriile noastre se împloteau într-un dans zburdalnic, ca să ne crească și să ne unească atât de mult, încât să ne pară imposibil de respirat aerul când nu mai eram alături. Oamenii ne numeau surori, deși nu eram de-un sânge și nici legături de rudenie nu aveam.

Tot ce aveam comun era că vorbeam aceeași limbă: a prieteniei.

Probabil emanam vreun soi de magie euforică când mergeam împreună pe stradă, în parc, la bibliotecă, la cantină sau altundeva, pentru că toată lumea scliffea voiasă în jurul nostru și devenea mai bună. Emma mă tachina că e de vină chipul meu alb, creștii bălai și deși și zecile de pistrui de pe nas, când eu știam că adevărata energie izvorăște din zâmbetul ei. Feciorelnic, larg, electrizant - acel zâmbet acapara de fiecare dată privirile asupra noastră, pe lângă faptul că îi împodobește fața într-un mod absolut încântător.

Mergeam alături de ea și ascultam cu fascinație cum sporovăiește. Gesticula și chicotea ca o mașină pusă în priză - atât de plină de energie era și atât de pornită să-și ducă până la capăt istorisirile. Eu o ascultam atentă, dar nu comentam nimic. Era ziua mea de naștere și așteptam dintr-un moment în altul să sară la mine să mă cuprindă, să mă pupe și să-mi ureze la mulți ani. Emma era singura dintre prietenii mei care nu mă felicitase, încă. Știam însă că o s-o facă. Avea ea tot felul de ghidușii în cap, dar nu uita niciodată de ziua mea.

– Prietenia noastră este adevărată tocmai pentru că este necondiționată, nu-i așa? se oprește ea și mă privește întrebător.

Serile erau singurile momente când se apuca să filozofeze, să pună tot felul de întrebări și să uite cu adevăratele să-și coboare gândurile de pe cer. Le uita acolo împreună cu privirea.

– Așa-i, îi răspund adormită și o las că continue.

Eu mă uit în sus și nu văd nimic. Nu sunt la fel de visătoare când văd luna și stelele deasupra capului meu. Culoarea cerului mă duce cu gândul la cadoul frumos și scump pe care i l-am dăruit cu două luni în urmă, când a ajuns la frumoasa vârstă de 18 ani. Țin minte cu câtă grijă și cu câtă răbdare am adunat banii ca să-i cumpăr bicicleta. Până să strâng suma necesară, am fost nevoită să renunț la banii mei de buzunar mai multe luni la rând. Râd de fiecare dată când îmi amintesc expresia chipului ei la primirea cadoului. Râd și acum. Emma mă vede râzând și nu înțelege. Eu tac. Prefer să clatin din cap la întrebările ei și să o las curioasă.

– Noi două o să fim prietene toată viața! îmi spune, apoi se întinde cu

mână spre cer. Tocmai cădeau două stele și Emma lăsa impresia că vrea să le prindă.

Eu aștept. Știu că mi-a pregătit ceva frumos de ziua mea. În tot anul îmi face surprize. Dar e vulpe și nu-mi spune nimic. Mă lasă să clocolesc de curiozitate.

– Se face frig, nu-i așa? Iar tu răcești brusc de la fiecare adiere a vântului, îmi spune și îmi întinde haina ei. Hai să mergem acasă! O să venim aici și mâine!

Încuviințez și mă pornesc la pas domol alături de ea. Oare ce pune la cale? Nu a pomenit nici un cuvânt astăzi despre ziua mea. Nu mi-a aruncat nici măcar un „La mulți ani” chior. O fi indiferența parte din planul ei? Mă chinui să fugăresc un gând care nu-mi dă pace. Nu, nu putea să fi uitat...

La cotitura drumului ne dăm bună seara și ne despărțim. Eu alerg spre casă cu sufletul la gură: posibil că a pus la cale o petrecere surpriză, iar când voi intra în casă, se va aprinde lumina și toți prietenii vor tăbărî asupra mea cu flori și baloane. Și vom dansa și ne vom veseli toată noaptea!

Intru cu această speranță în casă și aștept răbdătoare. Deschid ochii și îmi dau seama că n-o să se aprindă nici o lumină, dacă nu întind mâna spre întrerupător să o ajut. Mama mă strigă din bucătărie și mă întrebă dacă mi-e foame. Nu mi-e. Alerg în camera mea și mă trântesc în pat, bosumflată. A uitat! Emma a uitat că astăzi e ziua mea de naștere!

A doua zi mă întâlnesc cu ea și îi răspund cu dragoste la îmbrățișare. Nu-i reproșez că a uitat de evenimentul meu important de ieri, și nici nu-i aduc aminte că nu mai am 17 ani, ci 18. Îi mai dau o șansă, pentru că e prietena mea cea mai bună, și n-o să mă supăr dacă mă felicită astăzi pentru ieri. Mama îmi spune mereu că e „mai bine mai târziu, decât niciodată!” și conștientizez că are dreptate.

– Nu ai uitat că...

Mă opresc și o privesc atentă.

– Nu ai uitat că astăzi avem la ora 18:00 lecția de dans cu domnul Călinescu?

Emma îmi aruncă o privire uimită.

– Să uit eu ceva? Parcă e posibil?

Da, nu e posibil! Doar că a uitat cu desăvârșire de ziua mea de naștere. Ori acesta e un eveniment totalmente lipsit de importanță pentru ea? Strânb din nas și îmi dau seama că afișez o față ridicolă. Emma mă ciupește de mână și îmi zâmbește îmbelșugat.

– Hai, ce ai? Nu ești în apele tale astăzi... Te-o fi supărat aseară monstrulețul de sub pat?

Emma râde. Mie nu-mi arde a glume. Meștesugăresc în pripă o minciună proastă și fug de lângă ea. Da, halal prietenie, mă gândesc. Îmi dau seama că nici eu nu sunt o prietenă chiar bună, dacă mă rănește atât de grav fap-

tul că nu înseamnă pentru ea la fel de mult cum înseamnă ea pentru mine. Prietenia necondiționată îmi devine brusc respingătoare.

Emma nu și-a amintit de sărbătoarea mea nici a treia zi. Nici a patra. Nici peste o săptămână. Nici peste două. Nu i-am amintit nici eu. Dacă a uitat, uitat să fie... M-am îndepăratat vizibil de ea în această perioadă și Emma nu a venit să mă întrebe de ce. O interesez atât de puțin, încât nu-i pasă dacă mai suntem sau nu prietene. Până la urmă e ceva firesc: întotdeauna ea a fost cea importantă. Iar dacă eu nu mai vin să petrec timpul cu ea, își poate găsi oricând alte prietene.

Peste câteva săptămâni aud printr-o colegă de clasă că Emma pleacă. Tatăl ei a primit nu știu ce ofertă avantajoasă de lucru în orașul vecin și se mută acolo cu toată familia. Am simțit cum ceva înăuntrul meu moare, dar mi-am înăbușit repede sentimentul. „Și bine face că pleacă!”, i-am zis fetei care mi-a dat vestea și, ca să conving definitiv pe toată lumea că nu ne mai leagă nimic, am hotărât să nu mă duc la ea ca să-i urez drum bun. Emma a plecat fără să-mi lase vreun mesaj. Și odată cu ea au plecat ultimele mele speranțe...

Am rupt prietenia cu Emma dintr-un impuls egoist, și mă căzneau pentru asta. Acum Emma era departe și nu puteam să fug la ea ca să-mi cer iertare și să-i spun cât de rău îmi pare. Iar ca să-i scriu sau s-o sun nu aveam destul curaj. Nu-mi mai păsa că a uitat de o nenorocită de dată din calendar. Nu mă deranja nici dacă era ea mai importantă decât mine. Vroiam doar să o am alături, să-i admir zâmbetul și să o ascult sporovăind. Draga de Emma! Adorata și minunata mea prietenă!

În seara când Emma a plecat cu familia ei din oraș, m-am închis în camera mea și mi-am pus căștile în urechi, să ascult muzică. Mama a bocănit repetat în ușă și a insistat să vorbim. I-am deschis.

– M-am gândit că o să vrei să vorbești cu cineva. Am o oră liberă până se coace prăjitura.

Mama m-a privit cu dragoste și s-a așezat pe marginea patului. M-am ridicat spre ea și am cuprins-o ca răspuns.

– O să-mi fie dor de ea...

– Poți să o vizitezi când ești în vacanță! mă încurajează mama.

Am surâs gânditoare și am tăcut. Mama nu știe că ne-am certat.

– Când erai micuță și îți era frică să dormi singură, Emma venea la noi și dormeați împreună, îți amintești?

Mama vrea să depănăm amintiri. E o romantică incurabilă, ca și Emma.

– Cum aș putea să uit? Îmi închipuiam că sub pat trăiește un monstru rău și mi-era frică să dorm. Iar Emma, pentru că era mai curajoasă, se strecura sub pat ca să-mi dovedească că nu este nimeni acolo, apoi mă chema și pe mine. După ce coboram lângă ea, improvizam împreună un cort comod și

stăteam acolo. Ne jucam și spuneam povești până adormeam! Era un ritual al nostru, care ne unea și ne făcea să zâmbim.

Mă dau jos de lângă mama și mă strecor sub pat, ca să improvizez scena din copilărie. Mama se uită la mine și râde, iar eu înlemnesc. Sub pat găsesc un set de felicitări frumos colorate, confecționate manual, o cutiuță aurie, nu foarte mare, și un ursuleț de pluș. Iau felicitările, încep să le răsfoiesc de zor și mă trezesc cu scrisul citeț, de mâna, al Emmei în fața ochilor. În fiecare felicitare este descris succint câte un lucru pentru care îmi mulțumește. În cutiuță găsesc o scrisorică micuță în care îmi urează la mulți ani și îmi spune despre ursulețul pe care mi-l lasă ca să mă păzească în nopțile când o să-mi pară că este un monstruleț sub pat. Îmi curge o lacrimă pe obraz. Îmi amintesc ca prin ceață că Emma a fost la mine cu o zi înainte de data mea importantă din calendar. Ba chiar am lăsat-o singură în cameră, pentru 5 sau 10 minute, când m-am dus să aduc înghețată de la bucătărie.

Ies de sub pat îmbujorată și întristată simultan.

– Dar nu e corect... Nu mi-a spus nimic... Cum puteam să ghicesc așa, pur și simplu!?

Mama se uită la mine și nu înțelege. Eu mă foiesc prin cameră încrețindu-mi fruntea, apoi dau cu ochii de haina Emmei, cea pe care mi-a împrumutat-o ea în acea seară ca să nu-mi fie frig și pe care, din neglijență, am uitat să i-o întorc. Mă apropii în fugă și încep să o întorc pe toate părțile. Găsesc în buzunarul interior, din partea dreaptă, un bilețel în care Emma face aluzie la jocul nostru preferat din copilărie. Cel cu monstrul de sub pat, evident!

SCURTISIME

Un lăutar bătrân este chemat să cânte la sindrofia dată de un parlamentar. În timpul chefului, unul dintre invitați îl întreabă:

- Pe vremea lui Ceaușescu, ai cântat la comuniști?

- Păi... am cântat, coane, săru-mâna!

- Va să zică le-ai ținut hangul nomenclaturiştilor....

- Dar la securiști ai cântat? îl întreabă altul.

- Am cântat, coane, ce era să fac, că și ei petreceau...

- Bine, mă! Ce fel de om ești tu, dacă ai cântat la toate canaliile?!

Când ajunge acasă, supărat și cu onoarea mototolită, îi povestește nevestei cele întâmplare. La care ea zice:

- Bine, mă, nu puteai să spui că n-ai cântat nici la unii nici la alții?!

- Cum dracu să spun asta, când erau toți acolo?!

*

- Doctore, am o problemă la ochiul drept, clipesc într-una, incontrolabil.

- Nu-i nimic grav, e doar de la stres, cu o simplă aspirină îți trece.

- Știu asta, dar toți farmaciștii, când le cer aspirină clipind așa, îmi dau... prezervative.

Diana Andreea Beldeanu

bear spring

e ușor & e o consolare. iarna
 își face seppuku
 plasturi impermeabili se agață
 de vârful copacilor ceața se izbește
 se unduie odată cu camera foto
 primăvara e mult mai umană
 e altceva
 decât țigle negre & sfori de zăpadă
 gheața lucioasă
 care ți-e mamă ți-e tată e altceva
 când blocul din față se îneacă
 în luminițe
 în lavă de *chakre* sfărmate
 parcă sunt visele tale lucide din
 cărțile de psiho/
 le place să-și fabrice
 fericirea pe foi
 de tutun pe regrete târzii
 dar
 n-o să-ți răsără câmpiile elizee în
 fața școlii
 cu prima floare
 n-o să dispară trepidațiile din
 nopțile cu stele
 de duzină va curge prin tine o lună
 amară obsedantă
 la fel ca neprețuita cerneală a
 primului tău tatuaj
 până când o voce va așeza
 țiglele lui martie pe culori știute &

210

va îngropa

ursulețul tău psihopat

machines

acești muguri înghețați acest calm
 al frigului sfidează
 geometria ta aproape perfectă.
 te ridici 2-3 metri
 vezi cu o aruncătură de privire
 mai departe de taică-tu
 de clădirile unsuroase
 de sinuciderile din cerul gurii
 cuverturile te bandajează au
 farmecul lor/ când te pătrund
 sunt două gheișe cu fețe topite
 între două uși
 mereu prea înalte prea mici prea
 din lemn de mahon
 aprinzi un foc acest foc negru
 sublimat din pixelii
 ființei de ieri nu de azi te pui pe
 automatic mode &
 mănânci pofticios membre capete
 aripi. e o plăcere vinovată
 de când
 mă zbat de când chem ploile
 de sub tălpi de sub aceste tălpi
 cusute cu ață de dinți. mă aliniez
 după orion
 ca după un bloc neluminat
 în zeci de ani roțițele aceste
 pieritoare roțițe vor umbla
 înghețate & drăcește
 în tandem
burden
 e o moarte prelungă ori
 albastru-vid-*moksha*
 e timp & e soare. atâtea vieți

într-o scoică atâta lună în oase
încât mintea pulsează haotic

de ce e timp ce poate face-o ființă
cu atâta univers
decât să disece pământul da
haide să atingem nucleul să
adormim în el
marea ne va aduce mai târziu la
suprafață iar
stâncile își vor grava numele în noi

ce-i cu timpul ăsta

noapțile îi strâng în brațe pe cei
cu insomnii
le mulțumesc pentru nebunie &
crize de anxietate
pentru toate greșelile ajunse poeme
și pentru stele aruncate-n mare
noapțile îi strâng în brațe pe cei
ca noi

iar zilele
zi le le nu mai
există

viața e o astenie
ce-i cu timpul ăsta a luat-o razna
de tot
cu albastru-și-neant-cu-scoici-și
nirvana

viața e o vară iar
vara o îngropăciune

to write love on her arms
*

de 7 ani în fiecare zi
ajung acasă ce-ai făcut la școală
nimic
mă dezbrac de ce nu faci nimic
pentru tine
devin surdomută &
lasămăterogînpace

intru până la gât în cada mea cu
acid sulfuric

viața e un șotron cu mama și tata.
într-o încăpere cu pereți negri
ne căutăm flămânzi ne ard tălpile
până
ajungem pământ
ia-mă pe umeri sau de mână ia-o
și pe mama

are we happy now
nu n-am fost niciodată decât suflete
mici & uscate
ca niște sâmburi de piersică bătrână
sunt putrezi nimic altceva de spus

genesis

mai e puțin și-o să zbori
deasupra mării
mai e puțin și-o să zbori
mai e.
aprilie-i încă aici iar
reflexia ta îmi îngheață
între omoplați
tata vrea să-mi incinereze mintea
s-o toarne într-o sticlură să ți-o pună
la gât

te bucuri e o consolare. așa
ați putea fi ca la început
să vă pătrundeți iar singurătățile
cuvinte mici și febrile
să vă jucați de-a doamne-doamne
cu plastilina unui copil neconceput

tu zici să fie lumină
și e lumină în cerul claviculei
drepte

tu zici să iasă uscatul din ape
și iese un râset tăios
dintre obsesii calme

tu zici să fie univers
și-n căi lactee înfășoară trupul tău

de ce în ziua a 7-a
când mama mi-e foame mi-e frig
când nu știu cum e să mă leg
la șireturi nu știu cum e să ucizi

când te iubesc mama uite florile
albe cățelul

de ce în ultima zi o mână uriașă
vă stinge luminile

hai să facem să dregem

e o inimă. să-i spunem durere
comună o înfășurăm
după trupurile noastre o înnebunim
vor fi 270 de bătăi pe minut
împreună mamă
împreună
tată azi nu vreau nimic treci
în cameră

n-ai sunat-o pe bunică-ta iar
n-ai luat pâine

of tata mă trimiți iar în brațele lui
durerea asta suferă de psihoză
ne-a molipsit ne ustură oasele ne
umple palmele de pământ &
ne mângâie unul altuia ochii

mama doarme & noi dansăm
valsul mut în jurul patului
să nu vadă singurul joc tată-fiică
să nu plângă

și ea
inima aia ne ia în brațe dă foc ard
toate crengile din torace

pe tavan se coc planete mici/ pereții
ăștia vibrează albumul vostru
cu pink floyd
mama tata hai să ne asamblăm
încă o dată

Nicolae Mihai

Amanta de rând

Între multe duminici și două
războaie mondiale
amanta de rând merge în vizită
coboară Himalaia asistă
neputincioasă
la exilul ultimei ploii
scoasă în afara legii
ascunde cu grijă linia
curbă a vântului sub bluză...

ei bine am cu ce să mă laud
zice ea acoperind
cu privirea triumfătoare
hotarele acestui poem

Ca o piatră

Despre durere

mai nimic nu știu
ea cade în mine
așa
ca o piatră
făcând cercuri,
cercuri ...

Naufragiu

De drum înlănțuit ca
acea răcoroasă frumusețe
băută cu candela

ancoră e pântecul ducând
cu sine miezul nopții

nu glasul furișat pe sub streșini
priveag ori furtuna stârnită
în brațe mirată
mult mai aproape umărul tău gol
e orbitor naufragiu

Teodor – Emanuel Bășica

Despre lupii dintre noi

FANÁTIC, -Ă *adj.* (adesea *s.*) *Cuprins de fanatism; (p. ext.) foarte zelos, cu foarte mult zel (pentru ceva). ** Care se crede inspirat de divinitate; care este animat de o exaltare religioasă. ♦ Pătimaș, excesiv, intolerant. (Florin MARCU și Constant MANECA, Dicționar de Neologisme, Editura Academiei, București, 1986)*

Îmi e frică de acei oameni, a căror conștiință le spune că Dumnezeu lor îi iubește doar pe ei. Că Același Dumnezeu le permite să facă orice în numele Lui. Dar pe Dumnezeu, oare, L-au întrebat?

Știu, „*frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii*” (**Pildele lui Solomon 1, 7**). Și totuși, încă mi-e frică de cei care închid minți și inimi, care găsesc în orice e diferit câte o blasfemie, în *oricine* e diferit câte un dușman. Pentru că avem nevoie să alegem un dușman, să știm pentru ce să luptăm și să ne sacrificăm. Ciudat, când dușmanii sunt și printre noi, nu doar *printre ei*.

Lupii nu-s chiar greu de recunoscut - sunt cei care urăsc orice e frumos, orice nu aduce profit, orice și oricine nu suferă degeaba, care urăsc orice nu e la fel ca ei. Cei cărora le e ușor să blesteme orice cerșetor, *la muncă, nu la-ntins mâna!*, fără să se gândească vreodată că, poate, n-a fost alegerea lor. Că poate nu toți cerșesc să facă averi. Îi recunoști ușor, când se bucură de nenorociri, de greutățile altora, satisfăcuți că *în sfârșit Dumnezeu a făcut dreptate!* - asta să fie, oare, dreptatea? Sunt ușor de recunoscut - mereu judecători, martori și călăi. Sunt cei care vor să ne ferim unii de alții, să ne judecăm prin prisma unei singure perspective, mereu absolut necesar a noastră, mereu superiori. Cei care ne-au convins că *doar ceilalți sunt păcătoși*, răi, nenorociți, criminali, teroriști, inumani. Doar ei, niciodată noi.

Îmi e frică de aceeași oameni care, sub pretextul că e „de-al nostru”, acceptă și acoperă cele mai crunte abuzuri, doar pentru că s-au nimerit să fie născuți în aceeași religie. Nici nu știu care ar fi cea mai mare putere a lor. Ignoranța? Neștiința? Ura? Intoleranța? Mândria? Cam tot ce e mai dezgustător la natura umană...

Și nu e vorba mereu doar de cei care-au dictat războaie false sau care au condus la marile atrocități prin care a trecut omenirea. Nu, nu, uită-te-n jur. Întreabă câțiva oameni, prieteni sau nu, despre mântuirea celorlalți semeni de altă confesiune. Siguranța lor mă înspăimântă, siguranța cu care ei decid (în locul lui Dumnezeu, bineînțeles) cine ajunge și cine nu la El.

Minți goale, lăsate să fie otrăvite prin televizor - că doar e mai ușor să-ți spună cineva cum să gândești, ce să vezi, pe cine să urăști. Inimi goale,

împietrite, care confundă dragostea cu patima; dreptatea cu fanatismul. Sunt cei care ne-au convins că e normal să masacrăm nemilostiv milioane și milioane de animale, născute și crescute cu un singur scop: profitul. Cei care ne-au convins că e datoria noastră să împărțim niște „democrație” prin țările cu petrol, că ai nevoie de un telefon de 1000 de euro să nu fii desconsiderat, că trebuie să ții mereu frigiderul plin, să fii în rând cu lumea. Totul, în timp ce, pe același pământ blestemat, mii de copii merg la culcare flămânzi; familii se despart din cauza împrumuturilor, ratelor, băncilor; părinți se sting înainte de vreme, veșnic obosiți, pentru salarii de nimic - sclavii secolului XXI. Copii maturizați precoce muncesc prin mine pentru diamante; barbari schingiind blana săracilor animale pentru lucruri de care nu avem nevoie; totul pentru lucruri care tot ei ne-au convins că au vreo valoare. Cum ne-am lăsat convinși că așa ne-a vrut Dumnezeu?

„Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, **la fel cu aceasta**: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. În aceste două porunci se cuprinde toată legea și prorocii” (Matei 22, 37-40). N-am înțeles exact unde și cine a interpolat aici condiția ca aproapele să fie absolut identic cu tine, pentru a-l iubi? Și cu „... cel care ucide un suflet nevinovat de uciderea altui suflet sau de o altă stricăciune pe pământ, este ca și când i-ar ucide pe toți oamenii, iar cel care lasă în viață un suflet este ca și cum i-ar lăsa în viață pe toți oamenii” (sura 5, v. 32) – ce s-a întâmplat?

Cred că Dumnezeu iubește diversitatea. Uită-te la creația Lui, cum nu seamănă nici pomii, nici animalele, nici continentele, nici noi între noi. Ce surprinși ar fii ei, lupii, să afle că noi toți credem într-un singur Dumnezeu, Care S-a revelat diferit unor persoane diferite, în timpuri și circumstanțe diferite. Și, după cum era de așteptat, unii ca ei au denaturat adevărul, au răstălmăcit cuvintele, urmărindu-și interesele mănate de umanitatea lor decăzută.

Monștrii există. Nu prin întuneric, pe sub pat sau prin păduri, nici în mintea noastră. Trăiesc liniștiți printre noi, ascunși doar de propria noastră frică și supunere oarbă. Ne sunt colegi, frați, prieteni, familie, conducători - nici nu trebuie să fie prea mulți. Ajunge unul să dărâme sute sau mii de suflete nevinovate, mănjindu-ne cu păcate care n-ar trebui să fie ale noastre. Mereu sub pretextul că Dumnezeu vrea asta. Dar pe Dumnezeu, oare, L-a cunoscut vreunul dintre ei?

Mereu stau cu lacrimi în ochi și îi spun: *Iartă-ne, Dumnezeule, pentru tot binele pe care-am refuzat să-l facem. Iartă-ne că suntem orbi și încă refuzăm să-l facem.*

Daniel Bratu

Rația de libertate

Iarna era blândă, razele soarelui încălzeau fețele noastre luminoase și bârnele podului de lemn de peste Ialomița. Ne strânseserăm la marginea satului, lângă casa pădurarului. Eram vreo 15 flăcăiandri, floarea cea vânjoasă și curajoasă a cetățenilor (pe atunci, încă tovarășilor) localității zdrobite de întinderea câmpiei și ciulinilor ei. De ce ne strânseserăm, nici noi nu știam prea bine. Trebuia să facem ceva, era Revoluție sau fusese, numai ea și noi nu, iar sângele ni se încinsese aprig.

Din televizor curgeau scene sângeroase, orchestrate de împușcături și îndemnuri mobilizatoare. Trecuse o parte din euforia zilei de zvârcolire a destinului românesc, atunci când Ceaușescu fusese obligat să fugă din calea mulțimii, în urma lui și a „sinistrei” (în acele vremuri n-aș fi pus ghilimele) rămânând duiosul, acum, „ Victoraș, să ai grijă de copilași!”.

Trebuiau apărate podul și râul de teroriștii care împânziseră țara, porniți să pună bombe mici și otrăvuri fine, de nedepistat nici în ușa bisericilor, cu tot controlul divin al preoților, deveniți vedete TV, ei și soborul lor. Ne uitam unii la alții și nu ne venea să credem. Eram liberi, dar libertatea asta parcă ne stânjenea mișcările, indiferent de vârstă. Nu dăduse nimeni, de la Consiliul Popular (sau Primărie, astăzi), vreun ordin printre săteni, să ne adunăm noi acolo, să apărăm podul. Dar ne strânseserăm, ca prinși de fire nevăzute, îndemnați numai de strigătele figurilor revoluționare de la televizor și acum ne uitam unii la alții, săream ușor în loc, nu atât de frig cât de dorința mișcării și a încordării mușchilor gata de folosință.

– Bă frate-miu, dacă vine teroristu’ cu elicopteru’, ce drac’ facem noi aci cu palmile goale? ne-a luminat mintea cu o întrebare Mitică, un lun-gan deșirat și bubos, mecanic pe la SMA.

– Lasă, bă, Gonzule, că se sperie ăla de tine și pleacă în Arabia mami-lui! n-are ce face Pandele.

– Du-te tu în aia a mă-tii, bă. Bă, Dane, oare nașparliu’ ăsta colorat n-o fi chiar el terorist?

– Nu este, lasă-l în pace, Mitică! am intervenit, pentru a stopa din fașă orice bătălie, rezultat firesc al unui conflict de mult mocnit. Trebuie să fim uniți, ce facem dacă ne certăm aiurea așa? Liniștiți-vă!

– Da’ ia zi tu, „telectualule”, n-are fraieru’ de Gonzo dreptate? Stăm ca proștii așa, ca spicele la seceriș? Ne aruncă ăștia câte o bombă la fiecare de nici oscioarele n-o să se mai cunoască unele de altele.

Ăsta era Lilică. În ciuda numelui feminin, avea așa o faimă de bătauș și bețivan, de i se dusese buhul peste vreo 4 sate din jur. Nu era bine să te iei

cu el la hartă. Nici n-aveam interes. Trebuia să slujim, cu toții, uniți, Revoluția.

– Da Lilă, așa este, i-am răspuns privindu-l drept, limpede, ca dintr-un adânc de conștiință. Hai să mergem, câțiva dintre noi, la consiliu' popular, poate au ăia ceva acolo, niște arme, muniție, vedem noi.

Grupul de revoluționari tropăitori m-a aprobat tăcut, dând elocvent din capetele descoperite și purtătoare de aceeași mare bucurie. La Miliție nu avea rost să mergem, postul fusese devastat cu o zi înainte, iar milițienii, prevăzători, fugiseră din timp la sediul județean, luând cu ei armele și muniția. Am plecat, eu, Mitică și Vali, ca trei crai de la răsărit, cu o zi înaintea Ajunului, să batem întâi pe la ușile Primăriei. Primăria ne-a zâmbit larg, cu toate ușile deschise. Primarul nu, era puțin speriat și ușor nervos, nu știa încă dacă să se ascundă, chiar și acum, după ce trecuse primul val, sau vroia să preia, așa cum făcuseră și alții, stindardul Revoluției.

– Da, măi băieți, tovarăși, oameni buni, cu ce vă pot ajuta?

– Dom' primare, mata știi că podul de peste Ialomița este ob'ectiv strategic? a vorbit, gros și fioros, amenințător, Mitică, cu un glas în care se simțea ciuda pe omul autorității statului din fața sa, dar și față de orice altă autoritate. Noi apărăm podul de dimineață și mata stai și te învârți, aicișalea, digeaba, prin consiliu', ca-ntr-o căldare.

– Hai mă Mitică, doar și Consiliul Popular trebuie apărat! a încercat o fandare isteată primarul, dar n-a reușit decât să-l enerveze pe nemilosul Robespierre de Bărăgan.

– Ce dreac' mai aperi tu acilea, băi? Iepoca de aur din dulap? Tablou' lu' tovarășu'?

– Stai așa, Mitică! mi-am luat eu, din nou, în serios rolul dresorului de Minotaur. Lasă cearta, am venit aici cu o treabă. Domnu' primar, noi am vrea să apărăm comuna de posibili teroriști, dar nu avem arme. În fața unor adversari bine antrenați și echipați suntem ca niște pui taman buni de pus la frigare. Cu asta vrem să ne ajutați, cu arme și muniție.

– Da, cu arme și muniție! Arme și muniție, au repetat, ca un cor de tragedie antică, cei doi tovarăși de luptă revoluționară, uitându-se admirativ la aburul vorbelor mele înțelepte.

– N-am! a răspuns speriat, aproape vinețiu, dar din cauza unei ascunse furii, nu a sperieturii, primarul. Puteți să vă uitați peste tot, prin consiliu'. Uite, vă ajut și eu să căutați. Ce știți voi e doar un zvon, lansat de Mituș, care vrea să fie el primar.

De fapt, mare lucru nu aveam de căutat. „Centrul de comandă” al satului era o clădire mică, din 3 camere „și-o privată”, cum spunea nea Nelu, vizitiul. În plină cotrobăială am auzit un urlat de victorie:

– Uraaa, le-am găsit, știam eu că primarele-i `oț! a răsărit, ca un mândru soare orbitor, de iulie, cu două pușcoace în mâini, Gonzo cel arțăgos.

– Aaaa, s-a dumirit, primarul, după o clipă în care am crezut că avem printre noi, datorită infarctului, o viitoare victimă a revoluției, astea sunt puștile de lemn de la „premilitară”, de la gărzile lu’ Sile activistu’, n-aveți ce face cu ele. Mai bine vă tăiați niște nuiele din prun, că-s mai elastice, a riscat iar o glumă omul vechii stăpâniri (împins din spate, ca de o forță ascunsă, de premoniția că va reveni teribil, pentru a deveni și omul noilor stăpâniri, așa cum chiar s-a întâmplat, mai târziu), dar și-a oprit surâsul când a văzut ochii bulbucăți ai lui Mitică fixați spre el.

Ăsta, însă, sub vraful de pușcoace de lemn pe care le suise în cârcă, a mai spus doar așa, peste umăr, ca unei scame care avea să-i fie înlăturată oricum de pe rever, la prima suflare de vânt:

– Băăă, primare! și a plecat cu tot cu armele găsite, silindu-ne, pe mine și pe Vali, să fugim după el, cu multe rugăminți, zadarnice, de a ne primi ajutorul.

L-am înțeles. În înverșunarea lui, nu voia să împartă cu nimeni gloria salvării podului.

Angi Cristea

Lolita printre cărți cu miros de cărbune

când scria pensulele i se scuturau
de păianjeni
gutuile își ascundeau rotunjimile
printre file
se picta pe ea dezbrăcătă
de celebritatea singurătaților
amare ca styxul
iar el își lua fața de prim-solist
îi plăcea să interpreteze
întotdeauna uvertura dar
n-o ghicea în tristețile ei
așezate în valize
simplu nu îi era decât surâsul
lumea complicată dintre emisfere
se privea în oglinzi paralele
cu mâini negre cu tăceri albe
ea trezea grădini suspendate
pe același pod își arunca
rufele necălcate
monstrul rutinei

totul în numele trandafirului
copila dansa pentru doi poli
de lumină
când a sedus cu ambra cuvintelor
necunoscutul
care sculpta tăcerea dintr-un
carusel nesfârșit
de secunde
toate cuvintele sunt negre ude
zânatic
/cărbunii Lolitei care aprinde
chibrituri/
focul dintre cer și o inimă albastră
dintre o stea și un cerb boncăluind
dintre mine fără de tine sau
dintre îngerul
morții
nimeni nu-l stinge decât o rază
din curcubeu
atunci când plouă și se-aprinde
farul nopții
ca un gheizer mereu

MESAJE

◆ Dinamica presei românești după decembrie 1989 a fost năucitoare, debutând cu o foamă de lectură recuperatorie, după decenii bune de frustrări și așteptări. Revistele literare nu puteau rămâne mai prejos, înregistrând o explozie fără precedent în toată istoria presei literare românești și, cu siguranță, cu care nu ne vom mai întâlni niciodată.

Între revistele care au reușit să răzbească prin jungla revistelor din România, se numără și **Fereastra**, care continuă să ne lase să privim prin ea peisajul divers al lumii literare românești, fără păcatul înregimentării subalterne și fără orgoliul care să-i întrecă puterile.

De la bun început a fost vizibilă pasiunea pentru a menține în ritm revista, pentru ca aceasta să fie ca o icoană, prin care să poți privi spre absolut, dar prin care să și poți fi privit. Numai cine a realizat un singur număr de revistă însă poate ști ce înseamnă o sută de numere. Numere nu doar ca să fie, ci și ca să rămână. Ceea ce nu-i nici simplu și nici puțin!

Nicolae Băciuț (Redactor-șef revista **Vatra veche**)

◆ Salut cu înduioșat respect nr. 100 al **Ferestrei**, revistă prin care Mizilul își demonstrează participarea la fenomenul cultural prin seriozitatea și efortul calității, prin dorința de a arăta că peste tot străbate lumina acolo unde se află dorința de cultură.

La mulți ani luminată Fereastră!

Ileana Vulpescu

◆ Sunt bucuros că în lumea românească nasc reviste care susțin spiritul literar și de gând românesc. În orașul Mizil, aflat într-o zonă care, în ultimele decenii a creat multă literatură - mă refer și la zona Brăilei, din care, între cele două războaie, au apărut spirite de primă mână ale literaturii noastre: Panait Istrati, Nae Ionescu, Mihai Sebastian. Dar și Fănuș Neagu, marele meu prieten.

Felicit pe intelectualii orașului Mizil pentru că au inițiat și susținut o asemenea revistă și sper că, nu peste multă vreme, o să am plăcerea și onoarea să închin cu ei un pahar și cinstea revistei și a marii literaturi române.

La mulți ani!

Nicolae Breban

◆ Sincere felicitări! Fereastra rămâne un reper în biobibliografia dumneavoastră. E minunat că ați reușit să puneți la cale un proiect literar viabil. Să vă dea Dumnezeu sănătate, să continuați la fel de generos...

Liviu Ioan Stoiciu

◆ Succes, cu fereastra deschisă! Cele mai bune urari,

Lucian Vasiliu (scriitor)

◆ Revista „Fereastra” din Mizil chiar așa îmi pare din Satu Mare: o *fereastră* spre ceilalți, spre cei care scriu în România. Într-un oraș cu embleme culturale (G. Ba-

covia, Gh. Eminescu) paginile colegilor nostri au și farmecul „locului”, cu „lecturi de cenacлу” ale tinerilor, dar și cu „vitrării lirice” de poeți din toate generațiile și cu lecturi la zi ale noilor cărți. Chiar de departe - „Fereastra” te vede!

La mulți ani numere măiestrite!

George Vulturescu (Redactor-șef revista **Poesis**)

◆ Multe, foarte multe dintre paginile revistei **Fereastra** interesează, fără îndoială, acum, dar și cititorul de mâine. Vreau să spun că și această publicație rămâne unul dintre documente, peste timp, pentru literatura română.

Felicitări!

Prof. Univ. Dr. **Mihaela Albu**
director fondator al revistei internaționale **Carmina Balcanica**)

◆ Uimitoare această revistă **Fereastra** care, iată, atinge un minunat moment de apogeu. Într-o țară în care cultura (ca și învățământul și educația) sunt privite cu un dispreț devenit, din nefericire, endemic se produc astfel de întâmplări (literare și nu numai) pe care nu ezit să le consider miraculoase.

Cu atât mai mult se cuvine să salutăm și să omagiem astăzi existența revistei **Fereastra** și să ne exprimăm întreaga noastră admirație și grațitudine pentru cei care înfruntând greutățile și adversitățile de care ne lovim zi de zi, găsesc, totuși, miraculoasa putere de suflet și înțelegere, oferindu-ne asemenea evenimente exemplare.

La Mulți Ani, Fereastra!

Prof. Dr. **Dan Anghelescu**

◆ Fereastra ajungând la numărul 100 arată că a continuat a fi „nutrient” cititorilor săi. Felicitări, urări călduroase în acest ceas jubiliar și dorința de a vă fi din nou alături la numărul 200.

Ioana Lupașcu (pianistă)

◆ Se spune că nu poți lega prietenii trainice la bătrânețe. Dar prietenia care s-a născut între Emil Proșcan și tatăl meu, scriitorul Fănuș Neagu, aflat în ultimii ani de viață, este o frumoasă excepție. Întâlnindu-l pe dl. Proșcan, am avut nesperata ocazie de a cunoaște un om delicat, un prieten sensibil, erudit, pătimaș iubitor de cultură, el însuși scriitor dar și promotor artistic. Ca fiică a lui Fănuș Neagu, îi sunt recunoscătoare pentru prietenia pe care i-a arătat-o tatălui meu, dar și pentru faptul că, după moartea lui, nu ne-a uitat pe noi, ceilalți membri ai familiei.

Ca filolog, sper să mă roage să îi transmit noi gânduri și cu ocazia apariției celui de-al 200-lea număr al revistei „Fereastra” și tot așa, până la 1000 și mai departe. Ah, și să nu uite să-mi trimită revista, din când în când!

Anita Neagu

◆ Aniversarea Revistei Fereastra de la Mizil îmi oferă plăcutul prilej să salut un nobil act de cultură, un nobil act de devotament în favoarea civilizației spirituale a unei geografii devenită celebră prin oameni de litere românești străluciți și slujită și prin această revistă exemplar de către împătimiți ai scrisului. Nu mă pot opri, apoi, ca vâlcean să fiu gelos pe Mizilul care în Emil Proșcan are astfel un dascăl de civism și de cult al conștiinței identitare.

*La mulți ani Revistei Fereastra, slujitorilor
și colaboratorilor ei,*

printre care mi-aș dori și aș fi onorat să mă număr!

Dinu Săraru

◆ Când aud că există astfel de sărbători în publicistica noastră, când mi se oferă ocazia să spun câteva cuvinte despre un act liber de cultură, în care contează mai puțin întunecimea vremurilor pe care cu toții le simțim, pe coala de tipar sau pe pleoape, mă emoționez și simt nevoia să vorbesc puțin. Tot mai puțin. Eventual să tac, din respect pentru eforturile oamenilor din spatele copertelor, să plec fruntea, în semn de apreciere, să mai fac și eu, pe drumul început, câțiva pași cu Flacăra în brațe, purtând în minte, ca pe un jurământ nerostit, ca pe o promisiune sfințită cu o strângere de mână, coordonatele libertății și demnității, să îmi reproșez, cât încă se mai trag linii, că uneori nu am luptat destul și să cred, mai ales să cred, că încă mai există șansa de a ieși la drumul mare, acolo unde **FERASTRA** către idei ne-a tot așteptat și, iată, ne așteaptă larg deschisă.

Ana-Maria Păunescu

◆ Câtă muncă în spatele acestei aniversari! Câtă dăruire și frumoasă încăpățănare! Când revistele de cultură își reduc tirajele sau dispar acest moment ne insuflează curaj și ne îndeamnă la solidaritate. Sperăm ca Fereastra spre inima noastră să rămână întotdeauna deschisă!

Felicitări și viață lungă!

Paul Chiribuță (Decan al Facultății de Teatru UNATC București)

◆ Îi dorim din suflet **FERESTREI**, care a găzduit celebrități și începători, poezie și proză, iubire și deznădejde, ani mulți, la fel de mulți ca cei care scriu, convinși că steaua lor va lumina mai înalt, tre-când prin **FEREASTRA** magică de la Mizil.

Victoria Milescu (poetă)

◆ Felicitări maxime la centenar și citesc în continuare cu plăcere revista câtă vreme mi-o expediți în format electronic. Să vă meargă din plin și să poezim împreună și la numărul 1000!

Adrian Suciu (Scriitor)

◆ Îi felicităm pe redactorii și colaboratorii „Ferestrei” pentru tot ce au realizat până în prezent, dar mai ales pentru că, și prin „Fereastra”, presa literară scrisă continuă să rămână vie.

Acum, la ceas aniversar, hai să o spun pe cea dreaptă: revista dvs. arată ca un palat literar cu 100 de ferestre. La mai multe palate! La mai multe ferestre!

Nicolae Silade (Redactor-șef **Actualitatea literară**)

◆ Înainte de a fi o metaforă cu valențe culturale, Fereastra este o realitate vie, o tribună de idei cu reperele actuale ale spiritualității românești. Pregața ideatică și diversitatea stilistică sunt „puncte cardinale” în configurația acestei publicații de înaltă ținută. Păstrând dreapta cumpănă în selectarea autorilor și a materialelor, fără excese laudative ori minimalizări nemeritate, Fereastra întregește benefic și necesar gama tipărilor de gen, înscriindu-se cu succes în necurmata și febrila competiție a valorilor culturale. Îi dorim publicației cu un nume atât de reverberant să manifeste aceeași generoasă deschidere către valorile autentice ale culturii românești.

Geo Galetaru (Redactor-șef al revistei **Sintagme literare**)

